

Ons nummer: 025.002939

Jaarstukken 2025

Voor u liggen de jaarstukken 2025: het jaarverslag en de jaarrekening. Het college legt hiermee verantwoording af aan de gemeenteraad over het afgelopen bestuursjaar. We leggen vast hoe, vanuit de Programmabegroting 2025 (vastgesteld in november 2024), ontwikkelingen gestalte hebben gekregen. Is gelukt wat we voor ogen hadden? Of hebben onvoorziene ontwikkelingen of bewuste koerswijzigingen geleid tot een aangepaste uitkomst?

1. Bestuurlijke hoofdlijnen

We geven op hoofdlijnen inzicht in de resultaten van de jaarstukken. In de hierna genoemde punten 2 en 3 lichten we dit nader toe. Daarnaast tonen we enkele overzichten en geven we de bestuurlijke structuur weer per ultimo 2025.

2. Jaarverslag

In het jaarverslag geven we de beleidsinhoudelijke en financiële hoofdlijnen van 2025 aan. Zijn de voorgenomen doelstellingen en resultaten bereikt? Welke activiteiten en middelen zijn ingezet? De verantwoording vindt plaats per programma. We beantwoorden de vragen “Wat wilden we bereiken?” en “Wat hebben we daarvoor gedaan?” Ook vermelden we “Wat heeft het gekost?”

3. Jaarrekening

In de Jaarrekening gaan we (aanvullend) in op de financiële toelichting op 2025. We brengen de balans in beeld en geven hierop een toelichting. Daarna geven we een financieel beeld per programma. We richten ons specifiek op de grotere afwijkingen. We vermelden of afwijkingen al dan niet een incidenteel of een structureel effect hebben.

4. Controleverklaring

De Jaarrekening is door de (onafhankelijke) accountant gecontroleerd. De verklaring is bijgevoegd.

5. Bijlagen

Er zijn drie bijlagen opgenomen:

A: Beleidsindicatoren

B: Overzicht investeringskredieten groter dan € 100.000

C: Overzicht incidentele kredieten groter dan € 100.000

Inhoudsopgave

Leeswijzer.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Aanbiedingsbrief	6
1. Bestuurlijke hoofdlijnen.....	6
1.1. Resultaten op hoofdlijnen	7
1.2. Enkele overzichten.....	10
1.3. Bestuurlijke structuur	11
1.4. Verlenen van ‘decharge’ en Controleverklaring	12
2. Jaarverslag	13
2.1. Vooraf.....	13
2.2. Verantwoording programma’s	13
2.2.1. Programma 1: Sociaal	14
2.2.2. Programma 2: Ruimte	52
2.2.3. Programma 3: Bestuur.....	76
2.2.4. Overzichten	94
2.3. Verantwoording paragrafen.....	98
2.3.1. Paragraaf 1: Lokale heffingen.....	99
2.3.2. Paragraaf 2: Weerstandsvermogen/risicobeheersing	103
2.3.3. Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	108
2.3.4. Paragraaf 4: Financiering	124
2.3.5. Paragraaf 5: Bedrijfsvoering.....	127
2.3.6. Paragraaf 6: Verbonden partijen	134
2.3.7. Paragraaf 7: Grondbeleid	142
2.3.8. Paragraaf 8: Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid	148

3.	Jaarrekening	149
3.1.	Vooraf.....	149
3.2.	Balans	150
3.3.	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	152
3.4.	Toelichting op de balans	155
3.5.	Overzicht van baten en lasten	170
3.5.1.	Programma 1: Sociaal	172
3.5.2.	Programma 2: Ruimte	186
3.5.3.	Programma 3: Bestuur.....	196
3.5.4.	Overzichten	199
3.6.	Overzicht incidentele baten en lasten	206
3.7.	Overzicht verloop onvoorzien	208
3.8.	Vennootschapsbelasting.....	209
3.9.	Wet WNT (Wet normering topinkomens).....	211
3.10.	Overzicht van de baten en lasten per taakveld.....	213
3.11.	Sisa-bijlage.....	214
3.12.	Rechtmatigheidsverantwoording.....	221
4.	Overige gegevens	223
4.1.	Controleverklaring	223
5.	Bijlagen	228
5.1.	Bijlage A: Beleidsindicatoren	229
5.2.	Bijlage B: Overzicht investeringskredieten groter dan € 100.000	230
5.3.	Bijlage C: Overzicht incidentele kredieten groter dan € 100.000.....	234

Aanbiedingsbrief

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2025 aan. Het was het derde jaar van deze bestuursperiode. We werkten samen verder aan een sterk en toekomstbestendig Súdwest-Fryslân. Daarbij zochten we steeds de balans tussen onze ambities en de financiële uitdagingen.

In 2025 investeerden we ruim € 427 miljoen in woningbouw, zorg, onderwijs, jeugd, dienstverlening en de leefbaarheid van onze steden, dorpen en wijken. We sluiten het jaar af met een positief resultaat van € 13,2 miljoen.

Werken aan brede welvaart

We willen dat inwoners in onze gemeente prettig wonen, leven, werken en elkaar kunnen ontmoeten. Samen met inwoners en partners versterkten we de ondersteuning voor mensen die dat nodig hebben. Dat deden we via de sociale koers en door te werken aan toekomstbestendige zorg.

Ook op het gebied van wonen en ruimte zetten we stappen. En dat is ook nodig, want de behoefte aan woningen blijft groot. We bouwden woningen in dorpen en steden en maakten plannen voor nieuwe woningen. Daarnaast stelden we de Nota Openbare Ruimte vast. Daarin staat hoe we onze wegen, waterwegen, bruggen, fietspaden, trottoirs, water, groen en gebouwen onderhouden. We kiezen voor een duidelijke en haalbare aanpak. Zo zorgen we voor een openbare ruimte die veilig en toegankelijk is voor iedereen.

Verder werkten we aan de Omgevingsvisie 2060 en de ruimtelijke strategie voor Sneek. Daarmee bereiden we ons voor op keuzes voor de toekomst van wonen, werken en leven in onze gemeente.

Samen met de mienskip

Samenwerken stond in 2025 centraal. Met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden werkten we aan verschillende opgaven.

Een belangrijke stap was de start van de Regio Deal Zuidwest-Fryslân. Met steun van het Rijk investeren we in projecten die onze regio sterker maken, zoals de wijkaanpak in Sperkhem Sneek. Ook betrokken we jongeren vaker bij onze plannen, bijvoorbeeld met de inzet van de kinderraad.

Financieel in balans

Ook financieel maakten we stappen. Samen met de raad werkten we aan een meerjarenbegroting die realistisch en in balans is. We bekeken verschillende mogelijkheden en maakten keuzes voor de komende jaren. Met een aanpak die bij ons past: realistische keuzes, zorgen dat de basis op orde blijft en werken aan een gezonde financiële positie. Daarbij kijken we steeds verder dan deze bestuursperiode.

Vooruitblik

Met de resultaten van 2025 bouwen we verder aan een stabiel en toekomstbestendig Súdwest-Fryslân. We blijven investeren in wat belangrijk is voor inwoners en ondernemers. En we maken bewuste keuzes om financieel gezond te blijven.

Zo werken we stap voor stap, **grutsk en tichtby**, verder aan een gemeente die klaar is voor de toekomst: sociaal sterk, economisch vitaal en financieel gezond.

Sneek, mei 2026

Burgemeester en wethouders van gemeente Súdwest-Fryslân

1. Bestuurlijke hoofdlijnen

1.1. Resultaten op hoofdlijnen

De resultaten op hoofdlijnen zijn te verdelen in beleidsmatige en in financiële resultaten.

Beleidsmatig

In de Programmabegroting 2025 zijn 123 speerpunten opgenomen. In het jaarverslag rapporteren wij over de realisatie van deze speerpunten. De meeste speerpunten zijn uitgevoerd. Verdeeld over de programma's ziet het er als volgt uit:

Programma	Aantal speerpunten	Uitgevoerd	Deels uitgevoerd	Niet uitgevoerd
1 Sociaal	50	45	5	0
2 Ruimte	45	43	2	0
3 Bestuur	21	20	1	0
Overzichten	7	7	0	0
Totaal	123	115	8	0

Een nadere toelichting op uitvoering van de speerpunten is opgenomen in hoofdstuk 2.

Financieel

De jaarrekening toont een financieel resultaat van **€ 13,2 miljoen voordelig**. Verdeeld over de programma's ziet het er als volgt uit:

Overzicht per programma (bedragen x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
Programma 1 - Sociaal	369	0
Programma 2 - Ruimte	1.568	0
Programma 3 - Bestuur	0	-371
Overzichten	11.601	0
Totaal	13.537	-371
Totaal gerealiseerd resultaat	13.166	

Het resultaat van € 13,2 miljoen voordelig is ontstaan door:

Sociaal (€ 0,4 miljoen voordelig)

De grootste afwijkingen betreffen:

- € 1,0 miljoen voordeel vanuit beschermd wonen. De doordecentralisatie van Beschermd Wonen is uitgesteld tot op zijn vroegst 2027, waardoor geplande maatregelen in 2025 nog niet zijn uitgevoerd en de bijbehorende uitgaven zijn achtergebleven bij de begroting.
- € 0,8 miljoen voordeel vanuit het onderwijsachterstandenbeleid (OAB). De uitgaven zijn lager uitgevallen doordat minder subsidies zijn verleend na een herijking van lopende projecten en er een negatieve afrekening over voorgaande jaren heeft plaatsgevonden.
- € 0,6 miljoen voordeel vanuit onderhoud sportaccommodaties. Het sportaccommodatiebeleid is in 2026 door de raad vastgesteld, waardoor uitvoering van onderhoudsmaatregelen in 2025 niet mogelijk was.
- € 0,5 miljoen voordeel vanuit dorpshuizen, MFC's en wijkgebouwen. Het nieuwe beleid voor het verduurzamen van ontmoetingsplaatsen kent een gefaseerde uitvoering, waardoor aanvragen in de eerste jaren nog beperkt zijn en de uitgaven in 2025 achterblijven bij de begroting.
- € 0,4 miljoen voordeel vanuit Jeugdzorg Wonen. De uitgaven voor kleinschalige woonvoorzieningen zijn in 2025 lager uitgekomen dan begroot en lager dan in het voorgaande jaar; op dit moment is hiervoor geen eenduidige verklaring vastgesteld.

- € 2,9 miljoen nadeel vanuit specialistische jeugdzorg. Er is sprake van een verschuiving van lichte naar specialistische jeugdzorg bij circa 200 jeugdigen, waardoor de gemiddelde zorgkosten per jeugdige zijn toegenomen, in combinatie met hogere kosten voor dagopvang door wijzigingen in productstructuren, vervoersvergoedingen en de afbakening tussen onderwijs en jeugdhulp.

Ruimte (€ 1,0 miljoen voordelig)

De grootste afwijkingen betreffen:

- € 1,7 miljoen voordeel vanuit de reserve wegen en water. Voorgaand jaar is deze ingesteld in verband met nog uit te voeren onderhoud aan wegen en water. Deze reserve is dit jaar ingezet voor een inhaalslag aan onderhoud.
- € 0,9 miljoen voordeel vanuit Afval. De hogere grondstofprijzen leveren extra inkomsten op, aangevuld met afrekeningen over 2023 en 2024.
- € 0,5 miljoen voordeel vanuit kabels en leidingen. De intensieve werkzaamheden van nutspartijen leveren €156.000 extra leges en €383.000 aan degeneratielasten op, waarvan de degeneratielasten worden toegevoegd aan de reserve wegen en water.
- € 0,4 miljoen voordeel vanuit onderhoud waterwegen. Omdat het grootste deel van de baggerwerkzaamheden later in het seizoen plaatsvindt, schuiven de uitgaven door en ontstaat een onderschrijding van €379.000, die ten goede komt aan de reserve Wegen en Water.
- € 0,4 miljoen nadeel omtrent bruggen. Door extra noodzakelijk onderhoud aan de Lemmerbrug en Oppenhuizerbrug ontstaat een overschrijding van €346.000, die ten laste komt van de reserve Wegen en Water.
- € 2,1 miljoen nadeel vanuit onderhoud wegen. Asphaltwerkzaamheden zijn vanuit 2024 doorgeschoven naar 2025, dit zorgt grotendeels voor de overschrijding. Dit bedrag wordt gedekt uit de voorgaand jaar ingestelde reserve wegen en water.

Bestuur (€ 0,4 miljoen nadelig)

De grootste afwijkingen betreffen:

- € 0,3 miljoen voordeel vanuit personele lasten. De personele lasten worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.
- € 0,2 miljoen voordeel vanuit leges. Dit ontstaat door € 0,5 miljoen voordeel vanwege een stijging van de uitgifte van reisdocumenten. Hier staat tegenover een nadeel van € 0,3 miljoen, vanwege hogere lasten.
- € 0,1 miljoen voordeel met betrekking tot Bibob. Voor de actualisatie en implementatie van het verouderde Bibob-beleid, dat door wetsuitbreidingen moet worden herzien, zijn middelen vanuit de Veiligheidsregio Fryslân beschikbaar gesteld als prioriteit binnen het Integraal Veiligheidsplan.
- € 0,1 miljoen voordeel vanuit middelen met betrekking tot de verkiezingen. Er was aanvankelijk rekening gehouden met een tekort, maar dankzij aanvullende rijksmiddelen uit de septembercirculaire voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen is dit uitgebleven.
- € 1,1 miljoen nadeel vanuit de voorziening wethouderspensioenen. Door de verplichte overdracht van wethouderspensioenen naar het ABP moet in 2025 al €1.145.000 extra worden gedoteerd voor de overdrachtswaarde, een bedrag dat pas eind december bekend werd.

Overzichten (€ 11,6 miljoen voordelig)

De grootste afwijkingen betreffen:

- € 7,0 miljoen voordeel vanuit het initieel geraamde begrotingssaldo.
- € 3,3 miljoen voordeel vanwege een hogere algemene uitkering (decembercirculaire 2025).
- € 0,8 miljoen voordeel vanuit middelen voor nieuwe technologie. De middelen voor het inzetten van nieuwe technologie zijn in 2025 niet besteed, omdat dit een voorbereidend jaar was waarin de middelen laat beschikbaar kwamen en vooral beleid, analyses en ontwerpkeuzes zijn opgesteld als noodzakelijke basis voor de verdere uitvoering.
- € 0,5 miljoen voordeel vanuit afschrijving en rente investeringsplannen (IP). Dit betreft een voordeel op de afschrijvings- en rentelasten van het Investeringsplan 2025-2028 (Ontwikkelfonds) doordat investeringen later zijn uitgevoerd dan gepland.

- € 0,2 miljoen voordeel met betrekking tot toegerekende rente. De hogere rente ontstaat doordat nieuwe grondexploitaties zijn geopend, waardoor de totale boekwaarde hoger is dan begroot en er meer rente moet worden toegerekend.
- € 0,2 miljoen voordeel vanuit vergoedingen personeel. Dit betreft ontvangen UWV-uitkeringen voor ZW, WAZO en ouderschapsverlof.
- € 0,2 miljoen voordeel vanuit de Wet Open Overheid. Door vertraging in de werving is de nieuwe WOO-projectleider pas in september gestart, waardoor de eerste periode op analyse is gericht en het budget in 2025 niet volledig is benut.
- € 0,2 miljoen voordeel vanuit tijdschrijven projecten. Alle inkomsten uit tijdschrijven voor projecten en opdrachten worden op deze post verantwoord, wat opnieuw tot een voordeel leidt, al lager dan in voorgaande jaren doordat minder uren zijn geschreven dan eerder.
- € 0,8 miljoen nadeel vanuit een naheffingsaanslag belastingen. De naheffingsaanslag loonheffing betreft een correctie op de reiskostenuitruil uit 2020, terwijl de naheffingsaanslag omzetbelasting voortkomt uit het onderzoek naar de btw-afdracht 2015-2021, waarvoor vanwege de verjaringstermijn alvast een deel is opgelegd.

Vanuit de programmabegroting was sprake van een sluitende begroting, conform de vastgestelde primitieve begroting. In de bestuursrapportages van oktober, november en december 2025 is het begrotingssaldo bijgesteld tot € 11,1 miljoen voordelig. Het uiteindelijke saldo van de jaarrekening bedraagt € 13,2 miljoen en ligt daarmee € 2,1 miljoen hoger dan gerapporteerd bij de bestuursrapportage. Deze afwijking wordt met name verklaard door verschillen binnen Beschermd Wonen (€ 1,0 miljoen), Onderhoud sportaccommodaties (€ 0,6 miljoen) en dorpshuizen, MFC's en wijkgebouwen (€ 0,5 miljoen).

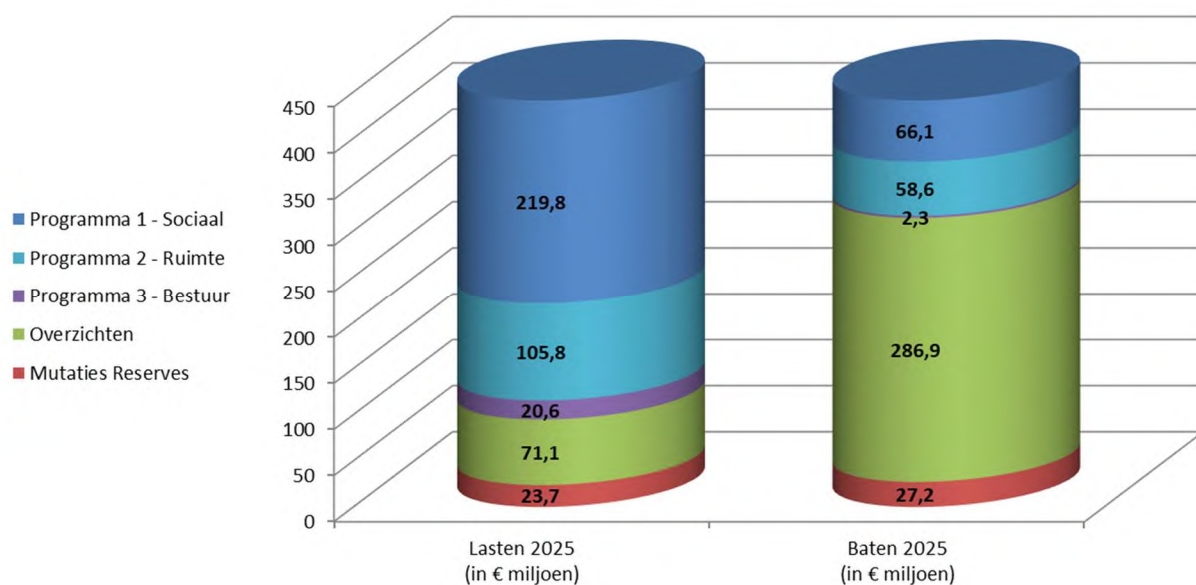
Een nadere toelichting op de afwijkingen is opgenomen in paragraaf 3.5.

1.2. Enkele overzichten

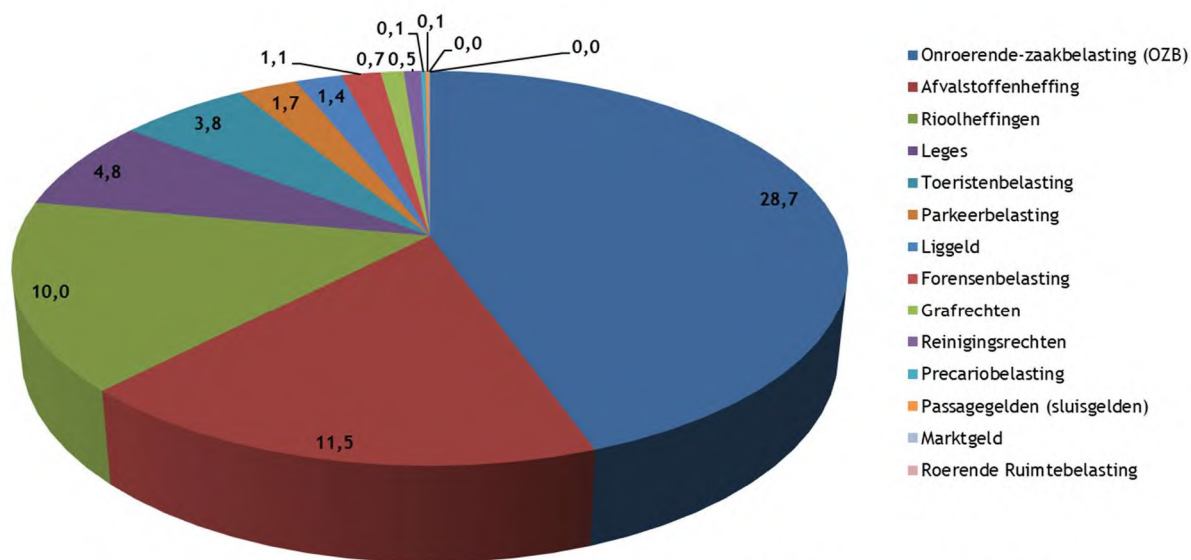
Baten en Lasten

In 2025 bedroegen de lasten en baten van de gemeente een bedrag van € 441 miljoen. In het volgende overzicht zijn de bedragen per onderdeel weergegeven.

Heffingen

Het totaal aan lokale heffingen bedroeg in 2025 € 64,5 miljoen. In onderstaand diagram is de verdeling per onderdeel aangegeven.

Heffingen in 2025 (in € miljoen)

1.3. Bestuurlijke structuur

Jannewietske de Vries
Vries
Voorzitter

Grietsje Stegenga
Griffier

De gemeenteraad van Súdwest-Fryslân bestaat uit 37 leden, die verdeeld zijn over 13 fracties (situatie per december 2025).

PvdA

Mark Konst
Fractievoorzitter

PvdA

Aagje Bouwhuis-
Harkema

PvdA

Johan Feenstra

PvdA

Jan Flikkema

PvdA

Marijke Roskam

PvdA

Paula van der
Veer

PvdA

Piety van der
Veer

CDA

Uilkje Attema-
De Groot
Fractievoorzitter

CDA

Jos de Boer

CDA

Arjen Doedel

CDA

Hays Ketelaar

CDA

Karel Lever

CDA

Theunis de Vries

CDA

Bob van der Werf

FNP

Tsjerk Bouwhuis
Fractievoorzitter

FNP

Corrie Bergstra-
Veldhuis

FNP

Douwe Blom

FNP

Thea Hoekstra-
Vleer

FNP

René van der Leij

FNP

Jikkie Ruiter-
Postma

VVD

Debbie Kruit
Fractievoorzitter

VVD

Lianne van der
Wal

VVD

Simon de Witte

GB SWF

Peter Walinga
Fractievoorzitter

GB SWF

Sjoerd Hettinga

D66

Luuk Adema
Fractievoorzitter

D66

Mare de Vries

Nieuw Sociaal

Jacqueline
Engelman-
Leeuwen
Fractievoorzitter

Nieuw Sociaal

Johan Steenbeek

PVV

Cees Riezebos
Fractievoorzitter

PVV

Menno de Vries

GroenLinks

Iidske Koopmans-
Douma
Fractievoorzitter

Edwin Cnossen

Geartsje Horjus-
Vos
Fractievoorzitter

Barry Bibb
Fractievoorzitter

Pieter Jan
Scholtanus
Fractievoorzitter

Carla van der
Hoek
Fractievoorzitter

College van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is het dagelijks bestuur van de gemeente en bestaat uit de burgemeester en vijf wethouders. Elk collegelid heeft een eigen portefeuille. Zie het overzicht (situatie per december 2025):

Jannewietske de Vries - Burgemeester

- Algemeen bestuur
- Bestuurlijke samenwerking en coördinatie netwerken
- Openbare orde en veiligheid
- Brandweer
- Rampenbestrijding
- Communicatie
- Burgerzaken

Marianne Poelman - Wethouder

- Werk en inkomen
- MBO-onderwijs
- Zorg (inclusief Wmo, welzijn en gebiedsteams)
- Dienstverlening
- Europa

Bauke Dam - Wethouder

- Ruimtelijke ontwikkeling en Omgevingswet
- Economische zaken (inclusief Afsluitdijk)
- Sport en Bewegen
- Ontmoetingsplaatsen
- Agenda Sneek
- Gebiedsagenda Zuidwesthoek

Henk de Boer - Wethouder

- Financiën
- Duurzaamheid en klimaatagenda
- Kernenbeleid
- Landbouw, natuur en landschap
- Kapitaalgoederen (inclusief vastgoed)
- Agenda IJsselmeerkust

Michel Rietman - Wethouder

- Wonen en grondbedrijf
- Gastvrijheidseconomie
- Mobiliteit
- Afval, waterbeheer en riolering
- Strategisch Ontwikkelfonds
- Bedrijfsvoering
- Agenda Merengebied, Lege Geaën en Greidhoeke

Petra van den Akker - Wethouder

- Jeugd(zorg)
- Onderwijs
- Cultuur en Kunst, inclusief erfgoed
- Vernieuwing lokale democratie
- Agenda Bolsward
- Toezicht en Handhaving

Cor Smits - Gemeentesecretaris

1.4. Verlenen van ‘decharge’ en Controleverklaring

De gemeenteraad beoordeelt de verantwoording en stelt de jaarstukken vast. De gemeenteraad keurt hiermee de uitgaven goed en accepteert de verklaring bij de cijfers. Hiermee sluiten we het financiële jaar af en verleent de gemeenteraad ‘decharge’ aan het college. Met het verlenen van decharge accepteert de gemeenteraad dat het college zijn taak naar behoren heeft verricht en ontlast het college van aansprakelijkheid voor hun bestuur over dat jaar.

De accountant heeft de jaarrekening gecontroleerd. De verklaring is opgenomen onder 4. Overige gegevens.

2. Jaarverslag

2.1. Vooraf

In het jaarverslag geven we de beleidsinhoudelijke en financiële hoofdlijnen van 2025 aan. Zijn de voorgenomen doelstellingen bereikt? Welke activiteiten zijn uitgevoerd en welke middelen zijn ingezet? De verantwoording vindt plaats per programma. Dat gebeurt aan de hand van de onderdelen:

1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we daarvoor gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Het jaarverslag is de spiegel van de begroting. De gegeven verantwoording in dit jaarverslag is ten opzichte van de Programmabegroting 2025.

Het jaarverslag bevat de onderdelen:

- Verantwoording programma's
- Verantwoording paragrafen

2.2. Verantwoording programma's

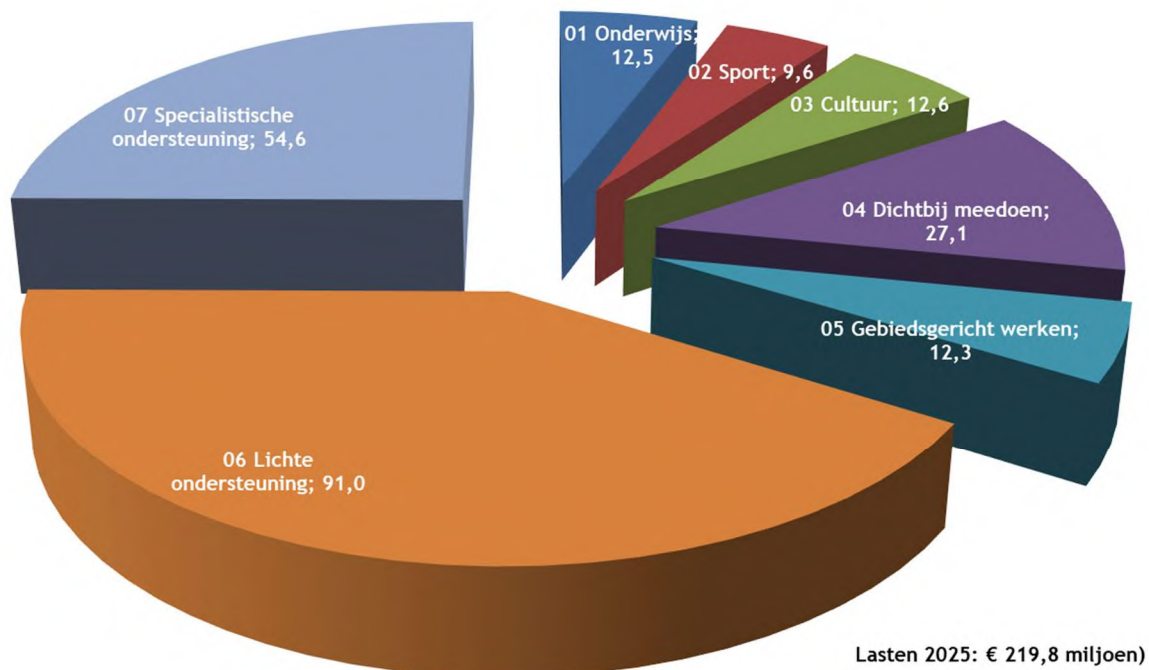
Hierna beantwoorden we per programma de drie W-vragen. Dit doen we in de volgorde van de Programmabegroting 2025.

Net als in de bestuursrapportages werken we bij het onderdeel "Wat hebben we daarvoor gedaan?" met een kleurcodering. In het Jaarverslag 2025 rapporteren we over alle speerpunten, ook als er geen afwijkingen zijn.

Per speerpunt kennen we een kleur toe. De kleuren hebben de volgende betekenis:

Het speerpunt is <u>volledig</u> uitgevoerd.		Het speerpunt is <u>deels</u> uitgevoerd.		Het speerpunt is <u>niet</u> uitgevoerd.	
--	--	---	--	--	--

2.2.1. Programma 1: Sociaal

1. Wat hebben we bereikt?

Dit programma bestaat uit 7 hoofdtakvelden met in totaal 50 actiepunten. Per actiepunt geven we aan wat we in 2025 hebben bereikt en wat we daarvoor hebben gedaan. We beginnen met een terugblik op 2025 in grote lijnen.

Actualisatie visie sociaal domein - Sociale Koers

Door de transities op het gebied van werk, Wmo, jeugd en onderwijs zijn gemeenten in 2015 verantwoordelijk geworden voor bijna de gehele maatschappelijke ondersteuning aan inwoners; jongeren, volwassenen en ouderen. De gemeente heeft hiervoor in 2013 een visie opgesteld. Ondertussen zijn we ruim tien jaar verder en is er veel veranderd, zowel in de samenleving als in het sociaal domein. In 2025 is de visie geactualiseerd. Hierbij zijn veel mensen betrokken geweest, zowel uit de organisatie als uit de mienskip. Zorgaanbieders, het onderwijs, vrijwilligers, adviesorganen en nog veel meer maatschappelijke partners hebben samen met de gemeente hun toekomstbeeld voor het sociaal domein bepaald. Deze nieuwe visie, de Sociale Koers, is in december 2025 door de gemeenteraad vastgesteld. De komende jaren wordt gewerkt aan vier opgaven: versterken van de sociale basis, een gezonde en verbindende leefomgeving, kansengelijkheid stimuleren en vergroten van de bestaanszekerheid. De raad heeft op 18 december 2025 een krediet van € 4,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de transformatie van het sociaal domein. Hiermee kan gericht worden geïnvesteerd in de verdere vernieuwing en versterking van het sociaal domein, inclusief het jeugdbeleid.

Jeugd

In 2025 is 'Jeugdbeleid Súdwest-Fryslân 2026 en verder' vastgesteld door de gemeenteraad. De nieuwe Sociale Koers is het overkoepelende kader voor dit beleid. De kernstrategie van dit nieuwe jeugdbeleid zet in op het versterken van een stevige pedagogische basis. Door problemen te voorkomen of ze vroegtijdig aan te pakken in de directe leefomgeving, zoals thuis, op school, in de buurt of bij een cultuur- of sportvereniging, houden we de hulp dichtbij en effectief. Doorontwikkeling van de gebiedsteams speelt hierin een belangrijke rol. Als specialistische jeugdhulp nodig is, wordt die tijdelijk en doelgericht ingezet - altijd afgestemd op de leefwereld van het kind - om duurzame oplossingen te realiseren. Dit integrale beleid vraagt om gezamenlijke inzet. Ouders, scholen, de buurt, cultuur- en sportverenigingen én professionals werken intensief samen om ieder kind de kans te geven veilig, gezond en kansrijk op te groeien.

Onderwijs

Onderwijs is belangrijk voor de talentontwikkeling, het bieden van gelijke kansen en opleiding van toekomstige generaties. We hebben samen met de schoolbesturen een nieuw toekomstbestendig Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Het IHP is 10 juli 2025 met een uitvoeringsprogramma voor de periode 2025 tot 2040 vastgesteld. Voor de uitvoering van IHP 2025-2040 is een totale investering van circa € 185 miljoen geraamd (prijsspeil 1 januari 2025). Eén van de opgaven is een toekomstbestendige huisvesting voor het voortgezet onderwijs in Sneek. De raad heeft budget beschikbaar gesteld om hiervoor een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren.

Participatie

Onze inwoners moeten kunnen meedoen in de samenleving. Als het nodig is, bieden we de inwoner lichte of specialistische ondersteuning of hulp vanuit Participatiewet, Jeugdwet, Wmo of schulddienstverlening. Zodat inwoners (zo lang mogelijk) kunnen meedoen aan het gewone dagelijkse leven in hun eigen vertrouwde buurt, jeugdigen veilig opgroeien en er geen stagnatie in de ontwikkeling ontstaat, werkzoekenden worden toegeleid naar werk of een zinvolle dagbesteding en wordt voorkomen dat mensen door armoede en schulden vastlopen of niet mee kunnen doen. Het Hulpfonds Bestaanszekerheid bestaat uit een noodfonds voor inwoners en een subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven, die gericht zijn op het verminderen van koopkrachtverlies van onze inwoners. In 2025 hebben bijna 100 inwoners gebruikgemaakt van het noodfonds. Wij hebben het hulpfonds tot 31 december 2026 verlengd.

Een deel van onze inwoners ontvangt een bijstandsuitkering. De vergoeding die de gemeente hiervoor krijgt (BUIG) is lager dan de uitgaven. In 2025 hebben we het uitvoeringsplan Werken aan perspectief opgesteld om de instroom in de bijstand te verlagen en de uitstroom te verhogen. Met dit uitvoeringsplan werken we aan verschillende actiepunten die gericht zijn op het ondersteunen naar werk en participatie voor inwoners in een uitkeringssituatie.

Opvang en integratie

Súdwest-Fryslân heeft, gelijk aan voorgaande jaren, in 2024 aan de vraag naar asielplekken invulling gegeven met de opvang van 600 asielzoekers in het azc in Sneek en circa 180 in de noodopvang in Heeg. Beide locaties vallen onder de verantwoordelijkheid van het COA. Hiermee is de opgave vanuit de Spreidingswet ruim gehaald. Voor de opvang van ontheemde Oekraïners voldoet Súdwest-Fryslân ook ruim aan de opgave (Friese verdeelsleutel). In 2024 zijn 154 statushouders gehuisvest in sociale huurwoningen. Deze mensen zijn door Vluchtelingenwerk bijgestaan in hun eerste stappen vanuit het azc. Gemeente SWF is met deze nieuwe inwoners gestart met het inburgeringstraject. De taakstelling huisvesting statushouders is in 2024 niet gehaald, waardoor de achterstand in de huisvesting van statushouders verder is opgelopen. In 2024 is gemeente SWF met twee andere gemeenten deelnemer geworden aan de landelijke pilot Proeven voor Startbanen, met als doel statushouders snel en goed te laten integreren middels begeleiding naar passend betaald werk. Súdwest-Fryslân vangt asielzoekers en Oekraïense ontheemden op en huisvest statushouders. Het AZC in Sneek blijft open totdat de nieuwe opvanglocatie in Harinxmaland in gebruik wordt genomen. Naar verwachting is dit eind 2026 of begin 2027. De noodopvang in Heeg is op 1 mei 2025 beëindigd. In 2025 is een deel van de achterstand op de huisvesting van statushouders ingelopen. Jaarlijks schommelt de taakstelling huisvesting statushouders tussen de 170 en 220 personen. De achterstand eind 2025 is circa 70 personen (statushouders). Het aantal Oekraïense ontheemden in de gemeentelijke opvanglocaties (8 locaties) bedraagt 829 personen.

Gezondheid

We willen dat onze gemeente een plek is waar iedereen gelijke kansen krijgt om gelukkig en gezond te zijn. Tegelijkertijd groeit de vraag naar zorg, onder andere doordat steeds meer mensen langer leven. We werken aan de transitie van zorg naar gezondheid vanuit het concept van positieve gezondheid en gezond ouder worden. Bij positieve gezondheid staat een bredere kijk op gezondheid centraal. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Gezondheid gaat ook over veerkracht, meedoen in de maatschappij, betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Mensen zijn er zelf verantwoordelijk voor dat ze gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, genoeg bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school of werk gaan. Maar niet iedereen kan dat, waardoor gezondheidsverschillen kunnen ontstaan.

Positieve gezondheid is een leidend principe van het provinciale transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht. Door het transformatieplan willen we de beweging van geestelijke

gezondheidszorg naar mentale gezondheid maken. In 2023 en 2024 hebben we samen met andere Friese gemeenten, (een vertegenwoordiging van de) huisartsen, GGZ zorgaanbieders en de zorgverzekeraar gewerkt aan een integraal plan om deze transformatie mogelijk te maken, waarbij gemeente Súdwest-Fryslân voorzitter is van de opgave. In 2025 is het transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht goedgekeurd door de beoordelende zorgverzekeraars en gemeente en komt daarmee in aanmerking voor € 43 miljoen transformatiegelden, waarvan ca. € 23 miljoen bestemd is voor de Friese gemeenten en welzijnsorganisaties.

Gebiedsgericht werken

Voor onze wijken en dorpen ontwikkelden we een gebiedsgerichte integrale aanpak, waarbij we kwetsbare groepen ondersteunen bij het versterken van de basisvoorwaarden voor een gezond en vitaal leven. We organiseren in de hele gemeente activiteiten voor jong en oud, onder andere via Sociaal Collectief, Welzijn op Recept en Cool Súdwest. Een mooi voorbeeld is het netwerkcentrum In Bolsward. Dit is in 2025 met hulp van veel vrijwilligers tot stand gekomen. Er worden al veel activiteiten georganiseerd, waaronder koffie-/inloopmomenten, Arabisch-Nederlandse les, samen eten, schilderen en sjoelen.

Zorglandschap

In 2023 maakten de vier Friese ziekenhuizen en zorgverzekeraars bekend dat zij onderzoek deden naar toekomstbestendige ziekenhuiszorg in Friesland. Eén van de mogelijkheden was dat het ziekenhuis in de huidige vorm in Sneek zou verdwijnen. In mei 2025 heeft het Antoniusziekenhuis echter besloten om in Sneek te blijven. Dit besluit heeft grote gevolgen: voor het zorglandschap in onze gemeente en ook voor het behouden van voorzieningen. Waar we vreesden dat met het verdwijnen van het ziekenhuis een spiraal van verschraving zou ontstaan, kunnen we nu optimistischer vooruitblikken. Want hoewel het ziekenhuis behouden is voor Sneek, zullen de komende jaren wel wijzigingen in het zorglandschap komen. De gemeente heeft daarin een rol. Samen met lokale stakeholders uit zorg en welzijn en met inwoners richten we ons op de toekomst.

Ontmoeten

Ontmoeten is ook belangrijk om mee te kunnen doen. Geschikte ontmoetingsplaatsen zijn hierbij essentieel. In 2023 is hiervoor beleid vastgesteld om een inhaalslag op (achterstallig) onderhoud te kunnen maken en in te zetten op maximale verduurzaming van alle 63 ontmoetingsplekken. Inmiddels zijn we hiermee al goed op weg. Ter ondersteuning van de verduurzaming is op 1 januari 2025 de nieuwe subsidieregeling Groot onderhoud en verduurzaming ingegaan. Er zijn mooie en complete plannen aangeleverd, die zich niet alleen richten op verduurzaming van gebouwen en groot onderhoud, maar ook op de toekomstige invulling van een gebouw en wat hiervoor nodig is. Naast de dorpen zijn ook alle wijken met een wijkgebouw in Sneek druk bezig met de uitwerking van hun plannen.

Cultuur

Ook door cultuur ontmoeten mensen elkaar. De raad heeft in 2023 cultuurbeleid vastgesteld, met als doel dat er verspreid over de gemeente een divers cultuuraanbod is, waaraan iedereen kan meedoen. In 2025 zijn verspreid door de gemeente veel activiteiten georganiseerd in het kader van het provinciebrede programma Arcadia. Cultuurkwartier Sneek (CKS) heeft in 2025 aanvullende incidentele middelen gekregen van de gemeente om op de langere termijn weer een gezonde organisatie te krijgen. Dit volgde op een periode waarin de organisatie financieel onder forse druk heeft gestaan, waardoor de continuïteit van de organisatie in het geding kwam.

Sport en bewegen

Sporten en bewegen horen bij een gezonde leefstijl. In de visie 'Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+' geven we aan dat we ons inzetten voor goed onderhouden, maatschappelijk inzetbare, gebruiksvriendelijke, toekomstbestendige en uitdagende sportaccommodaties. In aanvulling op het dashboard sportaccommodaties en het afwegingskader duurzaamheid is in 2025 een nieuw instrument ontwikkeld: de Beslisboom sportaccommodaties. Deze beslisboom biedt een gestructureerde methodiek om per accommodatie een keuze te maken: renovatie, nieuwbouw, afstoten of het tijdelijk in stand houden met beperkte verduurzamings-maatregelen. Deze werkwijze is opgenomen in de aanpak 'Koers en Kompas, duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties', die in 2026 aan de raad wordt voorgelegd. Verder is er goed gebruikgemaakt van de subsidieregeling Bewegen in de openbare ruimte en zijn flinke stappen gezet in de ontwikkeling van het toekomstbestendige sportpark Hart van Bolsward.

2. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Onderwijs	
1.	<i>We stellen een nieuw huisvestingsplan op voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal onderwijs.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben een nieuw toekomstbestendig Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs opgesteld voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	
	<u>Toelichting:</u> In de raadsvergadering van 10 juli 2025 is het IHP met een uitvoeringsprogramma van 2025 tot 2040 vastgesteld. Het IHP is een beleidsplan met aandacht voor een gezond binnenklimaat, energieneutraal bouwen en inclusiviteit, zodat leerlingen en medewerkers kunnen leren en werken in een toekomstbestendige, veilige en inspirerende schoolomgeving. In deze periode worden er 28 scholen gebouwd of gerenoveerd. Het is belangrijk dat er aandacht is om de bouw voortvarend op te pakken. Dit betekent versnellen van bouwprocessen en verduurzamen voor een goede prijs. Daarom zet de gemeente onder andere een intern projectleider in die samen met de schoolbesturen de bouw begeleidt.	
2.	<i>We versterken de integrale kindaanpak.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We versterken een integrale kindaanpak in wijken en dorpen door bestaande IKA's te ondersteunen en te subsidiëren en stimuleren de ontwikkeling van nieuwe IKA's.	
	<u>Toelichting:</u> Om kinderen gelijke kansen te bieden is het belangrijk dat kinderopvang, onderwijs, zorg, sport en cultuur goed op elkaar aansluiten. Voor deze integrale kindaanpak (IKA) leggen we voortdurend verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen en stimuleren de samenwerking tussen welzijn, zorg, sport, cultuur en andere partners. Via de gemeentelijke subsidieregeling IKA kan een IKC voor deze samenwerking subsidie ontvangen. We bespreken dit onderwerp actief in een werkgroep waarbij onder andere schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en GGD zijn aangehaakt. Huisvesting van kinderopvang is geen zorgplicht van de gemeente, maar een integraal kindcentrum komt zonder gemeente moeilijk tot stand. In het nieuwe onderwijshuisvestingsplan is daarom opgenomen dat bij ieder huisvestingsvraagstuk de visie op opgroeien en ontwikkelen zo mogelijk wordt vertaald naar de huisvesting.	
3.	<i>We gaan door met de weekend- en zomerschool.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We continueren de activiteiten van stichting Weekendschool in 2025 en kijken daarbij gezamenlijk hoe we deze zo efficiënt mogelijk kunnen organiseren.	
	<u>Toelichting:</u> We verlenen een jaarlijkse subsidie aan stichting Weekendschool. Omdat de zomerschool een kostbaar aanbod is, hebben we met de Weekendschool onderzocht of er andere mogelijkheden zijn om de kosten te dekken en activiteiten efficiënter te organiseren. Dit heeft ertoe geleid dat de incidentele subsidie trapsgewijs is afgebouwd en deze activiteiten op korte termijn binnen het financiële kader van de jaarlijkse subsidie passen. In 2025 hebben 80 kinderen deelgenomen aan de zomerschool. Het gaat om basisschoolleerlingen die risico lopen op leerachterstand, vaak kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status of migratieachtergrond, die thuis minder toegang hebben tot educatieve ondersteuning. Het aanbod is afgestemd op hun persoonlijke leerdoelen in overleg met de leerkracht van de school waar zij naartoe gaan, zodat zij optimale ontwikkelkansen	

	krijgen. Het programma richtte zich hoofdzakelijk op de kernvakken taal en rekenen (waaronder spelling en breuken), maar bood daarnaast ook gevarieerde activiteiten, zoals techniek, programmeren, muziek en koken. Leren gebeurde spelenderwijs en actief, waarbij plezier en doen centraal stonden. Daarnaast werd ook de sociale ontwikkeling gestimuleerd door samenwerken en samen problemen oplossen. De samenwerking met de gebiedsteams verloopt steeds beter; zij herkennen de gezinnen waarvoor de zomerschool van waarde is en ondersteunen waar nodig deelname van kinderen. Evaluaties laten zien dat zowel kinderen als ouders zeer positief zijn over het aanbod.	
4.	<i>We investeren in preventie en vroegtijdige signalering om complexe trajecten en duurdere zorg te voorkomen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Schoolmaatschappelijk werkers ondersteunen jeugdigen van 2-18 jaar op school en op de peuteropvang. - We werken samen met onderwijs en partners in collectieve onderwijszorgarrangementen.	
	<u>Toelichting:</u> De schoolmaatschappelijk werkers verrichten lichte ondersteuning op de scholen. Daarmee voorkomen we dat problemen groter worden en een beroep wordt gedaan op duurdere specialistische jeugdzorg. Alle scholen hebben voor een bepaald aantal uren schoolmaatschappelijk werkers, die jeugdigen op school kunnen ondersteunen op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. Scholen zijn een belangrijke vindplaats van problematiek bij het opgroeien, sociaal-emotionele problematiek bij jeugdigen. Schoolmaatschappelijk werkers zijn vanuit het gebiedsteam aan de scholen verbonden en bieden kortdurende hulpverlening binnen de driehoek 'leerlingen, ouders en school'. Als er meer ondersteuning nodig is, is de schoolmaatschappelijk werker de verbindende schakel tussen het gebiedsteam en het onderwijs. Hij/zij is zichtbaar in de school en voor ouders, werkt laagdrempelig en preventief. Vanuit het onderwijs wordt positief gereageerd op de inzet van schoolmaatschappelijk werk. Alle schoolmaatschappelijk werkers maken onderdeel uit van het intern zorgoverleg (IZO). Door het IZO ontstaat er afstemming tussen ouders, het onderwijs en de professionals (de zogenaamde zorgdriehoek). Ook bevordert het de onderlinge samenwerking. Zo kan, wanneer een casus daar om vraagt, de schoolmaatschappelijk werker de POH GGZ Jeugd meenemen naar een zorgoverleg. <u>Onderwijs-zorg-arrangement</u> Sommige kinderen of jongeren hebben naast ondersteuning in het onderwijs ook jeugdhulp en/of zorg nodig om naar school te kunnen gaan. In een collectief onderwijs-zorg-arrangement wordt dit op school aangeboden. Kinderen of jongeren krijgen in een kleine groep een gecombineerde aanpak van onderwijs en specialistische jeugdhulp. Op deze manier willen we voorkomen dat kinderen de school verlaten, een langere tijd nauwelijks of geen onderwijs krijgen of in meer intensieve zorgtrajecten terechtkomen. Er zijn in onze gemeente verschillende pilots met collectieve onderwijs-zorg-arrangementen. Twee voormalige pilots, op SBO Súdwester en SBO Wetterwille, worden inmiddels structureel aangeboden. De onderwijszorgarrangementen in SWF worden meegenomen in een provinciaal onderzoek naar de actielijn Onderwijs-Gemeente-Jeugdhulp. Dit onderzoek is eind 2026 klaar. Hieruit worden kaders ontwikkeld voor bestuurders voor de structurele inzet van onderwijszorgarrangementen. De verbinding onderwijs-jeugdhulp is meegenomen in het nieuwe jeugdbeleid van de gemeente. We hebben de mogelijkheden onderzocht voor een passende plek voor kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar met gedrags-, ontwikkelings- of opgroei problemen, waarbij de ondersteuningsbehoefte momenteel niet valt binnen de reguliere kinderopvang en ook niet binnen het BEC (Behandel- en Expertisecentrum). We hebben met partners in de kinderopvang, jeugdhulp, GGD en onderwijs gesprekken gevoerd om een passende oplossing voor deze doelgroep te vinden. In het kader van inclusief onderwijs is het doel om met elkaar de bestaande ondersteuningsstructuren te versterken.	

5.	<i>We faciliteren jongeren tot het behalen van een startkwalificatie, het verkleinen van schooluitval en het maken van keuzes die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Wij willen ervoor zorgen dat schooluitval weer minder dan 2% bedraagt in de regio Zuidwest-Friesland.	
	<u>Toelichting:</u> We stimuleren dat scholen de leerlingen die verzuimen melden bij team Leerplicht, zodat deze leerlingen zo snel mogelijk in beeld komen. PO en VO Leerplicht, MBO Leerplicht en Doorstroompunt werken hiervoor samen met scholen, de collega's van de Gebiedsteams, de GGD en met samenwerkende partijen als Pastiel en AZC. Daarnaast blijft de monitoring van "oud-uitvallers" ook doorgaan. Schooluitval in de regio Zuidwest-Friesland is gedaald van 2,1% naar 1,74%.	
6.	<i>Als een leerling aan het begin van het schooljaar in aanmerking komt voor een Ov-kaart, regelen we dat.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We verstrekken een OV-pas als de school voor voortgezet (speciaal) onderwijs meer dan 11 kilometer van het woonadres gelegen is.	
	<u>Toelichting:</u> Deze regeling loopt al een aantal jaren, vanaf 2018. De regeling loopt goed. Mensen met een inkomen tot en met 120% van de voor hen van toepassing zijnde bijstandsnorm krijgen het volledige abonnement vergoed, mensen met een inkomen hoger dan 120% van de bijstandsnorm, 30% korting op een abonnement. Met het busabonnement (Busvrij) kunnen scholieren door heel Fryslân reizen. De treinabonnementen zijn voor Stavoren-Sneek, Koudum-Molkwerum-Sneek, Hindeloopen-Sneek en Workum-Sneek. Op basis van de hardheidsclausule kennen we heel soms een ander traject toe, bijvoorbeeld Sneek-Leeuwarden. De abonnementen lopen meestal per schooljaar, maar er zijn ook abonnementen die later dan begin schooljaar ingaan. Alle abonnementen lopen een jaar. Over de financiering van deze regeling zijn afspraken gemaakt met de provincie en Arriva (en later Qbuzz). Sinds 15 december 2024 is er een nieuwe bus vervoerder, Qbuzz. Tot 1 maart 2025 konden inwoners met een Arriva Meedoenpas gratis met Qbuzz reizen. Deze inwoners hebben een pas van Qbuzz ontvangen waarmee zij nu met de bus kunnen reizen.	

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Sport	
7.	<i>We stellen nieuw sportbeleid en een visie voor sport en bewegen in de openbare ruimte op.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 is een uitvoeringsplan voor het sportbeleid opgesteld en wordt een doorkijk gegeven naar 2026. - In december 2025 is een visie op duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties ontwikkeld en vastgesteld.	
	<u>Toelichting:</u> In december 2023 is de sport- en beweegvisie 'Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+' vastgesteld. We hebben in 2025 aan de uitvoering van de beweegstrategie gewerkt, bijvoorbeeld op de onderdelen gezonde sportomgeving, kunstgras, duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties en bewegen in de openbare ruimte. Deze onderdelen worden hieronder en onder andere actiepunten nader toegelicht. Er is hiervoor geen apart uitvoeringsplan opgesteld.	

	Aanpak ‘Koers en Kompas, duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties’ In de visie ‘Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+’ geven we aan dat we ons inzetten voor goed onderhouden, maatschappelijk inzetbare, gebruiksvriendelijke, toekomstbestendige en uitdagende sportaccommodaties. Samen zijn er stappen gezet om vanuit een integrale benadering van duurzaamheid de sportaccommodaties in de gemeente toekomstproof te maken. Er is een Afwegingskader duurzaamheid gemaakt, waarmee eenduidig gefundeerde, integrale keuzes kunnen worden gemaakt over verduurzaming en toekomstbestendigheid van sportaccommodaties. Er is een kwantitatief en kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de huidige staat van buitensportaccommodaties, verdeeld over 52 locaties. Dit heeft geleid tot een meerjarenonderhoudsplan en meerjareninvesteringsplanning. Er is een dashboard ontwikkeld, dat inzicht biedt in binnen- en buitensportaccommodaties en informatie geeft over bijvoorbeeld het aantal accommodaties, hun geografische spreiding, afstand tot onderwijsinstellingen en de mate van bezetting. De combinatie van kwantitatieve data en ruimtelijke analyse maakt het mogelijk om gericht knelpunten te signaleren, behoeften in kaart te brengen en strategische keuzes te onderbouwen voor een toekomstbestendig sportaanbod in de gemeente. In aanvulling op het Dashboard sportaccommodaties en het Afwegingskader duurzaamheid is een nieuw instrument ontwikkeld: de Beslisboom sportaccommodaties. De beslisboom helpt als instrument bij het maken van de feitelijke afweging voor de accommodatie: renoveren en verduurzamen, nieuwbouwen, uitfasen of slopen. Door het hanteren van de consistente werkwijze in de aanpak ‘Koers en Kompas, duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties’ met de beslisboom en het afwegingskader, zorgen we voor betrouwbare en voorspelbare besluitvorming. Een participatieproces met de mienskip maakt onderdeel uit van de besluitvorming over specifieke accommodaties. De aanpak ‘Koers en Kompas’ wordt in maart 2026 voorgelegd aan de gemeenteraad.	
8.	<i>We zetten in op gratis buitensportmogelijkheden en speelmogelijkheden.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We keuren, onderhouden en vervangen de sport- en speelvoorzieningen in openbare ruimten. - De in 2024 voorbereide vervangingen voor 2025 zijn in Q2 uitgevoerd. De vervangingen voor 2026 zijn voorbereid. - Sportvoorzieningen in de openbare ruimte vragen in de meeste gevallen om flinke investeringen. Het gaat dan om de voorziening zelf en de bijbehorende ondergrond. We gaan in 2025 deze investeringen in een planning zetten en de bijbehorende financiering inregelen.	
	<u>Toelichting:</u> Per jaar worden alle openbare speeltoestellen drie keer geïnspecteerd. Alle geplande inspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd. Hierdoor zijn op diverse speelplekken speel- en sporttoestellen vervangen. Ook aan de ondergrond van enkele speelplekken zijn de nodige werkzaamheden uitgevoerd. Voor de inspectie en planning zijn we in 2025 overgestapt op een nieuw beheersysteem. Dit beheersysteem is specifiek voor speel- en sporttoestellen en helpt ons nog beter te inspecteren, registreren en plannen. Uit de overleggen met de dorpsbelangen is een aantal uitbreidingswensen naar voren gekomen. De volgende wensen zijn verwezenlijkt, betaald door bijdrages vanuit dorpsbelang en de gemeente: • Schraard, Itens, Hemelum en Stavoren; • Renovatie en modernisering speelplaatsen in Oppenhuizen, Woudsend en Makkum, Sneek: Vesperstraat, Schoolstraat en Gudsekop • Verbeteren ondergronden diverse locaties.	

	Er zijn daarnaast nog toezeggingen vanuit 2023 en 2024 uitgevoerd. Bij deze toezeggingen was destijds de financiering vanuit dorpsbelang/school nog niet geregeld. Deze locaties zijn eind 2025 met voorrang opgepakt. • Scharnegoutum (speeltuinvereniging); • Wommels (school). De planning voor vervanging speeltoestellen 2026 is gemaakt en de voorbereidingen zijn opgestart. Met behulp van de planningsmodule van Playmapping is de planning voor de grotere sportvoorzieningen en de meerjarenplanning voor 2027 en later voor de speeltoestellen gemaakt.	
9.	<i>In wijken met weinig groen investeren in speeltoestellen, wandelpaden en gratis buitensportfaciliteiten met extra aandacht voor kinderen met een beperking.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We kennen subsidies toe voor beweeg- en speelvoorzieningen in de openbare ruimte. - Aan het einde van 2025 zullen de volgende projecten gerealiseerd zijn met een bijdrage vanuit het BIOR-budget: - o Calisthenics en 3x3 basket en skatepark Zwette Sneek; - o Bootcampvoorziening Hemdyk Sneek; - o Pannakooi Easterein; - o Pannakooi IJlst; - o Pannakooi Heeg; - o Beachvelden Stavoren; - o Pickelball veld Oosthem; - o Jeu de boules-veld Iens en Tjerkwerd; - o Herinrichting speelplek Ludgerusschool, Workum	
	<u>Toelichting:</u> Naast de vastgestelde visie op bewegen in de openbare ruimte (BIOR), Bûtengewoan bewege yn Súdwest-Fryslân, is de subsidieregeling Bûtengewoan bewege yn Súdwest-Fryslân ingericht. Er is naast interesse in duurzame voorzieningen en vergroening vraag naar plekken voor Urban Sports en Culture. Voorbeelden van Urban Sports zijn skateboarden, BMX, inlineskaten, stuntsteppen, panna-voetbal, freerunning en 3x3 basketbal. Om de vraag naar Urban Sports beter in kaart te brengen en deze te laten aansluiten bij het sport- en BIOR-beleid, is in 2025 onderzoek gedaan. Bij het onderzoek zijn het beweegteam Súdwest-Fryslân en Sociaal Collectief (jongerenwerk) betrokken. Het onderzoek is afgerond in december 2025. De resultaten van het onderzoek zullen in het eerste kwartaal van 2026 worden meegenomen in de aanpassing van het beleid in 2026. In 2025 gerealiseerde projecten: • Calisthenics en 3x3 basket en skatepark Zwette Sneek; • Pannakooi Easterein; • Pannakooi IJlst; • Beachvelden Stavoren; • Jeu de boules-veld Iens en Tjerkwerd. Plannen die zijn ontwikkeld in 2025 voor realisatie van sport- en speelvoorzieningen in 2026: • Herinrichting speelplek Ludgerusschool, Workum; • Aanleg multisportveld op sportpark Heeg; • Herinrichting speelplek Hemdyk Sneek; • Aanleg multisportveld in Scharnegoutum. Bij het verlenen van een subsidies wordt extra aandacht gegeven aan 'toegankelijkheid'. Bij toegankelijkheid gaat het erom dat iedereen, met of zonder beperking, de kans krijgt gebruik te maken van onze voorzieningen. Iedereen moet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Op dit moment is de subsidieregeling voldoende om de kosten te dekken.	

10.	<i>We hebben specifieke aandacht voor beweegpaden in wijken en we onderzoeken de mogelijkheid voor een gravel-mountainbike-route in onze gemeente. Dit gaan we samen met inwoners verder vormgeven.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We onderzoeken de behoefte aan specifieke wandel- en beweegroutes en een gravelmountainbike-route en nemen een besluit over het vervolg. - We onderzoeken wat mensen in beweging brengt in de openbare ruimte.	
	<u>Toelichting:</u> We vinden de ontwikkeling van mountainbike- en gravelbikepaden belangrijk en zullen daarom aansluiten bij de landelijke visie “Nieuwe paden. Mountainbike- en gravelbikevisie 2035” van de Nederlandse Toerfietsunie (NTFU). Deze visie uit 2024 gaat, over de ontwikkeling van gravel- en mountainbikeroutes in Nederland. De NTFU vraagt daarin medewerking van onder andere provincies, gemeenten, natuurorganisaties en de ANWB, om zo te komen tot een landelijk netwerk van veilig toegankelijke paden in 2035. In oktober 2025 is er een gesprek geweest met de NTFU. In het eerste kwartaal van 2026 zal er een thema-avond worden georganiseerd over de nieuwe NTFU-visie met diverse stakeholders (onder andere wielerverenigingen).	
11.	<i>We stimuleren de samenwerking tussen verenigingen en zorgen ervoor dat iedereen zo lang mogelijk mee kan doen in het verenigingsleven.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We onderzoeken hoe we kunnen blijven inzetten op toekomstbestendige cultuur- en sportverenigingen, om de leefbaarheid in stand te houden. - We bereiken meer verenigingen voor het toekomstbestendig maken of vitaliseren van diezelfde verenigingen met onze subsidieregelingen. - We bereiken meer sport- en cultuurverenigingen bij het toekomstbestendig maken van deze verenigingen, met de inzet onze verenigingsondersteuners.	
	<u>Toelichting:</u> Het blijven inzetten op toekomstbestendige cultuur- en sportverenigingen is onder andere een vervolg op de al afgeronde pilot Leve de Vereniging. Het heeft in 2025 definitief een plek gekregen in de Regiodeal Zuidwest-Friesland. Onder de pijler Mienskip (Ontmoeten) starten we begin 2026 met het project Vitale cultuur- en sportverenigingen Súdwest-Fryslân. De uitvoering is in handen van Sport Fryslân, Keunstwurk en Doarpswurk. Het doel van dit project is een toekomstbestendig verenigingsleven (cultuur en sport) creëren, waarin vrijwilligers zich gewaardeerd voelen en duurzaam betrokken blijven, en waar inwoners actief kunnen deelnemen en elkaar ontmoeten. Zo blijven we kijken naar initiatieven die kunnen bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de mienskip. Binnen de regelingen voor sportsubsidies is een regeling voor vitalisering van verenigingen en stichtingen. Deze regeling staat gedurende het hele jaar open. Verenigingsondersteuners, behorende bij het beweegteam SWF, ondersteunen verenigingen als het gaat om het versterken van samenwerking, (mee)organiseren van activiteiten of nieuw aanbod en het aantrekken van vrijwilligers en nieuwe leden. Ook worden verenigingen ondersteund om het bestuurlijk kader op orde te brengen of te professionaliseren. Via verschillende communicatiecampagnes zijn zowel de sport- als de cultuursubsidies onder de aandacht gebracht, zodat men weet welke subsidiemogelijkheden er zijn om verenigingen op diverse manieren een impuls te geven.	
12.	<i>We blijven investeren in buitensport accommodaties waaronder de ontwikkeling van (sport)hart Bolsward.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We vervangen minimaal twee kunstgrasvelden. - Uitvoering projectplan van Werkgroep en Gemeente inzake Sporthart Bolsward als onderdeel van de Regiodeal. - Start realisatie nieuw multifunctionele accommodatie (MFA). - Verbinding gerealiseerd tussen sociaal en fysiek domein. - Uitvoering van Bomenstructuurplan (inclusief fijnmazige padenstructuur).	

	<u>Toelichting:</u> Kunstgrasvelden In Makkum en in Arum is een kunstgrasveld gerealiseerd. Voor Bolsward heeft de raad op 3 april 2025 geld beschikbaar gesteld voor de renovatie van het trainingsveld voor de voetbalverenigingen SC Bolsward en BlauwRood '20 en het kunstgraskorfbalveld van korfbalvereniging Westergo. Sporthart Bolsward In de raad van oktober 2025 is een aanvullend voorbereidingskrediet van € 250.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een integrale gebiedsaanpak van het Hart van Bolsward en een plan voor de uitwerking van de accommodatie(s). Daarnaast is op basis van financiële verkenning en de ambities vanuit de gebiedsvisie 'Het Hart van Bolsward', een voorkeur uitgesproken voor een geïntegreerde accommodatie van een Multifunctioneel Centrum (MFC) met zwembad. Er is gewerkt aan een voorstel voor de raad met een integraal gebiedsplan, een plan voor accommodaties op basis van schetsontwerpen en financiële uitwerkingen. Dit voorstel wordt voor de zomer van 2026 aan de raad voorgelegd.
--	--

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Cultuur	
13.	<i>We willen in deze coalitieperiode een groot sport of cultuur evenement dat bijdraagt aan positieve gezondheid en past bij onze identiteit.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We blijven ons inzetten om mogelijkheden te onderzoeken om naast The Passion Hemelvaart en Arcadia nog een groot sport- of cultuurevenement binnen te halen of te organiseren.	
	<u>Toelichting:</u> The Passion heeft in 2023 plaatsgevonden. Arcadia heeft plaatsgevonden van 17 mei tot 24 augustus 2025. Het opnieuw binnenhalen of organiseren van een groot cultuurevenement heeft onze aandacht gehad. Vanwege beperkte financiële ruimte is de afgelopen periode geen verdere inzet geweest om opnieuw een groot evenement binnen te halen of te organiseren. Begin 2025 is de subsidieregeling 'Een jaarrond cultuur 2025' opengesteld. Deze subsidieregeling had een subsidieplafond van € 180.000. Begin dit jaar zijn de culturele organisaties in onze gemeente hiervan op de hoogte gesteld via het Cultuurplein. Er zijn via deze regeling inmiddels subsidies verleend voor diverse grote (bovenlokale) projecten. Er is onder andere subsidie verleend aan Stichting Nootstroom. Deze stichting heeft eind 2025 in Heeg de opera Cavalleria Rusticana opgevoerd; een innovatieve locatieopera met impact op de regio, cultuur en economie. Er is ook subsidie verleend voor het project Walfisk van Stichting Media Art Friesland. Eind november 2025 bracht dit project mediakunst in en rond de grachten van Sneek, in samenwerking met het Fries Scheepvaartmuseum. Daarnaast is een subsidie toegekend aan de Open Museum Maand 2025. In november 2025 hebben bijna 40 duizend mensen een (of meer) bezoek(en) gebracht aan de deelnemende musea.	
14.	<i>We doen mee aan Arcadia als grote gemeente, omdat er mooie activiteiten geprogrammeerd kunnen worden voor eigen inwoners en toeristen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We stimuleren, door middel van een subsidieregeling, mienshipsinitiatieven die een bijdrage leveren aan Arcadia 2025.	
	<u>Toelichting:</u> Arcadia 2025 was een cultureel programma van 100 dagen in Friesland, met als doel maatschappelijke uitdagingen aan te gaan en zodoende een creatieve, veerkrachtige	

	samenleving te stimuleren. Het thema van deze editie was ‘Grûn’. Dit staat voor groei, samenwerking en de kracht van de mienskip. Arcadia 2025 startte op 17 mei met het Grûnfestival. In Súdwest-Fryslân werd op diezelfde dag ‘De Siel fan Súdwest’ geopend, het beeldende kunstproject van de Stichting Samenwerkende Musea i.s.m. Arcadia. Met een communicatiecampagne hebben we de dorpen, verenigingen, lokale partners en inwoners geïnformeerd over de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor een project in de buurt. De meeste activiteiten in Súdwest-Fryslân zijn afgerond. De subsidieregeling heeft ook in de zomer nog nieuwe projecten kunnen ondersteunen. Zo is onder andere het After Summerfest in Molkwar gerealiseerd. De regeling is in de rest van 2025 opengebleven voor Bloeiweken in het kader van Fryslân Bloeit. In september en oktober 2025 is Arcadia 2025 geëvalueerd door de gemeente. Er is een groot aantal evenementen en activiteiten mogelijk gemaakt met de subsidieregeling voor initiatieven vanuit de mienskip. De communicatie met de Arcadia-organisatie had beter gekund. Het project ‘Siel fan Súdwest’, van de samenwerkende musea, is positief ervaren door zowel musea, Arcadia als gemeente. Er is vanuit Arcadia nog geen duidelijkheid gegeven over de plannen voor 2028.	
15.	<i>We maken het Frysk, Stadsfries en Hylpersk meer zichtbaar, op straat en digitaal.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We stellen een uitvoeringsplan op, inclusief SMART doelen van zaken die geschikt zijn om in het Fries (of Stadsfries en Hylpersk) te vertalen en geven aan welke communicatiemiddelen geschikt zijn.	
	<u>Toelichting:</u> Het beleidsplan ‘Frysk...en mear! Taalbelied gemeente Súdwest-Fryslân’ had een looptijd tot en met 2024. In 2024 is gestart met de ontwikkeling van nieuw beleid. Het nieuwe taalbeleid wordt in 2026 aan de raad voorgelegd. Dit is later dan gepland, onder andere door wijzigingen in de Wet gebruik Friese taal en een late openstelling van de subsidieregeling voor meertaligheidscoördinatoren. In december 2025 hebben we van de provincie de beschikking ontvangen over de subsidie voor het aanstellen van een meertaligheidscoördinator. De meertaligheidscoördinatoren in Fryslân vormen een samenhangend netwerk waarin kennisdeling en samenwerking centraal staan. De gemeente Súdwest-Fryslân gaat hiervoor intensiever samenwerken met de gemeenten De Fryske Marren en Heerenveen. Er is een subsidieregeling Friese taal. Doel hiervan is activiteiten te organiseren die de Friese taal, het ‘Stedsk’ of het ‘Hylpers’ meer zichtbaar maken in de gemeente. We willen de subsidieregeling bekender maken. In het nieuwe taalbeleid zullen we daar voorstellen voor doen.	
16.	<i>We ontwikkelen nieuw cultuurbeleid met focus op toekomstbestendige verenigingen en toegankelijkheid van cultuurvoorzieningen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We voeren het uitvoeringsplan van het cultuurbeleid uit.	
	<u>Toelichting:</u> We werken samen met het culturele veld aan de uitvoering van het cultuurbeleid. Om inzicht te krijgen in de effectiviteit van het cultuurbeleid wordt één keer per drie jaar een enquête afgenomen over de beleving van cultuur in onze gemeente. De enquête wordt einde 2026 voor het eerst uitgezet. De toekomstbestendigheid van het verenigingsleven heeft een plek gekregen in de Regiodeal, in het project Vitale cultuur- en sportverenigingen Súdwest-Fryslân (pijler Mienskip). Zie ook actiepunten 11.	

	De verenigingen die samenkomen in Stichting Multifunctioneel Verenigingsgebouw Sneek, bekend als 't Convenant, moeten per 1 september 2027 het gebouw verlaten in verband met herontwikkeling van de locatie. De stichting is hierover tijdig geïnformeerd en weet dat zij primair verantwoordelijk is voor het vinden van een alternatieve locatie(s) voor de betreffende verenigingen. De gemeente heeft eerder aangegeven in dit proces actief mee te denken en heeft reeds diverse suggesties gedaan. Hierbij is de kanttekening geplaatst dat gezamenlijke herhuisvesting van alle huurders lastig zal zijn. De stichting verkent momenteel alternatieve huisvestingsmogelijkheden. De Stichting heeft aangegeven dat inmiddels een deel van de verenigingen per 1 september 2026 elders onderdak heeft kunnen vinden. Met Cultuur Kwartier Sneek lopen nog verkennende gesprekken over wat er eventueel mogelijk is voor andere verenigingen. De gemeenteraad heeft in juli 2025 besloten om het Cultuurkwartier Sneek met extra middelen te ondersteunen voor de uitvoering van het nieuwe beleidsplan van CKS voor de periode 2025-2028. Per 1 november heeft de raad van toezicht van CKS een artistiek directeur benoemd. Hij volgt de interim-bestuurder op en vormt samen met de al eerder aangetrokken zakelijk directeur de tweehoofdige directie. Zij sturen samen het team van medewerkers aan en bouwen verder aan de versteviging van de organisatie en de positie van CKS als het centrum voor kunst, cultuur en educatie in Súdwest-Fryslân en daarbuiten. De subsidieaanvraag van CKS voor het jaar 2026 is in december verleend. CKS werkt in het eerste kwartaal van 2026 aan de oplevering van een meerjarenbegroting 2027-2029.	
17.	<i>Blijven ondersteunen van kunst en cultuur en musea en voldoende laagdrempelige voorzieningen voor beoefenen van (amateur) kunst voor onze inwoners.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 is de voorlichting rondom subsidies en de zichtbaarheid ervan verbeterd. Het culturele veld weet beter welke subsidiemogelijkheden er zijn op het gebied van cultuur, zodat dit ten goede komt aan onze inwoners. - Met de nieuwe subsidieregeling musea willen we de musea stimuleren plannen en ambities te realiseren, om zo de kwaliteit en toekomstbestendigheid van musea in SWF te waarborgen.	
	<u>Toelichting:</u> Voorlichting subsidies Periodiek wordt, aan de hand van het communicatieplan, bekeken welke communicatieacties uitgezet kunnen worden om de subsidiemogelijkheden (verder) onder de aandacht te brengen. Eind 2025 is gestart met het maken van een factsheet met de in 2025 verleende subsidies. Ook wordt er via de website van de gemeente en via social media af en toe informatie over diverse regelingen gedeeld. Musea Op basis van onder meer advies van de museumcommissie heeft het college van B&W de subsidies voor de musea voor de periode 2025-2028 verleend. In juni 2026 verwachten we van de musea een tussentijdse verantwoording. De definitieve verantwoording zal in juni 2029 plaatsvinden.	
18.	<i>We ondersteunen actief de samenwerking van onze musea.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De samenwerking tussen de musea is verder versterkt door de aanjagende en coördinerende rol van de Stichting Samenwerking Musea Zuidwest Friesland.	
	<u>Toelichting:</u> Stichting Samenwerkende Musea voert drie projecten uit: 1. Narratief/website (gezamenlijk verhaal en presentatie) De website is gelanceerd op 26 januari 2024.	

2. Súdwest-Fryslân Academy (kennisdeling en versterken onderlinge samenwerking)
De Súdwest-Fryslân Academy is opgezet en voor de zomer van 2024 afgerond. De SWF Academy is door alle musea als zeer positief ervaren. De musea hebben afgesproken de SWF Academy voort te zetten in een iets lagere frequentie.
Vanuit de Stichting Samenwerkende Musea is met de uitvoering van het project *Siel fan Súdwest* het gezamenlijke verhaal (narratief) geformuleerd. Het project “*Siel fan Súdwest*” maakte deel uit van het programma van Arcadia 2025 (17 mei t/m 24 augustus). Op acht plekken in de gemeente Súdwest-Fryslân hebben kunstenaars deze thema’s vanuit regionaal en historisch perspectief benaderd. Ze verdiept zich in het idee van ‘grûn’ (grond) als fysieke bodem, culturele basis of fundament van tradities. Zij hebben met hun werk bijgedragen aan de gezamenlijke verhaallijn over de regio. Op 17 mei 2025 is het project “*De Siel fan Súdwest*” geopend. Het publiek kon de kunstwerken van de negen kunstenaars tot en met 24 augustus 2025 bewonderen.
3. Publieksonderzoek
De Stichting Samenwerkende Musea SWF heeft samen met de provinciale en regionale marketingorganisaties (Merk Fryslân en VVV Waterland van Friesland) een uitgebreid publieksonderzoek geïnitieerd dat kan dienen als basis voor zowel collectieve marketing als marketing per individueel museum. Het contract van de kwartiermaker is afgelopen. De musea zetten de samenwerking voort met kennisdeling en gezamenlijke projecten.

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Dichtbij meedoen	
19.	<i>We investeren in toekomstbestendige ontmoetingsplaatsen en stimuleren meervoudig gebruik en activiteiten, ook overdag.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We ontwikkelen het beleid voor ontmoetingsplaatsen door, met name op het gebied van sociale verduurzaming. - We blijven vraaggerichte ondersteuning bieden (via Doarpswurk en Sociaal Collectief) aan besturen; - We hebben extra aandacht voor ondersteuning aan besturen in aandachtswijken en -dorpen. We sluiten waar mogelijk aan bij de integrale wijkaanpak; - We hebben aanvullend beleid ontwikkeld met woningcorporaties en zorginstellingen voor de ontmoetingsplaatsen in of bij ouderenhuisvesting.	
	<u>Toelichting:</u> In onze 63 ontmoetingsplaatsen kunnen mensen elkaar ontmoeten en vinden laagdrempelige (en preventieve) activiteiten plaats. We investeren op meerdere manieren in toekomstbestendige ontmoetingsplaatsen. Zo zijn we begonnen met het maken van een inhaalslag met (achterstallig) onderhoud en verduurzaming van de gebouwen. We hebben ook ingezet op multifunctioneel gebruik en activiteiten. Dit hebben we gedaan door meer verbinding te leggen met (sociaal-maatschappelijke) partners en hen te wijzen op de ruimtes van bestaande ontmoetingsplaatsen. De ontmoetingsplekken krijgen hierdoor een hogere bezettingsgraad en kwetsbare inwoners kunnen eerder bereikt worden. Dit past bij de ambitie om onze dienstverlening dichtbij aan te bieden. Ter ondersteuning van de aandachtswijken is er actief samenwerking gezocht met de integrale wijkaanpak, die in de wijken Lemmerweg-West en Lemmerweg-Oost in Sneek van start gaat. Met deze integrale aanpak wil de gemeente een beweging in gang zetten om meer positieve gezondheid in de dorpen/wijken te brengen. Hoewel de formele start van de integrale wijkaanpak is uitgesteld, zijn de gesprekken met de wijkvereniging en betrokken netwerkpartners voortgezet en is een structureel netwerkoverleg ingericht. De gemeente is ook nauw betrokken bij ontwikkelingen in andere wijken, zoals Noorderhoek en Tinga. Waar mogelijk koppelen we kansen als het gaat om ontmoeten en leefbaarheid.	

	Er is ook een goede samenwerking ontstaan met woningcorporaties en zorginstellingen voor het ontmoeten in ouderenhuisvesting. We hebben met diverse partners afgesproken om te starten met een testcasus in IJlst, waarbij een ontmoetingsruimte wordt gerealiseerd die breed beschikbaar wordt voor bewoners en inwoners van de wijk. De gemeente realiseert met de investering van € 50.000 een goed georganiseerde opstartfase waarin samenwerking, planning, activiteiten aanbod en duurzame exploitatie worden uitgewerkt. Dit vormt de noodzakelijke basis om de ontmoetingsruimte bij 't Hof fan Ylostins toekomstbestendig te laten functioneren zonder structurele gemeentelijke bijdrage. Hierbij is het belangrijk dat de juiste partijen in positie worden gezet om van de ontmoetingsruimte een succes te maken en hiermee invulling te geven aan onze gezamenlijke verantwoordelijkheid.	
20.	<i>We ondersteunen ontmoetingsplaatsen in verduurzaming.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We verstrekken subsidies aan ontmoetingsplaatsen voor groot onderhoud en verduurzaming.	
	<u>Toelichting:</u> Een van de pijlers van het beleid 'Ontmoetingsplaatsen 2023-2033' is een inhaalslag op (achterstallig) onderhoud en het inzetten op maximale verduurzaming van alle 63 ontmoetingsplekken. Om dit te kunnen doen, zijn in februari 2024 twee projectleiders gestart om deze opgave uit te voeren. Op basis van de opgave is er een nieuwe subsidieregeling groot onderhoud en verduurzaming opgesteld. Deze is ingegaan op 1 januari 2025. Aanvullend op de vernieuwde regeling zijn de besturen van alle ontmoetingsplaatsen actief benaderd over de mogelijkheden voor (ondersteuning bij) verduurzaming en financieringsmogelijkheden Inmiddels is met vrijwel alle besturen van ontmoetingsplaatsen contact geweest. Besturen hebben de afgelopen periode flink ingezet op het vinden van voldoende vrijwilligers en bestuursleden om de toekomstbestendigheid van hun ontmoetingsplaats te kunnen garanderen. Er zijn mooie en complete plannen aangeleverd, die zich niet alleen richten op verduurzaming van gebouwen en groot onderhoud, maar ook op de toekomstige invulling van een gebouw en wat hiervoor nodig is. Naast de dorpen zijn ook alle wijken met een wijkgebouw in Sneek druk bezig met de uitwerking van hun plannen.	
21.	<i>Betere ondersteuning van besturen bij het verduurzamen van ontmoetingsplaatsen en exploitatie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben de besturen van alle ontmoetingsplekken actief benaderd en, indien nodig, ondersteuning geboden bij de fysieke verduurzaming van het gebouw.	
	<u>Toelichting:</u> We willen besturen zo goed mogelijk ondersteunen. De vorm van ondersteuning kan verschillen, omdat er overal weer andere vraagstukken zijn: op het gebied van onderhoud en verduurzaming, versterken van bestuur of activiteiten aanbod. De meeste vragen gaan over ondersteuning bij het opstellen van een plan voor bijvoorbeeld onderhoud/renovatie en verduurzaming. In veel gevallen hebben we Doarpswurk gevraagd om de besturen te ondersteunen. Doarpswurk biedt begeleiding bij onder andere concretisering van het plan en het vinden van financiering. In een aantal gevallen is er ook behoefte aan extra ondersteuning, omdat het moeilijk is om bestuursleden te vinden. Ook het vinden en binden/vasthouden van vrijwilligers is vaak een uitdaging. We hebben geprobeerd om hierin meer verbinding te leggen met stichting Sociaal Collectief. Deze stichting kan bemiddelen bij het vinden van vrijwilligers. Ook merken besturen een terugloop van inkomsten uit verhuur. Dit kan verschillende redenen hebben. Verenigingen ervaren een ledenterugloop, kosten voor huur zijn voor groepen vaak te hoog en de dynamiek in dorpen verandert en wordt meer individualistisch. De uitdagingen rondom het sociale ontmoeten en het rondkrijgen van de exploitatie zullen aan bod komen tijdens een collectieve bijeenkomst in 2026. We organiseren die samen met Doarpswurk en Sociaal Collectief.	

22.	<i>We gaan laagdrempelige activiteiten subsidiëren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We subsidiëren laagdrempelige activiteiten, zodat er geen financiële drempel is om deel te nemen aan een activiteit.	
	<u>Toelichting:</u> Activiteiten in de lokale ontmoetingsplekken horen laagdrempelig te zijn en toegankelijk voor iedereen. Een uitgangspunt vanuit het beleid is dat de kosten voor activiteiten hierin geen belemmering mogen zijn. Jaarlijks is er € 50.000 beschikbaar voor besturen om laagdrempelige activiteiten te kunnen organiseren. In 2024 konden besturen van ontmoetingsplaatsen eenmalig een subsidie aanvragen van € 750 voor de organisatie of het aanbieden van laagdrempelige activiteiten. Deze eenmalige subsidie was een groot succes en werd erg positief ontvangen door de besturen. Besturen geven aan dat de financiële bijdrage daadwerkelijk drempels heeft weggenomen voor het organiseren van activiteiten die anders niet gerealiseerd zouden worden. Hierdoor zijn meer bewoners bereikt, waaronder doelgroepen die normaal moeilijker bereikt worden. Activiteiten variëren van een walking diner in Fols gare en schoencadeautjes in Lollum-Waaksens tot een filmavond voor de jeugd in Koudum, ‘samen kerst’ in Abbega en een avond voor vrijwilligers in Oudega. In december 2025 hebben we besloten om deze eenmalige subsidie in 2026 nogmaals aan te bieden. Op dit moment zijn er diverse subsidieregelingen met een overkoepelend doel, namelijk het vergroten van de leefbaarheid en een passend activiteitenaanbod in dorpen en wijken. We willen deze subsidies in de toekomst beter op elkaar afstemmen.	
23.	<i>We zetten kernenbeleid voort, maatwerk per kern die aansluit bij de behoefte.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Iedere stad, dorp en wijk heeft een coördinator.	
	<u>Toelichting:</u> We hebben het Kernenbeleid voortgezet met maatwerk per kern, die aansluit bij de behoefte. Er is geen standaard aanpak, we kijken per kern wat nodig is en past de specifieke wensen en uitdagingen per kern. Door intensieve samenwerking tussen inwoners, stads-, dorps- en wijkcoördinatoren en maatschappelijke partners versterken we lokale netwerken en bouwen we samen aan een leefomgeving waarin iedereen zich thuis voelt. Deze aanpak is erop gericht om dicht bij de inwoners te staan en hen actief te betrekken bij de ontwikkelingen in hun directe omgeving. Verbinding, maatwerk en samenwerking vormen daarbij de kernwaarden van ons beleid. De coördinatoren blijven daarnaast actief betrokken bij de integrale wijkaanpak in Bolsward en Workum en wordt deze aanpak verder uitgebreid in Sneek. Deze aanpak draagt bij aan de leefbaarheid in onze kernen en vormt een belangrijk fundament voor de toekomst. Het huidige kernenbeleid richt zich op de rol en taak van de stads-, dorps- en wijkcoördinatoren, maar het kernenbeleid is breder. Het gaat ook over andere aspecten die belangrijk zijn voor de leefbaarheid en ontwikkeling van de kernen. Daarom hebben we de verbinding gezocht met de gebiedsgerichte aanpak. Een aanpak die kijkt naar het hele gebied, zodat er samenhang ontstaat tussen verschillende initiatieven. En we hebben aandacht voor sociale netwerken, verenigingen, vrijwilligers en voorzieningen voor het versterken van de sociale basis in de kernen. Met deze integrale benadering willen we ons kernenbeleid verder ontwikkelen met een kernenaanpak, waarmee we een basis vormen voor een duurzame en toekomstbestendige aanpak voor al onze kernen.	

24.	<i>De subsidieregeling 'Ut de Mienskip' en het Kernenfonds worden verlengd.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We verlenen subsidie vanuit het kernenfonds. - We honoreren de aanvragen Ut de Mienskip tot het eenmalige budget op is.	
	<u>Toelichting:</u> Met het Kernenfonds dragen we bij aan initiatieven die de leefbaarheid goed houden of verbeteren. Het organisatiegeld is onderdeel van het Kernenfonds. De actieve stads-, dorps- en wijkbelangen die gesprekspartner zijn voor de gemeente, ontvangen jaarlijks organisatiegeld voor hun bestuurskosten. Vanuit het Kernenfonds is in 2025 een bedrag van € 216.987 aan subsidies verleend voor leefbaarheidsinitiatieven. Daarnaast is een bedrag van € 101.818 uitgekeerd voor organisatie- en ondersteuningskosten. NB In 2025 is minder organisatiegeld uitgekeerd, omdat 32 aanvragen eind 2024 al zijn uitbetaald. Dat was een totaalbedrag van €34.464. Het eenmalige budget Ut de Mienskip was in het vierde kwartaal van 2024 helemaal uitgegeven, waarmee deze subsidieregeling is beëindigd.	
25.	<i>We zetten ons in om een dementievriendelijke gemeente te worden.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In het netwerk dementievriendelijk Súdwest-Fryslân worden verschillende initiatieven ontwikkeld om inwoners met dementie zo lang mogelijk mee te laten doen in hun eigen omgeving. Dit gaat van trainingen, gespreksgroepen, wandelgroep tot verbeteren van samenwerking tussen betrokken partijen.	
	<u>Toelichting:</u> Uit onderzoek van Alzheimer Nederland blijkt dat Súdwest-Fryslân boven het landelijk gemiddelde scoort op dementievriendelijkheid. In februari 2025 heeft AlzheimerNL het certificaat 'dementievriendelijke gemeente' uitgereikt aan de gemeente. Het is een erkenning voor iedereen, die zich dagelijks inzetten voor inwoners met dementie en hun mantelzorgers. De drie gespreksgroepen in Wommels, Workum en Sneek voor partners van mensen met dementie komen maandelijks bijeen. Alle drie groepen worden begeleid door een vrijwilliger. In het najaar van 2025 zijn in Sneek twee nieuwe gespreksgroepen gestart, waaronder een tweede groep voor partners met jongdementie. De gespreksgroepen voorzien duidelijk in een behoefte. In verband met het opendeurenbeleid van diverse locaties van Patyna is de projectleider gevraagd trainingen te organiseren voor de omwonenden. In september 2025 was er een training 'GOED omgaan met dementie' in Koudum. Eind september is in Koudum Dans op Recept gestart voor mensen met dementie en hun mantelzorger, met tien wekelijkse bijeenkomsten. In 2025 zijn in Sneek en Koudum 10-maandelijkse bijeenkomsten van het Alzheimer Café georganiseerd.	
26.	<i>We stellen een mantelzorgcoördinator aan.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Zorgen voor meer bekendheid en betere vindbaarheid van de mantelzorgondersteuning en vergroten van de bewustwording over mantelzorg.	
	<u>Toelichting:</u> Naar aanleiding van het onderzoek van MantelzorgNL is bij stichting Sociaal Collectief de mantelzorgcoördinator in september 2024 gestart. Deze coördinator is aan de slag met het verbeteren van de organisatie van de mantelzorgondersteuning. Mantelzorgers zijn niet altijd op de hoogte van de beschikbare hulp en vinden het soms lastig om ondersteuning te regelen. Veel	

	mantelzorgers weten niet dat ze mantelzorger zijn en dus recht hebben op ondersteuning. Het Stipepunt Mantelzorg is hiervoor de aangewezen plek. De mantelzorgcoördinator heeft bij diverse huisartsenpraktijken, (netwerk)bijeenkomsten, thuiszorgorganisaties en gebiedsteams het thema mantelzorg en het Stipepunt Mantelzorg onder de aandacht gebracht. Door het Provinciaal Netwerk Mantelzorg wordt samengewerkt om ervoor te zorgen dat mantelzorgondersteuning sociaal domein elkaar beter weten te vinden en waarbij o.a. het thema naasten van GGZ problematiek/psychische kwetsbaarheid op de agenda staat. In maart, augustus en december 2025 hebben alle ingeschreven mantelzorgers een boekje ontvangen met diverse informatieve en ontspannende activiteiten, waar ze aan deel kunnen nemen. In 2025 zijn diverse (informatie)bijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld voor het Netwerk Mantelzorg. Daarnaast zijn in september/oktober 2025 provinciale mantelzorgweekenden georganiseerd voor mantelzorgers, bij wie sprake is van (dreigende) overbelasting. Vanuit onze gemeente hebben 15 mantelzorgers deelgenomen. In november 2025 werd in Sneek een Informatiemarkt Mantelzorg georganiseerd. Aan deze informatiemarkt namen 17 organisaties deel. Er waren circa 100 bezoekers. Naast het verkrijgen van informatie was er ook ruimte voor ontspanning. Op 10 november, de Dag van de Mantelzorg, hebben 130 mantelzorgers deelgenomen aan een lunchbuffet. Daarnaast ontvingen alle 1665 ingeschreven mantelzorgers per post een kaart als blijk van waardering voor de bijzondere zorg die zij verlenen. In het voor- en najaar ontvingen ingeschreven mantelzorgers MantelKRACHT, een magazine met informatie over mantelzorg. Met de stichting Werk & Mantelzorg is een verkennend gesprek gevoerd om te onderzoeken hoe het thema werk en mantelzorg bij werkgevers onder de aandacht kan worden gebracht. In de lokale kranten en op social media zijn verschillende nieuwsberichten verschenen over mantelzorg, waaronder een artikel van de werkgroep mantelzorg van de Adviesraad Sociaal Domein.	
27.	<i>We verhogen waardering mantelzorgers naar 100 euro.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het aantal aanvragen voor mantelzorgwaardering is hoger dan in 2023.	
	<u>Toelichting:</u> In 2023 is de mantelzorgwaardering verhoogd naar € 100. Dat heeft in 2023 geleid tot 1549 aanvragen (2022: 1437). In 2025 is het aantal aanvragen gedaald tot 1422, hoewel er veel aandacht is besteed aan de mantelzorgwaardering, onder andere via de media, Sociaal Collectief en SWF Tichtby. We hebben daarom geen verklaring voor het lagere aantal aanvragen.	
28.	<i>We werken aan een goed netwerk voor preventie en de zorg voor kwetsbare ouderen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We borgen preventie en zorg voor kwetsbare ouderen in verschillende netwerken in de gemeente.	
	<u>Toelichting:</u> - Binnen het programma 'Gezond ouder worden' (GOW) hebben we ingezet op de basisvoorwaarden gezonde leefstijl en waardevolle relaties. - Bij Sociaal Collectief heeft Gezond Ouder Worden een vaste plek in het werk ingenomen en is de kennis over het thema voldoende geborgd. Maar in het veld zien we toch dat er nog wel iets nodig is. Daarom is bij Sociaal Collectief een aanjager Gezond Ouder Worden actief. Zo kunnen we het onderwerp op de agenda te blijven zetten bij de verschillende Alliantie- en netwerkpartners. - Er zijn nieuwsbrieven Gezond Ouder Worden gemaakt. In de nieuwsbrieven worden alle lezers op de hoogte gesteld van alle activiteiten, projecten en programma's op het gebied van Gezond Ouder Worden in Súdwest-Fryslân.	

	- De werkgroep Gezond Ouder Worden (GOW), bestaande uit de aanjager GOW en twee alliantiepartners, heeft in november 2025 de netwerkbijeenkomst 'Verward in de wijk' georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst waren 45 medewerkers van betrokken Alliantiepartners aanwezig. - De ketenaanpak Valpreventie (opdracht vanuit GALA, het Gezond en Actief Leven Akkoord) is verder uitgerold in onze gemeente. Valpreventie richt zich op het verminderen van de kans op vallen door middel van oefeningen (zoals balans- en spierversterkende oefeningen) en wordt aangeboden aan inwoners van 65+ die thuis wonen en een valrisico hebben. Naast het aanbieden en organiseren van de trainingen zijn er extra aanbieders (fysiotherapeuten) van valpreventie geschoold. Er zijn met 7 fysiotherapiepraktijken inkoopafspraken gemaakt en contracten gesloten. Hiermee streven we naar voldoende valpreventief aanbod, verspreid over de gemeente. Naast de fysiotherapeuten kunnen ook gekwalificeerde seniorensporthouders ingezet worden. In maart 2025 is een fittest georganiseerd in Sneek voor ongeveer 100 inwoners (65+). In Bolsward zijn op 18 juni 2025 en 10 december 2025 fittesten georganiseerd. Hier is naar de algehele fitheid gekeken en naar eventueel verhoogd valrisico. In 2025 zijn met 30 groepen circa 370 personen getraind. Door NHL Stenden wordt, in samenwerking met de Friese Preventieaanpak, onderzocht hoe de valpreventieve interventies bijdragen aan het Gezond Ouder Worden en wat de effecten hiervan op langere termijn zijn. De eerste resultaten hiervan worden in 2026 verwacht.	
29.	<i>We versterken de Stipepunten in onze gemeente, promoten vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligers in het contact met onze gemeente.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We maken van het Stipepunt het expertisecentrum voor vrijwilligers.	
	<u>Toelichting:</u> In 2025 is gestart met de ontwikkeling van het Vrijwilligers Servicepunt, met als doel een herkenbaar en toegankelijk expertisepunt te worden voor vrijwilligers, organisaties en inwoners. De naam is gewijzigd van Expertise Centrum naar Vrijwilligers Servicepunt om beter aan te sluiten bij herkenbaarheid en landelijke terminologie. Er zijn drie afdelingen: de Papierwinkel, het Vrijwilligers Servicepunt en het Mantelzorg Stipepunt. Recente resultaten en activiteiten van het Vrijwilligers Servicepunt: - Er is een training 'weerbaarheid' en een zomerfeest voor vrijwilligers georganiseerd. - Nieuwe organisaties hebben zich aangesloten. - Tijdens de dag van de vrijwilliger op 7 december 2025 zijn zo'n 160 vrijwilligers in het zonnetje gezet met een bedankkaartje en een leuk presentje. - Op 18 december 2025 waren zo'n 130 vrijwilligers aanwezig bij de Kerst-Walk In bij de Kajuit in Sneek. Zij werden verwend met een lekker hapje, drankje en een kerstpakket. Het kerspakkett is bezorgd bij de vrijwilligers die niet aanwezig konden zijn. - Ondersteuning aan vrijwilligers en besturen van vrijwilligersorganisaties. - Er is goede samenwerking met onder andere Doarpswurk, Sport Fryslân, wijk- en dorpscoördinatoren. De belangrijkste vraag is hoe we elkaar optimaal kunnen versterken ten behoeve van de inwoners en organisaties. - Samenwerking en kennisdeling met landelijke, provinciale en lokale partijen, waaronder de #Meedoen Balie vanuit het samenwerkingsverband met het COA. - Sinds oktober 2025 verwijzen we inwoners uit het uitkeringsbestand door naar het Vrijwilligers Servicepunt, waar zij gekoppeld worden aan passende vrijwilligersplekken bij non-profit organisaties. Voorheen gebeurde dit ook al, maar nu zijn er duidelijke werkafspraken gemaakt om de samenwerking met Sociaal Collectief te versterken. Om inwoners extra te motiveren, zetten we de Participatiepremie in. Het aantal doorverwijzingen en plaatsingen wordt gemonitord via de periodieke rapportages Sociaal Collectief. - Er is gestart met een vernieuwde vacaturebank die een overzichtelijke en complete weergave geeft van de openstaande vacatures voor belangstellenden.	

30.	<i>We ondersteunen ten volste maatschappelijke initiatieven als kerken, Humanitas, Leger des Heils ed.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een sterke sociale basis worden door de gemeente ondersteund.	
	<u>Toelichting:</u> Het Leger des Heils heeft voor 2025 weer subsidie aangevraagd voor het organiseren van de buurtkamer aan de Worp Tjaardastraat in Sneek. Dit is een laagdrempelige inloopvoorziening in de Noorderhoek. Hier vinden allerlei activiteiten plaats, zoals het gezamenlijk nuttigen van een maaltijd, een kledingwinkel, een huiskamerinloop, et cetera. Ook worden kwetsbare inwoners waar mogelijk in contact gebracht met verenigingen en andere activiteiten in de wijk en zo nodig met huisarts, gebiedsteam, et cetera. Het Leger des Heils heeft het plan om met een soepfiets met soep, koffie en thee de stad in te gaan en op straat contact te zoeken met inwoners. Laten zien dat je er bent en aandacht hebt en ze wijzen op de locatie in de Noorderhoek. Dit om de eenzaamheid onder mensen tegen te gaan. Partners, waaronder Dynhus, Stjoer, Sociaal Collectief, AtHomeFirst, Alliade/GGZ, hebben samen met inwoners plannen ontwikkeld voor ontmoetingsplekken/inloopvoorzieningen in Bolsward en Workum. In Workum is het Ikkershûs ontstaan. Omdat de inloop in een voormalig schoolgebouw plaatsvindt dat gesloopt gaat worden, vinden er gesprekken plaats om deze ontmoetingsplaats in 2026 een plek te geven in de Klameare. Ook in Bolsward was dringend behoefte aan een inloop/netwerkcentrum. In de eerste helft van 2025 vonden veel activiteiten plaats in een hiervoor beschikbaar gestelde leegstaande huurwoning in Bolsward-Noord. We hebben in juli 2025 besloten dat het Netwerkcentrum tijdelijk in de Kerkstraat ondergebracht wordt. De afgelopen maanden is het pand samen met inwoners opgeknapt en ingericht. Er vinden al veel activiteiten plaats. Zie ook de toelichting bij actiepunt 40. In Sneek is aan de Veemarkt een voorloper van de laagdrempelige steunpunten zelfregie en herstel gerealiseerd. Diverse organisaties realiseren hier gezamenlijk een ontmoetingsruimte voor psychisch kwetsbare inwoners. De initiatieven voor de uitbreiding van het woonzorgaanbod voor de groep jongvolwassenen die in Súdwest-Fryslân dreigt uit te vallen, krijgt steeds meer vorm. Zij dreigen door uiteenlopende omstandigheden dakloos te raken en hebben op meerdere leefgebieden ondersteuning nodig. Deze groep jongvolwassenen wordt ook wel beschreven als ‘bankhoppers’. Een bankhopper is een jongere, tussen de 16 en 25 jaar, zonder thuis, die tijdelijk verblijft binnen zijn of haar netwerk. Deze jongvolwassenen hebben ondersteuning nodig, omdat zij een achterstand laten zien in vaardigheden op meerdere leefgebieden. Hierdoor is zelfstandig wonen (nog) te hoog gegrepen. De locatie SunnyHome in Sneek is inmiddels gestart en geopend. Hier wonen momenteel vijf jongeren. Dit kan uitgebreid worden naar tien jongeren. De andere vijf appartementen worden nog regulier bewoond, waardoor de uitbreiding niet nu gerealiseerd kan worden. Jongeren worden hier ondersteund bij het ontwikkelen van woonvaardigheden om de stap naar volledig zelfstandig wonen te maken. Medio 2026 verwachten wij een tweede locatie te openen met 15 plekken. Dit betreft de locatie Waarlamke in Bolsward. In 2027 staat de derde locatie op de planning (circa 12 plekken). Stichting de Herberg is in de jaren '80 vanuit de gezamenlijke kerken in Sneek en omstreken opgericht als noodopvang voor de samenleving van Sneek en een doorgangshuis geworden voor mensen die plotseling, om diverse redenen, op straat komen te staan. Door onder andere de steeds complexere problematiek van de doelgroep van de Herberg, terugloop van vrijwilligers, krapte op de woningmarkt en terugloop van het aantal bestuursleden heeft het bestuur aangegeven de activiteiten te moeten beëindigen. Omdat de vraag naar noodopvang nog steeds groot is, heeft De Herberg samenwerking gezocht met stichting De Schuilplaats, zorgorganisatie Limor en gemeente Súdwest-Fryslân. Voor 2025 hebben we een subsidie verstrekt om de slag naar professionalisering te maken. Op 1 september 2025 is de Schuilplaats weer geopend en biedt deze plek voor zes inwoners, die hier tijdelijk kunnen verblijven om een volgende stap te zetten. Er is een subsidie voor 2026 verleend om de continuïteit te borgen.	

	Pand6 in Sneek is een laagdrempelige inloopvoorziening waar mensen komen die verslaafd en/of dak- en thuisloos zijn. In Pand6 kan men gebruikmaken van verschillende faciliteiten als douchen, wassen, computergebruik, omruilen spuiten en afhalen condooms. Daarnaast kan een tijdelijk briefadres worden aangevraagd voor inwoners die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben. Door het vrijkomen van een verdieping in het gebouw is de mogelijkheid ontstaan te onderzoeken of er woonruimte gecreëerd kan worden voor urgente doelgroepen, zoals tijdelijke woonruimte voor ex-gedetineerden. Per 1 januari 2026 neemt Limor de taken over van VNN, omdat de uitvoering van de werkzaamheden beter aansluit bij maatschappelijke opvang dan straathoekwerk en verslavingszorg. Limor werkt mee aan het ontwikkelen van een programma van eisen om de doorontwikkeling te realiseren. Er is een businesscase uitgewerkt om te kijken of er een mogelijkheid is voor woningen. Deze is positief. Momenteel zijn we bezig met de voorbereidingen voor een krediet, zodat. De planning is dat de verbouwing in 2026 kan starten, zodat het in 2027 klaar is om open te gaan.	
31.	<i>We ondersteunen initiatieven waarin mensen elkaar helpen, kunnen doneren (bijvoorbeeld d.m.v. website).</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Zie actiepunt 42.	
	<u>Toelichting:</u> Dit valt onder het hulpfonds bestaanszekerheid, zie actiepunt 42 voor de toelichting.	
32.	<i>We helpen ouders laagdrempelig en tijdig met problemen in thuis- en opvoedingssituatie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We werken verder aan het programma Kansrijke Start. Dit programma is gericht op de eerste 1000 dagen van een kind. - We zetten verder in op het programma Ouders Blij(ven). Dit programma is gericht op het voorkomen van relatieproblematiek van ouders. - De pilot Triple P in Koudum en Bolsward wordt afgerond en geëvalueerd (domein Gezin - Cool Súdwest). - De pilot lichte ondersteuning wordt uitgevoerd om inzicht te geven in het type lichte ondersteuningsvragen en of en hoe het huidige aanbod hierin kan voorzien.	
	<u>Toelichting:</u> Kansrijke Start Wat je als kind meemaakt is van invloed op hoe je later als volwassene bent en hoe je met de uitdagingen die bij het leven horen, omgaat. In onze aanpak kiezen we voor de levensloopbenadering: we kijken naar het hele leven, van (pre-)conceptie tot de dood. Dit begint al tijdens de eerste 1000 dagen. Het landelijke programma Kansrijke Start richt zich op het geven van de best mogelijke start in de eerste 1000 dagen voor elk kind door kwetsbare ouders tijdig te ondersteunen. Dit doen we van licht preventief tot de zwaardere vormen van preventie. Om gezond en gelukkig te zijn is het belangrijk dat een aantal basisvoorwaarden op orde zijn. Daarom is het belangrijk dat we investeren in deze basisvoorwaarden. Daarnaast kijken we naar gebeurtenissen in het leven, waarbij een risico bestaat dat er problemen ontstaan. De gedachte hierbij is dat hoe beter de basis op orde is, hoe beter je weet om te gaan met deze veranderingen. De belangrijkste partners hierbij zijn GGD Fryslân, Sociaal Collectief en Humanitas. Samen met hen proberen we steeds de programma's te verbeteren en verder te ontwikkelen. Zo draait bij ons nu de pilot Kind aan Huis van Humanitas. Hierbij worden kinderen, die het thuis even niet makkelijk hebben, opgevangen bij vrijwillige gastgezinnen. Uit de Jeugdmonitor blijkt dat 80% van de kinderen in een gezin met twee ouders opgroeit. Ook weten we dat steeds meer kinderen bij een ouder of in een samengesteld gezin opgroeien en dat dit percentage groeiende is. Dit verloopt niet altijd soepel en we zien een groeiende behoefte aan ondersteuning hierbij. Daarom bieden we verschillende vormen van ondersteuning	

	aan. Van heel preventief, zoals de ouderschapsbelofte en het relatie- en ouderschapspunt, tot ondersteuning bij complexe relatieproblematiek. Cool Súdwest Ook in de tienertijd bieden we ondersteuning. Hierbij is het belangrijkste programma Cool Súdwest, dat zich richt op de belangrijkste factoren in de leefomgeving van jongeren waarvan bekend is dat zij het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) of het risico vergroten (risicofactoren). De aanpak bestaat uit vier domeinen: Gezin, Vrije tijd, Peergroep en School. Binnen het domein Gezin is ingezet op een vergroting van ouderbetrokkenheid en ouderverbondenheid door de inzet van de pilot Triple P (Positive Parenting Program). De pilot Triple P is afgerond en geëvalueerd. De pilot is voldoende succesvol geweest. Het aantal deelnemers aan bijeenkomsten is toegenomen en de ouderbijeenkomsten zijn goed gewaardeerd. In 2025 zijn er diverse bijeenkomsten geweest over opvoedkwesties, zoals 'Nee tegen Vapen', 'Tieners, Pieken en Dalen' en 'Wensen en Grenzen bij tieners'. In 2026 gaan we ermee verder onder de naam 'domein Gezin'. Wij nemen de geleerde lessen uit de pilot mee en gaan werken met een jaarplan waarin (online) lezingen en workshops worden opgenomen. Scholen sluiten beleidsmatig aan bij de doelstellingen van Cool Súdwest. Zij dragen ook bij aan Cool Súdwest door een actieve pauze te faciliteren, ruimte beschikbaar te stellen voor ouderavonden/activiteiten en de activiteiten op hun communicatiekanalen te delen. Per school is er 1x in de 6 tot 8 weken overleg met de contactpersoon van Cool Súdwest over de lopende zaken binnen de school. Op 16 december 2025 is het eerste Cooldebat georganiseerd op het Bogerman in Koudum. De leerlingen gingen met elkaar in debat over aan Cool Súdwest gerelateerde onderwerpen. Het Cooldebat is aan alle scholen voor voortgezet onderwijs aangeboden. Met de scholen is afgesproken dat de oudermonitor in dezelfde periode (najaar 2026) wordt uitgezet als de monitor voor de jongeren. Met de bibliotheken Mar & Fean Sneek is een gezamenlijk project opgestart. De GGD en de bibliotheek organiseren samen het Debat van Nix; een lesprogramma waarin jongeren leren debatteren en verbinding met lokale politiek wordt gevonden door een raadslid in de klas uit te nodigen. Het project wordt tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 bij de scholen uitgevoerd. Vanuit het domein Gezin wordt gewerkt aan de beschermende- en risicofactoren van het domein Peergroep. We werken samen met de GGD en de scholen aan de factoren binnen het domein school. Pilot lichte ondersteuning In oktober 2024 is de pilot lichte ondersteuning gestart. Door te investeren in lichte ondersteuning verwachten we bij te dragen aan het welbevinden van de inwoners door deze te ondersteunen bij vragen en zorgen rondom opgroeien en opvoeden. Daarnaast verwachten we de druk op de specialistische jeugdzorg uiteindelijk te kunnen verminderen. De doorontwikkeling van lichte ondersteuning is opgenomen als een van de eerste acties in de uitvoering van het nieuwe jeugdbeleid.	
33.	<i>We stimuleren dat er meer activiteiten voor de jeugd zijn en laten jongeren daarbij meedenken, we werken samen met Cool Súdwest, buurtsportcoaches, jongerenwerkers en cultuurcoaches.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De Coolteams hebben op elkaar afgestemde jaarplannen. - De Coolteams werken samen met lokale organisaties en private ondernemers.	
	<u>Toelichting:</u> Een van de domeinen van Cool Súdwest is Vrije Tijd. Het idee is dat als tieners hun vrije tijd zinvol besteden, ze hier gelukkiger van worden en minder alcohol en middelen gebruiken. Dit	

	gaat hand in hand met het ontwikkelen van talenten. De jongerenwerkers, buurtsport- en cultuurcoaches werken hiervoor samen met scholen en lokale verenigingen. Cool Súdwest is een ‘mienskipsoanpak’. Dit houdt in dat we inzetten op de directe leefomgeving van tieners. Vanuit het domein Vrije tijd zijn er in 2025 veel succesvolle activiteiten georganiseerd door de drie samenwerkende partijen (Sport Fryslân, Cultuurtkwartier Sneek en Sociaal Collectief). Enkele voorbeelden: - Op 19 en 20 juni 2025 vond de Adventure Trail plaats met zo’n 1500 kinderen en 30 ouder-kind koppels. - Skûtsjesilen, 19 en 20 augustus 2025: Tweemaal een volle boot (8-10) jongeren. - Zeilen & Suppen op 18 juli: 40 jongeren namen deel aan deze activiteit, georganiseerd in samenwerking met WSV Heeg. - 24 september 2025 is de ‘actieve pauze’ weer gestart, elke week op een andere VO-school. De scholen hebben een concept planning ontvangen en de posters zijn begin oktober op de scholen opgehangen. Er is o.a. een beeldende activiteit te doen, stunts met de beweegbus, boogschieten met <i>archery tag</i> en voetballen in een pannakooi. - Wereldmeiden en wereldgozers. Vanaf half november kunnen deelnemers (nieuwe Nederlanders) en buddy’s 20 weken gezamenlijk sporten. Er zijn wekelijks 21 jongens en 15 meiden aan het sporten. - Poolparty’s. Het succes van Wommels gaat verder. Spijkerbroekhangen, vinzwemmen en mocktails in Workum. In het kader van de ‘Coole vereniging’, georganiseerd door zwemvereniging Workum en jongere Selina. - Er zijn drie sportleiders (jonge rolmodellen) in opleiding, wekelijks zijn ze aan het voetballen met jongeren in de wijk Lemmerweg. - In november 2025 is de cultuur crew gestart. Voor theaterliefhebbers van 12 t/m 18 jaar die graag content maken en gratis naar theatervoorstellingen willen, is er Cultuur Crew van Theater Sneek. - YSCO, in het Atrium in Sneek, loopt het gehele jaar door als creatieve maakplaats waarin jongeren hun talenten ontwikkelen. Zij zijn een eigen band begonnen - Soundcheck - en organiseerden bovendien hun eigen muziekfeest op 21 november 2025, waarbij ze in het voorprogramma van de band Deadline stonden. Het was een 0.0%-feest, dus zonder alcohol, maar met 100% sfeer, plezier en gave muziek. - Er is een studio in gebruik genomen bij Sociaal Collectief in wijkcentrum De Spil (Sneek), waar jongeren hun eigen muziek mogen maken. Dit is door jongeren zelf bedacht. - In het buitengebied worden jeugdhonken vanuit Cool Súdwest ondersteund met een menukaart met sportieve en culturele activiteiten. Deelnemende jeugdhonken worden vanuit Sociaal Collectief ondersteund in het uitdragen van het gedachtegoed van Cool Súdwest. Naast Cool Súdwest is er ook ingezet op een ontmoetingsplek voor jongeren in Poort 20 (Sneek). Hier kwamen elke week tussen de 20 en 40 jongeren bijeen op dinsdag- en donderdagavond om een spelletje te doen, activiteiten te organiseren of gewoon een beetje te ontspannen.	
34.	<i>De Sociaal Raadsvrouw staat voor inwoners klaar om oneerlijke en/of onbegrijpelijke zaken uit te zoeken of aan te kaarten.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De sociaal raadsvrouw werkt vanuit het relatie en ouderschapspunt en ondersteunt de vrijwilligers bij De Papierwinkel.	
	<u>Toelichting:</u> In het kader van de "Aanpak en doorontwikkeling dienstverlening dichtbij" is besloten de inzet van de sociaal raadsvrouw met een jaar te verlengen tot eind 2026. In de tweede helft van 2025 is onderzoek gedaan naar de impact van verschillende onderdelen van dienstverlening, waaronder ook de sociaal raadsvrouw (zie voor meer informatie programma Bestuur, actiepunt 19).	

35.	<i>Positieve campagnes om positieve gezondheid voor het voetlicht te brengen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben minimaal drie campagnes rondom één van de levensaspecten van positieve gezondheid georganiseerd (gezonde leefstijl, meedoen, zinvolle dag, mentale gezondheid, zelfredzaamheid, voldoende inkomsten).	
	<u>Toelichting:</u> - De drie campagnes zijn afgerond in 2024. - De eerste twee groepen van gebiedsteammedewerkers hebben in het najaar van 2024 de training positieve gezondheid afgerond.	
36.	<i>We versterken de basisvoorwaarden en zetten de brede preventieaanpak Fryslân door.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We zetten diverse interventies in om de basisvoorwaarden te versterken. - Er zijn integrale ketenaanpakken voor: valpreventie voor ouderen, gezonde leefstijlinterventie voor volwassenen, gezonde leefstijlinterventie voor kinderen, kansrijke start en Welzijn op Recept.	
	<u>Toelichting:</u> - De ketenaanpak Welzijn op Recept is provinciaal ontwikkeld, mede vanuit de ervaringen in onze gemeente. - De integrale wijkaanpak, gericht op het verminderen van de gezondheidsachterstanden, is in 2024 gestart in Bolsward-Noord en in Workum. Er zijn voorbereidingen getroffen om in Sneek (Lemmerweg-Oost en Lemmerweg-West) te starten. - We werken aan de uitrol van de ketenaanpak Valpreventie (zie ook actiepunt 28 - Gezond Ouder Worden). - Vanuit het programma Iedereen doet mee is breed ingezet op kennisvermeerdering bij medewerkers van de gemeente en maatschappelijke partners over de vijf basisvoorwaarden en welke inzet (gezamenlijk) nodig is om deze te versterken. De vijf basisvoorwaarden zijn een gezonde leefstijl, beschikken over basisvaardigheden, waardevolle relaties, financiën op orde, een gezonde leefomgeving. - Voor de ketenaanpak Kansrijke Start is een goede samenwerking tussen het medisch en sociaal domein essentieel. Om deze samenwerking verder vorm te geven, zijn er twee lokale aanjagers (GGD en gebiedsteam) aangewezen. De coalitie Kansrijke Start is gevormd en komt structureel bijeen. In 2025 is het netwerk versterkt en is medisch maatschappelijk werk van ziekenhuis Antonius aangesloten bij de coalitie. In december 2025 is een coalitiebijeenkomst georganiseerd en vooruitgekeken naar de plannen voor 2026. Het Ministerie van VWS heeft eind 2025 een kamerbrief gestuurd en het document 'Structurele Aanpak Kansrijke Start - Samen zorgen we voor de eerste 1000 dagen' gepubliceerd. Hierin wordt beschreven dat Kansrijke Start vanaf 2026 van een actieprogramma naar een structurele aanpak gaat. Ook in de nieuwe Landelijke nota gezondheidsbeleid 2025 - 2028 is kansrijk opgroeien en daarmee Kansrijke Start een belangrijk thema.	
37.	<i>We stellen meer geld beschikbaar om inwoners te helpen een gezonde leefstijl te volgen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het thema gezonde voeding heeft zijn plek gevonden in de wijkrestaurants. - Voorbeelden in onze gemeente van initiatieven voor een bloeizone zullen we zo nodig faciliteren en een platform bieden, ter inspiratie voor andere dorpen. - We onderzoeken de mogelijkheden voor een passend, vrij toegankelijk beweegaanbod c.q. beweegmogelijkheden. - We onderzoeken de mogelijkheden tot samenwerking met de horeca op het thema gezonde voeding in combinatie met duurzaamheid en circulaire economie. - We stimuleren scholen tot het behalen van het vignet Gezonde School.	

	<u>Toelichting:</u> - In Bolsward draait de pilot In Gesprek Over Roken. Dit sluit aan bij de aanpak Rookvrije Generatie. Dit wordt uitgevoerd door de GGD en Sociaal Collectief met als doel meer rokers begeleiden naar (gratis toegankelijke) stoppen met roken-begeleiding. Dit is een aanvulling op wat we al eerder ontwikkeld hebben binnen het programma De Rookvrije Generatie. Er zijn 3 'stoppen met roken'-coaches opgeleid die gratis en laagdrempelig ondersteuning bieden bij het stoppen met roken. Er is vanuit de GGD zowel regionaal als provinciaal een aanjager voor een Rookvrije Generatie. - Door het Gezond en Actief Leven Akkoord hebben we ons gecommitteerd aan een ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht. Dit doen we samen met De Fryske Marren, met ondersteuning van GGD Fryslân. Er zijn op dit moment in Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren vier GLI-coaches actief. GLI (Gezonde Leefstijlinterventie) is zorg voor mensen met overgewicht of obesitas. Voor dit thema in het kader van GALA/FPA is een lokale aanjager gestart, met financiering via de FPA (Friese Preventieaanpak). - Het aantal jongeren dat vapet en rookt, neemt schrikbarend toe. Dit is een verontrustende ontwikkeling. Longarts Wanda de Kanter heeft een lezing gegeven over dit onderwerp. Tijdens de landelijke ouderavond in september 2025 was vaperen een van de onderwerpen. - Vignet Gezonde School. Extra inzet vanuit de GGD om scholen te stimuleren het vignet Gezonde School te behalen, heeft in 2025 niet het gewenste resultaat opgeleverd. Er volgt nader overleg met de GGD over of en hoe we dit een vervolg kunnen geven.	
38.	<i>We zetten ons actief in om het gebruik van roken, drank- en drugsgebruik in de sportkantines tegen te gaan.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We stimuleren verenigingen om naast sportkantines ook de sportterreinen rookvrij te maken. - We zetten in op een sociaal veilige sport en vrije tijdsomgeving. - We stimuleren gezonde sportkantines.	
	<u>Toelichting:</u> Vanuit de Friese Preventieaanpak zijn in 2025 verschillende sportkantines door mysteryguests bezocht in verband met alcoholgebruik onder de 18 jaar. Er zijn acht verenigingen bezocht. Er zijn 18 aankoop pogingen gedaan door een minderjarige, om alcohol te kopen. In 14 gevallen heeft de minderjarige de alcohol gekregen. Er zijn gesprekken geweest met de verenigingen, tips gegeven en hulpmiddelen uitgereikt voor het berekenen van de leeftijd. We zetten in op een gezondere sportomgeving. Thema's zijn gezondere voeding in sportkantines, verantwoord alcoholgebruik en rookvrije sportaccommodaties. Er is een promotiefilm gemaakt, verenigingen kunnen aanspraak maken op een box met gezonde producten en er worden gesprekken gevoerd met verenigingen. Daarnaast is het binnen de subsidieregelingen voor sport mogelijk om subsidie te verstrekken aan verenigingen die zich willen inzetten voor een gezondere sportomgeving. In september 2025 is er een campagne gelanceerd voor een gezondere sportvereniging. Verenigingen kunnen aanspraak maken op een box met gezonde producten (de Gezondere box). Daarnaast wordt een traject gestart om de verenigingen te coachen naar een gezondere vereniging. Eind 2025 maakten acht verenigingen gebruik van de Gezondere box en zijn adviesgesprekken gevoerd met een aantal verenigingen, zowel grote als kleinere. Er zijn ook gesprekken gevoerd met exploitanten van de gemeentelijke sportaccommodaties, voor een gezonder alternatief in de sportkantines. Vanuit Sport is ook ingezet op een sociaal veilige sportomgeving, waar sporters zich veilig voelen, gerespecteerd worden en zich vrij kunnen bewegen, zonder angst voor grensoverschrijdend gedrag. Dit wordt regionaal opgepakt, mede ingegeven vanuit het Sportakkoord. De 4 V's voor veiligheid staan centraal: een verenigingsbrede gedragscode, een vertrouwenspersoon op de vereniging, een verklaring omtrent gedrag voor vrijwilligers en vakkundige trainer-coaches.	

Nr.	Actiepunt	
	Hoofdtakveld Gebiedsgericht werken	
39.	<i>Ouderen, hulpbehoevenden en mensen met veel stress (emoties rondom schulden of gezin, psychosociale aandoeningen) worden thuis bezocht door ambtenaren die invoelend en meedenkend zijn.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Gebiedsteammedewerkers bezoeken kwetsbare inwoners thuis en, als het mogelijk is, worden inwoners daarna uitgenodigd op het gemeentehuis. - Voor inwoners met psychosociale problematiek is er een welzijnscoach vanuit Sociaal Collectief beschikbaar, die de inwoner thuis bezoekt.	
	<u>Toelichting:</u> De gebiedsteammedewerkers gaan na een melding in principe altijd voor een eerste gesprek op huisbezoek bij de inwoner en indien nodig ook daarna nog. Dit is de basis van waaruit zij handelen. Bij Sociaal Collectief zijn drie medewerkers aangesteld als welzijnscoach die Welzijn op Recept uitvoeren. Welzijn op Recept wordt door huisartsen en het gebiedsteam 'voorgeschreven' als de patiënt/inwoner zich meldt met klachten die een psychosociale oorsprong hebben. Aan de hand van het gedachtegoed van positieve gezondheid gaat de welzijnscoach in gesprek met de inwoner en kijkt samen met de inwoner wat de inwoner belangrijk vindt en probeert in een aantal gesprekken/bijeenkomsten de inwoner te helpen. Het eerste gesprek vindt vaak bij de inwoner thuis plaats en afhankelijk van het traject vaker.	
40.	<i>Het Gebiedsteam en overige medewerkers organiseren laagdrempelige (inloop)sprekuren dicht bij de inwoners en heeft wekelijks zitting in een ontmoetingsruimte in wijk, dorp of kern.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Er zijn inloopsprekuren in huisartsenpraktijken in Workum, Makkum en Koudum en vanuit SWF Tichtby. - Vanuit de gebiedsgerichte aanpak in de meest kwetsbare wijken zijn de medewerkers Gebiedsteam onderdeel van het netwerk van professionals dat in de wijk aanwezig is. - De inwoners ervaren dat de gemeente dichtbij is. We onderzoeken welke vormen daarbij passen.	
	<u>Toelichting:</u> De gemeente wil dicht bij de inwoners zijn. Medewerkers van de gemeente zijn daarom op veel plekken in de gemeente aanwezig om inwoners hulp te bieden bij ondersteuningsvragen. Het gebiedsteam heeft inloopsprekuren bij enkele huisartsenpraktijken en sluit bij steeds meer inloopsprekuren van SWF Tichtby aan. Daarnaast worden in de meest kwetsbare wijken gebiedsgerichte aanpakken uitgevoerd. In deze wijken is het gebiedsteam onderdeel van het netwerk van professionals in de wijk. Daarnaast zijn de schoolmaatschappelijk werkers uit de gebiedsteams aanwezig in de scholen, om zo laagdrempelig te kunnen ondersteunen. 1. Inloopsprekuren huisartsenpraktijken Er zijn door de gebiedsteams inloopsprekuren ingericht in de huisartsenpraktijken in Workum, Makkum en Koudum. De ervaringen met de inloopsprekuren zijn wisselend. In Workum loopt het goed, in Makkum en Koudum blijft het aantal inwoners dat er gebruik van maakt achter. We adverteren in de plaatselijke kranten, bij de huisartsen is onze aanwezigheid bekend. We zijn aanwezig op vaste momenten op vaste dagen. Er is een gesprek geweest met de huisartsenpraktijk in Makkum. Om het spreekuur succesvol te maken is meer nodig dan alleen bekendheid geven aan het spreekuur. Hierover gaan gebiedsteam en huisartsenpraktijk verder in gesprek. Daarnaast zien we dat er in andere kernen, onder andere Heeg, door huisartsen waarde wordt gehecht aan aanwezigheid van het gebiedsteam. We oriënteren ons op het instellen van een inloopsprekuren in de huisartsenpraktijk in Heeg.	

2. Gebiedsgerichte aanpak - gemeente dichtbij

Vanuit de gebiedsgerichte aanpak in de meest kwetsbare wijken zijn de gebiedsteam-medewerkers onderdeel van het netwerk van professionals dat in de wijk aanwezig is. Sociaal Collectief levert de projectleider die de vier wijkaanpakken aanjaagt. Voor gebiedsteammedewerkers betekent deze aanpak af en toe een andere manier van werken, waarbij ze actiever op zoek gaan naar de vragen van de inwoner en inzetten op aanwezig en dichtbij zijn.

Bolsward

Begin 2024 is ervoor gekozen om met de eerste wijkaanpak in Bolsward-Noord te starten. Er is met de inwoners gesproken over de leefbaarheid in de wijk Bolsward-Noord. Inwoners gaven (o.a.) aan behoefte aan (meer) contacten met andere inwoners te hebben. Daarnaast speelden vragen rondom bestaans(on)zekerheid een rol.

Samen met de ketenpartners zijn inmiddels diverse acties in gang gezet, zoals afstemming over het realiseren van een eventuele ontmoetingsplek, contacten met woningbouwcorporatie over sloop- en nieuwbouw in deze wijk en verbinding met het project 'in gesprek over roken'. Inwoners uit Bolsward-Noord maakten sinds begin 2025 gebruik van een leegstaande huurwoning om elkaar te treffen en te helpen bij diverse hulpvragen. In korte tijd zijn er diverse activiteiten ontwikkeld, waaronder koffie-/inloopmomenten, Arabisch-Nederlandse les voor wederkerigheid over en weer, wekelijkse leesgroep i.s.m. de bibliotheek, fietsles, kindergroep en speelplek (wekelijks), buurttafel Smûk (samen eten), activiteiten van de wijkvereniging en workshops. Daarnaast vonden er netwerkoeverleggen van professionals plaats. Deze locatie bleek te klein voor alle activiteiten.

In juli 2025 is besloten om het pand aan de Kerkstraat 1 in Bolsward beschikbaar te stellen voor het realiseren van een netwerkcentrum. Hierdoor kunnen de activiteiten een vervolg krijgen en uitgebreid worden. De uitvoering van het Netwerkcentrum is in handen van Stichting Sociaal Collectief.

In het vierde kwartaal van 2025 is er hard gewerkt door inwoners en netwerkpartners om het Netwerkcentrum aan de Kerkstraat verder vorm te geven. Een van de activiteitenruimtes is inmiddels helemaal klaar. Daarnaast is bij binnenkomst een mooie open ontmoetingsruimte gerealiseerd waar iedereen welkom is. De ruimte bruist momenteel van de activiteiten - van schilderen tot sjoelen, en van Nederlandse les tot Arabische les. Naast het vaste aanbod is er ook ruimte voor incidentele activiteiten. Zo kunnen inwoners en partners flexibel gebruikmaken van de ruimte wanneer er nieuwe ideeën of initiatieven opkomen. Steeds meer inwoners weten het Netwerkcentrum goed te vinden. Wekelijks lopen er mensen binnen met leuke plannen, wensen of vragen. Hiermee is het Netwerkcentrum echt van, voor en door inwoners. Op 16 december 2025 heeft een netwerklunch met diverse netwerkpartners plaatsgevonden. Een kans voor velen om bij het Netwerkcentrum binnen te kijken en nieuwe afspraken en plannen voor het nieuwe jaar met elkaar te maken. Inwoners waren aanwezig om de facilitaire zaken in goede banen te leiden.

Workum

In Workum vindt de tweede wijkaanpak plaats rondom 'de Ikkers'. Er zijn buurtbabbels georganiseerd die input geven aan de plannen voor deze wijkaanpak. Hierin is nauwe samenwerking met de hoofdaanbieder Wmo, woningcorporatie Dyn Hûs, het gebiedsteam en de huisartsenpraktijk. Op dit moment fungeert de voormalige school 'It Finster' als ontmoetingsplaats voor de buurt. Hier vinden wekelijks diverse activiteiten voor en door inwoners plaats. Ook het gebiedsteam is regelmatig aanwezig om in gesprek te gaan met inwoners en dichtbij beschikbaar te zijn voor (hulp)vragen. Omdat dit pand te zijner tijd gesloopt wordt is er afstemming met het bestuur van de Klameare om te onderzoeken om deze activiteiten daar plaats te laten vinden. De intentie van de gesprekken is samenwerken en onderzoeken hoe de inwoners, die nu bij de tijdelijke locatie in het Ikkershûs komen, ook deel kunnen nemen en een plek kunnen krijgen in De Klameare.

Sneek

De start van de derde wijkaanpak wordt voorbereid. Deze wijkaanpak zal plaatsvinden in Lemmerweg-Oost en Lemmerweg-West en start begin 2026. Later volgt ook de Noorderhoek.

3. SWF Tichtby
SWF Tichtby helpt inwoners met verschillende vragen. In de eerste plaats over minimegelingen en andere geldpotjes van de gemeente (denk aan isolatiesubsidies), maar ook over de persoonlijke situatie van de inwoner. Dat doen we op onze inloophmomenten verspreid door de gemeente, dicht bij de mensen. Op basis van data (CBS en gemeentelijke data) bepalen we in welke dorpen en wijken we zitten. SWF Tichtby werkt daarbij ook veel samen met andere partijen, waaronder De Friesland, de Papierwinkel, de sociaal raadvrouw en de gebiedsteams. Op de locaties in Bolsward is het gebiedsteam bij SWF Tichtby aangesloten, waarbij inwoners ook gezamenlijk worden geholpen. Wanneer een inwoner niet mobiel is, gaan we op huisbezoek. In 2025 waren er inloophmomenten op 18 vaste locaties dicht bij de inwoner: Bolsward, Dearsum, Heeg, Hindeloopen, IJlst, Koudum, Makkum, Oudega, Stavoren, Witmarsum, Wommels, Workum en Woudsend. En in Sneek in het Súdwesthûs, Noorderhoek, Stadsfenne en bij Empatec en het Leger des Heils.

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Lichte en Specialistische ondersteuning	
41.	<i>We investeren in een aanpak armoede, ook voor kinderen. De bestaande regelingen worden beter gecommuniceerd. Dit geldt ook voor regelingen voor kinderen voor sport en cultuur.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Op basis van de resultaten uit de herijking van ons armoede- en minimebeleid voeren we de actiepunten die hieruit voortkomen uit. - We brengen met de dienstverlening vanuit SWF Tichtby onder andere minimegelingen en het kindpakket onder de aandacht van inwoners.	
	<u>Toelichting:</u> Voor diverse minimegelingen zijn de aanvraagprocedures reeds vereenvoudigd. Dit proces wordt doorontwikkeld om zoveel mogelijk regelingen hierin mee te nemen. Vanuit SWF Tichtby is actief en continu ingezet op de communicatie van de diverse regelingen en wordt er ondersteuning geboden bij het aanvragen (indien gewenst door de inwoner). Er zijn belacties geweest om inwoners te wijzen op de individuele inkomenstoelag. Deze actie heeft geleid tot 114 nieuwe aanvragen. Daarnaast zijn we gestart met onze Proactieve armoedeaanpak, waarbij we 3500 inwoners persoonlijk en actief benaderen voor minimegelingen waarop zij waarschijnlijk nog recht hebben. Wie niet zelf kan aanvragen, krijgt hulp aangeboden op de inloophmomenten. Mede hierdoor is het aantal bezoekers op de verschillende locaties sterk gestegen, van 1968 in 2024 naar ruim 2300 in 2025. Dit leidt er ook toe dat we een stijging zien in het aantal toekenningen van bijvoorbeeld de Individuele inkomenstoelag. Verder heeft SWF Tichtby gewerkt aan het terugdringen van energiearmoede, onder meer door de inzet van een energiecoach. Inwoners geven aan dat zij onze proactieve benadering zeer waarderen. Op de website is nu een aparte pagina 'Check je recht' gerealiseerd waar door het beantwoorden van een aantal vragen in één oogopslag het (mogelijke) recht op bepaalde regelingen in te zien is. Daarnaast is er vanaf september 2024 een contentkalender voor een heel jaar ontwikkeld, waarin belangrijke onderwerpen extra aandacht krijgen qua communicatie. We geven bijvoorbeeld extra aandacht aan de aanvullende zorgverzekering AV Frieso in het 'overstapeseizoen' (eind november/december). Een ander voorbeeld is het Kindpakket, waarvoor extra aandacht is zodra de scholen weer beginnen. De gemeenteraad heeft besloten om de Individuele inkomenstoelag en de Bijdrageregeling ambtshalve toe te kennen aan inwoners met een uitkering van de gemeente. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om één formulier aan te bieden voor het aanvragen van meerdere regelingen. Dit draagt bij aan het vergroten van het bereik en het vereenvoudigen van	

	aanvragen. Er zijn praktische en juridische redenen waardoor het nu nog niet mogelijk is om regelingen via één formulier aan te vragen. De verwachting is dat dit in 2026 gerealiseerd kan worden. In augustus 2025 zijn we gestart met de herijking van ons armoede- en minimabeleid. De diverse aanbevelingen vanuit onder andere het Rekenkameronderzoek over bestaanszekerheid en de Inkomenseffectrapportage zullen worden uitgewerkt en onderzocht op haalbaarheid. Het onderzoek is in het eerste kwartaal van 2026 klaar.	
42.	<i>We richten een energienoodfonds in. Dit werken we verder uit.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het Hulpfonds Bestaanszekerheid is verlengd waardoor inwoners ook in 2025 hiervan gebruik kunnen maken. Het doel is om in 2025 meer inwoners te bereiken dan in 2024.	
	<u>Toelichting:</u> Het Hulpfonds Bestaanszekerheid is in oktober 2023 opengesteld. Dit Hulpfonds bestaat uit een noodfonds voor inwoners en een subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven, die gericht zijn op het verminderen van koopkrachtverlies van onze inwoners. Beide regelingen (noodfonds en tijdelijke subsidieregeling) lopen door tot eind 2025. Er is door team communicatie een flyer ontwikkeld en eind augustus 2024 is een artikel in Groot Sneek en op de gemeentelijke website geplaatst. In 2025 hebben 64 inwoners een aanvraag bij het noodfonds gedaan. Dit is vergelijkbaar met de cijfers van vorig jaar. Wel zien we dat het aantal toekenningen is afgenomen. Dit heeft met name te maken met het feit dat er maar eenmalig een beroep op het noodfonds gedaan kan worden. In november en december 2025 is extra publiciteit gegeven aan het noodfonds, via sociale media, de website, een nieuwsbrief en het gemeentekatern in Groot Sneek. Het Hulpfonds bestaanszekerheid liep eind 2025 af, maar is verlengd tot en met 31 december 2026. Hierdoor blijft het extra vangnet voor kwetsbare inwoners gegarandeerd, in afwachting van de ontwikkeling van het nieuwe beleid (vanuit de herijking minimaregelingen). In het najaar van 2025 is een pilot gestart met Everyday Heroes, voor de duur van maximaal een jaar. De gemeente stort een budget van € 75.000 in een fonds dat aangevuld wordt met middelen vanuit de SROI-verplichting van (lokale) ondernemers. Uit dit fonds kunnen inwoners in een kwetsbare positie ondersteund worden in hun stap naar werk, scholing of participatie door de laatste praktische belemmeringen weg te nemen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het vergoeden van laptops, opleidingen en fietsen. De pilot wordt tussentijds geëvalueerd om de effecten te meten en te bepalen of structurele inzet wenselijk is.	
43.	<i>We brengen het percentage inwoners dat gebruik maakt van voor hen bestemde regelingen van 40 naar 80%.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het aantal aanvragen voor minimaregelingen is hoger dan het voorgaande jaar. - Diverse aanvraagprocedures voor de minimaregelingen zijn vereenvoudigd (ambtshalve toekennen + verminderde bewijslast).	
	<u>Toelichting:</u> Vanuit het nieuwe armoede- en schuldenbeleid werken we aan het verhogen van het bereik van de bestaande minimaregelingen en het vereenvoudigen van de aanvragen. Het project SWF Tichtby is voor meerdere jaren verlengd (tot en met 2027). Hiermee blijven we inzetten op nauw(er) contact met inwoners om zo het bereik van de minimaregelingen te verhogen. Daarnaast zijn we bezig om de communicatie over de minimaregelingen te verbeteren door onder andere de website aan te passen, zodat regelingen makkelijker te vinden zijn voor inwoners. Tevens hebben laaggeletterden de mogelijkheid om informatie te beluisteren. Vanaf september 2023 zijn we gestart met een grote communicatiecampagne om de diverse minimaregelingen onder de aandacht te brengen. We zien op basis van data duidelijk dat vanaf begin september (start communicatiecampagne) het aantal aanvragen toeneemt ten opzichte	

	van dezelfde periode in 2021 en 2022. Aan het einde van 2023 hadden we meer aanvragen (circa 3100) dan de jaren ervoor (2022; 2700 en 2021; 2400). Over 2024 zijn er circa 3.750 aanvragen voor minimaregelingen gedaan. Dat is inclusief 850 ambtshalve toegekende aanvragen. Het totaal aantal huishoudens dat we daarmee hebben bereikt lag in 2024 op 3.008. Volgens de laatst bekende cijfers van het CBS over 2022 zijn er in onze gemeente 4.883 huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Ons bereik voor 2024 lag daarmee op bijna 62%. Uit het dashboard blijkt dat er over 2025 in totaal 3159 aanvragen voor een minimaregeling zijn gedaan. SWF Tichtby belt ook inwoners en er komen inwoners naar de inlooppmomenten. Soms levert dat een aanvraag op, maar soms ook niet. Die mensen zijn wel bereikt, maar hebben geen werkproces en uitbetaling. Soms wordt hiervan wel een vastlegging door het KCC of in Suite gedaan. We zijn nog aan het onderzoeken hoe we die aantallen eruit kunnen halen. Huishoudens met een afgewezen aanvraag of die zijn gebeld/gezien tijdens een inlooppmoment (zonder daadwerkelijke aanvraag), zijn wel bereikt. Ze worden echter niet meegerekend in de percentages die hierboven staan.	
44.	<i>We combineren de aanpak voor de energietransitie en de armoedebestrijding.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Zo veel mogelijk huishoudens helpen om energie te besparen.	
	<u>Toelichting:</u> We pakken de armoedebestrijding en energietransitie gezamenlijk op met een langjarig integraal traject. We ontwikkelden hiervoor een plan van aanpak energiearmoede. Onderdeel hiervan is de besteding van de Specifieke Uitkering Energiearmoede. Zie ook speerpunt 18 van programma ruimte. De raad heeft op 28 september 2023 ingestemd met de subsidieregeling Witgoedvervanging en de subsidieregeling Bodem- of vloerisolatie. Inwoners die tot de doelgroep behoren zijn uitgenodigd om gebruik te maken van deze regelingen. Een aanvraag indienen kon tot 1 november 2024. De subsidieregeling Witgoedvervanging is hierna verlengd tot 1 april 2025. Met de subsidieregeling Witgoedvervanging hebben we vanaf de start 5.134 mensen geholpen met een voucher voor nieuw energiezuinig witgoed. De regeling is per 1 juli 2025 beëindigd. In samenwerking met medewerkers energietransitie wordt een plan gemaakt voor vervolgacties om energiearmoede tegen te gaan. Het doel van de nieuwe acties is om maatregelen door te voeren die structureel bijdragen aan een lagere energierekening voor inwoners die rond het minimum leven. Hierbij kijken we onder andere naar voorbeelden uit andere Friese gemeenten. Het plan wordt in het eerste kwartaal van 2026 afgerond. Woningeigenaren kunnen zonder ecologisch onderzoek en een omgevingsvergunning hun woning laten isoleren door een isolatiebedrijf dat natuurvriendelijk isoleert. Dit heeft voornamelijk betrekking op spouwmuurisolatie en dakisolatie vanaf de buitenzijde. Met de methodiek Natuurvriendelijk isoleren (NVI) maken isolatiebedrijven gebouwen van tevoren natuurvrij en registreren ze hun werkzaamheden in een meldingsapplicatie. Het bijhouden van werkzaamheden is van belang, omdat landelijk is afgesproken dat maximaal 6% van de gebouwen per CBS-buurt geïsoleerd mag worden: 3% voor 2024, 2% voor 2025 en 1% voor 2026. Hierdoor kunnen we meer doen om mensen te helpen hun woning te verduurzamen. Inwoners kunnen gratis een bezoek van de gemeentelijke energiecoach aanvragen. Door samen met bewoners te kijken naar de mogelijkheden tot besparen, krijgen mensen meer inzicht in hun energieverbruik. Op 11 juni 2024 heeft het college van B&W de Subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie vastgesteld. Deze regeling is bedoeld voor woningeigenaren met een woning met een WOZ-waarde van maximaal € 350.000 en een energielabel D tot en met F of vergelijkbare energetische staat. Er zijn tot einde 2025 2.347 aanvragen gedaan.	

45.	<i>Om te voorkomen dat schulden tot problematische hoogte oplopen, voeren we een zogenoemde pauzeknop in; bij inwoners die hulp inschakelen worden uitstaande vorderingen vanuit de gemeente bevroren. Dit moet verergering van de problemen voorkomen. Tevens gaat de gemeente in gesprek met veelvoorkomende schuldeisers om zo'n pauzeknop met elkaar in te drukken.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Er is in 2025 een uitvoeringsplan Schuldhulpverlening met daarin een breed pakket aan maatregelen. - We onderzoeken deelname aan de Landelijke Schuldpaauzeknop van NVVK (Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet).	
	<u>Toelichting:</u> De landelijke Schuldpaauzeknop is nog volop in ontwikkeling en nog niet alle onderdelen zijn gerealiseerd. Het is al wel mogelijk om te starten met het aansluiten op onderdelen hiervan, zoals het Schuldenknooppunt. We hebben dit onderwerp breder aangepakt door ook naar onze positie als schuldeiser te kijken. Daarbij hebben we ook sociale incasso binnen onze organisatie en het Convenant Lokale Overheid meegenomen. Deze onderdelen en ook de overige genoemde punten (zie de indicatoren) zijn verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2025-2026. Het uitvoeringsplan is op 10 december 2024 door het college van B&W vastgesteld. De volgende acties uit het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2025 - 2026 worden momenteel uitgevoerd: Gemeente als schuldeiser Eén van de actiepunten van het uitvoeringsplan is 'Gemeente als schuldeiser', waaronder de schuldpaauzeknop valt. We zijn in september 2025 gestart met het maken van een inventarisatie van de huidige werkwijze en de mogelijkheden die er bestaan. Aan de hand daarvan gaan we beoordelen hoe we sociaal incasseren in brede zin binnen de organisatie kunnen borgen. De raad wordt hierover geïnformeerd via de bestuursrapportages. Pilot Samenwerking met Bewindvoerders We zijn aan het onderzoeken hoe we de samenwerking met bewindvoerders kunnen optimaliseren. Hierin leggen we de focus op drie thema's: de instroom, de doorstroom richting een schuldregelingstraject en de uitstroom. Het doel van deze pilot is dat inwoners met de passende begeleiding sneller kunnen uitstromen richting zelfredzaamheid. Ze krijgen beter passende begeleiding, zowel voor als na instroom bij een bewindvoerder. In december 2025 zijn wij begonnen met de applicatie Plinkr Nazorg. Dit is een applicatie waarmee wij inwoners die onder beschermingsbewind staan, kunnen begeleiden richting zelfredzaamheid. Hiervoor is een goede samenwerking met de betreffende bewindvoerders nodig. Eind 2025 waren hier al 10 bewindvoerderskantoren bij aangesloten. Project Proces Schuldhulpverlening We zijn door een klantreis van een inwoner met schulden gestart met het in kaart brengen van onze eigen dienstverlening. Het doel hiervan is om zowel voor de inwoners als onze eigen organisatie tot een toegankelijk, duidelijk en efficiënt proces te komen. We maken gebruik van de Routekaart Financiële Zorgen van de VNG, waar de nadruk ligt op het begeleiden van inwoners richting zelfredzaamheid. Tijdens dit project worden ook alle elementen van de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening in kaart gebracht en geïmplementeerd in de gemeente. Dit zal op lange termijn leiden tot een besparing op de uitgaven, doordat we inwoners eerder bereiken en het aantal terugvallen verlaagd wordt. Aansluiting op Geldfit.nl Wij zijn inmiddels aangesloten bij Geldfit.nl. Dit is een platform dat inwoners helpt hun financiële situatie te verbeteren. Het biedt toegang tot een uitgebreide sociale kaart met lokale en landelijke hulpinitiatieven. Via deze website en een gratis telefoonnummer kunnen inwoners inzicht krijgen in hun financiële situatie en passende hulp vinden.	

46.	<i>We onderzoeken of we een gratis OV-pas kunnen invoeren voor mensen met een laag inkomen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We ronden het onderzoek naar de gratis OV-pas af en nemen een besluit over wel of niet invoeren van de pas.	
	<u>Toelichting:</u> Er zijn reeds gesprekken gevoerd met Arriva over het afnemen van een Meedoenpas, een pas waarmee minima in de daluren onbeperkt met bus en trein kunnen reizen. Momenteel wordt onderzocht hoe en voor welke doelgroep de pas ingezet kan worden en of er mogelijkheden zijn om de Meedoenpas te financieren uit de Regiodeal Zuidwest-Friesland (programmaliijn 'Mobiliteit'). Dit onderzoek wordt in plaats van in 2025 in het voorjaar van 2026 afgerond.	
47.	<i>Bij de kostendelersnorm en de handhaving erop passen we maatwerk toe. Het mag het zorgen voor en opvangen van mensen of dat een volwassen kind niet in huis kan blijven wonen niet in de weg staan.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben de gewijzigde kostendelersnorm ingevoerd per 1-7-2022. Een hernieuwde, landelijke visie op de kostendelersnorm zit in de aankomende wetswijzigingen rondom Participatiewet in Balans. Deze wordt medio 2025 verwacht. - We passen maatwerk toe, passend binnen de mogelijkheden van de Participatiewet.	
	<u>Toelichting:</u> Wij werken zoals beschreven bij de indicatoren hierboven. Ten aanzien van de Participatiewet in Balans is de inzet dat de eerste maatregelen per 1 januari 2026 in kunnen gaan. Het kabinet kijkt samen met onder meer de Vereniging van Nederlandse Gemeenten naar de termijn van invoering per maatregel. De kostendelersnorm is een van die maatregelen. Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans bepaalt dat de kostendelersnorm niet van toepassing is op inwoners die voor het leveren van mantelzorg bij een intensieve zorgbehoefte tijdelijk gebruikmaken van een hoofdverblijf elders. Dit geldt niet alleen voor de mantelzorgverlener, maar ook voor de mantelzorgontvanger. Deze wetswijziging gaat per 1 januari 2026 in. Het is nu al mogelijk om maatwerk toe te passen bij de kostendelersnorm, bijvoorbeeld bij tijdelijk verblijf door een crisissituatie, dakloosheid. Waar dat nodig is passen we dat toe. Dit behoeft altijd per geval een individuele beoordeling. Er zijn volgens de Divosa Benchmark in Súdwest-Fryslân 184 uitkeringen waarbij sprake is van kostendeling.	
48.	<i>We blijven investeren in praktijkondersteuners GGZ Jeugd en onderhouden actief contact in de zorgketen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We continueren de inzet van POH-GGZ Jeugd in deelnemende huisartsenpraktijken. - We houden contact met praktijken die nog niet met een POH-GGZ Jeugd werken. - We organiseren tweemaal per jaar een ontmoeting tussen de schoolmaatschappelijk werkers en de POH-GGZ Jeugd.	
	<u>Toelichting:</u> Ook in 2025 hebben we geïnvesteerd in de inzet van de POH-GGZ Jeugd, omdat zij lichte ondersteuning bieden en er daardoor minder doorverwijzingen plaatsvinden. Het streven is een dekking van 100% (bij elke huisartsenpraktijk een POH-GGZ Jeugd). Er zijn verschillende redenen waarom huisartsen geen POH-GGZ Jeugd willen of kunnen faciliteren, zoals gebrek aan ruimte, een eigen POH-GGZ in dienst die ook jeugdigen ziet of weinig vraag naar jeugdhulp. De gemeente heeft tweemaandelijks overleg met de POH's-GGZ jeugd. Daarnaast organiseren we twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst met de schoolmaatschappelijk werkers van het gebiedsteam, de POH GGZ Jeugd, leerplichtambtenaren en de pedagogen van de GGD. Deze netwerkbijeenkomsten helpen om de juiste zorg op de juiste plaats te organiseren, doordat verschillende hulpverleners elkaar weten te vinden. De overleggen zijn bedoeld om signalen op te halen en ontwikkelingen te delen. Daarnaast is er twee keer per jaar overleg met een delegatie van de regiocommissie huisartsen, waarin naast de POH-GGZ Jeugd ook overige zaken	

	in de samenwerking met huisartsen worden besproken. Er is een nieuw dashboard ingericht voor de hulpvragen die bij de POH-GGZ Jeugd komen. Na wat opstartproblemen en onvolkomenheden kan er sinds eind 2025 data in het dashboard gezet worden.	
49.	<i>We stemmen de zorg en ondersteuning vanuit de Wmo, Jeugdwet, Zorgverzekeringswet en Wet langdurige Zorg beter op elkaar af.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Er zijn integrale ketenaanpakken vanuit IZA en GALA. - Er is een goed functionerende lokale gezondheidstafel. - We werken samen met zorgaanbieders, zorgverzekeraar en andere stakeholders aan de werkagenda van regioplan Fryslân (FrIZA).	
	<u>Toelichting:</u> We zijn, als een van de koppelgemeenten van mandaatgemeente Smallingerland, nauw betrokken bij de ontwikkelingen van het Integraal Zorgakkoord (IZA). We hebben provinciaal een regioplan opgesteld om de zorg toekomstbestendig te houden en domeinoverstijgende afspraken maken. Zo maken we onder andere afspraken over respijtzorg, zodat de inwoners die acuut een beroep moeten doen op respijtzorg geholpen worden en achteraf gekeken wordt waar de rekening neergelegd wordt. We zijn ondermandaatgemeente (namens de Friese gemeenten) voor de opgave mentale gezondheid en veerkracht, waarin we met partijen uit het medisch en sociaal domein een transformatieagenda hebben opgesteld om de juiste zorg op de juiste plaats te organiseren. Zo werken we onder andere aan een integrale aanpak voor mensen met ernstige psychische aandoeningen (EPA), zetten we laagdrempelige steunpunten op waar mensen samen met ervaringsdeskundigen kunnen werken aan hun herstel en richten we verkennende gesprekken in samen met de zorg, zodat de inwoners naar de juiste zorg of ondersteuning worden doorverwezen. Het gedachtegoed van positieve gezondheid is hierin leidend. Het transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht is goedgekeurd door de beoordelende zorgverzekeraars en gemeente en komt daarmee in aanmerking voor € 43 miljoen transformatiegelden, waarvan ca. €23 miljoen bestemd is voor de Friese gemeenten en welzijnsorganisaties. Daarnaast maken we onderdeel uit van het Transformatieplan versterken sociale basis, waarin naast provinciebrede interventies ook ingezet wordt op een lerend netwerk van lokale interventies om de sociale basis te versterken. Het transformatieplan Versterken sociale basis is goedgekeurd, maar helaas zijn de landelijke IZA-transformatiemiddelen op. Stichting De Friesland heeft haar voorwaarden aangepast, zodat goedgekeurde Friese transformatieplannen waarvoor geen landelijke middelen meer beschikbaar zijn, alsnog in aanmerking kunnen komen voor een financiële bijdrage. Het onderdeel Versterken sociale basis kan rekenen op een bedrag van €1,7 miljoen. In de regio Zuidwest-Friesland hebben we samen met zorgorganisaties en de zorgverzekeraar/het Zorgkantoor een bestuurlijke regiotafel ingericht om de plannen uit het provinciale regioplan regionaal uit te voeren. Vanuit het IZA en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) hebben we de verplichting om domeinoverstijgend vijf integrale ketenaanpakken te implementeren. We organiseren deze ketenaanpakken in overleg.	
50.	<i>We gaan de komende tijd samen met Empatec, de raad en andere partners in gesprek over een bestendige toekomststrategie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We evalueren de aantallen en werkzaamheden die in de Businesscase en Implementatieplan staan benoemd en stellen waar nodig bij. - Eind 2025 hebben we geen inwoners meer in “perspectiefgroep onbekend” die langer dan 2 jaar in de uitkering zitten. Op dit moment gaat het om ruim 200 mensen. - In 2025 gaan we met 100 inwoners uit de categorie Van Waarde in gesprek om te bepalen hoeverre er voor hun mogelijkheden zijn om te groeien misschien zelfs richting de arbeidsmarkt. Indien deze kansen er zijn, worden zij intensief begeleidt om deze groei te bereiken.	

Toelichting:

In 2023 is het implementatieplan door het dagelijks bestuur (DB) van de gemeenschappelijke regeling Fryslân-West vastgesteld. Vanaf 1 januari 2024 vormen dit plan en de Businesscase de basis voor de uitvoering.

Nadat alle raden hun colleges toestemming hadden verleend om de Gemeenschappelijke Regeling te wijzigen heeft Súdwest-Fryslân de gewijzigde GR gepubliceerd.

De raden hebben enkele omissies geconstateerd in de conceptverordening over de gezamenlijke raadsadviescommissie en deze kenbaar gemaakt aan de wethouders c.q. DB-leden. Het DB heeft hiermee ingestemd en het algemeen bestuur (AB) heeft deze verwerkt in de verordening. Het AB heeft vervolgens de raadsadviescommissie ingesteld.

De evaluatie van de businesscase is afgerond. In het najaar van 2025 is de evaluatie via een actieve informatie aan de raad aangeboden. Uit de evaluatie zijn aanbevelingen voortgekomen die voornamelijk betrekking hebben op transparantie en het maken van duidelijke afspraken. Waar mogelijk worden deze aanbevelingen direct overgenomen. Daarnaast worden zij meegenomen bij de totstandkoming van de strategische visie. Eind 2025 is hierover een actieve informatie aan de raad gestuurd.

De eerste fase richting een nieuwe strategische visie is afgerond. Op 16 december 2025 hebben de colleges van de vier samenwerkende gemeenten het procesvoorstel voor het visietraject sociale infrastructuur voor kwetsbare werkzoekenden (fase 2) vastgesteld. De vier gemeenten in Fryslân-West treden hierin gezamenlijk op als opdrachtgever, omdat de visie breder is dan de sociale werkvoorziening van de GR Fryslân-West. De raad is actief geïnformeerd over dit procesvoorstel. De start van fase 2 wordt nu voorbereid door onder andere te zoeken naar de juiste vorm van projectbegeleiding. De uitvoeringsperiode voor fase 2 start in het tweede kwartaal 2026 en loopt tot en met het derde kwartaal van 2027. In deze periode worden consultaties gehouden met strategische partners, adviesraden en de vier gemeenteraden. De gemeenteraden stellen vervolgens de uitgangspunten voor de visie vast. Op basis daarvan wordt de regionale visie op de sociale infrastructuur opgesteld. In het derde kwartaal van 2027 leggen de colleges de visie ter besluitvorming voor aan de gemeenteraden, die deze uiteindelijk vaststellen.

Jeugdzorg

Jeugdzorg heeft al ruime tijd de aandacht, niet alleen inhoudelijk, maar ook gezien de toename van het gebruik en de kosten. Het gebruik van jeugdzorg is zowel in onze gemeente als in vergelijkbare gemeenten toegenomen. In juli 2025 heeft de raad een rapportage over de jeugdzorg ontvangen. In 2025 is gewerkt aan maatregelen om de uitgaven beter te beheersen. Voor een deel komen die maatregelen voort uit de analyse van de jeugdzorg uit 2024. In aanvulling daarop zijn in mei 2025 een aantal kansrijke sporen toegevoegd. Door de inzet van een zorgadviseur, die onder andere onderhandelt met zorgaanbieders over de kosten van hulptrajecten besparen we op de uitgaven aan maatwerkcontracten. Er wordt gewerkt aan collectieve inzet van jeugdhulp op scholen en er wordt onderzocht hoe we kunnen besparen op de uitgaven aan zorgboerderijen. Sinds september 2025 wordt met kinderen, ouders en scholen scherper gekeken naar de mogelijkheden voor passend onderwijs, zodat een zorgboerderij niet meer wordt ingezet in plaats van onderwijs. De grenzen tussen passend onderwijs (wetgeving) en de Jeugdwet zijn soms lastig te bepalen. Dit vraagt specialistische kennis. Door extra training en scholing hebben we hier sinds september op ingezet. De resultaten worden in 2026 zichtbaar.

In december 2025 is het nieuwe jeugdbeleid vastgesteld, vanuit de visie dat iedere jeugdige in Súdwest-Fryslân veilig en gezond opgroeit, zich kan ontwikkelen en de nodige vaardigheden en weerbaarheid opbouwt om mee te doen in de maatschappij. Het beleid richt zich daarbij ook op het terugdringen van de toenemende druk en kosten in de jeugdzorg door terug te keren naar de essentie, de basis. De kernstrategie zet in op het versterken van een stevige pedagogische basis. Door problemen te voorkomen of ze vroegtijdig aan te pakken in de directe leefomgeving, zoals thuis, op school, in de buurt of bij een cultuur- of sportvereniging, houden we de hulp dichtbij en effectief. De gebiedsteams spelen hierin een belangrijke rol. Doorontwikkeling van de gebiedsteams moet het mogelijk maken dat zij meer lokale regie kunnen voeren en directe, laagdrempelige ondersteuning kunnen bieden waar mogelijk. En als specialistische jeugdhulp nodig is, wordt die tijdelijk en doelgericht ingezet - altijd afgestemd op de leefwereld van het kind - om duurzame oplossingen te realiseren. Dit integrale beleid vraagt om gezamenlijke inzet. Ouders, scholen, de

buurt, cultuur- en sportverenigingen én professionals werken intensief samen om ieder kind de kans te geven veilig, gezond en kansrijk op te groeien.

Ontwikkelingen BUIG

Gemeenten ontvangen van het Rijk de gebundelde uitkering inkomensvoorziening gemeenten (BUIG-budget). Gemeenten betalen hiermee de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 en de loonkostensubsidie. Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget vast dat onder gemeenten wordt verdeeld. De jaarlijkse aanpassing van het verdeelmodel van de BUIG roept jaarlijks landelijk veel vragen op en een eenduidige verklaring die aansluit bij de praktijk wordt niet gegeven door de makers van het BUIG-model.

Ons uitgangspunt is dat de inwoners van onze gemeente zich bij onze gemeente niet melden voor een bijstandsuitkering, maar vragen om duurzaam mee te kunnen doen. Het uitgangspunt is zelf een inkomen genereren waar dit kan, om toe te kunnen werken naar onafhankelijkheid.

Er zijn diverse onzekerheden waar we rekening mee moeten houden. Dit geldt onder andere voor het Rijksbudget BUIG en de taakstelling vanuit de Kansrijke Sporen. De organisatie heeft een Aanvalsplan BUIG opgesteld en zet in op een strakke aansturing en uitvoering van dit plan. Er is inmiddels een externe projectleider/projectadviseur gestart met de opdracht om tot minder instroom en extra uitstroom te komen. Door ook aan de voorkant in te zetten op begeleiding naar werk of participatie, willen we voorkomen dat inwoners de bijstand instromen. Een voorbeeld is voorkomen dat inwoners in de WW in de bijstand komen. Door eerder inwoners in beeld te krijgen, stromen minder inwoners in de bijstand of kan de uitkeringsduur verkort worden. Diverse acties zijn in gang gezet, gericht op het structureel verlagen van de uitgaven.

We hebben in december 2025 het Uitvoeringsplan Werken aan Perspectief vastgesteld. De gemeenteraad is hierover via actieve informatie geïnformeerd. Met dit plan werken we aan de gezamenlijke ambitie iedereen mee te laten doen. Werken aan perspectief is een actieplan met reeds lopende acties en nieuwe acties met als doel om iedereen mee te laten doen. Het is een integrale en duurzame benadering, waarbij we inzetten op preventie, samenwerking en doeltreffendheid.

De aanpak bestaat uit vier sporen:

1. Iedereen doet mee
Binnen het eerste spoor 'Iedereen doet mee', zetten we primair in op de opgaven uit de Sociale Koers rond bestaanszekerheid en gelijke kansen: In Súdwest-Fryslân heeft iedereen zoveel mogelijk grip op zijn leven, is zelfredzaam en voelt zich mentaal gezond.
2. Jongeren
Om jongeren optimaal perspectief te bieden, is het projectplan 'Integrale Jongerenaanpak' opgesteld. Hiermee voorkomen we dat jongeren langdurig afhankelijk worden (en blijven) van de Participatiewet en vergroten we hun kansen op onderwijs, werk en participatie.
3. Nieuwkomers
Werk en participatie vormen het fundament van inburgering en integratie: als doel, als middel en als resultaat. Vanaf het eerste contactmoment - vaak al in het AZC - investeren we in vertrouwen en perspectief.
4. Ondernemen(dheid)
De gemeente draagt ondernemers een warm hart toe. Dit spoor geeft richting aan de gemeentelijke ambities en ontwikkelingen op het gebied van ondersteuning aan ondernemers die behoren tot de doelgroep van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).

Elk spoor bevat een combinatie van voortzetting van bestaande activiteiten, nieuwe acties, een integrale samenwerking en doelstellingen die we willen gaan realiseren.

Empatec en Pastiel zijn voor ons dé strategische ketenpartners in het begeleiden van inwoners naar werk. We zien deze opgave nadrukkelijk als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom zetten we in op het intensiveren van de samenwerking.

Ontwikkelingen ziekenhuis Antonius/zorglandschap

In mei 2025 heeft het Antoniusziekenhuis besloten om in Sneek te blijven. Dit besluit heeft grote gevolgen: voor het zorglandschap in onze gemeente en ook in het behouden van voorzieningen.

Waar we vreesden dat met het verdwijnen van het ziekenhuis een spiraal van verschraling zou ontstaan, kunnen we nu optimistischer vooruitblikken.

Want hoewel het ziekenhuis behouden is voor Sneek zullen de komende jaren wel wijzigingen in het zorglandschap komen. De gemeente heeft daarin een rol. Samen met lokale stakeholders uit zorg en welzijn en met inwoners gaan we ons richten op de toekomst. Hoe kunnen we zorgen voor

verbinding en samen werken aan een toekomstbestendig gezondheidslandschap. Speciale aandacht gaat uit naar de arbeidsmarkt: hoe kunnen we in een krappe arbeidsmarkt zorgen voor voldoende goed opgeleide medewerkers?

Deze opdracht vloeit voort uit de moties van de gemeenteraad van 20 juli 2023 en 18 april 2024.

Aan onderstaande acties wordt uitvoering gegeven.

- Intensiveren van contacten met de eerstelijnszorg;
- Overleg met ziekenhuizen en zorgverzekeraars over de ontwikkeling van een gezamenlijke visie op het gezondheidslandschap;
- Verkennen van mogelijke gebiedsontwikkeling van het huidige ziekenhuisterrein en directe omgeving zodat het ziekenhuis en het gezondheidslandschap in bredere zin beter gefaciliteerd worden;
- Organiseren van bijeenkomsten met ondernemers over de gevolgen van wijzigingen in het zorglandschap, het verkennen van de mogelijkheden om de beste zorg, hier in Súdwest-Fryslân te organiseren;
- Het samenbrengen van alle stakeholders (zorg, onderwijs, ondernemers) rondom dit thema, bij voorbeeld door het organiseren van een symposium;
- Diverse werkbezoeken en ontvangsten.

De raad heeft budget beschikbaar gesteld. Van het budget resteert nog ongeveer € 175.000. Dit blijft nodig voor inzet van medewerkers en het organiseren van bijeenkomsten met stakeholders over het (toekomstige) zorglandschap.

Beschermd wonen

Beschermd wonen (BW) voorziet in de uitvoering van een wettelijke taak binnen de Wmo en gaat om het bieden van onderdak en begeleiding aan mensen met psychische of psychosociale problemen. De inkoop van deze zorg is belegd bij de centrumgemeente, gemeente Leeuwarden. Door een verschuiving in de wetgeving (toevoeging WLZ-GGZ) is er minder gebruikgemaakt van de ingekochte zorg voor beschermd wonen (BW-zorg). Na de toevoeging van doelgroep-GGZ in de wet WLZ heeft het Rijk geen bijstelling doorgevoerd voor deze zorg. Door de verschuiving in de financiering zijn er als neveneffect minder BW-plekken gekomen, waardoor er ook minder BW-zorg wordt ingezet. Deze was al wel ingekocht tot 2026, waardoor er de afgelopen jaren door centrumgemeente Leeuwarden een overschot is terugbetaald. De behoefte is overigens niet minder groot, we kennen een grote schaarste aan beschikbare BW-plekken. In de nieuwe inkoopprocedure (2026-2030), die inmiddels is afgerond, zijn producten toegevoegd om een meer passend zorgaanbod binnen BW te kunnen bieden. Daarbij zijn ook tarieven herzien, zodat deze marktconform zijn en er meer BW-plekken vanuit de Wmo worden ingezet door zorgaanbieders.

Beschermd wonen is een redelijk zware indicatie voor inwoners met een grote zorgvraag. Veel liever zetten we in op Wmo-ambulant. Dit is ook in lijn met de landelijke trend: wonen in de wijk. Normaliseren is belangrijk. Door meer in te zetten op wonen in de wijk zetten we minder in op Beschermd Wonen. Tevens kende de huidige inkoop BW minder mogelijkheden tot wonen in de wijk. Vanaf de nieuwe aanbesteding liggen hier meer kansen en mogelijkheden.

Met de inzet van het project Bankhoppers kunnen we nog meer en beter de doelgroep bedienen. Binnen SWF hebben we nauwelijks ondersteuningsmogelijkheden voor deze doelgroep. Ook regionaal zijn die mogelijkheden minimaal. De Schuilplaats en in de toekomst ook Pand6 sluiten aan op de brede aanpak dakloosheid (BAD) en onconventioneel wonen. Allemaal kansen om de doelgroep, die we nu onvoldoende bereiken en waarvoor we onvoldoende plekken, meer en beter te bedienen.

Suïcidepreventie

In juni 2024 is de initiatiefwet integrale suicidepreventie aangenomen, waarmee integrale suicidepreventie een wettelijke (lokale) overheidstaak wordt en bestaand beleid geborgd wordt. Hiervoor wordt de Wet publieke gezondheid aangepast. De wet treedt in werking op 1 januari 2026. Omdat gemeenten een belangrijke rol krijgen, is door de VNG een uitvoeringstoets uitgevoerd. Het beschikbare budget voor uitvoering van deze wet is een structureel bedrag van € 44.000 per jaar (Septembecirculaire 2025). De gemeente is met het Plan van aanpak Suïcidepreventie in Súdwest-

Fryslân 2023-2026 goed voorbereid. Het plan van aanpak is als bijlage toegevoegd aan de Nota Gezondheid. De gemeenteraad is met een actieve info geïnformeerd over de nieuwe wet en de uitvoering binnen de gemeente.

In 2025 werd uitvoering gegeven aan het plan van aanpak op basis van de vier pijlers van de Supranet Community- aanpak: publiekscampagne, gatekeeperstraining, benaderen van risicogroepen en het versterken van de ketenaanpak. Van 2 t/m 8 juni 2025 vond de 'Week van de Mentale Gezondheid' plaats. In de gemeente Súdwest-Fryslân was er een breed aanbod van activiteiten rondom mentale gezondheid: van creatieve workshops tot inspirerende informatieavonden. Vanuit Cool Súdwest is het Stresstival van 'Zeg eens eerlijk' op een aantal VO- scholen georganiseerd. Daarnaast is er een informatieavond voor ouders over stress en prestatiedruk bij jongeren geweest. Van 8 t/m 14 september 2025 was de Wereld Suicide Preventie Week. In de gemeente Súdwest-Fryslân zijn verschillende activiteiten georganiseerd. Er is een gatekeeperstraining suicidepreventie georganiseerd voor in- en externe professionals. Daarnaast is er in samenwerking met Stichting 113 en GGD Fryslân een Man & (ûn)Macht Moeting- Man in Mind Meetup (MiMM) georganiseerd voor de risicogroep mannen van middelbare leeftijd (40-70 jaar). Deze bijeenkomst had tot doel het taboe rondom het praten over mentale gezondheid en suicidaliteit te doorbreken en hoop te geven. Specifieke subgroepen die aan bod kwamen waren agrariërs en de LHBTIQ+ doelgroep. Aan de MiMM was ook een campagne verbonden om dit thema breed onder de aandacht te brengen in de gemeente. Deze campagne loopt langer door.

In het laatste kwartaal van 2025 waren er kennismakingsgesprekken met betrokken inwoners en professionals uit de gemeente naar aanleiding van de Man in Mind Meetup (MiMM). Deze gesprekken stonden in het teken van kennismaken en inventariseren waar behoeften liggen en wat mensen zelf in kunnen brengen. Ook is er in deze periode een gatekeeperstraining suicidepreventie georganiseerd voor professionals en een gatekeeperstraining voor erfbetreders in de agrarische sector.

Opvang vluchtelingen en ontheemde Oekraïners, huisvesting statushouders

Binnen dit thema wordt gewerkt aan de opvang van asielzoekers (i.s.m. COA) en Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders die aan onze gemeente zijn gekoppeld. De noodopvang in Heeg is op 1 mei 2025 beëindigd. Het AZC in Sneek blijft open totdat de nieuwe opvanglocatie in Harinxmaland in gebruik wordt genomen. Naar verwachting is dit eind 2026 of begin 2027. Op 8 mei 2025 heeft de raad ingestemd om met een buitenplanse omgevingsplan-activiteit (BOPA) medewerking te verlenen aan het realiseren van deze opvanglocatie en heeft zij de grondexploitatie vastgesteld.

Met het huidige AZC in Sneek wordt voldaan aan de opgave die aan Súdwest-Fryslân wordt gesteld vanuit de Spreidingswet. Met de nieuwe opvanglocatie in Harinxmaland met een capaciteit van 450 plekken voor asielzoekers voldoet Súdwest-Fryslân niet meer aan deze opgave. Er wordt gezocht naar een oplossing voor de langere termijn. We hopen een woonplek/opvanglocatie te kunnen bieden aan een combinatie van diverse doelgroepen.

Het pand dat gemeente heeft aangekocht aan de Eeltjebaasweg in Sneek is in juni 2025 in gebruik genomen voor de opvang van circa 60 Oekraïense ontheemden. Verder zijn met succes onderhandelingen gevoerd over lopende huurcontracten om de kosten omlaag te brengen, overeenkomstig de verlaagde vergoeding vanuit het Rijk. Súdwest-Fryslân voldoet ruimschoots aan de inspanningsverplichting conform de Friese verdeelsleutel. Doel is om eveneens te voldoen aan de landelijk vastgestelde verdeelsleutel. Om deze reden worden meer locaties verkend. De opvang is de laatste maanden zodanig ingericht dat Oekraïense ontheemden kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud. Hiermee spelen we ook in op een mogelijk toekomstig uitgesteld verblijf als de RTB (Richtlijn Tijdelijke Bescherming) komt te vervallen. Op last van het Rijk is een systeem geïmplementeerd voor de inning van een eigen bijdrage en het vervallen van leefgeld voor Oekraïense ontheemden met betaald werk. De EU heeft besloten de Richtlijn tijdelijke bescherming (RTB) met een jaar te verlengen tot en met 4 maart 2027. Dat betekent dat voor de opvang van Oekraïense ontheemden van rijkswege financiële middelen beschikbaar blijven tot 4 maart 2028 (RTB+1).

In 2025 is een deel van de achterstand op de huisvesting van statushouders ingelopen. Jaarlijks schommelt de taakstelling huisvesting statushouders tussen de 170 en 220 personen. De achterstand is op peildatum 1-2-2026 70 personen (statushouders). Om een echte slag te maken in het behalen van de taakstelling is gemeentelijk initiatief nodig. Idealiter biedt dit initiatief niet alleen tijdelijke woonruimte voor statushouders, maar wordt er een combinatie gemaakt met andere urgent woningzoekenden. Er komen rijksregelingen beschikbaar, die gecombineerd kunnen worden om een versnelling van de huisvesting, onder meer met een doorstroomlocatie, op gang te brengen. Er wordt gezocht naar geschikte locaties en passende woonvormen. Hierbij is het van belang een combinatie te maken met arbeidsparticipatie en persoonlijke begeleiding.

3. Wat heeft het gekost?

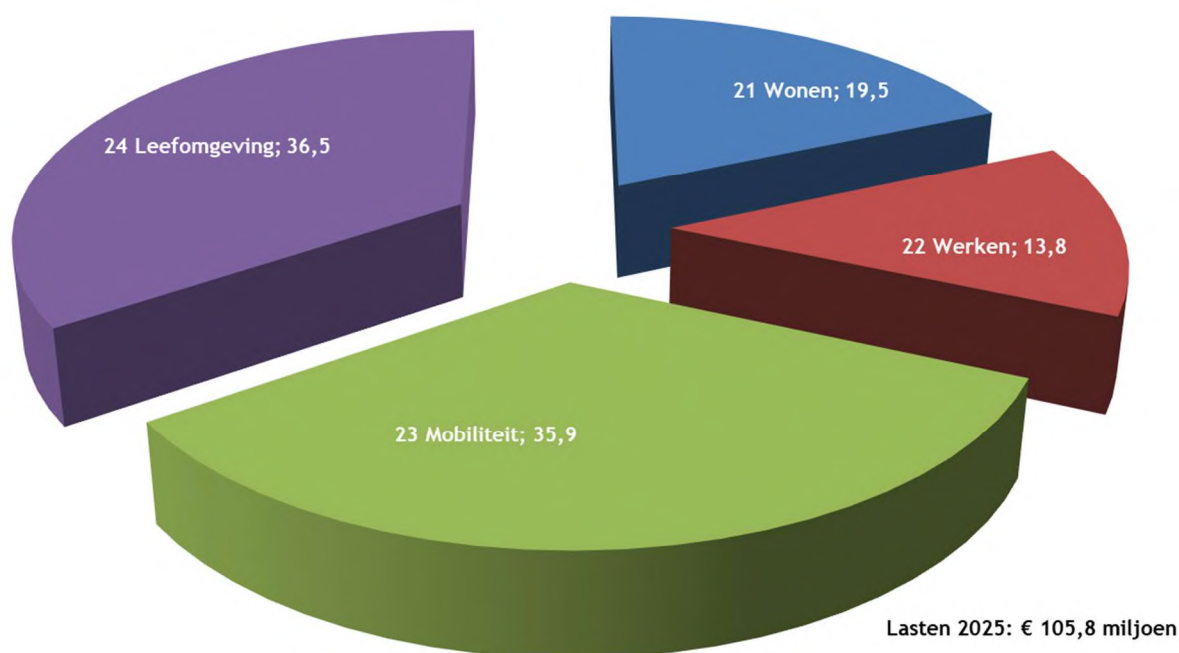
Overzicht lasten en baten per hoofdtakveld (bedragen x € 1.000)

Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
01 Onderwijs	12.518	13.882	12.454	1.428	V
02 Sport	8.833	10.409	9.639	770	V
03 Cultuur	10.371	12.159	12.573	-414	N
04 Dichtbij meedoen	26.521	29.088	27.142	1.946	V
05 Gebiedsgericht werken	10.958	11.905	12.327	-422	N
06 Lichte ondersteuning	88.675	88.333	90.970	-2.638	N
07 Specialistische ondersteuning	48.287	52.937	54.647	-1.710	N
Totaal lasten	206.162	218.712	219.752	-1.041	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
01 Onderwijs	2.842	3.994	2.954	-1.040	N
02 Sport	2.197	2.444	2.630	186	V
03 Cultuur	647	735	720	-15	N
04 Dichtbij meedoen	15.302	17.280	17.823	542	V
05 Gebiedsgericht werken	57	593	692	100	V
06 Lichte ondersteuning	37.520	38.681	39.645	964	V
07 Specialistische ondersteuning	2.719	1.500	1.638	138	V
Totaal baten	61.285	65.227	66.101	874	V

Saldo baten en lasten	-144.877	-153.484	-153.651	-167	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-143	-12.796	-12.796	0	V
Onttrekkingen (uit reserve)	390	11.922	12.458	536	V
Gerealiseerd resultaat	-144.630	-154.358	-153.989	369	V

2.2.2. Programma 2: Ruimte

1. Wat hebben we bereikt?

In de ruimte hebben we te maken met heel veel urgente opgaven die allemaal een plek nodig hebben. Om hierin de goede keuzes te maken is een scherpe visie op ons leefgebied nodig. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt het overkoepelende document en instrument voor ruimtelijke sturing. Met de Gemeentelijke Omgevingsvisie Súdwest-Fryslân (GOVI) geven we richting aan de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling van Súdwest-Fryslân op de lange termijn. Deze visie gaat het kader vormen voor integrale, ruimtelijke keuzes over wonen, werken, bereikbaarheid, landschap, energie, natuur en leefbaarheid.

De route naar een gemeentelijke omgevingsvisie zijn we in 2025 gestart met het opstellen van de **position paper GOVI Súdwest-Fryslân**. De position paper geeft eerste gedachtenlijnen aan over hoe Súdwest-Fryslân er in 2060 uit zou kunnen zien. De toekomst als resultaat van keuzes vóór 2030: want vóór 2030 staan we voor ingrijpende opgaven en keuzes, die bepalend zijn voor de toekomst van Súdwest-Fryslân. Hiermee is de position paper een eerste aanzet tot een gemeentelijke omgevingsvisie. De position paper markeert een tussenstap: het legt de gezamenlijke opgaven, spanningen en kansen bloot en biedt houvast voor vervolgbesluiten, bestuurlijke afstemming en de verdere uitwerking.

In Súdwest-Fryslân werken we gebiedsgericht aan de vitaliteit van onze kernen. Vanuit samenhang sturen we op meerdere opgaven binnen een gebied, met een gedeeld perspectief op kwaliteit, haalbaarheid en fasering. Hiervoor stellen we integrale visies en gebiedsagenda's op.

Voor Sneek stelden we in 2025 de [‘Ruimtelijke Strategie Sneek 2050’](#) het ontwikkelkader voor de komende 25 jaar vast. Deze strategie geeft richting aan stedelijke ontwikkelingen en gebiedsontwikkeling. De Ruimtelijke Strategie ziet Sneek (in een stedelijke zone met Bolsward en IJlst) als het regionale zwaartepunt voor voorzieningen, werk en woningbouwontwikkeling. De strategie is gericht op het innemen van een sterke positie in te nemen in het Fries Stedelijk Netwerk (FSN) en daarmee voor Súdwest-Fryslân als geheel een kwalitatief voorzieningenniveau te behouden of te versterken en voor het aantrekken van externe financiële middelen.

In Bolsward richt de inzet zich op dit moment eveneens op een combinatie van gebieden waar sprake is van integrale gebiedsontwikkeling. Voor de binnenstad hebben we de Gezamenlijke Agenda Binnenstad Bolsward opgesteld om met elkaar aan de slag te gaan met het versterken van wonen, voorzieningen, cultuur en lokale bedrijvigheid in het compacte centrum.

Voor het [Hart van Bolsward](#) werkten we samen met partners aan een multifunctionele accommodatie (MFA) met zwembad, uitgewerkt. Ook hier is sprake van integrale gebiedsontwikkeling, zodat alle benodigde functies (zoals logistiek, parkeren en veilige fiets- en wandelroutes, maar ook ontmoeting), op een toekomstbestendige en haalbare manier zullen kunnen landen in het parkgebied. Hiervoor wordt nu een voorkeursvariant uitgewerkt en zullen in 2026 en verder nadere richting en besluiten nodig zijn. We werkten ook aan plannen voor Gebiedsontwikkeling Bolsward-West, een integrale gebiedsontwikkeling. Dit betreft onder meer de uitbreiding van bedrijventerrein De Marne, de milieustraat en het mogelijk maken van nieuwe economische activiteiten, waaronder innovatieve en duurzame initiatieven. Ook wordt gekeken naar het mogelijk faciliteren van een waterstofontwikkeling.

De grote opgave op de woningmarkt bleef ook in 2025 onverminderd groot. We zitten weliswaar goed op koers met het realiseren van de woningbouwambities maar de druk blijft groot. De prijzen stijgen nog steeds en de druk op de woningmarkt is groot. Dit vraagt om een actieve gemeente met visie. In 2025 werkten we aan de [Omgevingsvisie op het thema Wonen](#). Deze is onlangs door de raad vastgesteld. Hiermee zetten we een belangrijke koers voor onze woningbouw neer, Het vervolg is het vaststellen van het Volkshuisvestingsprogramma door het college. In veel kernen blijven we de woningbouw actief stimuleren, Door gronden te verwerven, tenders uit te zetten en gronden voor woningbouw uit te geven. De gemeente speelt ook een faciliterende rol bij initiatieven van particulieren en marktpartijen. In de stedelijke zone worden in Harinxmaland en in Bolsward-Oost grotere uitbreidingslocaties gerealiseerd. Maar ook buiten de stedelijke zone (Sneek-IJlst Bolsward) wordt momenteel in 23 kleinere kernen, actief of faciliterend, gewerkt aan woningbouw.

Een sterke, toekomstbestendige economie en krachtig ondernemerschap is van groot belang voor onze inwoners. De uitdaging ligt in de toekomstbestendigheid van onze economie. Hoe zorgen we dat onze ondernemers goed worden gefaciliteerd zodat ze de uitdagingen aan kunnen gaan. We werken aan zowel de fysieke randvoorwaarden als de sociaal economische randvoorwaarden. In 2025 is De Hemmen III gereed gekomen en de eerste ondernemer is inmiddels druk aan het bouwen. Hiermee kunnen veel ondernemers in onze gemeente zich de komende jaren door ontwikkelen en ontstaat er op andere terreinen ook weer ruimte en dynamiek voor ondernemers in een andere groeifase. Ook in Bolsward en Makkum zijn vervolgstappen gezet voor nieuwe uitbreidingen van bedrijventerreinen.

Ook in de voor ons zo belangrijke gastvrijheidseconomie hebben we belangrijke stappen gezet met het borgen van de uitvoeringskracht van de visies “Súdwest-Fryslân activeert je” en de evenementenvisie “Aan de slag met evenementen” voor 2025 en daarna. In de programmabegroting 2026 e.v. zijn structurele middelen opgenomen voor de uitvoering van de visie Gastvrijheidseconomie 2035. In samenwerking met stakeholders werken we uit welke hoofdthema's de uitvoering zich de komende jaren moet richten en welke prioriteiten daarbij horen. In het eerste kwartaal van 2026 wordt hierover een voorstel aan het college voorgelegd. Verder is in 2025 het Omgevingsprogramma logiesaccommodaties Súdwest-Fryslân met de bijbehorende beleidsregels vastgesteld. Daarmee hebben we nu een goed kader voor de verdere ontwikkeling als top gastvrijheids- en verblijfsgemeente.

Mobiliteit is onderdeel van het dagelijks leven en kent vele vormen: verplaatsingen met de fiets, auto, het openbaar vervoer, lopend of varend. Goed beleid is essentieel om Súdwest-Fryslân verkeersveilig, leefbaar en bereikbaar te houden voor de inwoners. Sinds de vaststelling van het huidige Verkeers- en Vervoersplan in 2013 is de wereld van mobiliteit ingrijpend veranderd. Ontwikkelingen zoals vergrijzing, groei van kernen, vervoersarmoede, nieuwe mobiliteitsvormen, verduurzaming en de kwetsbaarheid van het verkeersnetwerk vragen om een actuele en integrale visie. We hebben daarom in 2025 een belangrijke stap gezet in een toekomstbestendige mobiliteit van onze inwoners met het opstellen van het Mobiliteitsprogramma ‘**Mobiliteit voor iedereen in Súdwest-Fryslân!** - samen in beweging naar 2040’ Hierin schetsen we de koers voor toekomstbestendige mobiliteit in Súdwest-Fryslân.

De uitdagingen in ons landelijk gebied blijven groot en worden ook in grote mate beïnvloed door ontwikkelingen op Europees, Rijks en provinciaal niveau. We hebben te maken met bodemdaling in het veenweidegebied en een veranderend klimaat: een extremere neerslag en tegelijkertijd verdroging. Tegelijkertijd staan de agrariërs onder druk door veranderende regelgeving onder meer als het gaat om stikstofuitstoot en mest, hogere kosten en onzekerheid over toekomstig beleid.

Als gemeente houden we binnen de kaders van onze eigen aanpak Us Plg zoveel mogelijk koers en blijven we werken aan de al lopende processen binnen de veen- en kleigebieden, zoals het Fries Veenweideprogramma en de aanpak binnen het kleigebied binnen Greidhoeke Plus. In 2025 hebben de hand van de Us PLG [Uitvoeringsagenda 2025](#) gewerkt aan de uitdagingen in het landelijk gebied en de landbouw, onder meer met planontwikkeling voor het veenweidegebied en het uitvoeren van pilots zoals het Kruidenrijk grasland. Voor 2026 en 2027 ligt het in de planning een geactualiseerde uitvoeringsagenda, in de vorm van een Omgevingsprogramma, voor te leggen aan de nieuwe raad. We hebben met partners het programmaplan Bioregio opgesteld en vastgesteld (30 oktober 2025) als onderdeel van Greidhoeke Plus. Dit kan nu verder worden uitgevoerd.

We staan als gemeente voor een grote opgave om de omslag van fossiele energie naar duurzame energie in de komende decennia vorm te geven. Dit is een bredere opgave en deze heeft impact op meerdere beleidsterreinen, waaronder mobiliteit, industrie, landbouw en ruimtelijke ontwikkeling.

Het programma energietransitie richt zich momenteel met name op de warmtetransitie, energiebesparende maatregelen en het isoleren van woningen in de gemeente Súdwest-Fryslân. Het realiseren van 8.000 aardgasvrije woningen richting 2030 is een belangrijk streven. Er ligt daarom focus op het realiseren van warmtenetten in de kernen met een hogere warmtevraagdichtheid, waaronder Bolsward, Sneek, Workum en Makkum. We hebben in 2025 verdere stappen gezet, onder meer met het gemeentelijke warmteprogramma, inclusief rapportages milieueffecten, participatietrajecten en de voorbereiding van warmtenetten. We hebben een gemeentelijk energiebedrijf opgericht dat in de startblokken staat voor warmteinitiatieven uit De Mienskip.

Lokaal initiatief Warm Heeg

Warm Heeg is in 2020 als pilot gestart in een periode waarin aquathermie als warmtebron veelbelovend was. Het initiatief levert de gemeente zeer waardevolle praktijkervaring op over wat nodig is om warmtenetten haalbaar en betaalbaar te maken: bronzekerheid, warmtevraag, warmtevraagdichtheid, fasering, governance en risicobeheersing. De lessen uit Warm Heeg worden gebruikt om de kansrijkheid van warmtenetten in heel Súdwest-Fryslân te toetsen. Er wordt daarnaast gelobbyd, om financiële garanties te realiseren voor het lokale warmteproject Warm Heeg.

We hebben zoals bekend in veel delen van Nederland te maken met netcongestie. Ook in Súdwest-Fryslân heeft dit grote gevolgen voor woningbouw, economie, mobiliteit, verduurzaming en maatschappelijke voorzieningen, zoals blijkt uit de impactanalyse netcongestie (december 2024). Er is daarom in 2025 een regisseur netcongestie aangesteld die aan de slag gaat met een programma netcongestie. Om te verkennen hoe we ondanks de afgekondigde netcongestie op de bedrijventerreinen toch extra elektriciteit beschikbaar kunnen krijgen, zijn we in 2025 op de Hemmen 1 & 2 met de VOS de pilot bedrijventerreinaanpak (BTA) gestart. De 1^e fase, het in beeld brengen van het energiegebruik en de behoefte in de komende 5 jaar, is afgerond. Voor de 2^e fase zijn we aan de slag gegaan met het ontwerpen van scenario's voor slimmer elektriciteitsgebruik door samen te werken. Dit wordt in 2026 voortgezet

2. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Wonen	
1.	<i>We gaan in deze coalitieperiode minimaal 1000 woningen bouwen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Minimaal 1000 woningen in 2026 gerealiseerd, waarvan 350 woningen in 2025. - Er worden nieuwe plannen aan de programmering toegevoegd om te kunnen blijven voorzien in de woonbehoefte waar dat nodig is (zie eerdere informatie over het woononderzoek en de woningbouwprogrammering). - Woondeal Rijk: 1980 woningen tot 2030, waarvan 30% sociale huur en 30% betaalbare koop. - Lagere vraagdruk sociale huur (monitor sociale huur). Kortere wachtlijst in tijd en meer mutaties (meer woningen die naar een nieuwe huurder gaat) en inschrijfduur naar beneden.	
	<u>Toelichting:</u> Zie voor de actualiteit https://sudwestfryslan.nl/thema/wonen-in-sudwest-fryslan/ Locatieontwikkeling In 2025 is vol verder ingezet op de doelstelling om in 2026 minimaal 1000 woningen te realiseren. Er zijn momenteel 26 lopende gemeentelijke woningbouwplannen, Er waren de afgelopen 4 jaar voldoende plannen in voorbereiding om de bouw van minimaal 1000 woningen mogelijk te maken. Deze zijn dan inmiddels ook gerealiseerd. Naast de gemeentelijke woningbouwplannen lopen er plannen van ontwikkelaars o.a. in Blauwhuis, Heeg, Hommerts, IJlst, Makkum, Nijland, Sneek, Stavoren, Wons, Workum en Ysbrechtum. Oosthem. Dit zijn ruim 20 projecten. Hiernaast worden kleinere initiatieven via een Omgevingsvergunning gefaciliteerd. Sociale huur Toevoeging van sociale huur was ook in 2025 een aandachtspunt en blijft dat, omdat de investeringsmogelijkheden van de corporaties beperkt zijn. Woningcorporaties hebben weinig financiële ruimte om extra sociale huurwoningen toe te voegen, los van de woningbouwplannen die zij reeds in hun planning hebben. Corporaties kijken in hun portefeuillestrategie naar het toevoegen van sociale huurwoningen daar waar de vraag groot is en waar zorgaanbod aanwezig is, veelal daarom in grotere kernen. Er worden bruto voldoende sociale huurwoningen toegevoegd om (op papier) te kunnen voldoen aan de woondeal. Er worden echter door de corporaties de komende jaren te weinig sociale huurwoningen toegevoegd om aan de behoefte te kunnen voldoen. In de periode 2022-2031 is er behoefte aan ongeveer 650 extra sociale huurwoningen (gebaseerd op het woningmarktonderzoek 2024 en de meest recente demografische prognoses). In 2023,2024 en 2025 zijn netto 194 sociale huurwoningen gerealiseerd. De corporaties hebben momenteel¹ in totaal een netto toevoeging van 161 in de planning staan. In de Meerjarenprestatieafspraken Sociale huur 2025-2029 hebben woningcorporaties, huurdersorganisaties en gemeente afgesproken dat gezamenlijk gezocht wordt naar mogelijkheden voor de bouw van circa 230 extra sociale huurwoningen. Ondertussen zijn de corporaties terughoudend met de verkoop van sociale huurwoningen. De sociale huur die we als gemeente zelf in woonplannen hebben opgenomen, waar corporaties niet in gaan participeren, gaan we via tenders op de markt brengen. Hierdoor worden er, buiten corporatiewoningen om, wel goedkope (huur)woningen op de markt gebracht. In het kader van de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is er een aantal malen per jaar ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen betrokken partijen over beschikbaarheid en locaties van sociale huurwoningen. Vanuit het Fries Stedelijk Netwerk is in 2025 een verstedelijkingspropositie aan het rijk voorgelegd en deze is tijdens het BO Leefomgeving besproken. De Friese steden en de provincie willen met de propositie het Rijk uitnodigen om samenwerkingsafspraken te maken over een	

¹ Er vinden nog gesprekken plaats over mogelijkheden van corporaties om in te stappen in lopende projecten

	gezamenlijke ontwikkelstrategie en investeringsagenda, om daarmee de regio nog steviger op de kaart te zetten. De verstedelijkingspropositie benadrukt de agglomeratiekracht van de vier Friese steden en hun potentieel om bij te dragen aan nationale opgaven, waaronder woningbouw, economie, mobiliteit en voorzieningen. Wat betreft woningbouw zijn in de stedelijke zone Sneek-Bolsward-IJlst mogelijkheden om 5.000 woningen toe te voegen tot 2050.	
2.	<i>Er komt een gemeentelijke taskforce die met een integrale aanpak regie neemt op de woningmarkt.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Taskforce wonen wordt in 2025 voortgezet. - De kernenaanpak wordt toegepast om mogelijkheden voor woningbouw in (kleine) kernen te vergroten. In 2025 worden de trajecten die in 2024 zijn gestart afgerond, en zo mogelijk nieuwe projecten gestart. - Nieuw woonbeleid wordt vastgesteld in 2025. <u>Toelichting:</u> De opdracht van de taskforce voorziet in creatieve woonvormen: boerenerven en wonen op particulier erf. Drie bestaande agrarische bedrijven doen mee aan de pilot om te beoordelen of meer woningen op het perceel kunnen worden gerealiseerd, als de agrarische functie wordt beëindigd. Beleid om woningen en kavel binnen de bebouwde kom te splitsen en bouwen op voormalige boerenerven is inmiddels door het college vastgesteld. Binnen het proces kernenaanpak hebben we samen met inwoners en partijen naar geschikte woningbouwlocaties gezocht. We hebben plannen gemaakt in onder meer Gaastmeer, Warns en Kimsward. Deze worden in het eerste kwartaal van 2026 afgerond. De gemeenteraad wordt via actieve info geïnformeerd. Het traject om nieuw woonbeleid te ontwikkelen (actuele visie op wonen en een volkshuisvestingsprogramma) hebben we opgestart. De startnotitie is op de agenda van de gemeenteraadsvergadering van 3 april 2025 geweest. De aanpassing Omgevingsvisie op het thema Wonen staat geagendeerd voor de raadsvergadering van januari 2026.	
3.	<i>We versnellen procedures.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een snellere realisatie van woningbouw waar mogelijk. - Zo weinig mogelijk vertraging in woningbouwontwikkelingen. <u>Toelichting:</u> Inmiddels werken we binnen het team Vergunningen met een Planregisseur, die gekoppeld is aan grote woningbouwinitiatieven. Ook voeren we het gesprek met indieners van dit soort plannen.	
4.	<i>We zetten in op erfpacht en lagere grondprijzen om projecten van de grond te krijgen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Per project advies over de wijze van exploitatie en betaalbaarheid van de woningen. Daarbinnen komt de afweging ten aanzien van erfpacht terug. <u>Toelichting:</u> Er is een woningbouwimpuls subsidie (WBI) binnengehaald die verwerkt wordt in de grondexploitatie van de 6 woningbouwplannen waar extra betaalbare woningen worden toegevoegd, in Boazum, Bolsward-Oost, Scharnegoutum-Noord, Sneek De Wending, Woudsend- It Skar en Workum-Zuid. Op basis van de op 1 januari 2024 ingevoerde Omgevingswet worden de woningcategorieën en instandhoudingstermijnen uit de doelgroepenverordening in een Omgevingrecht geborgd.	

5.	<i>Bij nieuwbouwprojecten en sociale huur geven we inwoners met een sociaaleconomische binding waar mogelijk voorrang.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We maken afspraken over voorrang geven aan mensen met sociale binding met ontwikkelaars.	
	<u>Toelichting:</u> Er liep in 2025 een (tweejarige) pilot van Elkien. De raad is daar in december 2023 over geïnformeerd. In anterieure overeenkomsten met ontwikkelaars worden (waar mogelijk) afspraken gemaakt over het eerst lokaal bekend maken van aanmeldingsmogelijkheid voor woningen. In 2026 zal Elkien de resultaten van deze pilot met de gemeente bespreken.	
6.	<i>We bevorderen dat de doelgroep ‘jonge ouderen’ (55- tot 70-jarigen) eenvoudiger kunnen verhuizen naar levensloopbestendige woningen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Zie beoogde resultaten Actieplan SWF bouwt. Doelgroep is onderdeel van afwegingskader wonen. - In de planvorming van zowel gemeente als markt worden woningen voor deze doelgroep opgenomen. - Uitvoering geven aan de activiteiten uit het omgevingsprogramma wonen en zorg en de gebiedsgerichte aanpak (uitvoeringsprogramma's wonen en zorg) in 2024/2025.	
	<u>Toelichting:</u> Er is verder uitvoering gegeven aan het omgevingsprogramma Wonen & Zorg: A. Het maken van samenwerkingsafspraken met woningcorporaties en Zorginstellingen bij ontmoetingsplaatsen; B. Er zijn in 2025, gezamenlijk met de partners, in drie grote kernen gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma's Wonen & Zorg opgesteld. Het gaat om Heeg, Wommels en Sneek Sperkhem. Uitgangspunt is dat de levensloopbestendige woningen beschikbaar komen voor 70-plussers met een relatief zware zorgvraag. Deze woningen te concentreren, waardoor betere zorg en ondersteuning worden geleverd. Hiermee worden ook woningen gerealiseerd voor de jongere ouderen. We werken hierin samen met partners, waardoor we mede afhankelijk zijn van processen bij deze andere partners. Dit zorgt soms voor langere trajecten.	
7.	<i>We zetten in op een afspraak dat alle sociale huurwoningen in 2050 energieneutraal zijn.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - (Meerjaren) Prestatieafspraken met de woningcorporaties, waarin dit wordt meegenomen. Wanneer sociale huurwoningen in de wijk aanwezig zijn, worden of zijn deze meegenomen in de huidige en toekomstige wijkuitvoeringsplannen.	
	<u>Toelichting:</u> Corporaties zijn wettelijk verplicht om alle sociale huurwoningen in 2050 CO2-neutraal te hebben. In de Meerjarenprestatieafspraken Sociale huur 2025-2029 hebben we afgesproken welke stappen corporaties de komende jaren zetten om toe te werken naar CO2-neutraal in 2050 en welke investeringen zij hierin doen.	
8.	<i>We gaan creatief aan de slag met verpauperde panden en panden die leegkomen en geschikt zijn voor woongroepen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Dit blijft een actiepunt dat gedurende de gehele coalitieperiode onder de aandacht is. De genoemde locaties worden in 2025 op de markt gebracht voor een woonontwikkeling (bij locatie voormalig kaaspakhuis Osingahuizen in combinatie met horeca). Het actief aankopen van leegstaande en verpauperde panden is vanwege uitdagingen op het vlak van capaciteit slechts beperkt gelukt.	

	<u>Toelichting:</u> Op enkele locaties werken we aan woningbouwontwikkeling. De locatie van het verpauperde, maar reeds gesloopte, gebouw van BoRent aan het IJlsterplein wordt meegenomen in de tender voor woningbouw. Het voormalige kaaspakhuis in Osingahuizen wordt herontwikkeld naar horeca en woningbouw. Ook is en wordt er actief gewerkt aan woningbouwplannen op de plek van verpauperde panden (bijvoorbeeld hoek Parkstraat/Badhuisgracht in Sneek). De taskforce Wonen zet inmiddels een proces op om meer resultaat te halen.	
9.	<i>Waar mogelijk bieden we ruimte voor creatieve woonvormen waar de woningnood het hoogst is.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 moet de tijdelijke woonwijk op het voormalige manageterrein in Sneek gebouwd worden.	
	<u>Toelichting:</u> De raad heeft een besluit genomen over de ontwikkeling van een ‘tijdelijk wonen concept’ in Sneek. Eind 2024 hebben we de tender hiervoor uitgezet. De grondexploitatie is in 2025 vastgesteld. Ontwikkelaar “Wijk” trekt met de gemeente op om de realisatie van de 150 woningen mogelijk te maken.	
10.	<i>We experimenteren om inwoners, bij aangewezen projecten, welstandsvrij te laten bouwen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 wordt in ieder geval het stedenbouwkundig plan voor Harinxmaland 2A3 vastgesteld.	
	<u>Toelichting:</u> Er heeft een marktconsultatie plaatsgevonden, welke veel input heeft opgeleverd. Hiermee krijgen we meer inzicht over hoe het proces en inhoud vorm te geven. We zijn in 2025 bezig geweest met het voorbereiden van de planologische procedure. Ook hebben we het participatieproces opgestart.	
11.	<i>We stellen een doelgroepenverordening op.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Beleids- of instructieregels eind 2024	
	<u>Toelichting:</u> Deze is gereed. Op basis van de op 1 januari 2024 ingevoerde Omgevingswet worden de woningcategorieën en instandhoudingstermijnen uit de doelgroepenverordening in een Bopa of aanpassing van het omgevingsplan geborgd.	
12.	<i>Een huisvestingsverordening en gebiedsgericht verbod op verhuur van woningen tot de NHG-grens (zelfwoonplicht).</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Er wordt voorlopig geen huisvestingsverordening opgesteld voor dit doel.	
	<u>Toelichting:</u> De noodzaak om als gemeente een zelfbewoningsplicht in te stellen voor bestaande woningen tot de NHG-grens is vervallen door een aantal recentelijk ingevoerde landelijke regels en wetten. Het gaat om de Wet betaalbare huur die een maximum huurprijs regelt voor het middenhuursegment, de afschaffing van tijdelijke huurcontracten en fiscale maatregelen waardoor de huuropbrengst meer belast wordt. Hierdoor is het voor beleggers minder aantrekkelijk geworden om woningen op te kopen en voor een hoge prijs te verhuren.	

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Werken	
13.	<i>We versterken de arbeidsmarktaanpak.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Subsidie Sudwest Werkt ter versterking samenwerking 30's, Onderwijs, Ondernemers en Overheid: Ontwikkeling projecten. Doorlopende inzet. - We ontwikkelen 30 samenwerking Sudwest werkt door op regionaal niveau onder paraplu van de regiodeal - Meer begeleiding voor werkgevers op de werkvloer. O.a. inzet Harriettrainingen en jobcoach. - Subsidie voor Technolab, On Stage en 30 buro. - Meer aandacht voor Inclusief ondernemen. We organiseren bijeenkomsten over culturele diversiteit en inclusief werkgeverschap (onderdeel van 18 bijeenkomsten Impact Ondernemen per jaar). - Uitbreiding SROI projecten. - Sudwest Werkt pagina in lokale media. 1x per maand i.s.m. alle samenwerkingspartners 30 platform.	
	<u>Toelichting:</u> Harrie trainingen worden gecontinueerd via Pastiel. Open Hiring wordt door een aantal grote bedrijven toegepast. Kleinere bedrijven zien vaak geen aanleiding toe in de huidige arbeidsmarkt om Open Hiring in te zetten. We blijven het als tool inzetten in voorkomende gevallen, evenals de jobcoach. Maandelijks hebben we in GrootSneek/Bolsward een Impact bijlage en Sudwest Werkt bijlage gevuld met items over Impact Ondernemen en Werk. Activiteiten zijn uitgelicht en de agenda m.b.t. bijeenkomsten wordt gepubliceerd. Er zijn in Q4 tenminste 6 bijeenkomsten georganiseerd. In het kader van uitbreiding SROI benaderen accountmanagers pro-actiever bedrijven en wordt Empatec betrokken hierbij. Er is een Inspiratiekaart SROI gemaakt voor ondernemers. Er is een HR-poule gevormd door 6 werkgevers (waaronder SWF) die elke twee maanden bij elkaar komen om HR-gerelateerde onderwerpen te bespreken. Denk aan onboarding, laaggeletterdheid, verzuim, gespreksvoering, veiligheid op de werkvloer en anderstaligen. Volgend jaar wordt deze groep uitgebreid met meer werkgevers. We zijn aan de slag gegaan met de regiodeal Zuidwest-Friesland, waarin volop wordt ingezet op het versterken van de arbeidsmarkt. Op vier onderdelen wordt aan plannen gewerkt: - Aantrekken en ontwikkelen van talent - Behouden van gekwalificeerd personeel in de regio - Leren en ontwikkelen - Duurzame inzetbaarheid. Er wordt hierbij samengewerkt met De Fryske Marren en partijen als Innovatiepact Fryslân en WRK.frl.	
14.	<i>We ontwikkelen onze arbeidsmarktaanpak verder door om baankansen te creëren binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Samenwerking met WRK.frl in de regiodeal is voorbereid - Samenwerking met Sudwest Werkt is verder ontwikkeld - Projecten Regiodeal met Fryske Marren zijn verder uitgewerkt	

	<u>Toelichting:</u> We sluiten met bijvoorbeeld de aanpak voor mentoring zowel intern als extern op elkaar aan, beleid wat we extern ontwikkelen volgen we zoveel als nodig ook intern. Het platform Súdwest Werkt ondersteunt daarin door Onderwijs, Ondernemers en Overheid met elkaar te verbinden zodat opleidingstrajecten en projecten goed op de arbeidsmarkt aansluiten. Vanuit het Doorstroompunt worden ondernemers direct gekoppeld aan BBLtrajecten/jongeren. Vanuit de Arbeidsmarktregio is er aansluiting bij Fryslân Werkt om de beschikbare arrangementen in te zetten bij werkgevers. Ook de samenwerking met Firda is hier een voorbeeld van, om samen met ondernemers een RVS cluster te vormen en daarmee gericht onderwijs voor zij instromers en bijstandsgerechtigden te organiseren zodat zij direct kunnen instromen in deze bedrijven. Zowel het RVS cluster als bij het project Elektrisch varen worden door Firda en NHL Stenden onderwijsprogramma's ontwikkeld voor de toekomstige arbeidsvraag. Vanuit de Regio Deal verwachten we in 2026 deze aanvragen te kunnen goedkeuren. Met WRK.frl worden afspraken gemaakt over WRKLab, WRKTours en het Stageprikbord voor de regio Zuidwest Friesland. Deze worden vanuit de Regio Deal gesubsidieerd. Hiermee willen we studenten en ondernemers met elkaar in contact brengen zodat de jongeren in (Zuidwest) Friesland voor bedrijven in deze regio kiezen als ze afgestudeerd zijn. Er wordt op WRK.frl een regionale pagina voor Zuidwest Friesland gemaakt om deze regio meer te promoten voor werkzoekenden buiten Friesland. Daar wordt het wonen, werken en leven onder de aandacht gebracht.	
15.	<i>We zetten in op een mentorprogramma.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het mentorprogramma is gestart. In de eerste fase worden tenminste 15 mentees en mentoren gekoppeld.	
	<u>Toelichting:</u> Er is gestart met het Plan van Aanpak, 1 collega vanuit het gebiedsteam is coördinator en is met de uitvoering gestart. De eerste gesprekken met de mentoren zijn geweest en enkele zijn al gekoppeld aan een mentee. In het eerste jaar zijn er 4 mentees gekoppeld aan mentoren. Om meer mentees te werven wordt er ter promotie presentaties gegeven op scholen, bij jongerenteams en wordt er geadverteerd op Social Media.	
16.	<i>We focussen op parelsectoren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Uitvoeren Meerjarenplan Circulaire Economie 2024-2028 > stevige verbinding regiodeal. - Intensiveren samenwerking andere stakeholders en gemeenten in kennisplatforms (o.a. VCF, Bouwend Nederland, IPF, Yn Business) > Regiodealaanpak. - Vergroten netwerken en kennisdelen door tenminste 18 events/bijeenkomsten Impact Ondernemen in parelsectoren. - Versterken noordelijke netwerken en netwerk DGA's door kennisdelen en bijeenkomsten. - Gereserveerde bijdrage aan de volgende fase van het project Sliepe yn 'e takomst. - Versterken en profileren van de maritieme sector en concretiseren van de aanpak, o.a. door verdere samenwerking met het Maritime Innovation Platform en project Elektrisch Varen als onderdeel van de Regiodeal. - Met de Ondernemersfederatie zijn werkgroepen georganiseerd om de parelsectoren te ondersteunen. Op basis van het economisch actieplan worden projecten ontwikkeld.	
	<u>Toelichting:</u> Het meerjarenplan CE heeft de focus op Circulair Bouwen en MKB circulair (met name parelsectoren). Voorbereidingen voor een Circulair Ambachtsnetwerk zijn in 2025 gestart. Verschillende projecten, onder andere t.b.v. meer Circulaire uitvragen in	

	woningbouwprojecten, meer Circulair Inkopen, een pilot voor ontwikkeling circulaire kaders “it nije normaal”, een “Smart Circular Challenge” voor studenten van Firda om ideeën te ontwikkelen voor innovaties in de bouw. Samen met de Nederlandse Jachtbouw Industrie, onderdeel van Koninklijke Metaalunie, denken wij mee met de organisatie van Maritime Innovation Platform om Jachtbouw nadrukkelijker op de agenda te zetten.	
17.	<i>We gaan verder met de Hemmen III en bieden mogelijkheden in andere kernen voor uitbreiding bedrijventerreinen. Daarvoor maken we afspraken met provincie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De Hemmen III is bouwrijp en er kan gebouwd worden. - Er liggen plannen voor andere bedrijventerreinen in SWF (in ieder geval Bolsward en Makkum).	
	<u>Toelichting:</u> Door de nijpende situatie rondom netcongestie en de daarvoor benodigde NuLelie aanpak, staat zowel uitbreiding op bestaande terreinen als de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen onder druk. In december 2025 zijn de resterende vrije kavels fase 1 opnieuw in de verkoop gebracht, evenals drie kavels op bedrijventerrein de Woudvaart. Daarnaast worden concrete voorstellen gedaan of, waar en hoe de komende jaren elders uitgebreid kan worden, waarbij de in het coalitieakkoord genoemde kernen Bolsward en Makkum als eerst verder worden uitgewerkt. De uitdaging van netcongestie en het vinden van oplossingen daarvoor heeft hier grote invloed op. Voor Bolsward geldt dat er meerdere projecten en ambities - naast uitbreiding bedrijventerrein bijvoorbeeld faciliteren van een waterstoffabriek, brenglocatie en energieprojecten - om ruimte vragen. Er is een voorstel voor integrale gebiedsontwikkeling voorbereid. De raad besluit in januari 2026 over het beschikbaar stellen van voorbereidingskrediet. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor de uitgifte van restkavels in Workum op het bedrijventerrein Burevaart, binnen de kaders van het geactualiseerde bestemmingsplan. Uitbreidingsplannen in andere kernen worden met de ondernemersfederatie besproken in de werkgroep Vitale kernen.	
18.	<i>We organiseren kennis- en ontmoetingsmomenten met ondernemers.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - 18 bijeenkomsten over Ondernemen met Impact in 2025. - Herhaling en Verdieping van onderwerpen om het bereik te vergroten.	
	<u>Toelichting:</u> Een belangrijke rol die ondernemers ons als gemeente hebben gevraagd te blijven vervullen is die van verbinder, en informatie- en kennisdelen mogelijk maken. Hebben we onder meer gedaan door het organiseren van 18 bijeenkomsten in 2025 met als rode draad Ondernemen met Impact. Met verschillende onderwerpen, van klimaatadaptatie tot grip op verzuim. Daarnaast vonden o.a. bijeenkomsten plaats met ondernemers over de kwaliteit van onze dienstverlening en een bijeenkomst over de toekomst van het ziekenhuis in Sneek. Sommige bijeenkomsten zijn georganiseerd voor een specifieke kern, sector of doelgroep en andere bijeenkomsten voor alle ondernemers van de gemeente. Op 12 november was de Ondernemerprijs Súdwest-Fryslân.	
19.	<i>We stellen een visie en uitvoeringsprogramma gastvrijheidseconomie op.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een uitvoeringsprogramma voor de visie gastvrijheidseconomie 2035 “Súdwest-Fryslân activeert je” (april 2024), geprioriteerd in tijd, menskracht en financiële middelen.	

	<u>Toelichting:</u> Visie Gastvrijheidseconomie 2035, Súdwest-Fryslân activeert je In de begroting 2025 is eenmalig € 200.000 toegekend voor de uitvoering van de visie. Met de werkgroep Gastvrijheidseconomie van de Ondernemersfederatie Súdwest-Fryslân, VVV Waterland van Friesland en gemeente De Fryske Marren is afgestemd op welke onderdelen uit het uitvoeringsprogramma deze middelen in te zetten. Het college heeft een bestedingsvoorstel 2025 vastgesteld en de raad hierover in april 2025 (week 15) actief geïnformeerd: - Actieve informatie - Bijlage 1 Concept uitvoeringsprogramma Gastvrijheidseconomie 2035 - Bijlage 2 Bestedingsvoorstel eenmalig uitvoeringsbudget gastvrijheidseconomie 2025 <u>Uitvoering van de visie Gastvrijheidseconomie in 2026 e.v.</u> In de programmabegroting 2026 e.v. zijn structurele middelen opgenomen voor de uitvoering van de visie Gastvrijheidseconomie 2035. In samenwerking met stakeholders wordt uitgewerkt op welke hoofdthema's de uitvoering zich de komende jaren moet richten en welke prioriteiten daarbij horen. In het eerste kwartaal van 2026 wordt hierover een voorstel aan het college voorgelegd. Evenementenvisie 'Aan de slag met evenementen!' In de begroting 2025 is eenmalig €200.000 toegekend voor de uitvoering van de visie. Per januari 2025 is een formatieplaats georganiseerd om dit jaar aan de slag te kunnen gaan met een uitvoeringsprogramma voor de evenementenvisie en om het accounthouderschap voor stichting Sneekweek in te kunnen vullen. Het college heeft een bestedingsvoorstel 2025 vastgesteld en de raad hierover in september 2025 (week 39) actief geïnformeerd: - Actieve informatie - Bijlage 1 Concept actieprogramma Evenementenvisie - Bijlage 2 Bestedingsvoorstel eenmalig budget Evenementenvisie <u>Uitvoering van de Evenementenvisie in 2026 e.v.</u> In de programmabegroting 2026 e.v. zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering de Evenementenvisie. In samenwerking met stakeholders wordt een prioritering uitgewerkt en een voorstel hierover wordt in het eerste kwartaal van 2026 aan het college voorgelegd.
20.	<i>Voldoende en betaalbaar vrijetijdsaanbod betaalbare voor eigen inwoners.</i>
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een onderzoek naar de jaarplaatsen op verblijfsrecreatieterreinen.
	<u>Toelichting:</u> Jaarplaatsenonderzoek Het jaarplaatsenonderzoek is uitgevoerd en opgeleverd in de rapportage Onderzoek vaste en toeristische plaatsen Súdwest-Fryslân, bureau Ginder, april 2025. Het college heeft de raad hierover in april 2025 (week 18) actief geïnformeerd: - Actieve informatie - Jaarplaatsenonderzoek: onderzoek vaste en toeristische plaatsen Súdwest-Fryslân Toeristisch Overstappunten (TOP's) Marrekrite verzorgt samen met de Friese gemeenten een projectmatige uitrol van een netwerk van Toeristische Overstappunten (TOPs) in Fryslân. De eerste TOP in Súdwest-Fryslân is in 2023 in Woudsend gerealiseerd. Een tweede TOP is in de zomer van 2025 gerealiseerd in IJlst. De volgende TOP komt in Bolsward en is naar verwachting klaar in Q2 2026. Op 11 november 2025 vond het startoverleg plaats met ondernemers uit Bolsward en vertegenwoordigers van lokale

	organisaties. Het doel van dit overleg was om gezamenlijk mogelijke locaties te verkennen en afspraken te maken over de verdere ontwikkeling van de TOP. Een TOP is een gemarkeerde plek (zuil), in de buurt van een bestaande horecagelegenheid, waar de bezoeker gratis kan parkeren en wordt uitgenodigd om te wandelen, fietsen of varen in de omgeving. Het is een uitvalsbasis om de bezienswaardigheden in het gebied te ontdekken. Voor recreanten en toeristen is het via een provinciaal netwerk van Friese TOPs direct duidelijk vanaf welke plekken zij de provincie op haar mooist kunnen beleven.	
21.	<i>We ondersteunen ondernemers in de gastvrijheidssector om jaarrond interessant te zijn voor bezoekers en op een duurzame manier hun bedrijfsmodel in te richten.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een door de gemeenteraad vastgesteld ontwikkelkader logies, inclusief de hierbij behorende beleidsregels.	
	<u>Toelichting:</u> Omgevingsprogramma logiesaccommodaties Het college heeft het Omgevingsprogramma logiesaccommodaties Súdwest-Fryslân en de bijbehorende Beleidsregels vastgesteld op 20 mei 2025. Het Omgevingsprogramma logiesaccommodaties is een uitwerking van de visie Gastvrijheidseconomie 2035, die in april 2024 is vastgesteld door de raad. Het ontwikkelkader heeft de kenmerken van een ‘programma’ onder de Omgevingswet. Het college is bevoegd om een programma vast te stellen. Ook is het college bevoegd om beleidsregels vast te stellen. Het college heeft de raad hierover in mei 2025 (week 22) actief geïnformeerd: - Actieve informatie - Bijlage 1 Nota zienswijzen - Bijlage 2 Omgevingsprogramma logiesaccommodaties - Bijlage 3 Beleidsregels logiesaccommodaties <u>Vervolg - Afhandeling initiatievenlijst</u> Naar verwachting zal de afhandeling van de initiatievenlijst een doorlooptijd vragen van 1-2 jaar. Implementatie van het omgevingsprogramma binnen de reguliere werkprocessen maakt hiervan ook onderdeel uit zodat initiatiefnemers met nieuwe plannen uiteindelijk binnen de reguliere werkprocessen verder geholpen gaan worden. Met alle ondernemers op de initiatievenlijst zijn in 2025 vervolgesprekken gevoerd en is de benodigde procesbegeleiding opgestart. De eerste initiatieven zijn inmiddels afgerond en klaar om de vergunningsprocedure in te gaan. Van de overige initiatiefnemers wordt verwacht dat zij in de loop van 2026 eveneens zover zijn om hun vergunningaanvraag te kunnen indienen. In totaal gaat het op dit moment nog om 44 lopende dossiers.	
22.	<i>We versterken het organisatorisch vermogen van de gastvrijheidseconomie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een vervolg op de herijking van de taken en rollen van de toeristische marketingorganisaties in Súdwest-Fryslân.	
	<u>Toelichting:</u> Gemeentelijke samenwerking met VVV Waterland van Friesland De uitwerking hiervoor is gaande en wordt opgepakt in gezamenlijkheid met gemeente De Fryske Marren. VVV Waterland voert vier kerntaken uit: verbinden, informatievoorziening, gastheerschap en marketing. Het bestuur is gevraagd om vanaf 2026 een taakbegroting aan te leveren bij de subsidieaanvraag, zodat gemeenten beter inzicht krijgen in de financiële stromen. Dit is nodig om te controleren of subsidiegelden juist worden besteed, kruissubsidiëring met commerciële activiteiten te voorkomen, te toetsen aan staatssteunregels,	

	verantwoording af te kunnen leggen aan raad en inwoners en om richting 2027-2031 een meerjarige subsidieafspraken te kunnen onderbouwen met helder inzicht in de kosten van de kerntaken. Beide gemeenten willen toewerken naar een meerjarige subsidieovereenkomst waarin wordt vastgelegd op welke beleidsdoelen en thema's de komende jaren gezamenlijke inzet van partijen gewenst en mogelijk is. Het aanleveren van een taakbegroting is daarbij als randvoorwaarde gesteld om dit proces te kunnen starten. Met een structurele bijdrage aan de Stichting Sneekweek dragen we zorg voor een financiële basis waardoor de stichting kan gaan bouwen aan een toekomstbestendige Sneekweek. Bolsward Promotie In 2025 heeft de werkgroep Gastvrijheidseconomie Bolsward het nieuwe beeldmerk van Bolsward onthuld en gepresenteerd. Dit beeldmerk is deel van een breder citymarketingplan om de identiteit van Bolsward als hart van de Friese 11 steden te versterken en daarmee beter op de kaart te zetten voor inwoners, ondernemers en toeristen. De citymarketing krijgt vorm met een verhalenlijn, beeldmerk en website en is het resultaat van de samenwerking tussen Platform Bolsward, Ondernemend Bolsward, Parkmanagement Bolsward en de Visiewerkgroep Bolsward. Voor 2026 zal Bolsward Promotie opnieuw een aanvraag indienen voor een eenmalige subsidie om de citymarketingactiviteiten voort te zetten. Daarnaast wordt onderzocht of er vanaf 2027 afspraken kunnen worden gemaakt over een structurele subsidie voor de activiteiten. Uitreiking Blauwe Vlag Op 8 mei 2025 was gemeente Súdwest-Fryslân (Woudsend) gastheer voor de landelijke uitreiking van de Blauwe Vlag, het internationale keurmerk voor stranden en jachthavens die voldoen aan hoge eisen op het gebied van milieu, veiligheid, hygiëne en gastvrijheid. De gemeente voert de Blauwe Vlag in haar gemeentelijke jachthavens in Bolsward, Makkum, Sneek, Stavoren (binnen- en buitenhaven) en Workum. Daarnaast zijn er nog vijf andere jachthavens in onze gemeente met het Blauwe Vlag keurmerk. Meer informatie over de uitreiking in Woudsend is hier te lezen.	
23.	<i>We zetten in op verduurzaming en vernieuwing van de gastvrijheidssector, waaronder Súdwest-Fryslân als elektrische vaarregio.</i> <u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Afronding 1e fase pilot elektrisch varen (onder paraplu regiodeal ZWF). <u>Toelichting:</u> Elektrisch varen maakt onderdeel uit van de regiodeal Zuidwest-Friesland. In het eerste kwartaal 2025 is het uitvoeringsprogramma elektrisch varen vastgesteld. Het plan richt zich op Marketing en informatievoorziening, Een netwerk aan laadpunten (hardware), Uniforme laad- en betaalsystemen (software) en een aantrekkelijk aanbod boten. Met diverse partners wordt hieraan gewerkt in de komende jaren.	

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Mobiliteit	
24.	<i>We gaan aan de slag met het herinrichten (eventueel autoluw) van binnensteden, zodat ondernemers, horeca en bezoekers veilig de ruimte krijgen.</i> <u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het gaat hier eerst om de binnensteden van Sneek en Bolsward. - Herinrichtingsplannen voor de binnensteden (gedeelten) van Sneek en Bolsward worden voorbereid en mogelijk (al) uitgevoerd. Voor Bolsward en Sneek zijn ook transferpunten in voorbereiding. - Daarnaast zijn er verzoeken om het doorgaande verkeer door IJlst en Woudsend te beperken, als vervolg op Sneek en Bolsward kunnen initiatieven voor kleinere kernen zoals IJlst en Woudsend opgepakt gaan worden.	

	<u>Toelichting:</u> Het transferpunt Bolsward is in voorbereiding. De voorbereidingen worden verder getroffen. De afronding hiervan en de ingebruikname van de parkeerplaatsen is afhankelijk van de behandeling van ingekomen bezwaren. Het transferpunt Sneek is in onderzoek en maakt onderdeel uit van de uitvoeringsagenda van het mobiliteitsprogramma.	
25.	<i>We maken de stadscentra van Sneek en Bolsward autoluw.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De proef autoluwe binnenstad Sneek loopt in 2024/2025 af. De uitkomsten van de proef zijn in 2025 bekend. Daarna komen we ook tot een nader voorstel welk proces we voor Bolsward voor ons zien).	
	<u>Toelichting:</u> De proef autoluw Sneek liep van 2 januari tot 31 december 2024. Sneek is voor wat betreft de Singel autoluw. De evaluatie is afgerond en is in de Raad besproken. Voor het vervolg is een plan 'de nieuwe Singel' opgesteld. Het schetsontwerp is in Q4 2025 voorgelegd aan bewoners en belanghebbenden via informatieavonden. De maatschappelijke betrokkenheid bij de uitvoering van de proef autoluwe binnenstad Sneek is groot geweest. In oktober vorig jaar is besloten om de geslotenverklaring op de Prins Hendrikkade op te heffen. Besloten is ook om de twee geslotenverklaringen op de Singel en de Harinxmakade ongewijzigd voort te zetten totdat op deze plekke een definitieve situatie is gerealiseerd. Gestart zal worden met een participatief traject om samen met belanghebbenden te komen tot die definitieve situatie. De voorbereidingen zijn gestart voor het project 'de nieuwe Singel'. In Bolsward worden er gezamenlijk met lokale stakeholders, de eerste stappen gezet voor 'Gastvrij Bolsward'. Bedoeling is dat er gezamenlijk overeenstemming komt over de uitgangspunten. Hieruit voortvloeiend is een concrete uitvoeringsagenda met maatregelen. We hebben met Bolsward gewerkt aan een gezamenlijk en breed gedragen document, de Gebiedsagenda. Dit document brengt duidelijk in kaart welke richting we op willen met de binnenstad van Bolsward en welke stappen we daarvoor kunnen zetten. Een belangrijk onderdeel van dit proces is het bepalen van de aanpak voor 'Gastvrij Bolsward'. Dit wordt gezamenlijk met stakeholders vanuit Bolsward opgesteld. De uitvoering daarvan is besproken en wordt verder voorbereid. De eerste stap is een parkeeronderzoek om het gebruik en de bezetting goed in beeld te krijgen	
26.	<i>Onveilige verkeerssituatie pakken we zo snel mogelijk op.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Dit is een doorlopend proces en waar mogelijk wordt de combinatie met onderhoud gezocht.	
	<u>Toelichting:</u> Voor de Worp Tjaardastraat, afslag Oost en Stadsrondweg Sneek zijn concrete plannen en wordt gezocht naar cofinanciering. Begin 2026 maakt de minister bekend of er cofinanciering is vanuit het Rijk, in de vorm van strategische plan verkeersveiligheid (SPV) subsidie en een bijdrage vanuit het bestuurlijk overleg meerjarenprogramma infra ruimte en transport (BO-MIRT). We pakken onveilige verkeerssituaties aan. Het doel is om ongevallen te voorkomen en de leefbaarheid te verbeteren. Jaarlijks pakken we onveilige verkeerssituaties aan op basis van de risicoanalyse en werk met werk maken. Daarnaast is er een aantal concrete projecten zoals de herinrichting van de Oppenhuizerweg en de kruising Bolsward-west. Samen met het mobiliteitsprogramma komt er een uitvoeringsagenda gericht op drie sporen, fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, gedrag in de vorm van educatie en handhaving. Deze drie sporen moeten in balans zijn voor een optimale verbetering van de verkeersveiligheid.	

	Aanpak van onveilige situatie moet ook breder worden bekeken, netwerkniveau en specifiek voor onze gemeente denken we aan het versterken van de aansluitingen op de N7/A7 en de provinciale wegen. Specifiek staat de verbinding Sneek - Leeuwarden ook al jaren op de agenda. En op het gebied van OV denken we, met onze bestuurlijke partners, aan het versterken van de treinverbinding Sneek - Stavoren naar minimaal twee keer per uur als volwaardig alternatief voor de auto. Hierin zijn we afhankelijk van de provincie Fryslân als concessieverlener voor het regionaal openbaar vervoer. Om de verkeersveiligheid te vergroten pakken we enerzijds concrete verkeerssituaties aan en anderzijds zetten we in om het verkeersgedrag te verbeteren. De Toolbox is inmiddels operationeel en wordt ingezet in verschillende wijken en dorpen. Hier wordt goed gebruik van gemaakt en we zien een groeiende belangstelling. Het mobiliteitsprogramma geeft in hoofdlijnen weer welke beleidsmatige keuzes wij als gemeente maken op het gebied van mobiliteit. Uit het mobiliteitsprogramma volgt een uitvoeringsagenda, waarin we concreet aangeven welke maatregelen hiervoor nodig zijn.	
27.	<i>30-km zones moeten heringericht worden. Dat geeft zekerheid en vertrouwen bij inwoners en voorkomt ongelukken.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De herinrichtingen van de Oppenhuizerweg en de Worp Tjaardastraat in Sneek zijn uitgewerkt en (mogelijk) in uitvoering.	
	<u>Toelichting:</u> In de aanpak van onveilige situaties vallen ook de 30 km/u zones. In het mobiliteitsprogramma wordt hier ook specifiek naar verwezen waarbij nadrukkelijk de prioriteit komt te liggen op de fietser en voetganger en de auto steeds meer te gast is. Hier zoeken wij specifiek de combinatie met onderhoud en andere werkzaamheden. Deze combinatie wordt op verschillende plekken in de gemeente voorbereid. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de doorgaande route door Arum. Daarbij wordt met het geplande groot onderhoud de verkeerskundige inrichting aangepast aan de maximum snelheid van 30 km/u. Een ander voorbeeld is het Sperkhem in Sneek. Daar werken we aan een plan d.m.v. een wijkgerichte aanpak. Onderdeel hiervan is de voorbereiding van het plan voor het inrichten van de Johan Willem Frisostraat als fietsstraat.	
28.	<i>We vragen dit jaar een specifieke uitkering van het Rijk aan voor het verbeteren van de verkeerveiligheid.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Eind 2025 wordt de nieuwe aanvraag voor subsidie bij Het Rijk ingediend en begin 2026 is bekend welke bijdrage is toegekend. We kunnen hierbij maximaal een bedrag van circa € 1,9 miljoen aanvragen.	
	<u>Toelichting:</u> Op basis van het Strategische Plan Verkeersveiligheid is er in 2023 Rijkssubsidie aangevraagd. Eind 2025 volgt een nieuwe tranche. Voor deze tranche is in Q4 2025 een aanvraag ingediend voor de aanpak van onveilige verkeerssituaties. Na de beoordeling hiervan wordt begin 2026 bekend hoeveel rijkssubsidie wordt toegekend. In het mobiliteitsprogramma maken wij keuzes waar we de komende jaren mee aan de slag gaan. De nadruk ligt op een geconcentreerde aanpak van onveilige situaties, het bevorderen woningbouw en de aanpak van de hoofdstructuur. Dit vooral ook in combinatie met de rijkswegen en de provinciale wegen als onderdeel van de hoofdstructuur. De aanvraag voor subsidie SPV past binnen de doelstelling van het Mobiliteitsprogramma.	

29.	<i>We gaan stimuleringsmaatregelen en acties in zetten om inwoners meer op de fiets, wandelend of met het OV naar het werk of vrijetijdsactiviteiten te laten gaan.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Dit zijn doorlopende acties. In combinatie met het nieuwe mobiliteitsprogramma welke in Q4 2025 zal worden vastgesteld, kunnen er nieuwe stimuleringsmaatregelen en acties geformuleerd worden.	
	<u>Toelichting:</u> Actieve mobiliteit is breder dan verkeer en richt zich met name op de gezondheidsaspecten van bewegen. Hier wordt samenwerking gezocht binnen en buiten het mobiliteitsbeleid. Er is de noodzaak om meer te bewegen in de openbare ruimte en daar willen we bij aansluiten bij de aanleg van bijvoorbeeld fietspaden. Grote bedrijven zijn ook verplicht om te komen met een plan hoe er minder CO2 uitstoot is als gevolg van het reizen van de medewerkers. Daarnaast werken wij samen met de provincie Fryslân en de OV-bedrijven. Denk hierbij aan de regiodeal waarin we werken aan een pakket van gezamenlijke acties om kleinschalige mobiliteit in de kernen van onze gemeente te stimuleren. Hiervoor is een provinciale subsidie beschikbaar welke op 2 november 2025 is opengesteld. Op diverse manieren stimuleren wij de kernen om een aanvraag te doen. In Q4 2025 waren in ieder geval 3 aanvragen in voorbereiding.	
30.	<i>We realiseren minimaal 2 fietspaden de komende 4 jaar ten behoeve van de verkeersveiligheid woon-werk en school.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De fietsroute Tjerkwerd- Bolsward, de fietsroute Nijland en de fietsroute Sneek-Joure zijn uitgevoerd. Nieuwe fietsroutes zijn in voorbereiding.	
	<u>Toelichting:</u> De fietsroute Tjerkwerd- Bolsward, de fietsroute Nijland en de fietsroute Sneek-Joure zijn uitgevoerd. De fietsstroken langs de Monumentwei zijn aangebracht. In de uitvoeringsagenda van het mobiliteitsprogramma volgen in 2026 de routes die hierna prioriteit krijgen.	
31.	<i>We onderzoeken of fietsers voorrang kunnen krijgen op rotondes binnen de binnensteden.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het onderzoek is in 2025 afgerond.	
	<u>Toelichting:</u> De uitkomsten van het onderzoek (eind 2025) is dat er investeringen nodig zijn om rotondes hiervoor geschikt, te maken, dat bij sommige rotondes de fysieke ruimte ontbreekt om ze hiervoor geschikt te maken. Eventuele maatregelen moeten namelijk eenduidig zijn. Dit vraagt overleg en gezamenlijk optrekken op regionaal niveau met de provincie en andere gemeenten. De provincie Fryslân heeft hierin de regisserende functie. In het najaar 2025 heeft, onder regie van de Provincie Fryslân, een regionale werksessie plaatsgevonden over dit onderwerp. Hieruit komt niet een eenduidige keuze voor een vervolg. In 2026 wordt het provinciebrede gesprek vervolgd.	
32.	<i>We onderzoeken innovatieve OV alternatieven in kleine kernen (opstappers).</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Onderdeel van beoogde regiodeal waarin bereikbaarheid en voorzieningen zijn gekoppeld. Aan de slag met alternatieve vormen van bereikbaarheid, hubs etc. We spannen ons in om de trein tussen Sneek en Stavoren vaker te laten rijden.	
	<u>Toelichting:</u> Qbuzz is vanaf 15 december 2024 het busvervoer in Fryslân gaan verzorgen. Ten opzichte van 2023 worden er meer dienstregelingen aangeboden en is er een aantal bus routes in onze gemeente toegevoegd. De signalen hierover zijn inmiddels positief. Ook zijn er in het 4de kwartaal 2025 5 nieuwe bushaltes aangelegd langs de aangepaste bus routes.	

In de termijn van de 4de berap is een project gestart voor het aanjagen van kleinschalige mobiliteit. Daarmee worden initiatieven in kernen van de Fryske Marren en Súdwest-Fryslân passend ondersteund bij het vormgeven van hun ideeën en hun subsidieaanvraag. Deze regeling is op 2 november 2025 open gegaan.

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Leefomgeving	
33.	<i>We faciliteren de landbouwsector in de omslag naar een toekomstbestendige wijze van ondernemen. Het gesprek met de landschapspartners zetten we voort.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Er is helderheid over de wijze waarop een gezamenlijke integrale en gebiedsgerichte Friese aanpak gestalte krijgt, in samenhang met landelijke kaders die in de plaats komen van de NPLG-aanpak. Voor de Friese aanpak is aansluiting gezocht bij de eerdere werkwijze binnen het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG). - Ús PLG 2025 is in afstemming met onze landbouw, natuur/milieu en recreatie stakeholders opgesteld en vastgesteld door de raad. In Ús PLG staat welke bijdrage SWF levert aan het behalen van de landelijke en provinciale doelen op het gebied van natuur, water en klimaat met een volhoudbaar functiegebruik en met sociaaleconomisch perspectief. - Wij hebben een belangrijke stap gezet als experimenteergemeente: de gemeente is op weg om koplopergebied (coalition of the willing) te worden. - We hebben meerdere stakeholdersoverleggen landelijk gebied SWF met diverse gebiedspartners, minimaal 4x per jaar. We benutten de specifieke gebiedskennis vanuit de landbouw om tot een werkbaar perspectief te komen. Met de stakeholders werken we aan onderdelen uit Ús PLG 2025. - Enkele concrete projecten uit het Ús PLG 2025 zijn opgestart.	
	<u>Toelichting:</u> - Vervolg FPLG. In afstemming met provincie, Wetterskip en Friese gemeenten is door de gemeente steeds een vervolg in lijn met de FPLG-aanpak bepleit. Op die manier zijn de te behalen doelen voor natuur, water en klimaat in samenhang, integraal en gebiedsgericht in beeld te brengen, samen met de inzet op een toekomstbestendige landbouw en met voldoende sociaal economisch perspectief voor gebieden. De provincie kiest er juist voor om de verschillende opgaven afzonderlijk op te pakken, waarbij het onduidelijk wordt hoe in samenhang voortgang kan worden geboekt. Tijdens een wethoudersoverleg op 10 december 2025 hebben de gemeenten opnieuw uitgesproken dat zij willen inzetten op een integrale aanpak, met bij voorkeur een interbestuurlijk provinciaal programma (doorontwikkeling). Dit gebeurt ook in andere provincies. Het gesprek hierover met de provincie wordt provinciaal voortgezet. Samen met de VFG wordt een aanpak voorbereid om na de raadsverkiezingen (maart 2026) de afstemming over de landelijk gebied-aanpak binnen de VFG-overlegstructuur beter in de bedden. Het is nog onzeker hoe de aanpak van een nieuw kabinet (na de TK-verkiezingen in oktober 2025) invloed zal hebben op het vervolg en hoe dit zich ook verhoudt tot de inzet van gemeenten na de raadsverkiezingen (maart 2026). - Maatregelpakketten NPLG. Voor Fryslân is € 180 miljoen toegekend voor vier maatregelenpakketten (medio 2024). O.a. wordt de inzet van deze bedragen binnen de Veenweide verkend (€ 46 miljoen), o.a. binnen gebiedsproces Idzegea (zie ook punt 35). Gezien alle onzekerheden rond de vraagstukken binnen het landelijk gebied is het lastig om snelheid te brengen in het wegzetten van middelen. - Fries landbouwbeleid. In 2025 zijn provinciaal vastgesteld resp. de Beleidsbrief Landbouw Fryslân “Noflik buorkje yn Fryslân” (januari 2025) en de Uitvoeringsagenda Landbouw 2025-2030 (juli 2025). Deels worden zaken opgepakt, maar ook hier geldt: alle onzekerheden rond de diverse vraagstukken vertragen de voortgang. Bijv. vanwege stilgelegde vergunningverlening (stikstof) of onzekerheid over financiering. Deels is ondersteuning ook tijdelijk. - Ús PLG Súdwest-Fryslân. Na vaststelling in de raad (december 2024) zijn zaken opgepakt (zie hierna bij de punten 33 t/m 37). Dit in lijn met de Ús PLG Uitvoeringsagenda 2025.	

	Opgenomen uitgangspunten (leidende principes) worden meegenomen in de overleggen met overheden en gebiedspartners. - Uitwerking met stakeholders (onderdeel Gebiedsderogatie). Mogelijkheden voor gebieds-gerichte bodemgestuurde balansbemesting zijn in 2025 verkend. O.a. de goede grondwaterkwaliteit in Súdwest-Fryslân kan hiervoor ruimte geven, maar vanuit het Rijk moet daarvoor dan wel ruimte worden gegeven. Omdat in Súdwest-Fryslân de landbouw grotendeels grondgebonden is (hoge graad van mestbenutting), wordt Súdwest-Fryslân sociaal economisch verhoudingsgewijs hard getroffen door het wegvallen van mestderogatie. Omdat het Rijk in 2025 heeft ingezet op een volledig herstel van de nationale derogatieaanpak, kwam een specifieke aanpak in Súdwest-Fryslân (of Noord-Nederland) nog niet concreet van de grond. Mogelijkerwijs verandert dit nu ‘Europa’ eind december Nederland heeft laten weten geen nieuwe derogatie toe te staan. Voor Ierland wordt onder voorwaarden wel derogatie toegestaan. Dit biedt wellicht ruimte om vanuit een samenwerking binnen Noord-Nederland (o.a. behoud grasland) nieuwe stappen te zetten. Súdwest-Fryslân is aangesloten bij deze verkenning. Meer specifiek voor Súdwest-Fryslân wordt o.a. ingezet op mestcompostering en de samenwerking tussen melkveehouderij- en akkerbouwbedrijven. Het verdere gesprek met stakeholders vindt hierover plaats. Diverse onderwerpen. Nieuwe gerechtelijke uitspraken (circa begin 2025) over stikstof vroegen versneld om actie. Vergunningverlening viel aanvullend stil. Er werd een ministeriele commissie in het leven geroepen die ondertussen eerste globale kaders heeft gegeven, maar aanvullende duidelijkheid is na de val van het kabinet komen stil te vallen. Hierover is informatie gegeven in de uitgebreide actieve info aan de raad (juli 2025). Verdere punten: o.a. legalisatie PAS-melders en -interimmers, problematiek bodem/water, CO2-vastlegging in veenbodem. Landelijke en provinciale kaders bieden hier vooralsnog weinig houvast. Mogelijkheden binnen SWF worden besproken met de partners binnen het SWF-stakeholdersoverleg en andere betrokkenen.
34.	<i>We ondersteunen onze boeren om te experimenteren met nieuwe vormen van natuurinclusieve landbouw.</i>
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In het veenweide - en kleiweidegebied is een toename zichtbaar van het aantal projecten dat bijdraagt aan natuurinclusieve landbouw, o.a. op basis van experimenten rond het verhogen van peilen in het agrarische gebied. - Op basis van de Friese indeling van regio's naar grondsoort is binnen resp. het veenweidegebied (Veenweideprogramma) en het kleiweidegebied (Greidhoeke Plus) meer duidelijkheid ontstaan over de te kiezen aanpak, wijze van samenwerking en rollen en verantwoordelijkheden van de Friese overheden. - Er is een overzicht van de initiatieven die we in 2025 verder gebracht hebben. Dit zijn onder meer initiatieven op het gebied van natuurinclusieve landbouw, korte keten, bioregio en blauwgroene dooradering. De initiatieven zijn zichtbaar een stap verder gekomen of gerealiseerd.
	<u>Toelichting:</u> Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland. Formeel liep de Regio Deal door t/m 2024. De overgebleven middelen worden deels binnen het kleiweidegebied (Greidhoeke Plus) benut. Het gaat dan om projecten zoals: Mei it ferline foarút op de klaai, Korte ketens, Project Wetter+, Programma Bioregio, waarvoor in 2024 eerste stappen zijn gezet en die in 2025 een vervolg hebben gekregen. O.a. zoals toegelicht in de Uitvoeringsagenda Ús PLG. Afgelopen jaar is het programmaplan Bioregio opgesteld en vastgesteld (30 oktober 2025) als onderdeel van Greidhoeke Plus. Het programmaplan is met de gemeenteraad gedeeld. Ondertussen is voor de Bioregio een kwartiermaker aangesteld (start januari 2026). Deels is/wordt het resterende Regio Deal geld ingezet binnen het veenweideprogramma. Agrarisch natuurbeheer. Het Rijk heeft voor 2026 € 500 miljoen extra middelen voor agrarisch natuurbeheer beschikbaar (structureel). Kansen die voor Súdwest-Fryslân kunnen worden benut zijn in voorbereiding. O.a. de agrarische collectieven spelen hier een belangrijke rol (zie ook punt 36).

35.	<i>Integrale gebiedsgerichte aanpak met aandacht voor alle ontwikkelingen in het landelijk gebied. We gaan dit ook financieel mogelijk maken door o.a. in te zetten op transitiefondsen (zowel EU als landelijk): Green Deal, Gemeenschappelijk landbouwbeleid.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In het veenweidegebied is het gebiedsplan voor gebied Idzegea opgesteld. - De geleerde lessen uit het gebiedsproces Idzegea zijn vertaald naar concrete en haalbare stappen en worden benut in andere gebieden.	
	<u>Toelichting:</u> Gebiedscommissie Idzegea. (a) Planontwikkeling. Binnen het Veenweideprogramma wordt vanaf begin 2024 gewerkt aan een Gebiedsplan, waarvoor de periode 2024-2025 was aangegeven. O.a. speelt hier de inzet vanuit het Maatregelpakket Klimaat/veenweide (zie punt 33). Van belang is de mogelijke inzet van Compensatiesystematiek Veenweide (CSV); deze ligt al geruime tijd als concept voor een staatsteuntoets bij de EU. Er is een grondtafel ingericht (hoewel er nog steeds weinig zicht is op een substantiële grondmobiliteit). Er is een studiegroep jonge boeren in het gebied. In het eerste halfjaar van 2025 zijn meerdere analyses voor het gebied afgerond. De Gebiedscommissie werkt nu aan het visiedeel, met een analyse/aanpak van peilaanpassingen. Qua planning zal het Gebiedsplan vertragen, waardoor planvorming doorloopt naar 2026 (of later). De commissie bereid een nieuwe planning voor. (b) Aanvragen GLB-subsidie. Vanaf begin 2025 zijn twee toegekende aanvragen GLB-subsidie in uitvoering (één gericht op extensiveren, de andere op het verhogen van het waterpeil). Verder is de pilot Kruidenrijk grasland gestart (zie ook punt 37). Rapportage over de voortgang volgen. Een tegenvaller binnen het gebiedsproces in 2025 was het stopzetten van de HAKLAM-proef wegens onvoldoende draagvlak (o.a. onvoldoende middelen om knelpunten in het veld op te lossen).	
36.	<i>De agrarische collectieven blijven we faciliteren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De collectieven zijn aangehaakt bij het stakeholdersoverleg landelijk gebied SWF, meer specifiek via collectief Súdwestkust. Waar gewenst vindt ook afzonderlijk afstemming met de collectieven plaats. Gelet op hun belangrijke rol binnen het agrarisch natuurbeheer; vanaf 2026 komen hiervoor extra middelen beschikbaar. Ook vindt een doorontwikkeling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) plaats met een aanvullende inzet op duurzaamheid.	
	<u>Toelichting:</u> - Gebiedspartners/stakeholders. Er is regelmatig overleg. O.a. gekoppeld aan consequenties wegvallen mestderogatie. Zie punt 33. - Ús PLG. In de Uitvoeringsagenda 2025 is een verdere uitwerking van thema's van de stakeholders opgenomen. Ook afgestemd op dynamiek actuele ontwikkelingen. Bijv. inzet bedrijfsgerichte doelsturing. Zie ook punt 33. - Ondersteuning. De collectieven ondersteunen de deelnemers van de peilverhoging en/of extensivering in het kader van de GLB-subsidie (met name binnen gebiedsproces Idzegea). Zie ook punt 35. - Inzet Rijksmiddelen. De extra inzet voor agrarisch natuurbeheer vanaf 2026 en daarna is in 2025 voorbereid (en is nog niet afgerond en loopt door in 2026).	

37.	<i>We geven steun aan het weidevogelbeheer.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben enkele projecten voor weidevogelbeheer gefaciliteerd. - Provinciale monitoring van weidevogelbeleid is waar mogelijk door vertaald naar het SWF-grondgebied met specifieke aandacht voor predatiebeleid. - De opdracht voor het onderzoeken en uitvoeren van de pilot Kruidenrijk grasland is inmiddels toegewezen en gestart. Het stimuleren van meer kruidenrijkheid komt de biodiversiteit en dus ook de weidevogels ten goede.	
	<u>Toelichting:</u> - Aanvalsplan Grutto. Er vinden bespreking plaats over mogelijkheden en de aanpak in gebieden. O.a. gebied Idzegea is hiervoor in beeld (zie punt 35). - GLB-aanvraag verhogen peilen. Zie punt 35 gebied Idzegea, maar deels ook in ander gebieden. Rapportages over de voortgang en vervolgacties krijgen in 2026 een vervolg met o.a. verkenning van meekoppelmogelijkheid weidevogelbeheer. - De uitvoering van de pilot Kruidenrijk grasland is in 2025 gestart. Het stimuleren van meer kruidenrijkheid komt de biodiversiteit en dus ook de weidevogels ten goede. Rapportages hierover worden afgewacht. - Tussenevaluatie Nota Weidevogels. Provinciale Staten hebben in december 2025 de Tussenevaluatie vastgesteld. Aanbevelingen uit de evaluatie worden vanaf 2026 opgepakt.	
38.	<i>Sterke, aantrekkelijke stads- en dorpskernen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Gebiedsagenda's en plan van aanpak verbetering stads en dorpskernen. - (Integrale) strategisch ruimtelijke visie voor Sneek. - o Visie binnenstad Sneek - o Spoorzone Veemarktterrein - Integrale aanpak in gebieden samenhangende acties zoals integrale wijkaanpak Sperkhem.	
	<u>Toelichting:</u> Aan de verschillende, integrale gebiedsagenda's wordt gewerkt, met als insteek de diverse opgaven per gebied op een integrale manier op te pakken. De ruimtelijke strategie Sneek is eind 2025 vastgesteld door de raad. Daarmee ligt er een stevig kader om op de kortere, middellange en langere termijn aan de slag te gaan met Sneek. Parallel hieraan, wordt gewerkt aan programma's (visies) voor de binnenstad en Spoorzone-Veemarktterrein in Sneek. Deze worden naar verwachting in 2026 vastgesteld.	
39.	<i>We zetten in op het gebruik van restwarmte en gebruik maken van geo- en aquathermie waar dit mogelijk is zoals in Bolsward en Heeg.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Aan het eind van 2025 ligt er een project voorstel voor de meeste kansrijke kern. Onderdelen van deze projectvoorstel zijn o.a.: - Business case - Bronnenmix (aquathermie, geothermie, restwarmte, biogas etc.) - Plan voor het warmtenet - Tarief voor de gehele warmteoplossing (stad of dorp) - Actieve betrokkenheid van de inwoners.	
	<u>Toelichting:</u> In het vierde kwartaal van 2025 zijn gesprekken gevoerd met KGG, provincie Fryslân en Warm Heeg over een mogelijke doorstart van de pilot. Met public affairs is onderzocht hoe lobby kan worden ingezet. Het plan is met het huidige aantal deelnemers en zonder externe financiële steun niet realiseerbaar. Het bestuur van Warm Heeg staat nu voor een keuze over de vervolgstappen.	

	De Warmtekaart voor de provincie is gereed en wordt getoetst bij belangrijke lokale stakeholders. Vanuit de Regio Deal zijn meerdere onderzoeken gestart, onder andere naar restwarmte en Power-to-Heat toepassingen. Hierbij wordt warmtebuffering in combinatie met netcongestie onderzocht. Liander is hierbij een belangrijke partner. Inzichten uit Deense expertise over warmtebuffering met warmtepompen en elektrische boilers dragen bij aan een betere businesscase en oplossingen voor netcongestie. Deze inzichten worden verwerkt in het masterplan en de Startnotitie Warmteprogramma en vormen input voor de verdere invulling van het warmteprogramma. De samenwerking met woningcorporaties, huurdersbelangen en andere lokale partijen is verder versterkt. Woningcorporaties zijn actief betrokken bij de Warmtekaart, klankbordgroepen en project Confidence, wat essentieel is voor de realisatie van lokale warmtenetten en de voortgang van het warmteprogramma.	
40.	<i>We stimuleren het lokaal en sociaal opwekken en gebruiken van energie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het onderzoek naar een gemeentelijk energiebedrijf is afgerond. In 2025 vindt verdere uitwerking van het gemeentelijke energiebedrijf (bij akkoord raad) plaats. - Het masterplan voor de gemeente Súdwest-Fryslân, bestaande uit het warmteplan en de bronnenstrategie, wordt verder uitgewerkt. Medio 2025 verwachten wij het eerste concept klaar te hebben. Het masterplan is input voor het nieuwe Warmteprogramma (vervolg TVW) welke eind 2025 klaar moet zijn.	
	<u>Toelichting:</u> Er zijn gesprekken gevoerd met diverse Nederlandse publieke warmtebedrijven. Deze gesprekken waren gericht op het uitwisselen van kennis en informatie. Tevens op de borging van de toekomstbestendigheid van de statuten van het energiebedrijf en dat deze passen binnen de Wet collectieve warmte (WcW). Eind 2025 is de WcW door de Eerste Kamer goedgekeurd. Met het passeren van de wet is het werk aan het Besluit collectieve warmte daadwerkelijk gestart. Op basis hiervan is vervolg gegeven aan de verdere invulling van het warmtebedrijf, het masterplan en het warmteprogramma. Daarnaast is de Startnotitie Warmteprogramma door het college vastgesteld. De eerdere haalbaarheidsstudies en de ontwikkelingen uit de onderzoeken vanuit de Regio Deal warmteplanning zijn verwerkt in het masterplan. Het masterplan wordt begin 2026 bestuurlijk besproken, waarna dit verder op route wordt gebracht.	
41.	<i>We stimuleren zonnepanelen op daken van bedrijven, verenigingen en huizen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In kwartaal drie van 2024 wordt de nota zonnepanelenbeleid, in samenhang met de contourennota energiebronnen vastgesteld.	
	<u>Toelichting:</u> De kadernota energiebronnen is in 2025 vastgesteld door de raad. De afzonderlijke beleidslijnen per type energiebron, infrastructureel werk of energieopslag, worden gebaseerd op deze kaders verder uitgewerkt. De raad heeft een amendement aangenomen om in lijn te blijven met de omgevingsverordening Fryslân. Dit betekent onder andere dat bestaande windmolens vervangen mogen worden door molens met een tiphoogte van maximaal 100m. Het zonnepanelenbeleid zal ook in lijn met dit amendement aangepast worden.	

	In de tussentijd gaat onze aandacht naar het oplossen van knelpunten voor zonnepanelen op grote daken (netcongestie) en multifunctioneel ruimtegebruik. Voor particuliere huishoudens is op dit moment geen beleidsaandacht nodig vanwege voldoende autonome ontwikkeling.	
42.	<i>We hebben de ambitie om in de toekomst een circulair ambachts-centrum te realiseren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 zijn de eerste stappen gezet richting een circulair ambachtscentrum/-netwerk.	
	<u>Toelichting:</u> In 2025 zijn de eerste stappen gezet richting het opzetten van een circulair ambachtscentrum/-netwerk. Eind 2025 is er een subsidieaanvraag voor de tweede tranche ingediend om het Circulaire Ambachtsnetwerk, vanuit de verkennings- en opstartfase in 2025, in 2026 wordt deze doorontwikkeld tot vast onderdeel van de brenglocaties. De samenwerking tussen gemeentelijke milieustraten, kringloopwinkels en gelijksoortige commerciële initiatieven, sociale werkvoorzieningen en het onderwijs tot het hergebruiken, herbestemmen en repareren van afgedankte spullen is wordt in de tweede eerste helft van 2025 opgestart en zal in de tweede helft verder worden bestendigd.	
43.	<i>We zetten volop in op energievoaches en onafhankelijk advies en ondersteuning bij het isoleren van woningen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Inzet van energievoaches - Coaching op de werkvloer - Inzet Duurzaam Bouwloket - Ondersteuning bij aanvragen NIP-subsidie	
	<u>Toelichting:</u> De Energiecoach heeft in 2024 structureel een plek gekregen binnen de organisatie als onderdeel van SWF Tichtby. Alle medewerkers binnen Tichtby zijn inmiddels energievoach. Daarnaast blijft de gemeente samenwerken met initiatieven van onderop via de Lokale Aanpak Isolatie. Er zijn twintig vrijwilligers opgeleid tot Energiecoach voor laagdrempelig advies aan huis.	
44.	<i>Er komen fysieke punten om inwoners laagdrempeliger kennis te laten maken met duurzame energie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Communicatieplan en aanpak vastgesteld. - Uitvoer van het plan (kerngericht).	
	<u>Toelichting:</u> Naast het Duurzaam Bouwloket wordt SWF Tichtby ingezet voor vragen van inwoners over de energietransitie en bijbehorende subsidies. Dit is gemeentebreed. Zij beantwoorden onder andere vragen over het aanvragen van de NIP gelden, het WarmteFonds en de ISDE subsidie. Kennismaken met duurzame energie is pas relevant op het moment dat er in de wijk een alternatief voor aardgas wordt uitgerold.	
45.	<i>Samen met de verantwoordelijke netbeheerders maken we het elektriciteitsnet snel toekomstbestendig en zoeken we naar passende oplossingen voor het overschot van duurzame energie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We verfijnen de aanbevelingen uit de regioanalyse en prioriteren onze acties. - We halen op meer bedrijventerreinen de energiedata op en verkennen alternatieve mogelijkheden om samen over meer elektriciteit te beschikken. - We hebben inzicht in de impact van de vertraging en voeren de adviezen die eind 2024 komen op. - We houden driewekelijks gesprekken met Liander en betrekken hun vroegtijdig bij onze plannen.	

Toelichting:

In 2025 is de impactanalyse netcongestie, zoals eerder met college gedeeld in december 2024, tijdens een informerende bijeenkomst gedeeld met en gepresenteerd aan de raad. In navolging hierop is de werving voor een regisseur netcongestie gestart. Er is een regisseur netcongestie gestart. Deze regisseur staat samen met Team Netcongestie aan de lat voor het opstellen van een aanpak netcongestie - gericht op het vinden van energieoplossingen voor ontwikkelingen op het gebied van Wonen en Economie die door netcongestie vertraagd zijn of onder druk staan. Tot die tijd wordt vanuit de bestaande teams gewerkt aan de handelingsperspectieven zoals deze zijn geschetst in de impactanalyse netcongestie en het actieplan Friesland.

Bedrijventerrein aanpak

Om te verkennen hoe we ondanks de afgekondigde netcongestie op de bedrijventerreinen toch extra elektriciteit beschikbaar kunnen krijgen, zijn we op de Hemmen 1 & 2 met de Vereniging ondernemers Sneek (VOS) de pilot bedrijventerreinaanpak (BTA) gestart. De 1^e fase, het in beeld brengen van het energiegebruik en de behoefte in de komende 5 jaar, is afgerond. Voor de 2^e fase zijn we dit kwartaal aan de slag gegaan met het ontwerpen van scenario's voor slimmer elektriciteitsgebruik door samen te werken. Hierbij is gekeken naar energieprofielen, opwek mogelijkheden, afname, opslag en slim energiemanagement. Tijdens een sessie met betrokken ondernemers en de VOS in mei zijn adviezen gepresenteerd, die de komende maanden op verzoek van de ondernemers verder worden uitgediept. De uitrol van deze aanpak naar andere kernen en terreinen is onderdeel van het programmaplan Regiodeal. Nu dit programmaplan recent is vastgesteld, kan worden gestart met de werving van een projectleider die hier de komende 4 jaar mee aan de slag gaat.

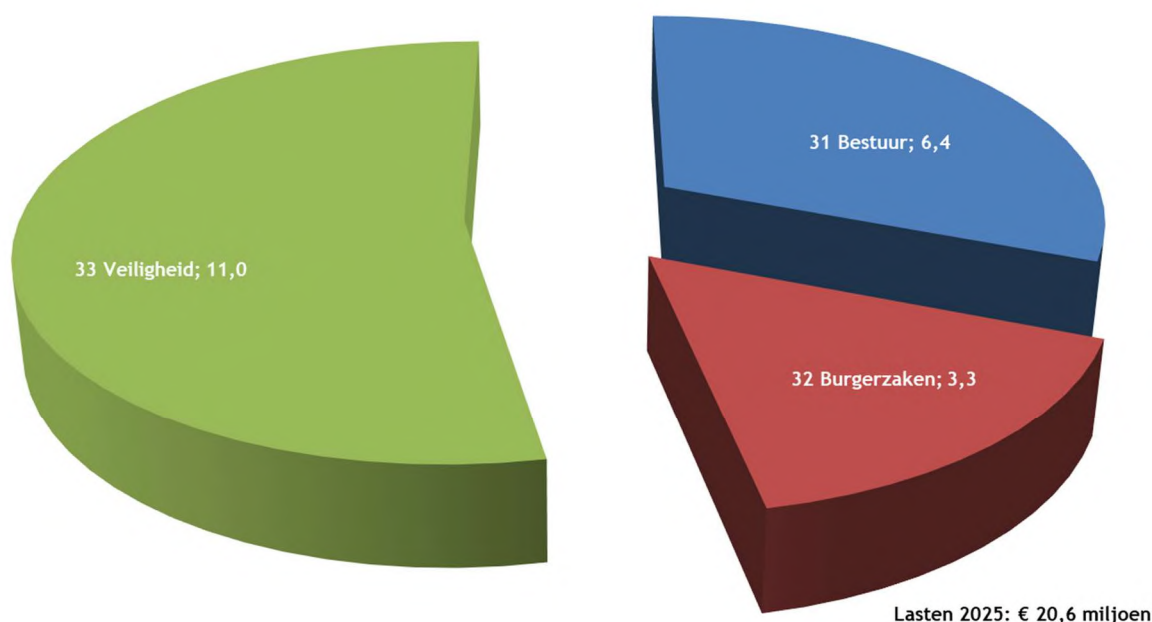
3. Wat heeft het gekost?

Overzicht lasten en baten per hoofdtakveld (bedragen x € 1.000)					
Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
21 Wonen	7.128	12.728	19.519	-6.791	N
22 Werken	8.628	14.316	13.802	515	V
23 Mobiliteit	30.610	31.967	35.914	-3.946	N
24 Leefomgeving	34.850	36.355	36.517	-162	N
Totaal lasten	81.216	95.367	105.751	-10.384	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
21 Wonen	3.958	10.906	18.449	7.543	V
22 Werken	6.779	8.589	9.292	703	V
23 Mobiliteit	3.912	5.065	5.680	616	V
24 Leefomgeving	23.351	23.857	25.132	1.275	V
Totaal baten	38.000	48.417	58.553	10.137	V

Saldo baten en lasten	-43.215	-46.950	-47.198	-248	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-335	-7.999	-7.999	0	V
Onttrekkingen (uit reserve)	361	11.160	12.975	1.815	V
Gerealiseerd resultaat	-43.189	-43.789	-42.221	1.568	V

2.2.3. Programma 3: Bestuur

1. Wat hebben we bereikt?

De gemeente Súdwest-Fryslân is en blijft een gemeente met een eigen karakter en een sterke identiteit. Onze kracht zit in ons uitgestrekte waterlandschap, de veelkernigheid van onze 89 kernen en de sterke Mienskip die onze dorpen en steden verbindt.

Ook in 2025 hebben we opnieuw laten zien hoe belangrijk het is om dichtbij te zijn, zichtbaar te zijn en samen te werken aan een toekomst waarin brede welvaart centraal staat. Want juist in tijden van grote opgaven en financiële onzekerheid is het van belang koersvast te blijven én ruimte te houden voor nieuwe initiatieven.

In het afgelopen jaar hebben we hard gewerkt aan het duiden van de financiële consequenties van de stevige daling van de rijksbijdragen. Samen met de gemeenteraad onderzochten we meerdere begrotingsscenario's. Ambtelijk zijn vele voorstellen uitgewerkt die ons helpen om vanaf 2026 toe te werken naar een structureel sluitende begroting. Het vraagt scherpe keuzes, maar ook creativiteit en samenwerking. Dat doen we zorgvuldig, met oog voor wat onze inwoners nodig hebben én met behoud van onze lange termijn ambities.

Onze positie binnen regionale en landelijke netwerken is daarbij van grote waarde. In samenwerking met onder andere de Vereniging van Friese Gemeenten, het Fries Stedelijk Netwerk (F4), Samenwerkingsverband Noord-Nederland en de Regiogemeenten (R8) zetten we gezamenlijke belangen stevig op de agenda. De toekenning en verdere uitwerking van de Regiodeal Zuidwest-Friesland in 2024 en 2025 benadrukt dat samenwerking loont. De uitvoering van de eerste projecten is gestart en draagt bij aan leefbare kernen, een sterke economie en toekomstbestendige voorzieningen.

Veiligheid is en blijft een belangrijk fundament van onze samenleving. We werken vanuit het Integraal Veiligheidsplan aan een balans tussen preventie en repressie. Ons uitgangspunt is helder: zoveel mogelijk aan de voorkant voorkomen, maar waar nodig stevig optreden. Nieuwe fenomenen zoals anti-institutioneel extremisme en digitale dreigingen vragen om alertheid en wendbaarheid. Tegelijkertijd zien we maatschappelijke onrust sneller ontstaan dan voorheen, wat het belang versterkt van een open bestuursstijl en goede communicatie. Wij willen een gemeente zijn waar inwoners zich gezien weten: *“Minsken kinne ús wol opjaan, mar wy jouwe harren net op.”*

De samenwerking tussen zorg en veiligheid hebben we verder verdiept. De Persoonsgerichte Aanpak (PGA), de inzet op jeugdoverlast, het versterken van de verbinding met het sociaal domein en de nauwe samenwerking met het Zorg- en Veiligheidshuis dragen bij aan een sluitende aanpak voor mensen die dat nodig hebben. We zien dat de complexiteit van problemen toeneemt - net als elders in het land - maar door tijdig te schakelen kunnen we escalatie steeds vaker voorkomen of beperken.

We hebben daarnaast belangrijke stappen gezet in de weerbaarheid van onze kernen. De deelname aan de Towndeal Krachtige Kernen helpt ons om samen met dorpen te werken aan het vergroten van sociale en bestuurlijke veerkracht. In Raerd wordt het eerste dorpsplan momenteel beproefd en samen met de Veiligheidsregio voorbereid op een praktijksimulatie. Andere kernen worden de komende periode betrokken. Met deze aanpak versterken we niet alleen de lokale organisatiekracht, maar ook het vertrouwen tussen inwoners en overheid.

Ook in de fysieke veiligheid hebben we verder gebouwd aan een robuuste crisisorganisatie. We werkten risico-gericht, oefenden met scenario's zoals overstromingen en incidenten op het water en verbeterden onze digitale crisisvoorbereiding. Met brandweer, politie en andere partners werkten we aan een veilig verloop van evenementen en een weerbare infrastructuur. Zo zorgen we er samen voor dat onze grote en kleine bijeenkomsten - van de Sneekweek tot dorpsfeesten - veilig en verantwoord kunnen plaatsvinden.

De vele uitdagingen van dit jaar vroegen veel van onze organisatie. We hebben medewerkers zien groeien, ze hebben verantwoordelijkheid genomen en samengewerkt in complexe situaties. Dat maakt ons grutsk. Want het is dankzij hun inzet dat we, samen met onze Mienskip, stappen blijven zetten. Wendbaar wanneer dat moet, koersvast waar het kan - altijd met het oog op de toekomst van onze gemeente en onze inwoners.

2. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Bestuur	
1.	<i>Als 90.000+ gemeente vinden we het belangrijk om samen te werken en ons te positioneren in netwerken.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We versterken de inzet van onze deelname aan netwerken, zoals SNN en R8. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is om aan te sluiten bij Europese netwerken op bepaalde thema's.	
	<u>Toelichting:</u> Toelichting: Er zijn verschillende samenwerkingsverbanden waar we als gemeente in samenwerken. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) werkt met een gemeenschappelijke regeling waar de drie provincies eigenaar van zijn. Om ook een formele functie aan de gemeenten te geven is er een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) opgesteld. Provincie Fryslân heeft begin juni 2025 laten weten deze SOK niet te ondertekenen. Tijdens de commissievergadering van Provinciale Staten op 10 september 2025 gaf de provincie aan niet van plan te zijn om uit het lobbynetwerk te stappen. Wél gaven ze aan zelf beter te willen lobbyen. Als gemeente blijven we in goed overleg met alle SNN-partners om erachter te komen hoe dit zich ontwikkelt. Provincie Fryslân heeft onderzoeksbureau Lysias gevraagd om een toekomstperspectief te schetsen van de Noordelijke samenwerking. Er zijn hiervoor gesprekken gepland met alle partijen. In Q1 van 2026 spreekt Súdwest-Fryslân met Lysias. Als nieuwste lid van dit samenwerkingsverband weten we elkaar steeds beter te vinden. Ons lidmaatschap aan SNN levert momenten op voor belangenbehartiging: te denken valt aan het Noord-Nederland event op 25 maart 2025 in Brussel waarbij we aandacht vroegen voor thema's als circulaire economie, landbouw, energietransitie en mobiliteit (zie ook actiepunt 2).	

	Ook speelt SNN een rol in de positionering van Noord-Nederland. Als gemeente hebben we hierin een rol gepakt in de voorbereidingen voor de Tweede Kamerverkiezingen, zo schreven we mee aan een verkiezingsinzet vanuit SNN. Dit deden we samen met onze SNN-partners. Onderwerpen die daarin terugkomen zijn bijvoorbeeld mobiliteit en Elke Regio Telt. Er wordt in 2026 ook meegeschreven aan een position paper voor de formerende partijen, op dezelfde punten. In SNN-verband is in Q4 ook gewerkt aan een lobbyplan voor het Meerjarig Financieel Kader (MFK) van de Europese Commissie. In de nieuwe situatie krijgt de Rijksoverheid een coördinerende rol voor het verdelen van de Europese gelden over de regio's. In januari 2025 is een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst ondertekend van de R8. Hierbij is ook geregeld dat het voorzitterschap overgedragen is aan de gemeente Land van Cuijk. De gemeente Súdwest-Fryslân ondersteunt Land van Cuijk en zorgt daarmee voor een warme overdracht. Onze burgemeester blijft onderdeel van het AB van de R8. De R8 is bezig met het uitwerken van een gedeelde agenda die op alle gemeenten van toepassing is. De agenda bepaalt op welke thema's er samengewerkt gaat worden en waarop kennis met elkaar gedeeld wordt. Thema's die daar nu in naar voren komen zijn: Leefbaarheid van de Kernen, Gemeenschapszin en identiteit en Bestuurskracht. In de komende maanden wordt deze agenda in R8-verband vastgesteld. In 2025 is begonnen met een onderzoek naar Europese netwerken waar we als gemeente bij aan kunnen sluiten. Uit het onderzoek bleek dat POLIS een geschikt Europees netwerk was. POLIS richt zich als netwerk op mobiliteit. In Q2 2025 is besloten dat de gemeente lid wordt van het Europese netwerk POLIS, dat zich richt op mobiliteit. De raad heeft hierover op 8 juli 2025 een Actieve Informatie ontvangen.	
2.	<i>We tonen initiatief en nodigen proactief partijen uit die ons kunnen helpen in onze ambities.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In 2025 nodigen we Kamerleden en Europarlementariërs uit om aan te geven wat SWF te bieden heeft en wat we nodig hebben om meer te bereiken. Hiervoor zijn we zichtbaar aanwezig in Den Haag en Brussel.	
	<u>Toelichting:</u> In maart 2025 vonden twee events in Brussel plaats: De provincie Fryslân organiseerde de Fryslândeï met als thema 'Water'. Tijdens dit event is gesproken met Europarlementariërs om het belang van Noord-Nederland te benadrukken. Daarnaast organiseerde SNN het event 'Ticket to connect'. Thema van het event was het Meerjarig Financieel Kader van de Europese commissie. Dit is hét event om aan te geven wat Noord-Nederland op de thema's circulaire economie, landbouw, mobiliteit en energietransitie kan betekenen. Rondom het event zijn ook gesprekken gevoerd met hoge ambtenaren van de commissie en met Europarlementariërs op bovenstaande thema's. Rondom het event 'Ticket to Connect' is ook contact geweest met Carla Boonstra (Landbouwwattaché bij de Permanente Vertegenwoordiging'). Op 11 juli 2025 was Carla Boonstra met twee collega's in Gaastmeer aanwezig. De Gebiedscommissie Idzegea heeft daar een presentatie gehouden over de bijzondere samenwerking in dat gebied tussen Wetterskip, Provinsje, gemeente, boeren en natuurorganisaties. Daarna zijn er presentaties geweest over de mestderogatie, de grutto's in het gebied en is er een bezoek geweest aan een lokale, jonge boer. Tijdens de European Week of Regions and Cities (13 tot 15 oktober 2025) heeft er weer een gesprek plaatsgevonden met Landbouwwattaché mw. Carla Boonstra. Samen met gedeputeerde Kooistra (Provincie Fryslân) heeft wethouder De Boer het belang aangegeven van de mestderogatie. Mevrouw Boonstra heeft daarbij aangegeven dat een lobby richting Den Haag belangrijk is. Samen met de provincie hadden we hierover eind 2025 contact met de demissionaire minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Op donderdag 10 april 2025 was het afsluitende congres van project Confidence, onze kennisuitwisseling met Denemarken op het gebied van warmtenetten. Hierbij waren veel	

	experts op dit gebied aanwezig, waaronder vertegenwoordigers van gemeenten, BNG, VNG, het ministerie KGG en energiecoöperaties. De samenwerking binnen Confidence heeft een stevig fundament gelegd voor onze warmteaanpak. We passen de opgedane kennis toe in lokale projecten en blijven samenwerken met (inter)nationale partners. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor Europese projecten die voortborduren op de geleerde lessen. Er zijn geen werkbezoeken geweest van Kamerleden 2025. Er stond in Q3 een werkbezoek gepland van voormalig minister Uitermark van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, maar zij trad een week voorafgaand aan het werkbezoek af. Er zijn wel goede contacten geweest met het ministerie van Binnenlandse Zaken (ook tijdens het werkbezoek van de gemeenteraad aan Den Haag). Hier is afgesproken dat er een ambtelijk werkbezoek gaat komen. Hierover is nog geen concrete afspraak gemaakt. Daarnaast is de burgemeester uitgenodigd voor een Rondetafgesprek op 24 september 2025 met de vaste Commissie Binnenlandse Zaken. Voor dit gesprek is een Position Paper geschreven. Het gesprek zou gaan over Elke Regio Telt, maar ging niet door vanwege te weinig aanmeldingen vanuit de Kamer. Het commissiedebat op 2 oktober 2025 is daarom bezocht door de burgemeester. Voorafgaand aan het debat is een gesprek geweest met Glimina Chakor (Tweede Kamerlid voor Groenlinks-PvdA) waarbij het belang van de regio is benadrukt.	
3.	<i>We halen vroegtijdig meer investeringen binnen door een onderscheidend verhaal en heldere keuzes voor werken met water(stof), circulaire economie en een recreatiesector die waarde toevoegt.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We hebben nauw contact met de Rijksoverheid en Europa op de thema's waterstof, circulaire economie en de recreatiesector. Ook met andere Europese regio's verkennen we mogelijkheden om samen te werken in Europese projecten.	
	<u>Toelichting:</u> In Q1 2025 is een gesprek geweest met het Clean Hydrogen Partnership in Brussel om aan te geven dat wij mogelijk tegen Europese wetgeving aan gaan lopen rondom 'groene waterstof'. In het gesprek is ook gesproken over een Europese subsidie om meer kennis in te huren rondom waterstof. Dit past bij de faciliterende rol die we als gemeente bepaald hebben. Het event 'Ticket to connect' in maart 2025 (zie actiepunt 2 voor meer informatie) heeft ook kansen geboden om het gesprek aan te gaan over de thema's energietransitie en circulaire economie. In maart 2025 is ambtelijk ook gesproken over een vervolg op de Deens-Friese samenwerking rondom warmtenetten. We onderzoeken of er een nieuw Europees project opgezet kan worden (zie actiepunt 10 voor meer informatie). Het Europese project ECOBoost is opgestart in maart 2025. De raad heeft hier een Actieve informatie over ontvangen en werd via de Berap hiervan op de hoogte gehouden. De Kick-off meeting heeft in Q2 2025 plaatsgevonden. Als gemeente leren we veel van dit project, met name dat de opstartfase lang duurt. In oktober 2025 vond de European Week of Regions and Cities weer plaats. Samen met een regio uit Slowakije, Finland, Zweden en Noorwegen is er een workshop opgesteld rondom het thema 'weerbare mienskippen' die helaas vanwege de grote hoeveelheid aanmeldingen niet door kon gaan. Door de voorbereiding hebben we wel waardevolle contacten opgedaan in andere regio's van Europa. Tijdens de EWRC 2025 heeft een gesprek plaatsgevonden met landbouwattaché mw. Carla Boonstra (zie actiepunt 2).	

4.	<i>We communiceren ambitieuzer en concreter hoe we een logische hub zijn op de Waterstof-lijn in Nederland.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We creëren duidelijkheid over beoogde opbrengsten en effecten en vervolgens de gewenste rol die de gemeente in wil nemen i.r.t. waterstof.	
	<u>Toelichting:</u> Er zijn zeven marktpartijen geïnteresseerd om een waterstoffabriek in Bolsward te bouwen. Essent heeft aangegeven dat zij de kartrekker wil zijn van dit project en start gesprekken op met de afnemers. De gemeente neemt een faciliterende rol in voor de waterstoffabriek in Bolsward. Daarnaast zet de gemeente haar netwerk in om de haalbaarheid van het project te vergroten. Dit door o.a. subsidies vanuit Europa en Nederland goed in te zetten. De markt pakt het project verder op en de gemeente blijft communiceren over de haalbaarheid en wenselijkheid van waterstof in Bolsward.	
5.	<i>Nagaan mogelijkheden van een regiodeal.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Organisatie regiodeal staat. - Aanvraag regiodeal is uitgewerkt in diverse concrete projecten. - Er is in 2025 gestart met de uitvoering van diverse projecten.	
	<u>Toelichting:</u> De regiodeal is in z'n geheel toegekend. Concreet betekent dat vanuit het Rijk een maximale investering van € 17,5 miljoen in onze regio Zuidwest-Friesland. In 2025 is de organisatie gevormd zijn diverse projecten opgestart. De raad wordt op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van de projecten regiodeal.	
6.	<i>Energie en financiering inzetten in onze ontwikkelkracht in de stedelijke zone (Sneek en Bolsward) en de IJsselmeerkust incl. de Afsluitdijk. De gemaakte bestuurlijke afspraken zijn daarin leidend. Waar mogelijk willen we op de Afsluitdijk aanhaken op kansen en inzetten op versnelling van projecten.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> Algemeen - Gebiedsagenda's en plan van aanpak verbetering stads en dorpskernen - Bezoeken aan de binnenstad duren langer en er wordt meer besteedt - Binnensteden worden dynamischer en (economisch) aantrekkelijker Stedelijke zone Sneek-Bolsward - (Integrale) strategisch ruimtelijke visie voor Sneek - Visie binnenstad Sneek - Visie Spoorzone Veemarktterrein - Integrale wijkaanpak Sperkhem in Sneek - Aanpak Flexaterrein/Oppenuizerweg - Integrale aanpak binnenstad Bolsward - Ontwikkeling Sporthart Bolsward - Ontwikkeling van een bedrijventerrein (opstarten voorbereidende processen) IJsselmeerkust inclusief Afsluitdijk - Versterken Friese IJsselmeerkust - Mokkebank Laaksum, It Soal Workum (strekdam), Stoenckherne, Strand Hindeloopen - Buitenhaven Makkum - Toekomstbestendige stranden - Langzaam verkeerverbinding Kornwerderzand-Lemmer - Verhaallijnen cultuurhistorie	

	Greidhoeke en Lege Geaën - Diverse (woningbouw) ontwikkelingen in verschillende kernen
	<u>Toelichting:</u> De Ruimtelijke Strategie Sneek (RSS) heeft in Q3 2025 ter inzage gelegen. De zienswijzen waren veelal van positieve aard en hebben bijgedragen aan het verder verfijnen van de strategie. De raad heeft op 18 december 2025 met ruime meerderheid ingestemd met de RSS. In de eerste maanden van 2026 gaan we aan de slag met een communicatiecampagne. Doel is om bekendheid met de strategie te verkrijgen bij bewoners, ondernemers, collega's, ontwikkelaars en professionele partners. Het gaat hierbij om het 'samen bouwen aan de stad Sneek tot 2050' waarin vooral beeldend materiaal een enthousiasmerend beeld geeft over de toekomst van de stad. Daarbij is het ook van belang dat projecten herkenbaar zijn als uitvoering van de RSS. Parallel hieraan wordt gewerkt aan uitvoeringsprogramma's van twee sleutelgebieden te weten Binnenstad en Spoorzone-veemarkt. Voor de andere sleutelgebieden komen de uitvoeringsprogramma's op een later moment waarbij wij na vaststelling van de eerste twee prioriteit geven aan het gebied Harinxmaland. Het is nog onbeslist of we werken met één overkoepelend uitvoeringsprogramma voor Sneek, waaraan steeds nieuwe 'subprogramma's' aan worden toegevoegd of dat we aparte programma's uitwerken voor alle sleutelgebieden. De voortgang van Spoorzone-Veemarkt wordt bepaald door de aanpak van het onderwijsvraagstuk (campus) in dit gebied. Hier zal eerst duidelijkheid over moeten komen voordat concreet kan worden getekend en gerekend. We proberen deze onderwerpen zo veel mogelijk in elkaar te laten vloeien, ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De Visiekaart die eind juli 2025 middels Actieve informatie is gepresenteerd wordt verder uitgewerkt in een omgevingsprogramma. Hier wordt in het eerste kwartaal van 2026 een start mee gemaakt. Hierin werken we de visie verder uit in detail en bepalen we de prioritering en planning van de onderdelen. In 2025 is gestart met de voorbereidingen van een integrale aanpak voor de wijk Sperkhem. Deze aanpak is ook onderdeel van de regiodeal. Er worden plannen gemaakt om in te zetten op fysiek onderhoud en het aanpakken van maatschappelijke opgaven, op middellange termijn op de sociale en fysieke inrichting van de wijk. Op lange termijn wordt gewerkt aan antwoorden op klimaatverandering en de energietransitie. Bij fysieke ingrepen kan gedacht worden aan het bevorderen van veilige routes: door bijvoorbeeld plekken te verbinden met veilige en toegankelijke routes wordt het gemakkelijker om op pad te gaan voor senioren en mensen die slecht ter been zijn. Bij sociale interventies gaat het onder andere om het verbinden van bestaande initiatieven (organisaties, groepen of individuen), het creëren van ontmoetingsplekken en het bieden van preventieve zorg en ondersteuning. In het eerste halfjaar van 2026 gaan we met een eerste fase aan de slag. Hierin bepalen we wat een integrale wijkaanpak precies wel en niet inhoudt. De aanpak in Sperkhem geeft ons de juiste ervaring om in andere wijken eveneens met een integrale wijkaanpak aan de slag te gaan, waaronder de Noorderhoek. Voor Bolsward werkten we aan een samenhangende aanpak voor de binnenstad. In samenspraak met de in de stad aanwezige werkgroepen maakten we helder waar we met elkaar op in willen zetten. In Q3 2025 hebben we een concept gemaakt voor een gezamenlijke Agenda Binnenstad die we verder afstemmen met de betrokken werkgroepen. In december 2025 is de gezamenlijke agenda aan de stad gepresenteerd. Eventuele wijzigingen worden in Q1 2026 doorgevoerd waarna de agenda definitief wordt vastgesteld. Voor Bolsward West wordt een voorstel voorbereid waarin duidelijk wordt hoe we met de verschillende ontwikkelingen binnen Bolsward West, waaronder het faciliteren van een waterstoffabriek en de mogelijke aanleg van een bedrijventerrein, om gaan. In januari 2026 gaan we als college richting kiezen over hoe wij als gemeente om willen gaan met grondposities in het gebied. Als uit deze richting blijkt dat het college grondposities wil verwerven komt hierover een voorstel aan de gemeenteraad.

	Voor de IJsselmeerkust zitten de meeste projecten uit het programma Versterken Friese IJsselmeerkust (VFIJ) in de uitvoeringsfase. De aanbesteding voor de strekdam It Soal Workum heeft plaatsgevonden en de uitvoering start in 2026. Het project Makkumer Noordwaard is in Q2 2025 afgerond waarbij een aantal erosie maatregelen uitgevoerd zijn. Er is nog een PAGW (Programmatische Aanpak Grote Wateren) project wat uitgevoerd gaat worden in de Makkumer Noordwaard, hierbij gaat het vooral om ecologische maatregelen. Het uitvoeringsprogramma Friese IJsselmeerkust met de uitkomsten van de verkenningen krijgt een vervolg. We verwachten in 2026 te starten met de voorbereiding van een aantal projecten die uit de verkenningen volgen. Daarnaast willen we de agenda voor het IJsselmeergebied-Wadden verder vormgeven.	
7.	<i>Lokale Democratie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het versterken en vernieuwen van de lokale democratie in het licht van maatschappelijke opgaven. - We creëren hierdoor beter betrokken inwoners, toegeruste politieke ambtsdragers, een responsieve ambtelijke organisatie en een weerbaar bestuur.	
	<u>Toelichting:</u> Op 8 mei 2025 is de startnotitie inwonersparticipatie door de gemeenteraad vastgesteld. In deze startnotitie omschrijven we de stappen die we nemen om tot een gedragen participatieverordening te komen. Vervolgens hebben er bijeenkomsten plaats gevonden voor de directie, college en de raad. Deze input, en de input van inwoners, ondernemers en organisaties is gebruikt om in de zomer van 2025 een conceptverordening en conceptvisie op inwonersparticipatie te maken. Beide conceptversies zijn in Q4 2025 ter inzage voorgelegd. Om deze ter inzage legging zo goed mogelijk te benutten heeft er ook een korte enquête online gestaan. De periode van ter inzage legging eindigde op 8 januari. Besluitvorming in de gemeenteraad zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2026 zijn. Daarnaast heeft de beleidsadviseur inwonersparticipatie ook in 2025 deelgenomen aan verschillende projecten in de gemeente waar participatie een (groot) onderdeel van uitmaakt. Er wordt gewerkt aan digitale participatiepagina's op onze website, projecten rondom jeugd en democratie, en een onderzoek naar een vast burgerpanel. Al deze projecten maken onderdeel uit van een uitvoeringsnota met hierin (concrete) plannen voor de komende jaren. Een planning van deze nota volgt later in 2026.	
8.	<i>Elke collegelid draagt vanuit zijn of haar portefeuille bij aan het verder vorm geven en realiseren van het akkoord.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Het college werkt vanuit het principe van een collegiaal bestuur en een actieve bijdrage aan zijn/haar portefeuille, waarbij men zich inzet voor de ambities.	
	<u>Toelichting:</u> In ieder collegebesluit wordt aandacht besteed aan het coalitieakkoord. In een aparte paragraaf in collegevoorstellen wordt beschouwd of en hoe het voorstel bijdraagt aan het coalitieakkoord. Daarnaast werkt het college vanuit het principe van een collegiaal bestuur door in gezamenlijke verbondenheid te sturen op inhoud.	
9.	<i>We willen onze eigen middelen (waaronder ontwikkelfonds) nadrukkelijk gebruiken om als hefboom/cofinanciering te gebruiken om kansen in onze gemeente te benutten.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We werken in 2025 aan de uitvoering van de regiodeal. Hiermee koppelen we middelen vanuit de regio aan middelen en inzet vanuit het Rijk. - Er is een start gemaakt met diverse projecten binnen de regiodeal Zuidwest-Friesland waarmee we rijksmiddelen koppelen aan onze eigen middelen.	

	- Er worden onder de vlag van Leader diverse projecten uitgevoerd waarmee we gemeentelijke middelen koppelen aan Europese en provinciale middelen.	
	<u>Toelichting:</u> Met de toekenning van zowel Leader als de regiodeal hebben we volop mogelijkheden onze middelen te verbinden aan zowel Rijks, als Europese middelen. Leader loopt en hierop kunnen vanuit de Mienskip goede plannen worden ingediend. De raad heeft in februari 2025 ingestemd met herijkte kaders voor het ontwikkelfonds. We kijken doorlopend naar projecten die voldoen aan de criteria van het fonds waarmee we met partners impact voor De Mienskip realiseren. De raad zal op projectniveau voorstellen krijgen als inzet vanuit het fonds wordt voorgesteld.	
10.	<i>We gaan actief op zoek naar cofinanciering om onze doelen te realiseren. Daarvoor zien we nationale (zoals regiodeals) en Europese subsidies als kansrijke opties.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We blijven in goed contact met het Rijk en andere Europese regio's om kansen en mogelijkheden te identificeren en te benutten. Daarnaast verkennen we deelname aan een Europees netwerk met onder meer als doel subsidiemogelijkheden te krijgen door deel te nemen aan een project dat de ambities van SWF helpt realiseren.	
	<u>Toelichting:</u> De raad heeft op 4 februari 2025 een Actieve informatie ontvangen over het goedgekeurde Europese project ECOboost. De organisatie is in 2025 gestart met de voorbereidingen en werd bijgepraat over de voorwaarden en de werkwijze van het Europese subsidieprogramma. De gemeente onderzocht een vervolg op de Fries-Deense samenwerking in het project Confidence. Kern van het Europese project zou dan het ontwikkelen van kennis over betaalbare warmtenetten zijn. Voorwaarde van de mogelijke subsidie is dat het een samenwerking betreft tussen vier regio's uit verschillende landen. Deze aanvraag kreeg in de loop van 2025 meer vorm en is in september 2025 ingediend. De verwachting is dat we begin 2026 een reactie ontvangen van het secretariaat van het subsidieprogramma. Zoals te lezen is in actiepunt 1, zijn we in Q2 2025 lid geworden van het Europese netwerk POLIS, dat zich richt op mobiliteit. De raad heeft hierover op 8 juli 2025 een Actieve Informatie ontvangen. De gemeente is in 2025 benaderd om deel te nemen in een Horizon-aanvraag, een onderzoek naar wat een digitale tweeling (digital twins) kan betekenen plattelandsontwikkelingen. Hierbij wordt een digitale scan gemaakt van ons landelijk gebied waarbij we verschillende scenario's kunnen berekenen en wat de effecten zijn. Er zijn veel voorbeelden van digital twins in steden waarbij geëxperimenteerd kan worden met meer groen en wat dit betekent voor de temperatuur. Digital twins in het landelijk gebied is een relatief nieuw concept. Onderdeel van het onderzoek is ook om erachter te komen wat de meerwaarde kan zijn. De aanvraag is in Q4 2025 afgerond en ingediend. In Q1 2026 ontvangt de gemeente hierover een besluit. De gemeente is ook benaderd rondom een Interreg A-aanvraag (Nederland-Duitsland samenwerking). Hierbij worden de unieke kenmerken van ons cultureel landschap gedeeld met jongeren. Doelen van het project zijn bijvoorbeeld meer bewustwording van ons cultureel landschap onder jongeren, maar ook nieuwe vormen van participatie. Er is een afweging gemaakt tussen opbrengsten, capaciteit en aansluiting op gemeentelijk beleid. Op basis daarvan is ervoor gekozen geen partner te worden in dit project. In september 2025 zijn twee Europese subsidieaanvragen gedaan: een Horizon-aanvraag (HARVEST) en een LIFE-aanvraag (Confidence). De gemeenteraad heeft hier in december 2025 een actieve informatie van ontvangen.	

11.	Onderzocht wordt hoe de raad meer grip kan krijgen op de programmabegroting.	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> We geven raadsleden meer grip geven op de programmabegroting door: - Het smarter formuleren van doelstellingen; - Het zoveel mogelijk rapporteren met behulp van indicatoren/te behalen resultaat. We ondersteunen de raadsleden bij de behandeling van de programmabegroting door: - Een snellere beantwoording van technische vragen; - Een technische uitleg over de programmabegroting (via een kennissessie).	
	<u>Toelichting:</u> Er zijn al forse stappen genomen inzake het smarter formuleren van doelstellingen. Samen met de audit commissie vindt de verdere doorontwikkeling plaats (geldt ook voor de andere producten vanuit de Planning en Control Cyclus). De recente ontwikkeling is het transparant presenteren van de kansrijke sporen.	

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Dienstverlening	
12.	<i>We versturen leesbare en begrijpelijke brieven. In plaats van afstandelijke communicatie is er een telefoongesprek of ontmoeting tussen inwoners en gemeente.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Nulmeting - waar staan we in 2025?	
	<u>Toelichting:</u> De gemeente Súdwest-Fryslân wil dat inwoners onze brieven in één keer begrijpen. We schrijven daarom zoveel mogelijk op taalniveau B1. Dit niveau is begrijpelijk voor zo'n 80% van de inwoners. Duidelijke communicatie verlaagt drempels, vergroot het vertrouwen in de overheid en maakt onze dienstverlening toegankelijker. Bovendien bespaart het tijd en geld als onze boodschap direct duidelijk is. Om dit structureel te verbeteren hebben we in 2025 gewerkt aan fase 1 en 2 van onze aanpak: • Fase 1 (Q1-Q2 2025): Kick-off en bewustwording • Fase 2 (Q3-Q4 2025): Activering en implementatie • Fase 3 (2026): Borging en optimalisatie Verwacht resultaat: • 95% van de top 50 brieven op B1-niveau • Alle schrijvende teams in de organisatie hebben een taalambassadeur • Er is een tool beschikbaar voor medewerkers • Meer kennis en bewustzijn in de organisatie • Minder vragen bij het KCC Voortgang Fase 2 (activering en implementatie) • Een tweejarige interne bewustwordingscampagne is gestart. Slogan van de campagne: 'Goed verhaal, lekker kort'. Middelen (videocontent, banners, flyers) zijn gefaseerd verspreid vanaf juni 2025. • Een interne ambassadeursgroep is gestart. Deze bestaat in 2025 uit 11 medewerkers en zal nog verder uitbreiden. In het najaar van 2025 is een tweede bijeenkomst met de taalambassadeurs georganiseerd. De Klinkende Taal-tool is getest. Daaruit is gebleken dat de meeste medewerkers meer interesse hebben in een AI-tool. Daarom gaan we AI-alternatieven in 2026 verder verkennen.	

	• Meerwaarde van deelname aan de Direct Duidelijk Deal van het Rijk wordt ook in 2026 verder verkend. • Inventarisatie en verbetering van standaardbrieven en het laten testen van brieven door inwoners is verplaatst naar fase 2 van het project. • Met het Leerhuis zijn in 2025 nieuwe afspraken gemaakt over het aanbieden van basistraining B1 schrijven en een (nieuwe) opfriscursus voor medewerkers.	
13.	<i>In de communicatie speciale aandacht voor laaggeletterden.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We zetten communicatie in om de laaggeletterden nog beter te kunnen bereiken.	
	<u>Toelichting:</u> Laaggeletterdheid heeft grote gevolgen voor het dagelijkse leven van veel inwoners. Zij hebben vaak problemen op het gebied van werk, geldzaken en gezondheid. De doelstelling van Súdwest-Fryslân is om laaggeletterdheid te verminderen, voorkomen en er rekening mee te houden in onze dienstverlening. Iedereen moet mee kunnen doen, ook bij ons in de gemeente. Dit betekent ook dat je als gemeente je eigen communicatie naar inwoners helder en begrijpelijk moet houden.	
	<u>Wat is er tot en met 2025 allemaal gedaan?</u> - Interne campagne Brievenwasserette - Training laaggeletterdheid aan teams in de organisatie - Bedrijfsbezoeken met als thema Laaggeletterdheid. - Thema-avonden voor werkgevers over verzuim, met aandacht voor geldzorgen en laaggeletterdheid - Bespreken van brieven met taalambassadeurs van Stichting ABC. - Audit voor het Digitaalhûs (onderdeel van de Bibliotheek en van de ketenaanpak laaggeletterdheid). - Aangesloten bij provinciaal overleg laaggeletterdheid, samen met gemeentes Leeuwarden, Smallingerland en Heerenveen. - Maandelijks ketenoverleg Laaggeletterdheid met partners als Firda, de Bibliotheek en Soco. - Training gespreksvaardigheden voor ondernemers (o.a. over laaggeletterdheid) - Binnen de werkgroep 'Grip op verzuim' staat laaggeletterdheid opnieuw op de agenda bij verschillende organisaties. - De externe campagne om onze inwoners te attenderen op de brievenwasserette is in Q4 2025 van start gegaan. Via onder andere de social-media kanalen, SWF Tichtby en lokale kranten zijn verschillende uitingen geplaatst. De resultaten vallen eind 2025 nog tegen. Er worden weinig tot geen brieven door inwoners ingeleverd, wel regelmatig door ambtenaren zelf. In het eerst kwartaal 2026 gaan we evalueren en inventariseren hoe we de campagne vervolg gaan geven. - De externe campagne Brievenwasserette is in samenwerking met SWF Tichtby en de bibliotheek Mar en Fean voor de zomervakantie 2025 van start gegaan. In het najaar van 2025 zijn we gestart met de communicatie om inwoners hiervan op de hoogte te brengen. - Voorlichtingsbijeenkomst voor medewerkers van Sociaal Collectief, samen met een taalambassadeur.	
14.	<i>Brieven en communicatie van de gemeente wordt getest door een burgerpanel op begrijpelijkheid.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We onderzoeken of een burgerpanel een aanvullend instrument kan zijn om onze brieven te testen op begrijpelijkheid.	
	<u>Toelichting:</u> In het project Begrijpelijk Schrijven (B1) hebben we afgesproken dat inwoners onze brieven gaan testen. Daarom zijn we in 2025 gestart met het opzetten van een testpanel. Eind 2025 hebben we inwoners via verschillende kanalen gevraagd om mee te doen, 68 inwoners hebben zich hiervoor aangemeld.	

	Het testpanel krijgt ongeveer 4 tot 6 keer per jaar een brief van de gemeente. De eerste brief krijgen ze in januari 2026. We vragen hen wat ze vinden van de inhoud, de toon en of de brief goed te begrijpen is. Met deze feedback verbeteren we onze brieven. Zo maken we onze communicatie duidelijker en sluiten we beter aan bij wat inwoners nodig hebben. Het is een makkelijke manier om mee te denken over hoe wij communiceren. Het opzetten van een breder burgerpanel wordt nog nader onderzocht (zie actiepunt 7 Lokale Democratie). In 2025 zijn we ook gestart met de brievenwasserette. Daarbij werkten we samen met taalambassadeurs van Stichting ABC. Zij gaven ons waardevolle tips om brieven te herschrijven in begrijpelijke taal (taalniveau B1).	
15.	<i>Verbeteren van de website.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een gemeentelijke hoofdwebsite die voldoet aan de normen van het besluit digitale toegankelijkheid (wcag 2.1, niveau AA). - Vaststellen en uitdragen van beleid met betrekking tot het publiceren van digitaal toegankelijke online content/inhoud.	
	<u>Toelichting:</u> In de eerste helft van 2025 werkten we aan ons ambitieniveau voor digitale toegankelijkheid. Onze website voldoet aan niveau B van de WCAG-richtlijnen. We werken toe naar niveau AA. Zo zorgen we ervoor dat onze website in de toekomst nog toegankelijker en begrijpelijker wordt. Livechat en beeldbellen zijn aan onze website toegevoegd, maar daarmee zijn onze ambities op het gebied van toegankelijkheid nog niet afgerond. Verbeteren is een continu proces De website wordt dagelijks verbeterd. Natuurlijk op het gebied van toegankelijkheid (WCAG), maar ook qua techniek, structuur en content. We gebruiken statistieken en klantvragen om de site slimmer in te richten. Door klikgedrag en zoekopdrachten te analyseren, verbeteren we onder meer de menustructuur en zoekfunctie. Daarnaast controleren we elke dag of links nog werken en checken we altijd of content toegankelijk en begrijpelijk gepresenteerd wordt - ook voor mensen die hulpmiddelen gebruiken (zoals een voorleesfunctie). We zijn doorggegaan met het met het voorbereiden van een grote verbeterslag die zorgt voor een nog gebruiksvriendelijkere en toegankelijke website. De volgende kaders staan hierbij centraal: • Mobiele ervaring eerst - De meeste bezoekers bekijken de website via een smartphone. • Wettelijke kaders - Denk aan digitale toegankelijkheid (WCAG), Archiefwet, SDG, Wet Digitale Overheid en de Privacywet. • Herkenbare uitstraling - De site sluit aan op de vernieuwde huisstijl van Súdwest-Fryslân. • Een geheel vernieuwde “werkenbij” website. Deze is in januari 2026 gelanceerd.	
16.	<i>Berichtgeving in lokale media stimuleren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We zetten de gemeentekatern in de Groot Sneek en Groot Bolsward-IJsselmeerkust door. Dat betekent dat we ook komend jaar maandelijks ten minste vier pagina's vullen met nieuws vanuit de gemeente. Daarnaast worden nog twee pagina's gevuld specifiek met nieuws voor ondernemers. - We plannen tenminste één keer in het jaar een onderhoudsgesprek met lokale media om te horen hoe het gaat, wat beter kan en hoe we elkaar kunnen helpen. - We schrijven persberichten die media indien gewenst kunnen overnemen om zo ook ondanks de inkrimping lokale en regionale media van informatie en nieuws te blijven voorzien. - We voorzien persberichten waar mogelijk met ten minste één bruikbare foto.	

	<u>Toelichting:</u> De vaste gemeentepagina's in Groot Media zijn ook in 2025 elke editie goed gevuld, hierover zijn nieuwe afspraken gemaakt. De teksten die wij schrijven voor de krant worden ook online gepubliceerd onder 'Gemeentenieuws'. Dit vergroot ons lokale bereik. Regelmatig gunnen we de lokale kranten een primeur of enige publicatie, zoals het artikel over overlast van jeugd. Hiermee geven we lokale media de kans zich te onderscheiden van regionale en landelijke media. De samenwerking met de andere twee lokale kranten verliep in 2025 positief, ondanks de inkrimping van de redactie door Mediahuis. Bezorging en bereik blijven aandachtspunten, maar liggen buiten onze invloedssfeer. We blijven hierover met Mediahuis in gesprek. De experimentele samenwerking tussen Groot Media en Omroep Súdwest heeft in 2025 tijdelijk gezorgd voor een toename en kwaliteitsverbetering van aanbod en programmering (o.a. met programma's van Joey Hereman). De samenwerking is in 2025 afgerond krijgt geen vervolg. Omroep Súdwest heeft een bestuurswissel gehad en het huidige bestuur breidt met hulp van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek gestaag uit. Omroep Súdwest heeft van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SvdJ) eind 2025 een professionaliseringssubsidie van €500.000,- toegekend gekregen. De subsidie, die geldt voor 2026 en 2027, is bedoeld om de omroep verder te versterken op weg naar de landelijke stelselwijziging in 2028. Omroep Súdwest heeft in november 2025 hun plannen aan de gemeente gepresenteerd en we hebben gesproken over de samenwerking. Vanaf 2028 verandert deze samenwerking door een wetswijziging. Dan is er in Nederland 40 miljoen euro beschikbaar voor 80 streekomroepen. De hiervoor geldende criteria zijn bekend en Omroep Súdwest probeert zich te ontwikkelen tot volwaardige streekomroep. We zijn met hen in gesprek over huisvesting en over de (technische) mogelijkheid tot het uitzenden van raadsvergaderingen. Al 3 jaar werken we mee aan een traineeprogramma van de regionale media (Friesch Dagblad, LC en Omrop Fryslân). We verzorgen een masterclass gemeentepolitiek en lokale journalistiek voor de trainees en zij wonen een raadsvergadering bij. Het traineeship is in 2025 beëindigd en is vervangen door een minor Friese journalistiek van NHL Stenden. De masterclass is opgenomen in het programma van de minor. In 2025 zijn 105 persberichten verstuurd, Naast de wekelijkse representatielijst ook 22 persuitnodigingen voor bijeenkomsten of persmomenten.	
17.	<i>Inwoners en ondernemers in nood weten de regelingen en mogelijkheden te vinden door een actieve rol vanuit de gemeente. Niet met ingewikkelde formulieren, maar een direct telefoonnummer en een Whatsapp service.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Voor dit actiepoint verwijzen we naar actiepoint 43 van het programma Sociaal	
	<u>Toelichting:</u> Zie voor nadere toelichting actiepoint 43, onderdeel Sociaal	
18.	<i>Vrije inloop voor inwoners in het gemeentehuis voor het maken van afspraken.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We zorgen ervoor dat inwoners zonder afspraak altijd welkom zijn in het Súdwesthûs en terecht kunnen bij de snelservicebalies of inloopsprekuren (bijvoorbeeld van SWF Tichtby).	
	<u>Toelichting:</u> In het Súdwesthûs kan men altijd zonder afspraak terecht bij de balies van de snelservice en inloopsprekuren (bijvoorbeeld van SWF Tichtby).	

19.	<i>Het beschikbare bedrag voor de versterking van de dienstverlening wordt breed ingezet gericht op het vergroten van de menselijke maat in, ontwikkeling van professionals en systematisch leren, om daarmee de nodige structurele verbeteringen door te voeren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Inwoners kunnen middels Live-chat en beeldbellen in contact komen met de gemeente. - Door onze dienstverlening te verbeteren en de klanttevredenheid te verhogen, werken we aan het herstel van vertrouwen in de overheid. - We werken vanuit het gedachtengoed positieve gezondheid. - Inwoners die vragen hebben over ‘producten’ van de belastingdienst of hulp nodig hebben bij het invullen van formulieren kunnen (op gezette tijden) langskomen bij het steunpunt van de belastingdienst in het Súdwesthûs.	
	<u>Toelichting:</u> Na een inhoudelijke behandeling in de commissie Bestjoer & Finânsjes, is in de gemeenteraad van 14 maart 2024 ingestemd met de “Aanpak en doorontwikkeling dienstverlening dichtbij”. Tot en met 2027 is een bedrag beschikbaar gesteld van € 2.712.000 (de POK-middelen). Er ligt een bestedingsplan tot en met 2027 ter hoogte van een bedrag van € 1.397.915 (SWF Tichtby en Sociale Raadslieden en training positieve gezondheid). Het resterende bedrag € 1.314.085 is evenwichtig ingezet in het Integrale bestedingsplan, opgeleverd juni 2025. Het bestedingsplan zet in op structurele verbeteringen in de gemeentelijke dienstverlening. Het plan sluit aan op andere ontwikkelingen zoals digitale toegankelijkheid, duidelijk schrijven, 1loket gedachte, dichtbij en professionalisering. In Q3 2025 zijn we gestart met het ontwikkelen van een nieuwe, integrale visie op dienstverlening. Deze visie haakt aan op het Omnichannel traject en de input van inwoners en ondernemers uit de klantarena’s. Naast dat de visie handvaten biedt om de dienstverlening verder te verbeteren, biedt het ook kansen om dienstverlening in het ‘DNA’ van de organisatie te krijgen. De visie met bijbehorende uitgangspunten voor onze dienstverlening en het onderzoekstraject naar SWF Tichtby en Sociale Raadslieden is in Q4 2025 afgerond; zie hiervoor ook Programma Sociaal Domein punt 34 en 40.	
20.	<i>Digitale dienstverlening moet mensen echt verder helpen, persoonlijk en dichtbij. Geen paarse krokodillen of met een kluitje in het riet. Er moet te allen tijde een telefoonnummer en mailadres beschikbaar zijn om ergens in geval van spoed contact over op te nemen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We werken aan een gebruiksvriendelijke klantervaring waarbij men niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd (omnichannel). Daarbij kunnen inwoners via een online platform de status en voortgang van persoonlijke zaken inzien. Dit alles is zoveel als mogelijk bruikbaar (toegankelijk) voor mensen met een functiebeperking als voor mensen zonder functiebeperking.	
	<u>Toelichting:</u> We willen niet alleen ‘pleisters plakken’, maar gaan voor een duurzame verbetering van onze dienstverlening. Verbeteren van onze telefonische bereikbaarheid is onze eerste prioriteit. Om de bereikbaarheid structureel te verbeteren en goed te monitoren, nemen we telefonische bereikbaarheid vanaf Q2 2025 op in de managementrapportages. Op basis van de rapportages worden verbeterplannen opgesteld. Begin 2025 zijn we gestart met het uitwerken van een Omnichannel strategie. Omnichannel heeft als doel om onze klantcontactkanalen naadloos op elkaar aan te laten sluiten, zodat inwoners en ondernemers via de verschillende kanalen dezelfde dienstverlening ervaren.	

	Onderdeel hiervan zijn drie klantarena's welke in Q1 2025 zijn georganiseerd. In deze arena's hebben inwoners en ondernemers hun ervaringen met onze dienstverlening gedeeld op het gebied van openbare ruimte, vergunningen en WMO/minima. Naast dat dit veel verbeterpunten voor onze dienstverlening heeft opgeleverd, gebruiken we deze input in de Omnichannel strategie. Deze strategie en methodiek zorgt voor procesverbeteringen in de verschillende ketens. Met als doel om onze dienstverlening duurzaam te verbeteren. In juni 2025 is de e-dienst geboorteaangifte online gegaan. 9 van de 11 e-diensten zijn nu aangesloten en digitaal beschikbaar. Dit proces is daarmee aangepast en verbeterd. Wat opvalt is dat het gebruik verschuift van persoonlijk contact naar digitaal contact. In dit geval leent het proces zich er uitstekend voor om digitaal aan te bieden, blijkt uit de cijfers. Het nieuwe digitale product werd uitstekend gebruikt, meer dan de helft werd in 2025 succesvol digitaal afgerond. Beide vormen van klantcontact (digitaal en persoonlijk) blijven we aanbieden. In Q1 2026 lanceren we de e-dienst aangifte overlijden. Dit is een vervanging van de huidige e-dienst die nu online staat. De e-dienst Huwelijk en Partnerschap lanceren we in het tweede kwartaal van 2026.
--	---

	Hoofdtakveld Veiligheid	
21.	<i>We investeren in preventie en willen met andere partners meer zichtbaar zijn in de wijken en dorpen.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We richten ons op diverse zaken betreffende de volgende onderdelen: - o Ondernijning - o Zorg en Veiligheid - o Veilige Wijken en Kernen - o Digitale Veiligheid	
	<u>Toelichting:</u> In het kader van de begrotingsdoelstellingen is een aantal prioritaire veiligheidsmaatregelen - aansluitend op het IVP- vastgesteld. Ondernijning: De bestrijding van ondernijning blijft een kernpunt binnen het veiligheidsbeleid. Deze is in maart 2025 opnieuw geprioriteerd in de lokale Driehoek (burgemeester, politie en Openbaar Ministerie). We richten ons op het weerbaar maken en houden van ons platteland. Samen met het RIEC Noord-Nederland is een interactieve kaart van de kwetsbaarheden in ons buitengebied gemaakt. Ons buitengebied leent zich ook voor georganiseerde criminaliteit zoals drugslabs, dumpingen of illegale opslag. We zetten samen met politie en handhaving in op preventieve maatregelen, zoals het verbeteren van de signaleringsfunctie en het versterken van de samenwerking met agrarische ondernemers, LTO noord en onze inwoners. De aftrap hiervoor is in oktober 2025 met een brede bijeenkomst geweest. In het verlengde hiervan ontwikkelen we trainingen voor onze toezichthouders en wijkagenten in het herkennen, rapporteren en muteren van ondernijnende criminaliteit. Bovenstaande analyse wordt hiervoor als leidraad gebruikt om inzet en capaciteit gebiedsgericht en duurzaam in te zetten. Samen met de politie, het Platform Veilig Ondernemen (PVO) en de Land- en Tuinbouworganisatie noord (LTO) werken we samen om dit ook in 2026 een vervolg te geven. Met name door preventief een bezoek te brengen aan agrarische ondernemers om in gesprek te gaan over ondernijnende criminaliteit op het platteland. Per 1 september 2025 is er een BIBOB-coördinator aangesteld en de eerste verkennende gesprekken zijn gestart om te kijken hoe we het proces en beleid gaan uitrollen. In december 2025 is er een breed intern seminar geweest en heeft het BIBOB-team zich samen met de huisadvocaat voorgesteld en geïntroduceerd. Vanuit de regionale werkgroep Ondernijning is in 2025 verkend hoe we verschillende veiligheidsthema's gezamenlijk en regionaal kunnen oppakken, en waar nodig de samenwerking	

kunnen versterken. Dit geldt vooral wanneer middelen worden ingezet om een gezamenlijke, integrale aanpak te bevorderen.

In december 2025 zijn in onze gemeente twee drugslabs aangetroffen. In afstemming met de politie en het Openbaar Ministerie is het voornemen uitgesproken om de betreffende panden voor een aantal maanden te sluiten op grond van de Wet Damocles. Hiermee wordt ingezet op het herstellen van de openbare orde en het voorkomen van herhaling

Zorg en veiligheid:

Vanuit zorg en veiligheid blijven we werken aan een functionerende samenwerking waarbij interventies en maatwerk centraal staan. Onderdeel hiervan is de Persoonsgerichte Aanpak (PGA). Het PGA-overleg is gericht op 18-plussers en vindt eens per vier weken plaats. Samen met de politie worden personen met onbegrepen gedrag besproken die in negatieve zin in beeld zijn. De aanpak is structureel en geeft goed zicht op de meest overlastgevende personen. Om die reden en kunnen we tijdig de juiste (preventieve) maatregelen treffen om overlast te beperken. Wij zijn betrokken bij het jeugdbeleid en nemen daarin ook de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE)-methode mee als één van de pijlers voor 2025/2026. We verwijzen hierbij naar de uitgangspunten uit ons Integraal Veiligheidsplan (IVP), zodat het aspect veiligheid ook in het jeugdbeleid geborgd is.

De samenwerking tussen het veiligheidsdomein, het sociaal domein en overige partners is verder versterkt om de verbinding tussen zorg en veiligheid te verbeteren. Sinds januari 2025 vindt ieder kwartaal overleg op managementniveau plaats om de voortgang te monitoren en waar nodig bij te sturen. Het aantal casuïstiek overleggen is toegenomen en in het tweede kwartaal van 2025 is sprake van een duidelijke groei van het aantal zorg- en veiligheidshuiscasussen. De complexiteit en intensiteit van de dossiers neemt toe, wat in lijn is met landelijke ontwikkelingen. Doorstroom in de keten staat onder druk, waardoor signalen soms later worden opgepakt en het risico op escalatie toeneemt.

De samenwerking is verder geprofessionaliseerd door beleid en werkprocessen aan te scherpen. Waar nodig worden dossiers sneller opgeschaald naar het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân, waar de procesregie wordt belegd. Tevens wordt bezien hoe de inzet van trajectbegeleiders duidelijker kan worden gepositioneerd, zodat veiligheidsproblematiek tijdiger en met passend maatwerk kan worden opgepakt.

Onderdeel van de samenwerking is ook de integrale aanpak jeugdoverlast, in Q2 en Q3 2025 is hier zowel preventief als repressief op ingezet. Op diverse hotspot locaties in Sneek zijn controles uitgevoerd met als doel het onveiligheidsgevoel weg te nemen. Voor de lange termijn wordt samen met zorg, school en hulpverlening gekeken naar een duurzame aanpak op maat. Hiervoor is op 11 juni 2025 een bestuurlijke bijeenkomst georganiseerd waarbij ook scholen nauw betrokken worden in de vervolgaanpak. De jeugdgroep is in Q4 2025 optimaal gemonitord zodat we tijdig kunnen signaleren en bijsturen in de aanpak. We constateren dat de eerdere waarschuwingen en de intensieve interventies samen met de persoonlijke aanpak effect lijken te hebben gehad. Dit heeft gezorgd voor een verandering in de groepsdynamiek. Bijvoorbeeld dat sommige jongeren zich los maken van de groep. Waar nodig werken we toe naar verdere hulpverlening vanuit het Sociaal Domein. Een aantal jongeren en hun gezinnen hebben we vanwege de complexiteit en problematiek opgeschaald naar het zorg- en veiligheidshuis Fryslân. Het zorg- en veiligheidshuis is betrokken vanuit de complexiteit van problematiek en de dwarsverbanden onderzoeken binnen de groep. Het zorg- en veiligheidshuis werkt samen met zorg en veiligheidspartners om een doorbraak te realiseren. Re-Care Zorg B.V. heeft in de groepsaanpak een bijzondere rol gespeeld. Re-Care Zorg B.V. is door de gemeente specifiek ingezet op bijvoorbeeld de verschillende culturen en religies.

Deze aanpak en de daarmee samenhangende ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat wij de kern van de groep goed in beeld hebben gekregen. De overige jongeren worden in het eerste kwartaal (Q1 2026) geëvalueerd.

In november 2025 is het voortgezet onderwijs binnen de gehele gemeente uitgenodigd voor een bijeenkomst met als thema *complexe casuïstiek en het Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân*. Tijdens deze bijeenkomst zijn scholen meegenomen in de werkwijze rondom jeugdigen waarbij sprake

is van complexe problematiek en is het belang van goede samenwerking benadrukt. Tijdens de bijeenkomst werd uitgelegd welke kanalen gebruikt kunnen worden als er problemen worden gesignaleerd op school met als doel de samenwerking nog beter te laten verlopen.

Halt op school

In het schooljaar 2025 is Halt gestart met een pilot op het IKC Sint Maarten in Bolsward. Zij werken samen met de school om zorgelijke signalen goed op te pakken en zij geven voorlichting aan klassen over o.a. groepsdruk. Halt levert maatwerk en speelt in op wat er leeft op school, in een klas of bij individuele leerlingen.

Veilige wijken en kernen:

Binnen de crisisbeheersing wordt zoveel mogelijk risicogericht gewerkt.

De vaartuigoefening in Q1 2025 is daar een goed voorbeeld van. Onze gemeente kent een relatief hoog risico m.b.t. calamiteiten op het openbare vaarwater. In samenwerking met Brandweer Fryslân wordt er elk jaar een vaartuigoefening georganiseerd waarbij alle ketenpartners zijn aangesloten. Gemeente Súdwest-Fryslân is samen met gemeente de Fryske Marren, conform de afgesproken taakomschrijving bevolkingszorg, vertegenwoordigd voor de opvang van slachtoffers, crisiscommunicatie en leiding & coördinatie van de gemeentelijke processen.

Voor de interne organisatie is het opleiden-, trainen- en oefenprogramma in 2025 volledig volgens planning uitgevoerd. Alle betrokken taakorganisaties hebben de benodigde opleidingen en trainingen kunnen volgen. Hiermee is de vakbekwaamheid op peil gehouden en zijn de organisatieonderdelen beter voorbereid op het effectief uitvoeren van hun crisisbeheersingstaken.

Aan ons crisisdraaiboek wordt een deeldraaiboek cyberveiligheid toegevoegd. Bestaande processen worden conform de landelijke crisisstructuur verwerkt in een separaat draaiboek inclusief een beschrijving van scenario's. Het draaiboek wordt opgeleverd in samenwerking met de collega's van I&A. Dit draaiboek ligt nog ter controle bij een aantal ketenpartners. De verwachting is dat deze in Q2 2026 wordt opgeleverd. Dit draaiboek is tevens onderdeel van ons continuïteitsplan.

In Q2 2025 heeft er een multidisciplinaire tabletop oefening plaatsgevonden. De deelnemers doorliepen een scenario waarbij een grote overstroming werd gesimuleerd. Los van de grote oefening zijn ook weer reguliere trainingen gegeven over verschillende veiligheidsscenario's aan ons KCC en andere interne deelnemers van onze crisisorganisatie.

In oktober 2025 is er deelgenomen aan een Landelijke oefening cyberveiligheid. De nieuwe operationele invulling van het cyberteam, zoals beschreven in cyberdeeldraaiboek, hebben we getest tijdens deze oefening.

In juni 2025 werd de NAVO-top in Den Haag gehouden en de politie heeft de gemeenten verzocht terughoudend om te gaan met vergunningverlening voor nieuwe evenementen en evenementen waarbij op voorhand politie inzet wordt verwacht. In de gemeente Súdwest-Fryslân konden aangevraagde evenementen doorgaan, een enkele keer met de inzet van extra beveiliging. Er zijn in 2025 geen vergunningen geweigerd met als reden verminderde politie inzet vanwege de NAVO-top.

De Sneekweek is overgedragen aan de stichting Sneekweek, voor 2025 was er met name nog een overdracht met betrekking tot de kermis. De uitvoeringsregels evenementen zijn in het tweede kwartaal 202 geëvalueerd en worden bijgesteld waar nodig en wenselijk.

In oktober 2025 heeft wederom een demonstratie plaatsgevonden op de Afsluitdijk. De locatie is aantrekkelijk vanwege de impact die het heeft op de verkeersdoorstroming in Noord-Nederland en vanwege de iconische naam. Samen met politie en de gemeente Hollands Kroon werd de voorbereiding op dergelijke demonstraties afgestemd. Duidelijk was hoe te reageren op de komst van demonstranten en welke beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen er waren.

Daarnaast is in Q4 2025 gewerkt aan de voorbereidingen voor de jaarwisseling i.s.m. politie en buurgemeente de Fryske Marren. Zo zijn hotspots in beeld gebracht en is er ingezet op evaluatiepunten van vorig jaar. Mede door de goede voorbereiding is ook de jaarwisseling van 2025-2026 in Súdwest-Fryslân zonder noemenswaardige escalaties verlopen.

Deelname aan de Town Deal Krachtige kernen, Agenda Weerbare Mienskip.

Hoe kunnen overheid en dorpsgemeenschappen beter met elkaar optrekken waar het gaat om ingewikkelde vraagstukken waar onrust en ongenoegen op de loer liggen? En hoe kan de overheid daarbij de ideeën en behoeften van inwoners beter tot hun recht laten komen om vertrouwen in de overheid te bevorderen en de lokale samenleving te versterken? Daarover gaat het in de Town Deal Krachtige Kernen, een samenwerking tussen elf gemeenten, drie ministeries en twee kennis- en netwerkorganisaties, die op dinsdag 22 april 2025 is ondertekend.

Binnen deze weerbaarheidsopgave gaan we als gemeente aan de slag met het mobiliseren van de gemeenschapskracht die er bestaat in de 89 kernen, om hen weerbaar te maken tegen crises, rampen en bedreigingen. Hoe kunnen overheden en inwoners constructief omgaan met ongenoegen en weerstand, terwijl tegelijkertijd de weerbaarheid van inwoners moet worden vergroot? Het bevorderen van een cultuur van samenwerking, vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen de lokale overheid en de mienskip is van belang, zodat beide partijen effectiever kunnen samenwerken in tijden van crisis, maar ook in de dagelijkse bestuurlijke en maatschappelijke processen. Best practices worden landelijk opgeschaald zodat andere dorpskernen en wijken hier hun voordeel mee kunnen doen.

Vanaf Q3 2025 is de samenwerking gestart met dorpskern Reahûs en in Q4 2025 met Raerd. Het Plaatselijk Belang werkt samen met eigen inwoners aan een gedragen calamiteitenplan en organisatie, ter voorbereiding op mogelijke crisis.

In samenwerking met Veiligheidsregio Fryslân wordt een simulatie voorbereid om het plan in de praktijk te toetsen. Dit levert een concreet en beproefd calamiteitenplan op. Er hebben zich nieuwe dorpskernen gemeld. In Q4 2025 en Q1 2026 worden deze nieuwe dorpen benaderd.

De gemeente sluit aan bij de landelijke campagne *Denk vooruit* en vertaalt deze lokaal via de Town Deal - Weerbare Mienskip. In combinatie met de verkenning van noodsteunpunten ontstaat samenhang tussen bewustwording, lokale organisatie en het contact tussen overheid en inwoners.

Digitale veiligheid

Vanuit crisisbeheersing wordt ingezet om de digitale weerbaarheid te vergroten door het aanbieden van oefeningen voor crisisfunctionarissen, directie, bestuur en onze specialisten. In 2024 hebben we een crisisoefening GRIP 3 georganiseerd. Zoals eerder genoemd hebben we in oktober 2025 deelgenomen aan een grootschalige landelijke oefening.

Op 6 november 2025 is er een landelijke real time oefening gedraaid op het thema cybercrime. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft samen met de 4-G gemeenten deelgenomen aan deze oefening vanuit een crisiscentrum in Utrecht. De oefening was een mooie test van het ontwikkelde draaiboek. We konden in de praktijk testen hoe de diverse deelnemende specialisten samenwerkten. Tevens hebben we geëvalueerd en de best-practices nemen we mee in de doorontwikkeling.

In december 2025 is in het centrum van Sneek een grootschalige crisisoefening uitgevoerd met deelname van politie, brandweer, ambulancedienst en ketenpartners. Het realistische scenario (Grip 3), dat uitging van wateroverlast en uitval van nutsvoorzieningen, bood de gelegenheid om de gezamenlijke crisisaanpak te testen. De oefening heeft waardevolle inzichten opgeleverd voor de verdere versterking van onze crisisorganisatie

3. Wat heeft het gekost?

Overzicht lasten en baten per hoofdtakveld (bedragen x € 1.000)					
Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
31 Bestuur	5.039	5.265	6.359	-1.095	N
32 Burgerzaken	2.815	3.126	3.312	-186	N
33 Veiligheid	11.248	11.360	10.959	401	V
Totaal lasten	19.102	19.751	20.630	-880	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
31 Bestuur	0	0	0	0	V
32 Burgerzaken	1.462	1.662	2.199	537	V
33 Veiligheid	113	99	72	-27	N
Totaal baten	1.575	1.761	2.271	510	V

Saldo baten en lasten	-17.528	-17.990	-18.360	-370	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-1.000	-1.000	-1.001	-1	N
Onttrekkingen (uit reserve)	0	0	0	0	V
Gerealiseerd resultaat	-18.528	-18.990	-19.361	-371	N

2.2.4. Overzichten

1. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Algemene dekkingsmiddelen	
1.	<i>De inkomsten uit Nij Hiddum Houw komen ten goede aan de gehele gemeente.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De inkomsten uit Nij Hiddum Houw te begroten als algemene inkomst.	
	<u>Toelichting:</u> De dividend uitkering is in 2025 conform begroting. In de jaren 2024 en 2025 heeft de gemeente het gemiddelde dividend van € 400.000 ontvangen. Om toekomstige financiële prestaties in te schatten gebruikt NHH een forecastmodel. Dit model voorziet in de jaren 2026-2027 een lagere dividenduitkering dan gemiddeld. De prognose vanaf 2029 wordt onzekerder, de verwachting voor de gehele looptijd blijft echter positief.	
2.	<i>Geen verhoging van woonlasten, na inflatiecorrectie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - In de paragraaf lokale belastingen wordt per belastingsoort beschreven wat we gaan doen met de opbrengst, incl. een berekening van de woonlasten van het voorgaande jaar. Er is inflatiecorrectie toegepast bij de belastingen, inclusief een extra verhoging van 2%. Bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing streven we naar een kostendeckendheid van 100%.	
	<u>Toelichting:</u> Vastgesteld tijdens behandeling begroting 2025. Waarbij systematiek de trendmatige verhoging is toegepast ten bedrage van 4,3 %. De forensenbelastingen is in 2025 gestegen met 20% plus de toeristenbelasting met 60%	
3.	<i>Onderzocht wordt of we bij het verwerken van de algemene uitkering de (eigen) aantallen jaarlijks kunnen laten muteren en hoe dat eventueel kan worden verwerkt in de begroting. Ook wordt nagegaan of het hanteren van de methode van lopende prijzen voor de gemeente Súdwest-Fryslân van toegevoegde waarde kan zijn en wenselijk is om in te voeren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Onderzoek uitvoeren en de resultaten meenemen in de berekening van de algemene uitkering.	
	<u>Toelichting:</u> Onderzoek is uitgevoerd en resultaten zijn verwerkt in de circulaire en daarmee in de begroting.	
4.	<i>Gedegen financieel beleid met voldoende reserves.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Een structureel sluitende begroting. - Een stand van de algemene reserve boven het minimale niveau van het weerstandsvermogen.	

	<u>Toelichting:</u> Er is in 2025 volop gewerkt aan de uitvoering van de kansrijke sporen. Daarmee komen wij tot een sluitende begroting. Wij blijven aandacht houden voor een gedegen Algemene Reserve met een voldoende omvang. De reserves zijn de afgelopen periode versterkt. Wij zien een verschuiving van het 'ravijnjaar' richting 2028. Hierop is in de meerjarenbegroting geanticipeerd.
--	---

Nr.	Actiepunt	Uitgevoerd?
	Hoofdtakveld Overhead	
5.	<i>De gemeente stelt een voorbeeld als goede en inclusieve werkgever met voldoende stages en leer-werkplekken voor alle niveaus en leeftijden. Ook is er ruimte voor trainees, zijinstroom en zet het in op een leven lang ontwikkelen voor eigen werknemers.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - Elk team heeft minimaal één stagiair per jaar. - SWF heeft beleid ontwikkeld voor het beschikbaar stellen van leer-werkplekken. - SWF heeft een groep trainees die begin 2025 zijn gestart. - SWF staat bij moeilijk vervulbare vacatures open voor zij-instromers die het vak nog moeten leren. - Het Leerhuis verzorgt activiteiten voor alle werknemers van SWF.	
	<u>Toelichting:</u> In Q4 2025 is de werving van de vak talenten gestart. Het gaat om 8 verschillende functies verspreid over 6 teams. In het totaal is er plek voor 11 va talenten. Voor al deze functies zijn geschikte kandidaten gevonden. Van de 11 plekken worden er 4 ingevuld door interne kandidaten en 7 door externe kandidaten. Een mooie mix van 5 schoolverlaters en 6 zij-instromers (omscholers). Zij starten begin 2026. Er wordt volop gebruik gemaakt van de activiteiten van het Leerhuis en deze worden positief beoordeeld. Ook voor het opleidingsplan van de vak talenten wordt gebruik gemaakt van de trainingen van het Leerhuis. • In 2025 heeft SWF 63 stagiaires een plek geboden. Dit waren zowel snuffel-, meewerk- als afstudeerstages. 22 teams hebben inmiddels een of meerdere stageplekken aangeboden. Een aantal teams heeft in 2025 geen stagiair gehad. Het stagebeleid is halverwege 2025 vastgesteld, 2025 was daarmee een opstart jaar. We verwachten dat in 2026 ieder team minimaal 1 stagiaire heeft gehad. Hier wordt ambtelijk extra op gestuurd en ondersteuning geboden. • Daarnaast heeft SWF in 2025 9 werkervaringsplekken aangeboden aan mensen die hulp nodig hadden om een (nieuwe) start te maken op de arbeidsmarkt. • De ondernemingsraad heeft in Q3 2025 ingestemd met het beleid voor va talenten. In dit beleid zit ook de optie om leerwerkplekken aan te bieden. Er waren in 2025 9 BBL-ers aan het werk bij SWF.	
6.	<i>Verdere inzet van data om daarmee innovatieve antwoorden te bieden op complexe vraagstukken in de samenleving.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - We willen de datakwaliteit verbeteren, de informatiehuishouding op orde hebben en processen verbeteren.	
	<u>Toelichting:</u> Het gebruik van data met als doel complexe vraagstukken te beantwoorden, vraagt om een informatiehuishouding die op orde is. Zonder integere data is er geen waarde te hechten aan de uitkomsten. Daarom stimuleren we de groei van de datavolwassenheid van de organisatie. Door te sturen op de kwaliteit en de processen die daaraan verbonden zijn, creëren we een basis	

	voor data die bruikbaar is voor vraagstukken zoals energiearmoede, gebiedsgericht werken of financiën. Door in te zetten op het opbouwen van onze basisdataset voor integraal gebiedsgericht werken, is het aantal gedeelde datasets met externe partners toegenomen. Ook hebben we met DataFryslân de eerste stappen gezet voor de warmteplanningskaart van heel Friesland. Onze strategische aanpak omvat ook het actief opbouwen van sterke partnerschappen, zowel intern als extern. Door kennis en data te bundelen, versnellen we de oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Concrete acties die we nemen voor de groei van onze datavolwassenheid zijn: - Bewustwording vergroten. - Eigenaarschap beleggen. - Controle op de kwaliteit. - Beleid op datagedreven werken, zowel op strategisch als tactisch niveau. - Het in kaart brengen van gemeenschappelijke datavraagstukken binnen de organisatie en met ketenpartners. - Actieve deelname aan nationale datastelsels, zoals het Federatief Datastelsel (FDS). - Implementatie van FAIR-principes bij het vastleggen en delen van datasets. Dit betekent in de praktijk dat we de data binnen onze organisatie zo inrichten dat ze beter vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en her te gebruiken zijn. Dit is essentieel om data ook écht effectief te kunnen delen met externe partners. Deze acties zijn een continu proces in een continu veranderende informatiewereld. We doen dit laagdrempelig en door voorlichtingssessies, het delen van goede voorbeelden en door bij de diverse teams mee te denken over mogelijkheden. Ook delen we kennis en ontwikkelen samen op regionaal niveau.	
7.	<i>Huisvesting buitendienst.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> - De start van de bouw staat gepland vanaf Q2 2025 met oplevering Q3 2026.	
	<u>Toelichting:</u> De bouw van de buitendienst loopt volgens planning en binnen de beschikbare bouwkosten.	

2. Wat heeft het gekost?

Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
91 Algemene dekkingsmiddelen	6.428	7.118	7.370	-252	N
92 Overhead	48.006	49.947	49.287	660	V
93 Heffing VPB	30	30	6	24	V
98 Bedrag onvoorzien	3.019	7.391	14.476	-7.085	N
Totaal lasten	57.483	64.486	71.138	-6.653	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
91 Algemene dekkingsmiddelen	265.368	279.689	283.446	3.757	V
92 Overhead	1.696	2.596	3.307	712	V
98 Bedrag onvoorzien	0	2.214	148	-2.066	N
Totaal baten	267.063	284.498	286.901	2.402	V

Saldo baten en lasten	209.580	220.013	215.762	-4.250	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-3.251	-4.592	-1.915	2.677	V
Onttrekkingen (uit reserve)	18	1.717	1.724	8	V
Gerealiseerd resultaat	206.347	217.137	215.572	-1.565	N

De Algemene dekkingsmiddelen bestaan uit Treasury, verschillende belastingen en de algemene uitkering en overige uitkeringen. Overhead bestaat uit baten en lasten van personeel, huisvesting, ICT en tractie.

De volgende inhoudelijke toelichtingen zijn beschikbaar:

- Over het onderdeel Treasury zie de paragraaf Financiering.
- Over de diverse belastingsoorten zie de paragraaf Lokale heffingen.
- Over de Overhead zie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Een verklaring van de financiële afwijkingen kunt u vinden in de Jaarrekening, paragraaf 3.5 en verder.

2.3. Verantwoording paragrafen

In deze jaarstukken zijn de volgende paragrafen opgenomen:

Paragraaf 1: Lokale heffingen
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen/risicobeheersing
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen
Paragraaf 4: Financiering
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering
Paragraaf 6: Verbonden partijen
Paragraaf 7: Grondbeleid
Paragraaf 8: Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid

Op de volgende pagina's gaan we nader op de verschillende paragrafen in.

2.3.1. Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf biedt informatie over de lokale heffingen. Hier wordt ingegaan op de verschillende belastingen en heffingen, evenals de uitvoering van de Wet WOZ en het kwijtscheldingsbeleid.

Lokale heffingen: belastingen en rechten

Heffingen met gecombineerde aanslag

Het grootste deel van de lokale heffingen is eind februari 2025 opgelegd via de gecombineerde aanslag. Het combineren van belastingaanslagen heeft voor de inwoners als voordeel dat daardoor het lokale belastinggebied transparanter is. Daarnaast is voor al deze aanslagen een betalingsregeling te treffen (betalen in acht termijnen via automatische incasso). De combinatie van aanslagen zorgt voor lagere perceptiekosten.

Bijzonderheden

Aanslag digitaal

Bij de aanslagoplegging 2025 waren er ongeveer 21.390 belastingplichtigen (43,5%) aangesloten op MijnOverheid. Dit is een stijging van 1,6% ten opzichte van vorig jaar. Degenen die aangesloten zijn bij MijnOverheid ontvangen de aanslag niet langer op papier maar alleen nog in hun digitale berichtenbox. Voor de belastingplichtigen overzichtelijk en veilig. Het versturen van de aanslagen via MijnOverheid zorgt voor lagere kosten. Onderstaand staan de prijs per aanslag op papier vergeleken met de prijs per aanslag op MijnOverheid.

Op papier	Op MijnOverheid
€ 0,93	€ 0,56

Het versturen van een aanslag via MijnOverheid levert een besparing op van minimaal € 0,37 per aanslag.

Ondernemersfonds

Het fonds krijgt per 2024 een vast subsidiebedrag. Dit bedrag wordt in drie jaar verlaagd naar 1 miljoen euro (exclusief indexatie). In 2025 is het bedrag vastgesteld op € 1.096.000. Dit betekent dat de bijdrage aan het ondernemersfonds niet meer een percentage van de WOZ-waarde van de niet-woning is. De bijdrage aan het ondernemersfonds bedraagt in 2025 8,1% van de opgelegde OZB-aanslag. Dit is minder dan in voorgaande jaren. De opbrengst zal via een subsidie vanuit de algemene middelen worden overgedragen aan het ondernemersfonds.

Overzicht belastingen en rechten

Belastingen	Begroting 2025 €	Rekening 2025 €
a. Onroerendezaakbelasting (OZB)	28.647.742 ¹	28.722.873
b. Forensenbelasting	1.079.714 ¹	1.149.719
c. Parkeerbelasting	1.797.365 ¹	1.739.707
d. Precariobelasting	119.488	136.653
e. Toeristenbelasting	3.635.544	3.801.276
f. Roerende Ruimtebelasting	4.939	3.038
Totaal	35.284.792	35.553.266

¹ na begrotingswijziging

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Op de OZB hebben we een meeropbrengst van € 75.131. De tarieven voor de OZB zijn in oktober 2024 berekend (begrote opbrengst gedeeld door totale waardes) op basis van de herwaardering tot dan toe. Deze was voor 60% gereed. Voor de overige waardes is een inschatting gemaakt. Deze inschatting bleek lager dan de uiteindelijk beschikte waardes. De uiteindelijk waardes leveren een meeropbrengst op. Daarnaast is er sprake van een grotere areaaluitbreiding dan verwacht, hierdoor was er een toename van het aantal woningen en niet-woningen wat ook een hogere opbrengst van de OZB betekent.

Forensenbelasting

Op de forensenbelasting hebben we een meeropbrengst van € 70.005. Het tarief voor de forensenbelasting is in oktober 2024 berekend (begrote opbrengst gedeeld door totale waardes woningen in forensenbelasting) op basis van de herwaardering tot dan toe. Deze was voor 60% gereed. Voor de overige waardes is een inschatting gemaakt. Deze inschatting bleek lager dan de uiteindelijk beschikte waardes. De uiteindelijk waardes leveren een meeropbrengst op. Daarnaast is er sprake van een grotere areaaluitbreiding dan verwacht, hierdoor was er een toename van het aantal woningen in de forensenbelasting wat ook een hogere opbrengst betekent.

Parkeerbelasting

Er is een minderopbrengst van € 57.657. De inkomsten zijn lager dan geraamd. De opbrengst uit de parkeerbelasting is afhankelijk van het aantal parkeeracties en is derhalve niet door ons beïnvloedbaar.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting over het belastingjaar 2025 zal grotendeels in 2026 worden geheven. Aangifte door de ondernemers kan pas plaatsvinden na afloop van het belastingjaar. Om deze reden is hiervoor een stelpost opgenomen.

In 2025 is sprake van een meeropbrengst van € 165.731. Deze meeropbrengst heeft betrekking op het belastingjaar 2024. De toeristenbelasting over 2024 is grotendeels in 2025 geïnd. In 2024 waren er meer overnachtingen dan geraamd. De opbrengst uit toeristenbelasting is afhankelijk van het aantal toeristische overnachtingen en is derhalve niet door ons beïnvloedbaar.

Bestemmingsheffingen	Begroting 2025 €	Rekening 2025 €
a. Afvalstoffenheffing	11.434.086	11.498.252
b. Rioolheffing	9.959.833 ¹	10.003.327
Totaal	21.393.919	21.501.579

¹ na begrotingswijziging

Rioolheffing

In verband met een toename van het aantal eigenarenaanslagen en aanslagen voor gebruikers van woningen is er een meeropbrengst van € 43.494.

Rechten	Begroting 2025 €	Rekening 2025 €
a. Reinigingsrechten	498.780	501.115
b. Leges	4.215.798 ¹	4.811.142
c. Grafrechten	625.000	672.386
d. Liggeld	1.503.265	1.366.795
e. Marktgeld	53.469	24.603
f. Sluisgelden	85.673	96.015
Totaal	6.981.985	7.472.056

¹ na begrotingswijziging

Leges

Op verordening niveau is er een meeropbrengst van € 595.343. Deze meeropbrengst wordt met name gerealiseerd binnen de leges Burgerzaken (hoofdstuk 1), waar er een meeropbrengst is van € 477.683. De hogere inkomsten zijn voornamelijk het gevolg van een toegenomen uitgifte van reisdocumenten, de zogenoemde paspoortpiek. Dit betreft een landelijke ontwikkeling. Voor de komende jaren wordt verwacht dat deze verhoogde aanvraag aanhoudt; pas vanaf 2028 wordt een afname van de paspoortpiek verwacht.

Bij kabels en leidingen is sprake van een meeropbrengst van € 156.338. Dit komt door het toegenomen aantal werkzaamheden van nutspartijen in de openbare ruimte. Als gevolg daarvan zijn meer leges ontvangen.

Lokale lastendruk

Woonlasten ten opzichte van landelijk gemiddelde

In de tabel zetten we de jaren 2024 en 2025 naast elkaar.

Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde van het jaar ervoor	2024 €	2025 €
a. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	381	400
b. Rioolheffingen voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	205	211
c. Afvalstoffenheffing voor een gezin	287	293
d. Eventuele heffingskorting	-	-
e. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	873	904
f. Woonlasten voor landelijk gemiddelde	994	1.063
Percentage woonlasten ten opzichte van landelijk gemiddelde: (e/f) x 100%	88%	85%

Conclusie: de woonlasten in Súdwest-Fryslân liggen circa 15% onder het landelijke gemiddelde.

Uitvoering Wet WOZ

Jaarlijks waarderen we alle onroerende zaken in de gemeente. De Waarderingskamer (onafhankelijk toezichthouder op de Wet WOZ) heeft toestemming verleend om de WOZ-beschikkingen te versturen. De Waarderingskamer is van mening dat wij WOZ-taxaties leveren van voldoende kwaliteit en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen.

Waardeontwikkeling

De WOZ-waarden van woningen zijn wederom gestegen, dit jaar met een gemiddeld percentage van 6% ten opzichte van een jaar eerder. De WOZ-waarden van de niet-woningen zijn gestegen met 2,47% ten opzichte van een jaar eerder.

In onderstaande tabel staat het stijgingspercentage van de WOZ-waarden van de woningen in vergelijking met een aantal andere gemeenten in Fryslân.

Marktstijgingspercentage	
Gemeente	Woningen 2024
Landelijk	5,4%
Súdwest-Fryslân	6,0%
Heerenveen	2,6%
Smallingerland	1,9%
Leeuwarden	5,7%
De Fryske Marren	5,5%

Tussen de waardepeildatum 1 januari 2023 en 1 januari 2024 is de WOZ-woningwaarde landelijk gemiddeld met 5,4% gestegen. Voor de meeste woningen zal de ontwikkeling van de WOZ-waarde afwijken van dit landelijke gemiddelde. Dit komt deels door regionale verschillen. In de tabel is dit duidelijk terug te zien: bij twee gemeenten wijkt het stijgingspercentage aanzienlijk af van het landelijk gemiddelde.

Bezwaarfase

In Nederland is het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde het afgelopen jaar aanzienlijk afgenomen. Ten opzichte van 2023 is het aantal bezwaren in onze gemeente gehalveerd. Een belangrijke factor bij deze daling lijkt de invoering van nieuwe regels te zijn die de vergoeding aan bezwaarbureaus beperken.

In de onderstaande tabel is het percentage ingediende bezwaarschriften (ten opzichte van het totaal aantal objecten) weergegeven, vergeleken met het Nederlands gemiddelde en enkele gemeenten in Fryslân. Het totaal aantal bezwaren voor woningen is gelijk aan vorig jaar; voor niet-woningen is opnieuw een afname zichtbaar.

Gemeente Belastingjaar	Bezwaren woningen			Bezwaren niet-woningen		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Landelijk	7,2%	3,9%	3,3%	6,4%	5,7%	4,3%
Súdwest-Fryslân	6,2%	3,1%	3,1%	4,1%	2,4%	1,8%
Heerenveen	5,4%	3,4%	2,3%	6,4%	5,1%	2,8%
Smallingerland	5,7%	2,4%	1,5%	4,9%	6,0%	3,5%
Leeuwarden	5,3%	3,6%	3,4%	9,4%	3,2%	3,0%
De Fryske Marren	4,0%	2,5%	2,4%	3,3%	4,4%	1,4%

Na uitspraak op bezwaar is bij 0,55% van de objecten in Súdwest-Fryslân de waarde gewijzigd.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in landelijke regelgeving. De gemeente kan op meerdere onderdelen vrij besluiten:

- Wel/niet kwijtschelding voor een bepaalde belastingsoort verlenen
- Het te hanteren percentage van de bijstandsnorm
- De verruimde norm voor pensioengerechtigden hanteren
- Wel/niet rekening houden met de netto kosten van de kinderopvang
- Wel/niet zelfstandigen kwijtschelding laten aanvragen
- Wel/niet totale bedrag aan financiële middelen verhogen met een maximum verhoging van € 2.000 voor echtparen, € 1.800 voor alleenstaande ouder en € 1.500 voor alleenstaande.

Súdwest-Fryslân hanteert de zogenoemde 100% norm (de meest gunstige norm voor aanvragers) en de verruimde norm voor pensioengerechtigden. Ook houden we rekening met kinderopvang. Verder kunnen zelfstandige ondernemers kwijtschelding aanvragen voor het privégedeelte van de aanslag. In de kwijtschelding betrekken we de afvalstoffenheffing, rioolheffingen en (on)roerende-zaakbelastingen.

Op dit moment staan er nog 61 aanvragen open. Het grootste deel daarvan betreft aanvragen van zelfstandig ondernemers, waarvoor er wordt gewacht op de aanlevering van de jaarcijfers. Voor de overige aanvragen is aanvullende informatie opgevraagd om deze verder te kunnen behandelen. In het boekjaar 2025 is in totaal een bedrag van € 616.903 kwijtgescholden. Dit is meer dan in 2024. In 2025 is bovendien de verkorte aanvraagprocedure ingevoerd. Hierdoor hoeft de belastingplichtige voor de eerste toetsing weinig tot geen gegevens meer aan te leveren. Dankzij deze verkorte procedure is de administratieve last voor de belastingplichtige aanzienlijk verminderd en verloopt het proces sneller en eenvoudiger.

Kwijtscheldingen	Aantal		Percentage		Bedrag	
	2024	2025	2024 %	2025 %	2024 €	2025 €
Automatische kwijtschelding	1.100	1182	48	50	350.882	398.431
Volledige kwijtschelding	784	730	34	30	234.833	213.370
Gedeeltelijke kwijtschelding	25	28	1	1	3.781	5.102
Geen kwijtschelding	381	447	17	19	-	-
Totaal	2.290	2.387	100	100	589.496	616.903

De gemeente hanteert een proactief kwijtscheldingsbeleid en benadert zoveel mogelijk belastingplichtigen die mogelijk recht hebben op kwijtschelding. Jaarlijks wordt gecontroleerd of inwoners die in het voorgaande jaar kwijtschelding hebben ontvangen nog steeds voldoen aan de relevante criteria, zoals inkomen, banksaldi en het bezit van voertuigen. Wanneer uit deze toetsing blijkt dat er geen belemmeringen zijn op deze drie punten, wordt voor het nieuwe belastingjaar automatisch kwijtschelding verleend. Dit voorkomt dat belastingplichtigen opnieuw een aanvraag moeten indienen.

In gevallen waarin één of meer criteria niet worden gehaald, ontvangt de belastingplichtige een bericht met een aanvraagformulier, zodat alsnog een verzoek kan worden ingediend. Door automatische kwijtschelding toe te passen, vermindert de gemeente de administratieve lasten voor belastingplichtigen en draagt zij bij aan een efficiëntere dienstverlening.

2.3.2. Paragraaf 2: Weerstandsvermogen/risicobeheersing

Algemeen

We gaan hier in op de beheersing van risico's. Als onderdeel hiervan berekenen we het weerstandsvermogen. Ook nemen we enkele kengetallen op.

Voor het afdekken van risico's kijken we vooral naar de mogelijkheden die de reserves en voorzieningen bieden:

- **Reserves** In beginsel dienen de algemene reserve en bestemmingsreserves ter dekking van niet of lastig in te schatten risico's. Bestemmingsreserves zijn door de raad gecreëerd ter dekking van specifiek benoemde doeleinden. Soms zijn hier al verplichtingen aangegaan. In sommige gevallen kan een bestemmingsreserve, na een raadsbesluit, toch een ander karakter krijgen, zodat het afdekken van risico's mogelijk wordt. De algemene reserve is vrij besteedbaar.
- **Voorzieningen** Voor risico's van te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten treffen we voorzieningen. Deze voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemd vermogen en zijn daarom niet vrij inzetbaar.

Het is onmogelijk om elk risico waaraan de gemeente wordt blootgesteld af te dekken, maar ook niet ieder risico zal zich tegelijkertijd voordoen. Hier gaan we bij de berekening van het weerstandsvermogen verder op in. De gemeente heeft zich tegen aansprakelijkheidsrisico's verzekerd en daarnaast nog diverse andere verzekeringen afgesloten ter dekking van kwantificeerbare risico's en/of schades.

Weerstandsvermogen

Uitgangspunten

Voor het analyseren van risico's is de berekening van het weerstandsvermogen van belang. In de nota weerstandsvermogen en risicomanagement zijn beleidsuitgangspunten opgenomen (gemeenteraad, 20 september 2012).

Berekening weerstandsvermogen

Op basis van een risico-inventarisatie brengen we de risico's in beeld. Via een risico-simulatie berekenen we de benodigde weerstandscapaciteit en vergelijken dit met de beschikbare weerstandscapaciteit. Op basis van een te berekenen ratio weerstandsvermogen beoordelen we of een aanpassing van het huidige niveau weerstandsvermogen nodig is. Het niveau weerstandsvermogen bepaalt de hoogte van de algemene reserve die vrij beschikbaar moet zijn voor het opvangen van risico's.

Risico-inventarisatie

Om de risico's van Súdwest-Fryslân in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement Informatie Systeem). Hiermee brengen we risico's systematisch in kaart en komen tot een beoordeling. De inventarisatie bevat 40 risico's. In tabel 1 presenteren we de 10 risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de weerstandscapaciteit.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Nr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Maximaal Financieel gevolg	Invloed
1.	<i>Grondexploitatie</i> Marktrisico's: Kostenstijging 0,5-2%, Opbrengstendaling 0-2%, Uitgiftevertraging 2-5 jaar, Rentestijging 0,5-1%. Project specifieke risico's	Resultaat van de grondexploitatie verslechtert waardoor de verliesvoorziening hoger wordt en minder winst genomen kan worden.	Monitoring van de markt om tijdig in te kunnen grijpen. Streven naar een stabiel grondprijnsbeleid.	50%	€ 4.480.000	25,91%
2.	<i>Openbare ruimte</i> Prijsindexatie onderhoud kapitaalgoederen.	Grotere kans op achterstallig onderhoud.	Goed monitoren van beschikbare budgetten, onderhoud faseren in tijd.	50%	€ 2.300.000	11,89%
3.	<i>Financiële ravijnjaar</i> Opbrengst Kansrijke Sporen wordt niet gehaald	Er is geen sprake van een financieel gezonde meerjarenbegroting.	De financiële situatie leidt er toe dat we zorgvuldig moeten afwegen hoe we met de ambities, wensen en verschillende opgaven in programma's en projecten de komende tijd verder gaan. We adviseren hierbij ontwikkelkracht met realiteit.	50%	€ 2.200.000	11,38%
4.	<i>Algemene uitkering</i> Plafond BTW-compensatiefonds (BCF).	Gemeenten doen een groter beroep op het BCF. Hierdoor valt de voorschot regeling BCF lager uit.	Aan de hand van de meest recente gegevens maken we een inschatting voor de nieuwe begroting. Indien nodig passen we de oude inschatting aan.	50%	€ 1.700.000	8,77%
5.	<i>Culturele instellingen</i> Dorpshuizen krijgen te maken met een calamiteit.	Dorpshuizen doen een beroep op calamiteitenfonds van de gemeente.	Er zijn voorwaarden gesteld over wanneer een beroep op dit fonds kan worden gedaan.	10%	€ 6.100.000	6,27%
6.	<i>Energietransitie</i> Garantstelling Warm Heeg	Er wordt een beroep gedaan op garantstelling.	Externe beoordeling business case.	5%	€ 14.000.000	5,46%
7.	<i>Sociaal domein</i> Hogere zorgvraag door vergrijzing en toenemende complexiteit in de jeugd casuïstiek.	Hogere zorgvraag betekent hogere kosten. Nieuwe regelgeving kan leiden tot hogere lasten.	Door in te zetten op de eigen kracht van inwoners wordt geprobeerd de tendens te keren. Gebiedsteams werken nauw samen met huisartsen, jeugdartsen en zorginstellingen. Monitoring en analyse vindt plaats op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Het Rijk heeft extra middelen beschikbaar gesteld. Inzet van beheersmaatregelen.	25%	€ 2.000.000	5,15%
8.	<i>Juridisch</i> Lopende juridische zaken	Gemeente wordt verplicht tot het betalen van vordering.	Dit onderwerp heeft de speciale aandacht van de afdeling en de advocaat. Is in afwachting van juridisch vervolg.	50%	€ 850.000	4,35%
9.	<i>Sociaal domein</i> Terugbetaling voorschot jeugdaanbieders onzeker.	Betaalde voorschot wordt niet terug ontvangen.	Strakke monitoring, regelmatig overleg.	90%	€ 350.000	4,33%
10.	<i>Openbare ruimte</i> Falen brug of kade.	Vervangingsopgave i.c.m. beschikbaar budget.	Op basis van beheerplan achterstanden in 10-15 jaar (vanaf 2021) inhalen. Periodieke monitoring en evaluatie	25%	€ 1.000.000	3,43%
Totaal (10 grootste risico's)					€ 34.980.000	

Totaal 10 grootste risico's	€	34.980.000
Totaal overige 30 risico's	€	10.109.700
Totaal	€	€ 45.089.700

Overzicht totaalbedrag risico's 2021-2025

Overzicht bedragen Jaarverslag	2021 €	2022 €	2023 €	2024 €	2025 €
Totaalbedrag risico's	30.302.000	€ 26.960.000	47.320.000	53.690.000	45.089.700

Risico-simulatie en benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's voeren we een risicosimulatie uit. De risicosimulatie passen we toe omdat het reserveren van het maximale bedrag van ruim € 45 miljoen ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de grafiek (tabel 2) volgt dat 90% zeker is dat we alle risico's kunnen afdekken met een bedrag van € 8,1 miljoen.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages			
Percentage	Bedrag x miljoen €	Percentage	Bedrag x miljoen €
5%	1,4	55%	4,8
10%	1,9	60%	5,1
15%	2,3	65%	5,5
20%	2,6	70%	5,8
25%	3,0	75%	6,2
30%	3,3	80%	6,7
35%	3,6	85%	7,3
40%	3,9	90%	8,1
45%	4,2	95%	9,5
50%	4,5		

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit het geheel aan middelen dat vrij beschikbaar is om de financiële risico's af te dekken. Het gaat hier per 1 januari 2026 om € 22,7 miljoen (zie 3.4 Toelichting op balans, B1 Vaste passiva, Verloopoverzicht reserves, nummer 108 Algemene reserve SWF).

Ratio weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 22,7 miljoen}}{\text{€ 8,1 miljoen}} = 2,8$$

De ratio van onze gemeente valt in klasse A. Dat is de hoogste klasse.

Tabel 3: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Vastgesteld en minimaal gewenst weerstandsvermogen

- Het niveau weerstandsvermogen is het meest recent vastgesteld op € 9,3 miljoen in de raadsvergadering van 14 november 2024. Het vastgestelde niveau ligt daarmee hoger dan de benodigde weerstandscapaciteit (€ 8,1 miljoen).
- We voldoen aan de beleidsregel dat de ratio weerstandsvermogen tenminste 1,0 moet zijn.

Kengetallen risicobeheersing

Het is sinds 2016 verplicht om enkele kengetallen/overzichten op te nemen in deze paragraaf. Het is een wettelijke verplichting op basis van het (vernieuwde) BBV.

Voor de uitwerking van de kengetallen geldt een vast format. Hierdoor berekent iedere gemeente de kengetallen op dezelfde wijze en zijn de uitkomsten te vergelijken.

We lichten de kengetallen puntsgewijs toe:

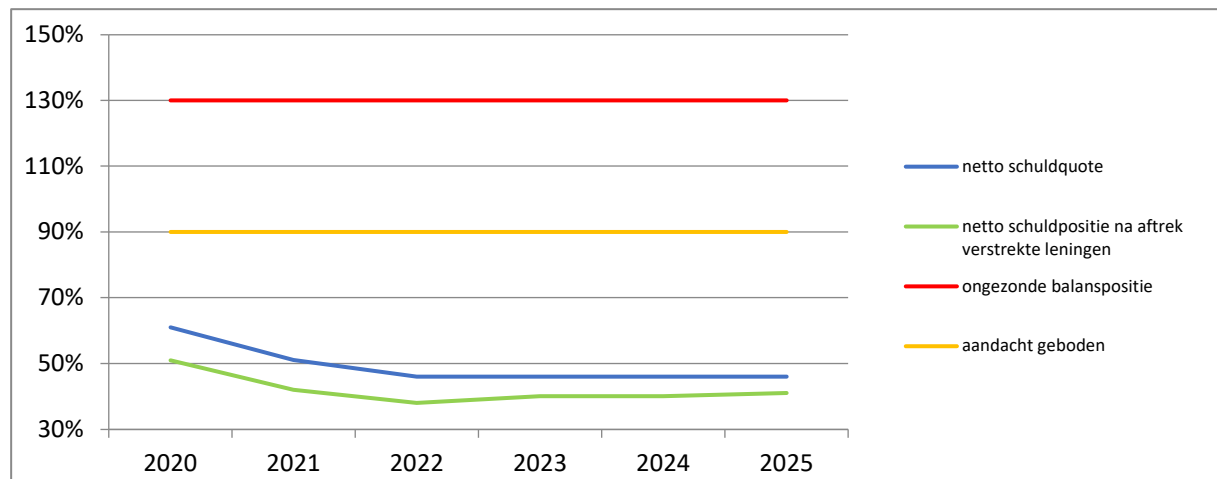
Verplichte kengetallen		Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025
a1.	Netto Schuldquote	46,07%	73,92%	45,59%
a2.	Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	40,40%	66,87%	40,82%
b.	Solvabiliteitsratio	22,25%	12,21%	24,21%
c.	Grondexploitatie	5,82%	4,57%	6,28%
d.	Structurele exploitatieruimte	1,04%	2,22%	2,13%
e.	Belastingcapaciteit	87,83%	87,83%	85,04%

a. Netto schuldquote (a1) en;

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (a2)

Het kengetal netto schuldquote(a1), ook wel bekend als de netto schuld als aandeel van de inkomsten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. De correctie (a2) geeft een nog zuiverder beeld van de schuldquote als je die wilt vergelijken met andere gemeenten.

In een grafiek ziet het verloop van de netto schuldquote er als volgt uit:

De definitie van de netto schuldquote is:
$$\frac{\text{netto schuldenlast}}{\text{baten exploitatie}} = \frac{\text{€ 189 miljoen}}{\text{€ 414 miljoen}} = 46\%$$

Onze totale schuldenlast is in absolute zin in 2025 gestegen van € 177 miljoen naar € 189 miljoen. De totale baten zijn gestegen van € 384 miljoen naar € 414 miljoen. De netto schuldquote is gelijk gebleven omdat zowel de netto schuldenlast als de totale baten zijn gestegen. Hierdoor is de verhouding tussen schulden en baten nauwelijks veranderd. Boven de 130% is er sprake van een ongezonde schuldpositie. Onze schuldquote bedraagt 46% en is daarmee ruim voldoende.

b. Solvabiliteitsratio

Deze ratio zegt iets over de mate waarin we aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen (algemene reserve + bestemmingsreserve) als percentage van het balanstotaal. Het aandeel van het eigen vermogen op het balanstotaal is gestegen.

c. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie is de totale boekwaarde van alle grondcomplexen gedeeld door de totale jaarlijkse baten van de gemeente. Dit geeft een percentage. Hoe hoger het percentage, hoe groter het risico van de grondexploitatie. Ten opzichte van het jaar 2024 is het kengetal gestegen. Dit houdt in dat er een groter risico is dan in 2024. Er is (nog) geen norm vastgesteld voor gemeenten. Dit kengetal dient vooralsnog vooral als vergelijkingscijfer met andere gemeenten.

d. Structurele exploitatieruimte

Een begroting met hogere structurele baten dan structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. We bepalen de structurele exploitatieruimte door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten. Dit geeft een percentage. Het kengetal structurele exploitatieruimte is positief. Een structureel negatief kengetal is niet gewenst. Het zou betekenen dat we de structurele lasten jaarlijks moeten dichten met incidentele meevallers of onttrekkingen uit reserves.

e. Belastingcapaciteit

Het kengetal geeft inzicht in de mate waarin we financiële tegenvallers kunnen opvangen. We berekenen de belastingcapaciteit door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar ervoor. Dit geeft een percentage. Een percentage onder de 100% geeft aan dat je onder het landelijk gemiddelde zit. Dit is bij ons het geval.

Conclusie

De kengetallen moeten in samenhang bekeken worden. Volgens de huidige, algemeen aanvaarde normen, is er in meerjarenperspectief sprake van een gezonde positie.

2.3.3. Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf doen we verslag van het beleidsproces, financiële beleidskader en de verrichtingen op de diverse onderdelen rond het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in 2025.

Beleidsproces en beleidskader

De afgelopen jaren gold de 'Nota Openbare Ruimte 2020-2025' als leidend document voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en haar kapitaalgoederen. Hierin lag de focus op het inhalen van achterstallig onderhoud in 10-15 jaar en het toekomstbestendig inregelen van de kapitaalgoederen. Op 18 september 2025 heeft de gemeenteraad de nieuwe 'Nota Openbare Ruimte 2026-2030' vastgesteld.

Vanuit de eerdere nota zijn meerdere beheerplannen per onderdeel opgesteld en vastgesteld. De beheerplannen vertalen de strategie van de nota naar de praktijk. Eind 2025 is begonnen met het opstellen van geactualiseerde beleids- en beheerplannen per onderdeel. Dit als vervolgstap na het vaststellen van de nieuwe Nota Openbare Ruimte. In 2026 worden de beleids-/beheerplannen aan het college voorgelegd ter vaststelling. Hierin geldt assetmanagement als leidraad.

Financieel beleidskader en ontwikkelingen

Om de openbare ruimte en haar kapitaalgoederen op orde te houden, is er jaarlijks geld beschikbaar. Enerzijds regulier onderhoudsbudget en anderzijds investeringsgeld. In 2025 was er € 35 miljoen beschikbaar voor beheer en onderhoud, inclusief riolering en personele inzet van Groenbeheer. Daarnaast was er € 4 miljoen beschikbaar voor investeringen, waarop afgeschreven wordt. Dit is bedoeld voor grote vervangingen en renovaties bij de onderdelen wegen en water. Hiermee is in 2025 een deel van de grote vervangingsopgave gerealiseerd.

Het beschikbare geld is in 2025 goed besteed aan klein en groot onderhoud. De meeste werkzaamheden zijn volgens planning verlopen. Verderop in deze paragraaf wordt per onderdeel een toelichting gegeven op hetgeen is uitgevoerd.

We blikken eerst nog even terug op de belangrijkste ontwikkelingen voor het beheer van de openbare ruimte.

Prijsstijgingen

De prijsstijgingen in de grond, weg- en waterbouw (GWW) zijn enkele jaren extreem geweest, maar is afgelopen jaar naar normale waarden teruggezakt. Door de onderhoudsbudgetten jaarlijks voldoende te indexeren liep het gat tussen benodigd en beschikbaar budget niet verder op.

Areaaluitbreiding

Het aantal te onderhouden kapitaalgoederen neemt jaarlijks toe. Bijvoorbeeld door woningbouwplannen, nieuwe bedrijventerreinen of lokale initiatieven. Het extra areaal leidt structureel tot extra kosten voor onderhoud en vervanging. In 2025 is hiervoor € 140.000,- gereserveerd, waarmee de extra kosten zijn gedekt.

Integraal en gebiedsgericht werken

Bij het opstellen van de plannen wordt ook gekeken naar andere ontwikkelingen in het gebied. Dit kunnen werken van de gemeente zijn, maar ook van externe partijen. De plannen komen zoveel mogelijk samen op onze integrale kaart, waardoor we werkzaamheden zoveel mogelijk kunnen combineren. Soms moeten we hierdoor schuiven in de planning, maar zetten we het geld wel zo efficiënt mogelijk in. Hiermee beperken we de overlast voor onze inwoners.

Vertraging in plannen

Toch lopen we nog regelmatig tegen vertragingen aan. Dit komt vooral door de krappe arbeidsmarkt. Aannemers en adviesbureaus in de GWW-sector hebben te maken met beperkte capaciteit. We zien dit ook bij nutspartijen. We stemmen onze werkzaamheden namelijk zoveel mogelijk af met nutspartijen. Vooral bij werkzaamheden aan de riolering en wegen liften nutspartijen graag mee. Door het vele werk en beperkte capaciteit bij die partijen geldt er zomaar

een voorbereidingstijd van 2 tot 3 jaar. Hierdoor lopen onze werken soms vertraging op. Het is daarbij belangrijk om de omgeving hierover steeds goed te informeren.

Vergroening versus mobiliteit

Binnen de openbare ruimte proberen we te vergroenen waar mogelijk. Hiermee dragen we bij aan klimaatadaptatie wat nodig is om de leefbaarheid in de toekomst te behouden. Soms gaat dit ten koste van verhardingen, zoals een trottoir of parkeerplaats. Dat kan van invloed zijn op de mobiliteit en bereikbaarheid. Duidelijke uitgangspunten en goede afstemming met de omgeving is dan ook van groot belang. Deze uitgangspunten staan opgenomen in de Nota Openbare Ruimte.

Investeringsgeld

Naast het onderhoudsbudget is er jaarlijks investeringsgeld beschikbaar voor het vervangen en renoveren van kapitaalgoederen binnen de onderdelen wegen en water. In 2025 was dat € 4 miljoen. Hiervoor zijn 9 werken opgestart en grotendeels al uitgevoerd. In de bestuursrapportages is per kwartaal de stand van zaken beschreven.

Nieuwe elementenweg Wolsumerwei Wolsum.

Nieuwe kade (staal + hout) Broerestraat Bolsward.

Bestemmingsreserve kapitaalgoederen

Van de bestemmingsreserve kapitaalgoederen is in 2025 een bedrag onttrokken van € 1.100.000 voor de Herinrichting Bargefenne/Dijkstraat Bolsward (raad 10 juli 2025). Tevens is er de jaarlijkse aanvulling geweest van € 35.000. Met deze bestemmingsreserve kunnen toekomstige onderhouds- pieken worden opgevangen. Dit kan voor alle onderdelen zijn binnen de openbare ruimte.

Bestemmingsreserve Wegen en Water

Voor de onderdelen wegen en water is vanaf 2025 een aparte bestemmingsreserve gemaakt. Als er onderhoudsbudget overblijft, wordt dit via de jaarrekening in de reserve gestopt. Hiermee blijft het geld beschikbaar voor toekomstig onderhoud. Na de jaarrekening van 2024 is de reserve gevuld met ruim € 1,9 miljoen. Door overschrijdingen bij de onderdelen wegen en water was de reserve nodig als dekking. Eind 2025 is de reserve dan ook gezakt naar € 257.000.

Bestemmingsreserve gebouwen

Het onderdeel gebouwen heeft eveneens een eigen bestemmingsreserve. Onderhoudsbudget dat overblijft, wordt in de reserve gestopt. Hierdoor wordt er gespaard voor toekomstig groot onderhoud (geen nieuwbouw). Door groot onderhoud aan met name de bibliotheek in Sneek is een overschrijding ontstaan binnen het onderhoudsbudget. In totaal gaat het om € 665.000. Dat is onttrokken uit de reserve. De omvang is daarmee gedaald naar € 905.000.

Risico's als onderdeel weerstandsvermogen

Het risicoregister Assetmanagement is de input voor de NARIS©-inventarisatie (zie Paragraaf 2 “Weerstandsvermogen en risicobeheersing”). Het risico gerelateerd aan kapitaalgoederen is verdisconteerd in de beschikbare weerstandscapaciteit. Veel bruggen en kaden in stedelijk gebied hebben het einde van de technische levensduur bereikt. De risico's bij deze objecten nemen toe, al hebben we ze goed in beeld door regelmatig te inspecteren en monitoren. Zo zijn de Lemmerbrug en Oppenhuizerbrug in Sneek groots aangepakt, nadat uit een inspectie gebreken waren geconstateerd.

Samenvattend

Met de vorige en nieuwe 'Nota Openbare Ruimte' is de weg ingeslagen om achterstallig onderhoud gefaseerd aan te pakken en de budgetten toekomstbestendig in te regelen. Met het investeringsgeld, aanvullend onderhoudsbudget (vanuit indexatie en areaalgroei) en het instellen van bestemmingsreserves zijn de afgelopen jaren mooie slagen gemaakt. In 2025 is weer veel werk uitgevoerd in de openbare ruimte. Dit draagt bij aan een veilige en prettige leefomgeving.

Onderdelen

De kapitaalgoederen zijn opgedeeld in acht onderdelen. We geven hieronder per onderdeel een terugblik over 2025.

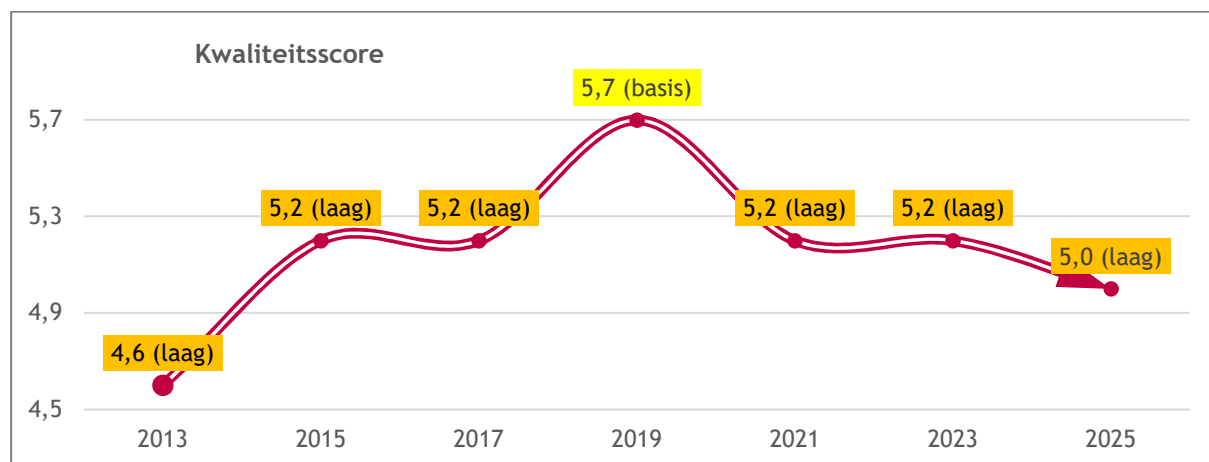
Wegen (programma 2, hoofdtakveld Mobiliteit)

Onderdeel wegenonderhoud

De gemeente heeft een groot areaal aan wegen, fietspaden en trottoirs om veilig en functioneel te onderhouden. Onderhoud doen we op basis van assetmanagement, waarbij we afwegingen maken op basis van kosten, prestaties en risico's.

Weginspecties

In 2025 is een nieuwe weginspectie uitgevoerd van al onze verharde wegen, fietspaden en trottoirs. Hieronder is het verloop van de afgelopen jaren weergegeven.

Het rapportcijfer is ondanks het vele onderhoud en vervanging gedaald naar een 5,0. Dat komt overeen met de kwaliteit 'Laag'. Bij de inspectie is ook een inschatting gemaakt van de achterstanden en deze zijn gegroeid naar ruim € 33 miljoen. De achterstand zit vooral in de elementenverhardingen (bestrating en trottoirs). De komende jaren moeten in het teken staan van het inlopen van de achterstanden om daarmee te groeien naar het kwaliteitsniveau 'Basis'.

Werken wegenonderhoud 2025

De meeste werkzaamheden bij wegen zijn volgens planning verlopen. Hieronder een greep uit de werkzaamheden van 2025:

- Investeringswerken (onderdeel € 4 miljoen), stand van zaken:
 - weg Van Eysingaleane Easterein: gereed
 - wegen in Easterwierrum (fase 1): gestart met uitvoering
 - wegen in Exmorra (fase 3): gereed
 - weg in Tirns: gereed
 - weg Wolsumerwei Wolsum: gereed
- Asfaltverhardingen op onder andere de volgende locaties gerealiseerd:
 - wegen Marnedyk en Gysbert Japiksstraat Witmarsum
 - weg Kleasterdyk Britswert
 - weg Monumentenwei Folsgare
 - weg Hearedyk en Iewei Itens
 - weg Koaidyk It Heidenskip

- fietspad Heeg-Gaastmeer
- fietspad Hommerts-Osingahuizen
- Cementbeton verhardingen op onder andere de volgende locaties gerealiseerd:
 - weg Spyk lens
 - weg Hegedyk Boazum
 - weg Meerweg Allingawier
 - fietspad Bolswarderweg Exmorra
- Elementenverhardingen (bestrating) op onder andere de volgende locaties gerealiseerd:
 - weg Hellingpad en Schans Stavoren
 - weg Butenwei Wommels
 - weg Keizersmantel en Jachthavenstraat Sneek
 - weg De Dyk Woudsend
 - weg Middelseedyk/Kloosterweg Hartwerd
 - wegen It Leech en Suderigge Zurich
- Overige werkzaamheden door de hele gemeente heen gerealiseerd:
 - klein onderhoud en reparatiewerk aan bestrating (waaronder bestrijden boomwortelopdruk)
 - klein onderhoud en reparatiewerk asfaltverhardingen
 - opfrissen markeringen en belijningen
 - aanbrengen bermverhardingen
 - onderhoud halfverhardingen, zoals KoTrec en schelpen
 - onderhoud aan en rondom brandkranen

Noodzakelijk wegenonderhoud uitgevoerd

Bij het wegenonderhoud is in 2025 een overschrijding van ongeveer € 2 miljoen ontstaan. Dit is grotendeels te verklaren door werkzaamheden die zijn uitgesteld van 2024 naar 2025. In 2024 was sprake van een onderschrijding van € 1,6 miljoen. Dit geld is gestort in de bestemmingsreserve en vervolgens goed besteed in 2025. De rest van de overschrijding is ontstaan door noodzakelijk reparatiewerk aan wegen dat niet was voorzien. Concrete voorbeelden zijn de Heidenskipsterdyk tussen Koudum en Workum en een kruispunt in Witmarsum.

Onkruid op elementenverhardingen

Een onderdeel van het beheer van de wegen en paden is het verwijderen van overtollig onkruid. De uitvoering wordt deels in eigen dienst gedaan (voornamelijk borstelen) en deels uitbesteed (thermisch met heet water). De afgelopen jaren is extra inzet gepleegd om de beeldkwaliteit 'Basis' te halen. Op sommige plekken is dat gelukt, maar op andere plekken niet. De hoeveelheid onkruid is erg afhankelijk van de weersomstandigheden. Daardoor liepen we in de groeizame periodes wel eens achter.

Onderdeel straatmeubilair en bebording

Binnen dit onderdeel ligt de focus op het onderhouden en plaatsen van onder andere prullenbakken, bankjes, paaltjes, verkeersborden en bewegwijzering. Dit wordt grotendeels in eigen dienst uitgevoerd. Daarnaast worden de collega's van straatmeubilair ingezet voor ondersteunende activiteiten bij evenementen. Te denken valt aan het transport en beschikbaar stellen van gemeentelijke dranghekken, inrichten stembureaus en diverse bijkomende werkzaamheden.

In 2025 is gestart met de voorbereiding om een nulmeting te doen van alle bebordingen in de gemeente. De nulmeting zou in 2025 plaatsvinden, maar dat is niet gelukt. De nulmeting gaat nu in 2026 plaatsvinden. Daarom is een deel van het onderhoudsbudget van 2025 niet besteed.

NBd bewegwijzering

Het afgelopen jaar is een plan gemaakt om de NBD-bewegwijzering (de blauwe en rode bewegwijzeringsborden) op orde te krijgen en houden. Voor 2026 staan de vervangende werkzaamheden gepland. Dit betekent verlichting ombouwen naar led of indien mogelijk naar fluorescerende bewegwijzeringsborden.

Nabasco-borden

Enkele jaren terug zijn bij een pilot bio-composiet verkeersborden aangeschaft en aangebracht, zogenaamde Nabasco-borden. De verkeersborden zijn gemaakt van riet, kalk en biohars. Uit een evaluatie in 2025 is gebleken dat de borden toch te kwetsbaar zijn en te snel beschadigd raken of slechter zichtbaar zijn. De pilot wordt daarom niet doorgezet.

Onderdeel kabels en leidingen

In 2025 stond de vakgroep Kabels en Leidingen opnieuw voor een breed scala aan uitdagingen en ontwikkelingen. De vakgroep bleef verantwoordelijk voor het verlenen van vergunningen. Hierbij is het belangrijk om met partijen in overleg te gaan hoe we de ondergrond inrichten. Door een volle ondergrond wordt dat steeds lastiger. Verder houdt de vakgroep zich bezig met instemmingsbesluiten voor werkzaamheden van telecom- en nutsbedrijven, evenals het toezicht op de uitvoering van deze werkzaamheden in de openbare ruimte. Voor deze werkzaamheden werden, zoals gebruikelijk, leges geheven.

Toenemende werkdruk door energietransitie

Gedurende 2025 nam de druk op de organisatie verder toe door de groeiende opgaven binnen de energietransitie. Netverzwaringen, uitbreiding van laadinfra, de uitrol van glasvezel, de voorbereiding van warmtenetten en andere infrastructuurprojecten zorgden voor een structureel hogere werklust. De gemeente speelde bovendien een belangrijke rol in het toezicht op grootschalige glasvezelprojecten en netwerkverzwaringen van diverse netbeheerders, waaronder de projecten van NuLelie. Daarbij werd steeds duidelijker dat de opbrengsten uit leges en degeneratiekosten onvoldoende waren om de kosten voor vergunningverlening, toezicht en beleidsontwikkeling te dekken.

Onderzoek leges en herziening degeneratiebeleid

Vanuit de ervaringen in 2025 is vastgesteld dat een herziening van het legesstelsel noodzakelijk is. Daarom werd besloten om in 2026 een onderzoek te gaan starten naar een meer marktconforme en kostendekkende legesstructuur. Ook het beleid rondom degeneratiekosten bleek toe aan vernieuwing. Het doel hiervan is:

- Het verminderen van graafschade en herstelkosten;
- Het verbeteren van de kwaliteit van stoep- en straatherstel;
- Het beperken van maatschappelijke overlast;
- En het efficiënter benutten van de openbare ruimte.

Beleidsontwikkeling: voorbereiding op toekomstige opgaven

In 2025 zijn de eerste stappen gezet richting een aantal beleidsmatige trajecten die in 2026 verder worden uitgewerkt. Het gaat hierbij om:

- Een nieuwe verordening kabels en leidingen;
- De herziening van het Handboek Kabels en Leidingen;
- Een nieuw beleidskader voor bovengrondse infrastructuur, zoals transformatorstations en laadpalen;
- De actualisatie van compensatie- en nadeelcompensatieregelingen.

Deze instrumenten moeten samen een toekomstbestendig en integraal kader vormen om de groeiende hoeveelheid infrastructuur in goede banen te leiden.

Strategisch programmeren en samenwerking

De samenwerking met nutsbedrijven via een projectenmodule in MOOR kreeg in 2025 verder vorm. Voor de korte en middellange termijn werkte de module steeds beter, maar het werd ook duidelijk dat de energietransitie een meerjarige, strategische aanpak vraagt. Met name rond de problematiek van netcongestie werd duidelijk dat vroegtijdige en integrale afstemming noodzakelijk is. De voorbereidingen die in 2025 zijn getroffen, vormen de basis voor verdere doorontwikkeling van strategisch programmeren in 2026. Hierbij is intensieve samenwerking met netbeheerders en omliggende gemeenten essentieel.

Glasvezelprojecten blijven grote opgave

Ook in 2025 bleven glasvezelprojecten een substantiële belasting voor de vakgroep. De hoge intensiteit van de werkzaamheden en het benodigde toezicht vroegen opnieuw om veel inzet. Dit benadrukte het belang van goede procesinrichting en efficiënt toezicht.

Uitbreiding elektriciteitsnet en netcongestie

Netbeheerders voerden in 2025 meerdere grootschalige uitbreidings- en verzwaringstrajecten uit in het elektriciteitsnet. Het vaststellen en inpassen van leidingtracés leidde regelmatig tot spanningen tussen technische noodzaak en gemeentelijke ruimtelijke belangen, zoals wegen, water, groen en

leefkwaliteit. De ervaringen uit 2025 bevestigen het belang van tijdige afstemming en integrale planning om deze knelpunten te beperken.

E-coördinatie en bovengrondse infrastructuur

In 2025 nam het aantal bovengrondse elektronische objecten verder toe, waaronder transformatorhuisjes en laadpalen. De rol van de E-coördinator werd daarmee nog belangrijker. Deze functioneerde steeds meer als schakelpunt tussen interne afdelingen, externe partijen en het op te stellen beleidskader voor bovengrondse infrastructuur. Hierbij wordt samengewerkt met team Netcongestie.

Warmtenetten

Tot slot werd in 2025 verder gewerkt aan de voorbereidingen rond warmtenetten, zoals in Heeg. De vakgroep vervulde hierbij een adviserende rol op het gebied van vergunningen, leges, degeneratiekosten en nadeelcompensatie.

Openbare verlichting (programma 2, hoofdtakveld Mobiliteit)

De gemeente is verantwoordelijk voor de kerntaken van beheer en onderhoud van de openbare verlichting: de masten en armaturen. De Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (OVEF) ondersteunt de gemeente door het verzorgen van het contractbeheer met de aannemer, het verwerken van data mutaties, het berekenen van het energie verbruik en is procesmatig aanspreekpunt voor de netbeheerder. De gecontracteerde aannemer lost storingen en schades op, draagt zorg voor schadeverhaal en voert een groot deel van de vervangingen en (deel)projecten uit, bijvoorbeeld nieuwe aanleg.

Bij het vervangen van openbare verlichting wordt overgeschakeld op energiezuiniger ledverlichting, is er aandacht voor het voorkomen van lichthinder, het creëren van een zo gelijkmatig mogelijke lichtverdeling, maar wordt ook gekeken of lichtmasten achterwege kunnen blijven.

In 2025 zijn onder andere de volgende werkzaamheden volgens planning uitgevoerd:

- Planmatig ongeveer 2.000 armaturen vervangen en aanbrengen op diverse locaties;
- Het schoonmaken van armaturen en rechtzetten van masten;
- Het vervangen van oude lampen door led in een bestaand armatuur;
- Aanbrengen van masten op diverse locaties (inclusief schademasten);
- Het planmatig vervangen van masten is door andere werkzaamheden niet in uitvoering gekomen, alleen kleinschalig bij reconstructie werkzaamheden;
- (Ver)plaatsen van masten en armaturen voor projecten (nieuwbouw, riolering);
- Uitvoering van regulier storing- en schade beheer;
- Een toename van het percentage led armaturen van 60% naar 75%.

Verkeersregelinstallaties (programma 2, hoofdtakveld Mobiliteit)

De gemeente is in het bezit van 5 verkeersregelinstallaties (VRI's), allen in Sneek gesitueerd. Deze VRI's zijn technisch aan het einde van hun levensduur. Voor de 2 VRI's bij de spoorwegovergangen is in de begroting van 2025 investeringsgeld gereserveerd voor vervanging. De voorbereiding hierop is nog niet gestart. Voor de overige 3 VRI's in Sneek is een andere inrichting gewenst, maar ook hiervoor is investeringsgeld gereserveerd voor vervanging of een andere invulling van het kruispunt. De eerste voorbereidingen zijn getroffen, maar de nadere uitwerking volgt nog.

Openbaar groen (programma 2, hoofdtakveld Leefomgeving)

De geplande onderhoudswerkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd. In 2025 hebben we geplant:

- 680 nieuwe bomen;
- 47.000 bolgewassen;
- 12.000 struiken;
- 39.000 vaste planten;
- 39.000 rozen.

Volgens de benchmark Openbaar Groen hebben we 55 m² openbaar groen per inwoner. Dat is 10% hoger dan het landelijk gemiddelde. De kosten voor het openbaar groen zijn met € 34,- per inwoner 30% lager dan de gemeenten uit de benchmark. In het gemeentelijk groen wordt jaarlijks ongeveer 5.004 ton CO₂ vastgelegd.

Vergroenen van de openbare ruimte

Dit jaar hebben we opnieuw stukken verharding vervangen door groen. Een mooi voorbeeld is de Harinxmakade in Sneek. Hier zijn 55.000 klinkers vervangen door gazon. De vaste planten, hagen en enkele nieuwe bomen worden dit voorjaar aangelegd.

Voor

Ook de Jachthavenstraat in Sneek is opnieuw ingericht samen met team Wegen. De oude platanen kregen grotere groenvakken.

Actieplan meer bomen

Op 19 december 2024 nam de gemeenteraad de motie 'Meer bomen in Súdwest-Fryslân' aan. Vervolgens is in 2025 het 'Actieplan Meer Bomen 2026-2035' opgesteld en door het college vastgesteld. Het doel is om het aantal bomen in stedelijke gebieden jaarlijks met 1% laten groeien. Dat betekent:

- 520 extra bomen per jaar;
- Minimaal 5.200 bomen in 2035.

De uitvoering start in 2026 en gebeurt in fases, zoals hieronder is weergegeven.

Maatregel	Verwachte aantal bomen/bos t/m 2035
1. Aanbieden geboortebomen	5.000
2. Aanbieden bomen bij vergroenen tuinen	1.000
3. Actie: 'Waarom staat hier nog geen boom?' (gemeente intern)	500
4. Actie: 'Waarom staat hier nog geen boom?' (wijk/buurtbewoners)	500
5. Meer bomen op schoolpleinen	80
6. Invoeren groennorm	400
7. Versterken groene erven	400
8. Ontwikkelen natuurbegraafplaats	700
9. Versterken groene wiggen en boomstructuren	400

Actie Steenbreek

Steenbreek wil onze leefomgeving groener maken. We informeren en betrekken inwoners, ondernemers en organisaties. Een van de acties is het aanbieden van geveltuinen.

- In 2025 kwamen er 24 geveltuinen bij;
- In totaal zijn er nu 525 tuinen in 25 dorpen en steden.

In het najaar van 2025 zijn 3 prijzen uitgereikt voor de prijsvraag '*Meest vergroende tuin*' tijdens de tuinkeuringsavond van Groei & Bloei. Ook werd de prijs voor de mooiste geveltuin van Sneek en omgeving uitgereikt.

Biodiversiteit

Ook in 2025 hebben vrijwilligers en groenmedewerkers duizenden inheemse kruiden geplant, vooral in grasstroken rond bomen. De planten zijn opgekweekt in Hieslum door Stichting Mens en Landschap.

Vlindertuin vernieuwd

De vlindertuin in het Wilhelminapark in Sneek is opgeknapt. Dit gebeurde samen met IVN Súdwesthoeke, gemeente Súdwest-Fryslân en Aeres VMBO Sneek. Leerlingen maakten het ontwerp en hielpen bij de aanleg. In de zomer organiseerde IVN excursies in de tuin.

Bewonersinitiatief Pottenbuurt

Bewoners van de Pottenbuurt in Koudum hebben samen met Kern met Pit, subsidies en team Groen en Wegen een plan uitgevoerd voor meer groen, parkeerruimte en verbinding. Het project is in april 2025 afgerond.

Ziekten en plagen

In 2025 hebben we veel gedaan om invasieve planten tegen te gaan, zoals reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. De gemeente werkt samen met het CIEF Collectieve Exotenbestrijding Friesland om kennis te delen en inwoners bewust te maken.

De proef met Soilwise tegen de Japanse duizendknoop is geslaagd en krijgt waarschijnlijk een vervolg. Grond met plantenresten werd luchtdicht verpakt met een speciaal granulaat. Daardoor sterven de planten en kan de grond na enkele maanden weer gebruikt worden.

In het voorjaar van 2025 was er opnieuw een gezamenlijke actiedag voor medewerkers van de gemeente en vrijwilligers. Samen hebben we duizenden reuzenberenklauwen verwijderd in het Rasterhoffpark in Sneek. Er deden meer dan 50 mensen mee.

De iepziekte is iets gestegen vergeleken met 2024, maar blijft onder controle (minder dan 1% uitval).

Het aantal bomen met nesten van de eikenprocessierups is opnieuw gedaald door actieve bestrijding:

- 440 bomen / 1460 nesten (2025);
- 787 bomen / 1305 nesten (2024).

Begraafplaatsen

- Op de gemeentelijke begraafplaats in Sneek is het Columbarium grotendeels opgeknapt. In 2026 wordt het mozaïek hersteld en vaste planten aangebracht;
- Op de begraafplaats in Hindeloopen is het nieuwe gedeelte ingericht met bomen en een haag. Daarnaast zijn de graven ingemeten, zodat in de toekomst ook in dit gedeelte begraven kan worden;

- Op de begraafplaats in IJlst zijn de paden vernieuwd. En op verschillende begraafplaatsen hekwerken vervangen;
- De nieuwe Beheerverordening en de daarbij behorende nadere regels van gemeentelijke begraafplaatsen zijn vastgesteld door het college en de gemeenteraad;
- We hebben 177 begrafenissen begeleid en 60 as-bijzettingen / -verstrooiingen, verdeeld over 13 gemeentelijke begraafplaatsen.

Communicatie

Informatie over groen staat actueel op de gemeentelijke website. Ook plaatsen we regelmatig berichten op Facebook en Instagram. In Groot Sneek/Bolsward verscheen een artikel over ons boomspiegelbeheer (minder maaien, meer natuur). De krant 'Op 'e Skille' publiceerde een uitgebreid verhaal over wat er allemaal bij komt te kijken rondom het planten van bomen. De viering van Nationale Boomfeestdag in Stavoren kreeg veel media-aandacht.

Speel- en sportvoorzieningen

De geplande inspecties en onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd. Hierdoor zijn op diverse plekken speel- en sporttoestellen vervangen en ondergronden verbeterd. We gebruiken vanaf 2025 een nieuw beheersysteem, speciaal voor speel- en sporttoestellen. Dit helpt ons beter inspecteren, registreren en plannen.

Dit jaar hebben we 3 natuurgrasvelden, 2 kunstgrasvelden en de skeelerbaan gerenoveerd/ vervangen.

Samen met dorpsbelangen zijn speelplekken vernieuwd en uitgebreid, onder andere in:

- Schraard, Itens, Hemelum en Stavoren;
- Renovatie in Oppenhuizen, Woudsend, Makkum en Sneek (Vesperstraat, Schoolstraat, Gudsekop).

Vanuit BIOR zijn burgerinitiatieven uitgevoerd, zoals De Jellen Sneek. Hier is een nieuw sportplein met basketbal, calisthenics en pannakooi gerealiseerd.

Ook toezeggingen uit 2023 en 2024 zijn afgerond, zoals:

- Scharnegoutum speeltuinvereniging;
- Wommels school.

Waterbouwkundige kunstwerken (programma 2, hoofdtaakveld Mobiliteit)

Binnen dit onderdeel gaat het om onze vele (beweegbare) bruggen, onderdoorgangen, sluizen, steigers, aquaducten, oevers, kaden, havens en stranden. Door middel van ons beheersysteem met daarin recente inspectieresultaten worden de jaarplanningen gemaakt. De toepassing van assetmanagement helpt ons bij het prioriteren.

Onderdeel bruggen, onderdoorgangen en steigers

Bij dit onderdeel is het onderhoud heel divers: van kleine reparaties tot complete vervangingen. Bij de beweegbare bruggen komen daar de elektrisch, hydraulisch en mechanisch aangedreven onderdelen bij. In 2025 is dan ook een enorme lijst aan werken uitgevoerd.

Met een onderhoudsbudget van € 2,35 miljoen zijn onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Renovatie van de volgende beweegbare bruggen: Lemmerbrug en Oppenhuizerbrug in Sneek en die in Parrega en Tjerkwerd;
- In de sluis in Makkum voegwerk vernieuwd in het metselwerk;
- Bij vier bruggen het complete brugdek vervangen;
- Bij enkele beweegbare bruggen nieuwe afsluitboomkasten en -installaties geplaatst;
- Aanpak van brugwachtershuisjes bij enkele beweegbare bruggen;
- Bij acht bruggen betonreparaties uitgevoerd;
- Een kleine 90 bruggen gereinigd en/of geschilderd;
- Ruim 1,5 km aan steigers in onze havens, zoals die van Makkum, Stavoren en Sneek gereinigd;
- In de haven Bearshoeke te Oudega alle afmeerpalen en steigers vervangen;
- Een steiger op het starteiland vervangen;
- Het aanbrengen van nieuwe slijtlagen op acht bruggen;
- Reparaties aan de hameipoort van de Verzetsbrug te Makkum;
- En verder vele, kleine reparaties aan bruggen, steigers en meerpalen uitgevoerd en storingen verholpen, zodat deze objecten en onze havens veilig en bereikbaar bleven.

Met het investeringsgeld is de vervanging van de steiger langs de Somerrakpromenade in Sneek gerealiseerd. Hier zijn we in een afrondende fase beland waarin alleen nog de laatste puntjes op de 'i' gezet moeten worden. Daarnaast is een start gemaakt met het renoveren van enkele zelfbedieningsbruggen om deze om te bouwen naar bediening op afstand. De afronding zal in 2027 zijn.

Herstelde Verzetsbrug in Makkum.

Gerestaureerde fietsbrug Frythof in Raerd d.m.v. hergebruikte materialen.

Onderdeel oevers en kaden

Binnen het onderdeel oevers en kaden lag de focus op de vervanging van vele walbeschoeiingen en kademuren. Het gaat daarbij vaak om constructies die zowel een belangrijke grondkerende functie hebben als aanlegfunctie in stedelijk gebied.

Hoge kosten bij vervanging

Veel oevers en kaden zijn aan vervanging toe, doordat ze het einde van de levensduur hebben bereikt. Het gaat vooral om oevers en kaden in stedelijk gebied, waarbij we meestal niet zonder een constructie kunnen (hout, staal of kunststof). Doordat de sterkte-eisen zijn toegenomen en de materialen kostbaar zijn, is het vervangen van een walbeschoeiing of kademuur fors duurder geworden. Daarbij komt dat we rekening moeten houden met woningen (i.v.m. trillingen) en het verleggen van kabels en leidingen die te dicht in de buurt van de nieuwe constructie liggen. Vooral in stadcentra zorgen ook esthetische eisen voor aanzienlijk hogere kosten.

Uitgevoerde werken

Met het investeringsgeld van de afgelopen jaren zijn de kades langs de Kleine en Grote Dijlakker, Wipstraat en Broerestraat in Bolsward in 2025 afgerond.

Vanuit het onderhoudsbudget oevers en kaden (€ 1,97 miljoen in 2025) zijn onder andere de volgende werken uitgevoerd:

- Het vervangen van een stuk kademuur nabij de sluis in Makkum;
- Het vervangen van walbeschoeiing op diverse locaties, waaronder langs de Stationsweg in Stavoren, de Buterikkers in Workum, Starteiland Sneek, De Terpen in IJlst en Tsjemlan in Gauw, de Bearshoeke in Oudega en langs de Trasmolen in Makkum;
- Het onderhoud aan de verschillende stranden;
- Monitoren van kademuren in stedelijk gebied, om daarmee de toestand van de kademuren goed in beeld te houden;
- Het laten inspecteren van alle oevers en kaden in de gemeente. De inspectie wordt in 2026 afgerond en opgeleverd.

Waterbodems (programma 2, hoofdtaakveld Mobiliteit)

Regulier baggerwerk

Voor het baggeren van onze wateren was in 2025 € 743.000,- te besteden. Het gaat om wateren waar we eigenaar van zijn en wateren waar we een onderhoudsplicht hebben. De afgelopen jaren is een flinke inhaalslag gemaakt en daarbij is een groot deel van het achterstallige onderhoud weggewerkt. Dit deden we regelmatig in combinatie met de verplichtingen vanuit de 'Overdracht Stedelijk Water' (OSW). Door een gebiedsgerichte aanpak zijn er grote slagen gemaakt.

Uitgevoerde werken

Vanuit het onderhoudsbudget zijn in 2025 de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het baggeren van het vaarwater nabij de Gouden Boaijum in Heeg in samenwerking met Provinsje Fryslân;
- Het baggeren van de Trekfeart tussen Workum en Parrega, hier was overlast ontstaan rondom de woonschepen;
- Het baggeren van de Spoorhaven van Stavoren en de gemeentelijke haven van Woudsend;
- Bij deze 4 projecten wordt het slib duurzaam toegepast om het gemeentelijk depot op de Gouden Boaijum op te waarden;
- Meerdere voorbereidende Multibeam-peilingen en onderzoeken voor de baggerwerken voor 2026 en jaren daarna;
- Het baggeren van de tophaven in Sneek;
- Het baggeren in vele kernen, waarbij regulier baggerwerk is gekoppeld aan de opgave van OSW;
- Het op diepte houden van het Makkumerdijp;
- Het onderhouden en toekomstbestendig maken van het gemeentelijke baggerdepot op de Gouden Boaijum.
- In samenwerking met team Groen stellen we een "maairoute" op voor 'hotspots' met grote aangroei van waterplanten in diverse wateren;
- Zoeken naar koppelkansen voor duurzaam baggerwerk, het toepassen van goedgekeurd zand in (woning)bouwprojecten.

Ondanks het vele baggerwerk ontvangt de gemeente nog regelmatig vragen over vaarten die dichtslibben of -groeien door waterplanten. Het gaat vaak om meldingen waar de gemeente geen verplichting heeft. Daarom is op onze website meer uitleg gegeven over wie waarvoor verantwoordelijk is.

Voor het wegwerken van waterplanten is de afgelopen jaren een proef uitgevoerd met een speciale maaiboot (gericht op ecologisch beheer). Dit was in de Dyksfeart tussen Makkum en Workum. 2025 was het derde opeenvolgende en ook het laatste jaar van de proef. De proef wordt nog geëvalueerd tussen de initiatiefnemers: Wetterskip Fryslân en de gemeente. Hoe het vervolg eruit gaat zien, is nog niet bekend.

Stedelijk water

Het beheer en onderhoud van stedelijk water en de overdracht ervan aan Wetterskip Fryslân is afgerond. Om het achterstallige onderhoud weg te werken was jaarlijks € 300.000,- extra beschikbaar in de periode 2022-2025. De kosten voor het wegwerken van het achterstallige onderhoud deelden we met het waterschap. In 2025 is de laatste slag gedaan.

Beheer en onderhoud vijvers

Met Wetterskip Fryslân zijn ook afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud van vijvers in bebouwd gebied. In 2025 is een bedrag van € 400.000,- ontvangen en benut voor het baggeren en hekkelen van vele vijvers.

Riolering (programma 2, hoofdtaakveld Leefomgeving)

In 2025 zijn 10 werken/projecten afgerond dan wel afgesloten. Het gaat hierbij niet alleen om het vervangen van een rioolstreng, maar ook het relinen van riolering. Daarnaast zijn er meerdere projecten in voorbereiding, het gaat hierbij om o.a. De Domp in Sneek en de Julianastraat in IJlst.

Afgeronde projecten en werken

Onderstaand overzicht is een opsomming van de projecten en werken die in 2025 zijn afgerond.

Project		
Makkum	Kalkovens	Riolering
Sneek	Singel	Riolering
Folsgare	Ekersein	Riolering
Woudsend	Poel	Wateroverlast
Woudsend	omgeving Ypecolsga	Wateroverlast
Woudsend	Kosten pomp	Riolering
Kimswerd	Súdterp	Vervangen gemaal
Sneek	Jachthavenstraat	

Dagelijks beheer en onderhoud van de riolering

Het dagelijks beheer en onderhoud van de riolering is essentieel om een goede werking en lange levensduur van het systeem te waarborgen, hiervan zijn de belangrijkste aspecten:

- Visuele Inspectie: controle van de toegangspunten, zoals putdeksels en inspectieputten;
- Reiniging: straatvegen, voor het regelmatig verwijderen van vuil, bladeren, etc.;
- Pompen en kleppen: controle van de werking van pompen en kleppen voor het correct functioneren;
- Preventief onderhoud: het smeren van bewegende delen en het vervangen van versleten onderdelen;
- Periodieke inspecties en onderhoudsbeurten om problemen vroegtijdig te detecteren en te verhelpen.

Foto van rioolwerkzaamheden (o.a. afkoppelen) in Woudsend.

In onderstaand overzicht is het beheer en onderhoud aan rioolgemalen weergegeven en de diverse aanvragen m.b.t. de klimaatsubsidies.

Overzicht van het 'dagelijks beheer en onderhoud' en 'klimaatsubsidies'				
	Actie	Aantal	m2 / m3	Bedrag (€)
1	mechanisch / elektrisch renovaties (riool)pompinstallaties	25		
2	nieuwe (riool)pompinstallaties	7		
3	(Riool)pompinstallaties gereinigd	656		
4	(riool)pompinstallatie storingen verholpen	190		
5	(riool)pompinstallaties inspectie	182		
6	NEN 3140 inspecties (riool)pompinstallatie uitgevoerd	225		
7	Klimaatsubsidies			145.932
	- groene daken	28	1512	55.566
	- groen maken tuin	30	1448	16.350
	- regenwater bergen	5	732 / 61	10.014
	- regenwater gebruikinstallatie	5		13.088
	- regenton (voucher)	1.024		50.914

Vastgoed (programma 1 en 2)

Onderdeel vastgoed

- In 2025 heeft vastgoed 61 percelen snippergrond overgedragen op basis van aankoop- en huurkoopverzoeken. Er is een aantal grote percelen verkocht zoals de IJlsterkade 14 te Sneek, Snekerstraat 14 te Bolsward en Zwolsmanweg 17 te Sneek;
- Aan Liander zijn 30 percelen grond overgedragen ten behoeve van het plaatsen van een nieuw transformatorstation of het aanpassen van een bestaand station;
- De voormalige schoolgebouwen “De Pikeloer” aan de Labadistendyk 7 te Wiuwert en “OBS De Opslach” aan de Schoolsingel 20 te Arum zijn verkocht;
- Vastgoed is begin 2024 gestart met eenduidig beleid ‘Bedrijfsmatig gebruik gemeentewater’. Hierin is in kaart gebracht welke bedrijven, die bedrijfsmatig gebruik maken van gemeentewater, in aanmerking komen voor verhuur, verkoop, grenscorrectie of een vrijstelling. In 2024 zijn alle locaties in kaart gebracht en in 2025 zijn de vervolgacties uitgevoerd. Op dit moment zijn 5 (waterbodemp) percelen verkocht, hebben bij 26 percelen een grenscorrectie plaatsgevonden en zijn 34 percelen verhuurd. Begin 2026 zijn alle vervolgacties afgerond;
- Meerdere strategische aankopen maatschappelijk vastgoed: een opvanglocatie voor Oekraïense ontheemden aan de Eeltjebaasweg in Sneek en aankoop van Waarlamke 1 en De Tjirk 2 te Bolsward voor jongvolwassenen zonder vaste woonplek (bankhoppers).

Onderdeel gebouwen

De gemeente is eigenaar van 256 gebouwen. Aan alle gebouwen voert de gemeente reguliere onderhoudswerkzaamheden uit op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Hierbij een aantal (grotere) uitgelichte werkzaamheden:

- Verbouwing van twee opvanglocaties voor Oekraïense ontheemden (locaties Woldenhof & Eeltjebaasweg Sneek);
- Oplevering groot onderhoud bibliotheek te Sneek;
- Diverse energiebesparende maatregelen uitgevoerd, passend binnen het krediet dat in 2023 door de gemeenteraad beschikbaar is gesteld. Er zijn in 2025 187 zonnepanelen geplaatst, 8 gebouwen gasloos gemaakt en er is op diverse locaties ledverlichting aangebracht;
- Groot onderhoud carillon Martinitoren Sneek.

De afgelopen jaren werd het resterende onderhoudsbudget van gebouwen toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen. Begin 2025 bedroeg de stand van deze bestemmingsreserve € 1.570.000. In 2025 is de reserve benut voor groot onderhoud van € 665.000. Hierdoor is de reserve gedaald naar € 905.000. Voor de komende jaren verwachten we geen overschotten op het onderhoudsbudget. Dit betekent dat de reserve naar verwachting verder zal dalen.

Tot slot is de nieuwbouw van de buitendienst SWF in Bolsward in 2025 van start gegaan. De nieuwbouw heeft een circulair en duurzaam karakter met zoveel mogelijk hergebruikte en bio-based materialen. De buitendienst zorgt voor een schone, veilige en goed onderhouden leefomgeving.

Foto: Carillon Martinitoren Sneek

Foto: Verbouwing opvanglocatie Eeltjebaasweg Sneek

Foto: nieuwbouw buitendienst Bolsward.

2.3.4. Paragraaf 4: Financiering

Inleiding

We geven hier een toelichting op het beleid en de uitvoering van de financiering (treasury). We willen de kosten die de financieringsfunctie met zich meebrengt zo laag mogelijk houden. De opbrengsten die we kunnen behalen willen we juist maximaliseren. Ons streven is om een voldoende grip te hebben/houden op de schuldpositie. Zo geven we inhoud aan de ambitie “financieel vitaal”.

Súdwest-Fryslân is een ontwikkelgemeente. Hierdoor is er sprake van een financieringsbehoefte: we lenen geld om aan betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Dat is niet een probleem zolang de rente over het geleende geld gedekt is in de begroting. Op langere termijn kan een oplopende schuld tot problemen leiden. Ook kan de rentestand stijgen en dalen. Terwijl we elke euro die we aan rente betalen niet aan andere zaken kunnen besteden. De uitdaging is om hier een juiste balans te vinden.

Financieringsbehoefte

In 2025 is een liquiditeitsprognose opgesteld voor de komende vier jaar. Zo bepalen we de financieringsbehoefte en weten we wanneer we geldleningen moeten afsluiten. We hebben in 2025 geen langlopende leningen hoeven af te sluiten om onze liquiditeit te garanderen.

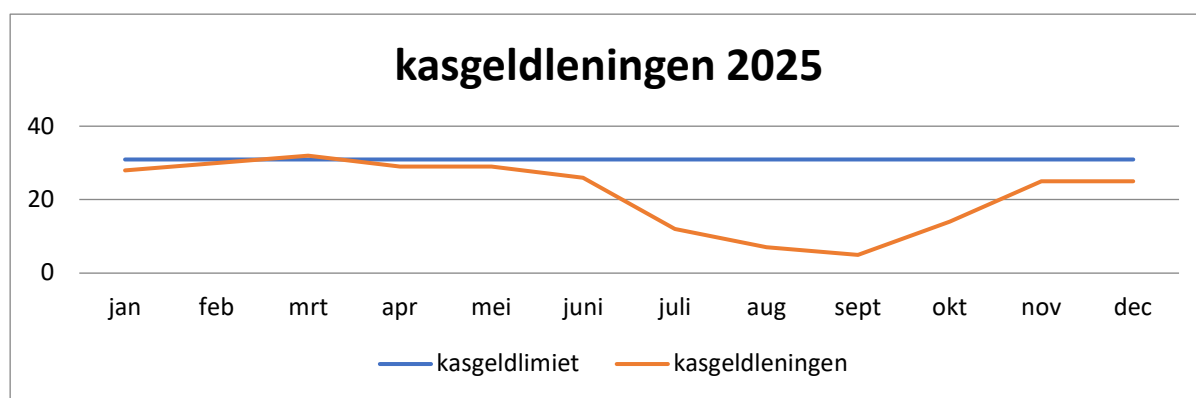
Risico's financieringsfunctie

Onder de risico's van de financieringsfunctie vallen onder andere rente-, krediet-, liquiditeits-, koers- en valutarisico's. Deze onderwerpen zijn opgenomen in het treasurystatuut. Het meest omvattende risico is het renterisico. Ter beperking van het renterisico zijn in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) twee verplichte normen opgenomen: (a) de kasgeldlimiet en (b) de renterisiconorm. Aan deze wettelijke normen moeten we voldoen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Met als doel grote schommelingen in de rentelasten te voorkomen. In de begroting 2025 werd als kasgeldlimiet € 31,4 miljoen berekend. De limiet mag 2 opeenvolgende kwartalen worden overschreden en de limiet hebben we in 2025 niet overschreden vandaar dat er ook geen noodzaak was om langlopende leningen af te sluiten.

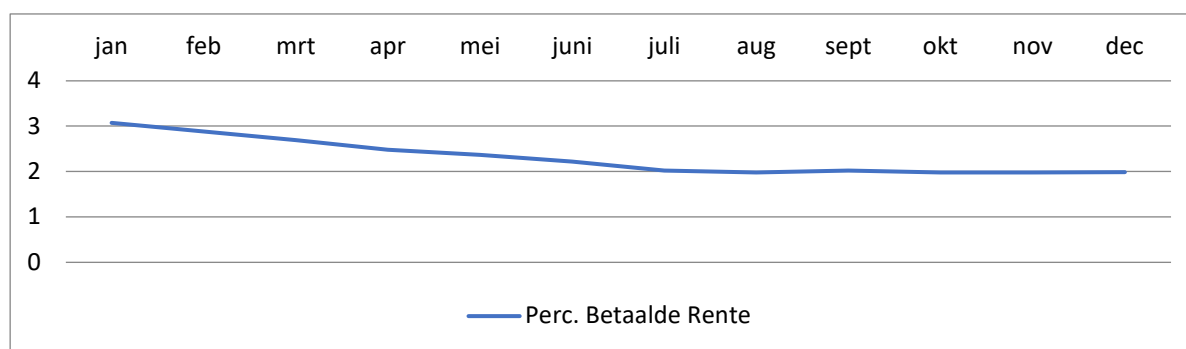
Onderstaande grafiek geeft een overzicht van het verloop van de afgesloten kasgeldleningen (in miljoenen).

Zoals te zien in bovenstaande grafiek hebben we over 2025 diverse kasgeldleningen afgesloten. De daling van de rente in de 2^e helft van 2024 op de geldmarkt heeft zich in de eerste helft van 2025 doorgezet en in de tweede helft van 2025 was het stabiel, de rentekosten in 2025 zijn gedaald ten opzichte van 2024.

De betaalde rente op deze kortlopende leningen varieerde tussen de 1,98% en 3,08%. De totale rentekosten waren ruim € 467.000,00, daarentegen hebben we ruim € 325.000,00 aan rente ontvangen van het schatkistbankieren.

Zie in de grafiek het verloop van de percentages van de betaalde kasgeldrente:

Onderstaande tabel geeft het overzicht van 2025 weer.

Berekening kasgeldlimiet (x € 1.000)						
Omvang begroting per 1 januari 2025		369.000				
Kasgeldlimiet in procenten van de grondslag		8,50%				
Kasgeldlimiet in bedrag		31.365				
	REALISATIE					
	jan-mrt	apr-jun	juli-sep	okt-dec	jaar	
	Totaal vlottende schuld	25.184	33.847	14.707	2.754	19.123
	Totaal vlottende middelen	10.645	14.518	22.761	18.360	16.571
	Totaal netto vlottende schuld	14.539	19.329	-8.054	-15.606	2.552
	Toegestane kasgeldlimiet	31.365	31.365	31.365	31.365	31.365
	Ruimte (+) / Overschrijding (-)	16.826	12.036	39.419	46.971	28.813

Uitgangspunt van de kasgeldlimiet is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. De kasgeldlimiet stelt een grens aan de korte financiering, waardoor het renterisico hierop kan worden beperkt.

Renterisico's vaste schuld en renterisiconorm

De renterisiconorm legt een relatie tussen de opbouw van de leningenportefeuille en de mate waarin we tegenvallers kunnen beperken als gevolg van stijgende rente. We lopen renterisico bij renteaanpassingen en herfinanciering.

Onderstaand schema geeft de renterisico's weer voor de vaste schuld in relatie tot de rente risiconorm volgens de Wet Fido.

Renterisiconorm (x miljoen)		Bedragen €
1	Renteherzieningen	0
2	Aflossingen	14,1
3	Renterisico (1 + 2)	14,1
4	Begrotingstotaal	369
5	Vastgelegd percentage (20%)	20%
6	Renterisiconorm (20% van 4)	73,8
7	Renterisiconorm (6)	73,8
8	Renterisico op vaste schuld (3)	14,1
9	Ruimte (+) (7 - 8)	59,7

Hieruit blijkt dat ruim is voldaan aan de renterisiconorm. De ruimte (zie 9) is namelijk positief.

Leningenportefeuille

Verloop leningenportefeuille

Het verloop van de leningenportefeuille in de periode 2023-2025 is als volgt:

Verloop langlopende leningen (x miljoen)	2023 €	2024 €	2025 €
<u>opgenomen geldleningen</u>			
boekwaarde per 1/1	142,5	154,2	158,0
aangetrokken leningen (+)	29,8	20,0	0,0
aflossingen (-)	18,1	16,2	14,1
opgenomen leningen per 31/12	154,2	158,0	143,9
<u>verstekte geldleningen</u>			
boekwaarde per 1/1	25,4	23,8	21,8
verstekte leningen (+)	0,5	0,0	0,0
aflossingen (-)	2,1	2,0	2,0
verstekte leningen per 31/12	23,8	21,8	19,8
saldo leningen	130,4	136,2	124,1

Schuldpositie

De afgelopen drie jaar hebben we de volgende bedragen geïnvesteerd:

Investeringssaldo (x miljoen)	Rekening 2023	Rekening 2024	Rekening 2025
a. netto investeringen	16,8	18,1	30,8
b. afschrijvingen	-12,2	-12,0	-13,3
Saldo	4,6	6,1	17,5

In de onderstaande tabel geven we het resultaat van de berekening van het EMU-saldo weer.

EMU-saldo (x miljoen)	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025
a. Berekend EMU-saldo	-8,2	-24,8	-13,1
b. EMU-referentiewaarde	-17,1	-17,1	-17,1
Ruimte	8,9	-7,7	4,0

Súdwest-Fryslân heeft voor 2025 een vastgestelde referentiewaarde van € 17,1 miljoen. Deze referentiewaarde is gebaseerd op 0,34% van het BBP. We houden dit bedrag van € 17,1 miljoen aan voor de volgende jaren. We blijven binnen de referentiewaarde, wanneer de som van de investeringen niet groter is dan de som van de referentiewaarde en de jaarlijkse afschrijvingen.

We hebben nog investeringsruimte over om binnen de EMU-referentiewaarde te blijven.

Conclusie.

We voldoen op dit moment aan de wettelijke en gangbare eisen met betrekking tot onze financiering.

2.3.5. Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

1. Inleiding

In deze paragraaf besteden we aandacht aan de organisatieontwikkeling en geven we een overzicht van de loonsom en de omvang van de ambtelijke organisatie.

2. Organisatie

Doorontwikkeling organisatie

Door kortingen vanuit het Rijk op onze belangrijkste inkomstenbron (de algemene uitkering) en een takenpakket dat steeds meer van het Rijk richting gemeenten schuift, staan we ook de komende jaren voor grote financiële uitdagingen. Om onze (meerjaren)begroting sluitend te krijgen hebben we gezamenlijk (ambtelijk en bestuurlijk) de nodige stappen gemaakt. Met lobby richting het Rijk én eigen maatregelen kwamen er kansrijke sporen, deels opgenomen in de Programmabegroting 2025 en verder uitgewerkt in de Programmabegroting 2026. Samen met de extra Rijksmiddelen zorgen deze sporen ervoor dat we een gezonder financieel perspectief hebben. Inclusief financiële ruimte om te blijven investeren in onze ambities en het lange-termijn-perspectief.

De gemeenteraad kreeg ook in 2025 regelmatig inzicht in onze voortgang en kon bijsturen waar nodig. Elk kwartaal rapporteerden we over acties en resultaten. Nieuwe uitdagingen en kansen namen we mee in de bestuursrapportages. Met de Voorjaarsnota 2025 spraken we tijdig met de raad over de financiële vooruitzichten, zodat we samen richting konden geven aan begroting en keuzes voor nieuwe investeringen.

Toegankelijke dienstverlening, digitale innovatie en een gezonde financiële koers blijven voor ons centraal staan. We zorgen ervoor dat we geen lasten doorschuiven naar de toekomst en houden onze financiële buffers op peil. Op die manier creëren we ruimte om te investeren en blijven voorzieningen in balans, waardoor we de betrouwbare overheid blijven die onze inwoners en ondernemers verwachten.

Daarbij hoort ook het goed op orde houden van de bedrijfsvoering van onze eigen organisatie. Naast het scherp sturen op de inzet van personeel voor belangrijke opgaven en de uitvoering van het coalitieakkoord, hebben we tegelijkertijd slim geïnvesteerd in digitale transformatie en de noodzakelijke basisvoorzieningen daarvoor. Ook zetten we in op de Roemer-norm, waarbij inhuur maximaal 10% van de totale loonsom mag bedragen. Samen met de door de raad beschikbaar gestelde aanvullende investeringsgelden ligt er zo een stevige basis voor de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie.

Digitalisering

De digitalisering van onze samenleving zet onverminderd door. De afhankelijkheid van digitale voorzieningen neemt toe, terwijl cyberdreiging, nieuwe wetgeving en technologische ontwikkelingen steeds hogere eisen stellen aan onze informatievoorziening. In 2024 is gestart met de voorbereiding van grootschalige vervangingen in de basisinfrastructuur. In 2025 is verder gewerkt aan het versterken en toekomstbestendig maken van dit technisch fundament, zodat continuïteit, veiligheid en flexibiliteit beter zijn geborgd.

De groeiende complexiteit van digitalisering en data heeft duidelijk gemaakt dat verdere professionalisering van de organisatie noodzakelijk is. Begin 2025 is een verandermanager gestart met de opdracht om de ICT-dienstverlening beter te laten aansluiten op de behoefte van de organisatie. In dat kader is de inrichting van de teams I&A en DIA geanalyseerd en is gewerkt aan een veranderplan gericht op meer samenhang, scherpere prioritering en een betere verbinding tussen strategie en uitvoering. De verdere besluitvorming en implementatie krijgen in 2026 hun vervolg.

In 2025 is daarnaast een datastrategie opgesteld die richting geeft aan de ontwikkeling van datavolwassenheid in de komende jaren. Ook is, in het kader van de Wet open overheid (Woo) en de Archiefwet, een bewaarbeleid vastgesteld als fundament voor duurzaam en ordentelijk informatiebeheer. In aansluiting hierop is beleid ontwikkeld voor het zorgvuldig en verantwoord toepassen van kunstmatige intelligentie (AI). De formele vaststelling hiervan vindt plaats in 2026. Hiermee wordt de basis gelegd voor verdere versterking van de informatiehuishouding,

datagedreven werken en verantwoorde inzet van nieuwe technologie. De toenemende digitale afhankelijkheid vraagt blijvende aandacht voor informatiebeveiliging, privacy en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. Met deze stappen versterken wij de digitale basis van onze organisatie en werken wij aan een toekomstbestendige, betrouwbare en beheersbare informatievoorziening.

Positionering

De gemeente Súdwest-Fryslân kent een rijke historie en streeft ernaar om zich zowel regionaal, provinciaal, landelijk als Europees te onderscheiden. We willen onze gemeente op de kaart zetten door het unieke verhaal van Súdwest-Fryslân te vertellen en uit te dragen. Een sterke profilering, duidelijke positionering en herkenbare identiteit zijn essentieel om dat verhaal krachtig over te brengen.

Dit verhaal integreren we in zowel bestaande als nieuwe projecten en initiatieven, waarbij we voortdurend zoeken naar relevante thema's die onze gemeente uniek maken. Deze thema's zijn onze waterrijke omgeving, ons rijke culturele erfgoed, en onze veelkernigheid en mienskip.

Afgelopen jaar zijn we bijvoorbeeld gestart met het vernieuwen en uitrollen van onze huisstijl: een eigentijdse en onderscheidende visuele identiteit die past bij het karakter van Súdwest-Fryslân. Met consistente fotografie, een herkenbare tone of voice en een samenhangend merkbeeld zorgen we ervoor dat onze communicatie steeds duidelijker één verhaal vertelt. Zowel intern als extern. Zo groeit Súdwest-Fryslân uit tot een merk dat mensen herkennen, begrijpen en voelen.

Arbeidsmarkt

In 2025 is recruitment verder geprofessionaliseerd. Sinds december 2024 is een arbeidsmarktcommunicatiespecialist actief. Vacatures worden doelgroepgericht opgesteld en uitgezet en LinkedIn wordt structureel ingezet als wervings- en communicatiekanaal. Daarnaast zijn arbeidsmarktcampagnes uitgevoerd en is een nieuwe werken-bij-website ontwikkeld, die in januari 2026 is gelanceerd (<https://werkenbij.sudwestfryslan.nl>)

In 2025 is de samenwerking met onderwijsinstellingen voortgezet en verdiept. Het convenant met NHL Stenden vormt hiervoor een belangrijke basis. Daarnaast is de gemeente zichtbaar aanwezig geweest op beurzen en is het stagebeleid verder geïmplementeerd en geborgd binnen de organisatie.

In 2025 is gestart met de ontwikkeling van een nieuw werving- en selectiebeleid. Dit beleid wordt in 2026 vastgesteld en vormt de basis voor een actuele en eenduidige aanpak van werving en selectie binnen de organisatie.

Overzicht van de loonsom en de omvang van de ambtelijke organisatie

In onderstaand overzicht zijn de bezetting en loonsom vermeld voor de periode 2023-2025:

Loonsom	Jaarrekening 2023 x € miljoen	Jaarrekening 2024 x € miljoen	Jaarrekening 2025 x € miljoen
a. Raad	0,9	0,9	1,0
b. Griffie	0,5	0,6	0,6
c. Burgemeester en wethouders	0,8	0,9	0,9
d. Ambtelijke organisatie	72,2	80,6	85,0
Totaal	74,4	83,0	87,5

Bezetting	31-12-2023 fte	31-12-2024 fte	31-12-2025 fte
a. Griffie	5,39 fte	5,61 fte	5,39 fte
b. Ambtelijke organisatie	951,55 fte	984,73 fte	1006,85 fte
Totaal	956,94 fte	990,34 fte	1012,24 fte

Ontwikkeling loonsom:

De loonsom is in 2025 gestegen met € 4,5 miljoen. Dit is in lijn met de stijging van de bezetting en de gemiddelde loonstijging van 1,96% over 2025 volgens de CAO gemeenten.

Een deel van de hogere loonsom wordt gecompenseerd uit de daarvoor beschikbare middelen.

Bij de Actualisatie Programmabegroting 2023 zijn er middelen beschikbaar gesteld om de ambities uit het coalitieakkoord waar te maken (€ 1,7 miljoen), het grootste deel van deze middelen is in 2023 en 2024 gefaseerd ingevuld met extra personeel, het laatste deel hiervan is in 2025 ingevuld, waardoor een hogere bezetting en navenant hogere loonsom. Daarnaast meer inzet van personeel ten behoeve van Energietransitie, wat resulteert in een hogere loonsom, vanuit het Rijk ontvangen wij hiervoor middelen (regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid, zgn. CDOKE middelen). Hetzelfde geldt voor inzet van personeel m.b.t. het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC), hiervoor ontvangen wij vanuit het Rijk ook middelen.

Tevens meer inzet van personeel t.b.v. zorg voor mensen met ernstig psychiatrische aandoeningen (EPA), hiervoor ontvangen wij middelen uit het hoofdlijnenakkoord GGZ.

Ontwikkeling bezetting:

In 2025 is de bezetting ambtelijke organisatie van onze gemeente gestegen met ca. 22 fte t.o.v. 2024. Het grootste gedeelte van de stijging in fte's valt te verklaren doordat organisatie breed vacatureruimte is ingevuld (welke deel uitmaakt van de bestaande beschikbare formatie).

Daarnaast zijn er diverse (toenemende) opgaven vanuit het Rijk in het ruimtelijk en sociaal domein, welke doorwerken in de benodigde ondersteuning. Bij Sociaal Domein is sprake van uitbreiding (deels tijdelijk, deels structureel) voor o.a. jeugd, publieke gezondheid, pilot lichte ondersteuning en inclusiebeleid (waarvoor grotendeels middelen ter beschikking zijn gesteld).

Bij Ruimte en Omgeving ten behoeve van Energietransitie (waarbij dekking uit CDOKE middelen) en daarnaast voor o.a. uitvoering watertakenplan, landschap- en stedenbouw, planeconomie (waarvoor grotendeels middelen ter beschikking zijn gesteld).

Overzicht personele lasten en inkomsten personeel

De salariskosten, de kosten van inhuur, de inkomsten uit detacheringen en de uitkeringen/subsidies voor personeel (ZW/WAZO en loonkostensubsidies) zijn nauw met elkaar verweven. In onderstaande tabel een overzicht van de (afgeronde) totalen in 2025 van de personele lasten en inkomsten.

Onderdeel	Begroot	Werkelijk	Resultaat	Voordeel/nadeel
Personele lasten	100.574.000	100.994.000	-420.000	nadeel
Personele inkomsten	-2.233.000	-2.852.000	619.000	voordeel
Totaal resultaat			199.000	voordeel

Per saldo een voordeel van € 199.000 op de totale personele lasten.

Personele lasten bestaan uit:

Salarissen (loonsom)	€ 87.522.000
Inhuur	€ 13.472.000
Totale personele lasten 2025	€ 100.994.000

Personele inkomsten bestaan uit:

Vergoeding detacheringen	€ 1.789.000
Uitkering ZW/WAZO en loonkostensubsidie	€ 1.063.000
Totale personele inkomsten 2025	€ 2.852.000

De totale inhuurkosten over 2025 zijn flink gedaald ten opzichte van 2024. Inhuur 2024 was € 16,3 mln. tegenover een bedrag aan inhuur van € 13,5 mln. in 2025, per saldo € 2,8 mln. minder aan inhuurkosten.

Toch was er een tekort op inhuur. Er is flink ingezet op het terugdringen van inhuur, wat ook voor een groot deel is gehaald zoals blijkt. Echter niet bij alle onderdelen bleek dit haalbaar en is er een nadeel ontstaan van € 420.000 op de personele lasten.

Er wordt vooral ingehuurd voor seizoenswerk en moeilijk in te vullen vacatures. Met name voor vergunningverlening en ruimtelijke ordening is de arbeidsmarkt krap, waardoor het invullen van formatie met vaste krachten erg lastig is. Om de dienstverlening te borgen wordt gebruik gemaakt van inhuurkrachten.

Daarnaast zijn er organisatie breed extra personele inkomsten m.b.t. detachering van personeel en de uitkeringen van het UWV (ZW en WAZO).

Rechtmatigheid

In de rechtmatigheidsverantwoording heeft het college van burgemeester en wethouders toegelicht in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties deels onrechtmatig tot stand zijn gekomen.

De geconstateerde afwijkingen blijven dus niet onder de door de gemeenteraad vastgestelde grens van 2% van het totaal van de jaarlasten (exclusief de toevoegingen aan de reserves).

In deze paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid en welke acties ondernomen worden om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen. In onderstaande tabel staan de onrechtmatigheden per criterium weergegeven.

Het begrotingscriterium houdt in dat financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. Bij het voorwaarden criterium wordt gerapporteerd of besteding en inning van gelden door de gemeente voldoen aan de gestelde voorwaarden. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke verordeningen die door de gemeenteraad vastgesteld. Bij het Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium gaat het om de toets of het college voldoende waarborgen heeft genomen om te

voorkomen dat als gevolg van misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving bijvoorbeeld ten onrechte subsidies zijn verleend. In onderstaande tabel staan de geconstateerde afwijkingen weergegeven.

Criterium	Omschrijving	Foutbedrag	Onduidelijkheden
a. Begrotingscriterium	a1. Afwijkingen programma's	€ 12.225.000,00	€ -
	a2. Overschrijding investeringskredieten	€ -	€ -
	a3. Subsidies	€ 243.967,00	€ -
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		€ 12.468.967,00	€ -
acceptabel (passend in raadsbeleid)		€ 12.225.000,00	€ -
Niet-acceptabele onrechtmatigheden toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf Bedrijfsvoering		€ 243.967,00	€ -
b. Voorwaardencriterium	b1. Inkopen en aanbestedingen	€ 972.000,00	€ -
c. Misbruik en Oneigenlijk Gebruik		€ -	
Totaal onrechtmatigheden		€ 13.440.967,00	€ -
Waarvan acceptabel		€ 12.225.000,00	€ -
Totaal niet-acceptabel		€ 1.215.967,00	€ -

Bij het begrotingscriterium gaat het om onrechtmatige afwijkingen van in totaal bijna € 12,5 miljoen.

Bij de programma's is er bij alle programma's sprake van afwijkingen groter dan € 100.000,-. In totaal gaat het om onrechtmatige afwijkingen van in totaal € 12.225.000,-. Dit zijn afwijkingen aan de lastenkant (nadelen).

Deze afwijkingen zijn als acceptabel beoordeeld. Dat betekent dat deze voldoen aan de spelregels die hieraan zijn gesteld door de gemeenteraad. Dat zijn daarmee acceptabele begrotingsonrechtmatigheden: onrechtmatigheden die passen binnen de gestelde kaders door de gemeenteraad in de financiële verordening.

Deze onrechtmatigheden worden veroorzaakt door de wettelijke plicht om jeugdzorg te bieden (programma 1) wat zorgt voor een nadeel op de lichte ondersteuning van € 2,6 miljoen en op specialistische ondersteuning van € 1,7 miljoen, welke per saldo zorgen voor een tekort op het programma. Bij programma 2 zijn er administratieve verwerkingen rond een aantal grondcomplexen (programma 2) welke zorgen voor een nadeel van € 6,8 miljoen. Daarnaast zijn er overschrijdingen op onderhoud wegen en onderhoud bruggen die zorgen voor een nadeel van € 3,9 miljoen. Met de gemeenteraad is afgesproken dat deze worden gedekt vanuit de reserve Wegen en Water. Bij programma 3 is er nadeel door een substantiële toevoeging aan de voorziening pensioenen wethouders van € 1.145.000,-. Deze vloeit voort uit de verplichting om te zorgen voor voldoende middelen in verband met de overdracht van de pensioenen van wethouders naar het ABP per 1 januari 2028. In de jaarrekening 2025 moet al rekening worden gehouden met de benodigde overdrachtswaarde.

De afwijkingen zijn ook gemeld en toegelicht in -voor zover mogelijk- een tussentijdse rapportage en/of de jaarrekening.

Er zijn in 2025 diverse subsidies hoger beschikt dan wat de gemeenteraad in de programmabegroting 2025 maximaal heeft beschikbaar gesteld, waarbij dit in bepaalde gevallen ook ligt aan onjuiste indexering. In totaal is een bedrag van € 243.967,- aan begrotingsonrechtmatigheid op het vlak van

de subsidies geconstateerd. Er is inmiddels een nieuwe subsidiemodule aangeschaft, waardoor de sturingsinformatie ook verbeterd is. Met een aantal andere verbetermaatregelen is de verwachting dat het aantal fouten in 2026 zal dalen.

Daarmee is er op programmaniveau sprake van niet-acceptabele onrechtmatige afwijkingen van in totaal € 243.967,-.

Wij hebben geconstateerd dat de analyse van programmaresultaten (deels), incidentele en investeringskredieten het afgelopen jaar verder is verbeterd en meer systematisch uitgevoerd en aangeleverd wordt voor de interne controle.

Bij het Voorwaarden criterium gaat het om het niet-Europees aanbesteden van diverse inkopen van de gemeente. Vorig jaar (boekjaar 2024) was het foutenbedrag € 1,1 miljoen, over dit boekjaar is het foutenbedrag dus gedaald naar € 972.000,-. Ten tijde van de bestuursrapportages hadden wij ook de inschatting dat het foutenbedrag rond dit totaalbedrag zou uitkomen. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

Schoonmaak Kantoren	€ 630.000,-
Schoonmaak opvanglocaties	€ 143.000,-
Inhuur tolken	€ 73.000,-
Advertenties e.d.	€ 126.000,-
	----- +
	€ 972.000,-

Voor de beide laatste inkopen zijn inmiddels Europese aanbestedingstrajecten gestart, waardoor deze in de loop van 2026 zullen zijn opgelost. De inkoop van de schoonmaakwerkzaamheden is nog in onderzoek, daarbij zal er naar verwachting in 2027 een rechtmatige oplossing zijn.

Bij het criterium Misbruik & Oneigenlijk Gebruik zijn geen fouten of onduidelijkheden geconstateerd in het jaar 2025.

Niet financiële onrechtmatigheden

De commissie BBV geeft via de kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de controleverklaring voor de decentrale overheden. In 2021 is hierop een addendum verschenen, met de stellige uitspraak dat “niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de Wet Fido en bijbehorende regelingen in de paragraaf bedrijfsvoering moeten worden opgenomen en toegelicht”. Aan deze overtredingen van de Wet Fido zijn in veel gevallen geen (directe) financiële gevolgen verbonden. Te denken valt hierbij aan het overschrijden van de renterisiconorm en/of de kasgeldlimiet voor meerdere kwartalen. Deze onrechtmatigheden hoeven derhalve niet te worden opgenomen in de verklaring van rechtmatigheid. De commissie BBV is echter van mening dat onrechtmatigheden op dit vlak van belang kan zijn voor het beeld dat de raad heeft over de financiële positie van de gemeente en dat de raad geïnformeerd dient te worden over deze afwijkingen. In paragraaf 4 “Financiering” is de kasgeldlimiet en de renterisiconorm verder uitgewerkt. In 2025 waren er geen overschrijdingen van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet voor meerdere kwartalen. Van niet-financiële onrechtmatigheden is dan ook geen sprake.

Informatiebeveiliging

In 2025 is informatiebeveiliging binnen de gemeente structureel gemonitord en gerapporteerd via kwartaalrapportages, zodat het management periodiek inzicht heeft in het incidentbeeld en de benodigde prioriteiten. In 2025 zijn 435 meldingen geregistreerd. Van de 435 incidentmeldingen, zijn 29 behandeld als beveiligingsincident; het beeld werd vooral bepaald door kwetsbaarheden, misbruik en phishing. Waar sprake was van (vermoedelijke) datalekken is volgens de geldende procedure gehandeld, inclusief beoordeling van eventuele meldplicht.

Belangrijkste verbetermaatregelen in 2025 waren: versterking van technische detectie- en responsmogelijkheden bij phishing, professionalisering van Bedrijfs- Continuïteit Management (BCM) door structureel uitwijktesten te plannen, een cyberdraaiboek op te stellen en cyberincidenten te oefenen, het explicieter borgen van informatiebeveiliging in leveranciersmanagement bij verlengingen en inkoop-/aanbestedingen, en het leggen van een basis voor een Information Security

Management System (ISMS). De invoering van de Cyberbeveiligingswet is uitgesteld tot het tweede kwartaal van 2026. Dit uitstel verandert niet de noodzaak om de weerbaarheid te versterken; het biedt wel ruimte om de ingezette professionalisering (o.a. ISMS, BCM en ketenbeheersing) gecontroleerd en planmatig verder uit te werken.

Bescherming van persoonsgegevens en de Algemene verordening gegevensbescherming

Digitalisering en de toepassing van nieuwe technologieën leiden tot veranderingen in de samenleving. Hierdoor verschuiven ook de verwachtingen die inwoners, ondernemers en instellingen hebben van de gemeentelijke dienstverlening en de omgang met de gegevens die worden toevertrouwd. De manier van omgaan met deze persoonsgegevens speelt een belangrijke rol bij het waarmaken van die verwachtingen.

Om het vertrouwen van mensen en hun gevoel van veiligheid op peil te houden is daarom een goede balans nodig tussen de kansen van digitalisering en de bescherming van persoonsgegevens. De Algemene verordening gegevensbescherming (Avg) voorziet in het kader om die balans te waarborgen. Voor de gemeente betekenen bovenstaande punten o.a. dat inwoners vragen kunnen stellen over hoe er met hun persoonsgegevens wordt omgegaan, dat de gemeente transparant moet zijn en verantwoording af wil leggen over hoe zij met persoonsgegevens omgaat en dat bij schending van deze privacyrechten er consequenties zijn.

In 2025 is het goede niveau van bescherming van de persoonsgegevens verder bestendigd. De jaarlijkse rapportage geeft over 2025 aan dat de gemeente Súdwest-Fryslân voor 74% aan van de normen uit het normenkader voldoet. De digitale uitdagingen en nieuwe wetgeving, zoals bijvoorbeeld de AI (Artificiële Intelligentie) Act, creëert kansen, maar vraagt ook om extra inzet en alertheid als het gaat om de bescherming van persoonsgegevens. De AI Act is van kracht geworden in augustus 2024 en de volledige implementatie dient augustus 2027 gereed te zijn. In 2025 is in de Projectgroep Slim, veilig en verantwoord werken met AI meegewerkt aan het vormgeven van beleid, instrumenten en het werkproces als het gaat om persoonsgegevens en AI. Als er bij het gebruik van AI persoonsgegevens van inwoners worden verwerkt, dan vraagt dat om transparantie, rechtmatige toetsing en de inzet van extra maatregelen.

2.3.6. Paragraaf 6: Verbonden partijen

1. Inleiding

De meeste taken die de gemeente uitvoert zijn door een scala van wetgeving opgedragen aan de gemeente (bijv. inzameling huishoudelijk afval en uitvoering van de participatiewet). Een aantal andere taken voert de gemeente uit op eigen initiatief (bijv. grondexploitatie en sport). Bij de uitvoering van de taken maakt de gemeente de keus om deze zelf te doen of om deze door een ander uit te laten voeren.

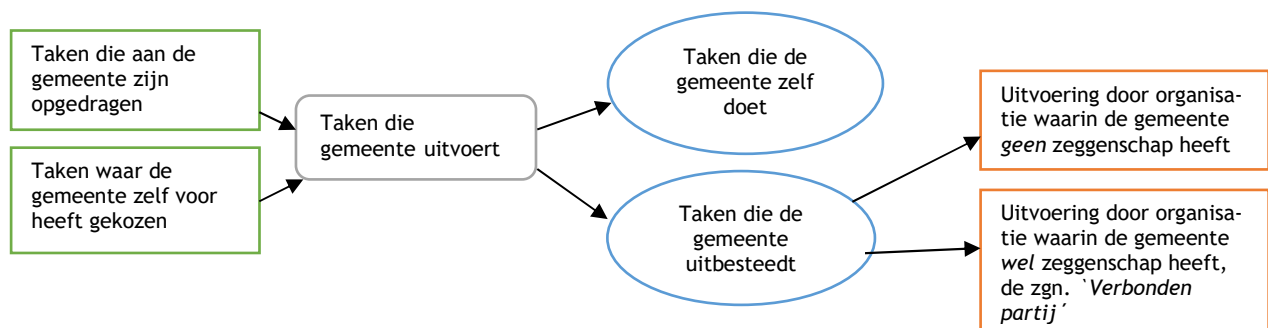
De keuze wordt gemaakt op basis van de beantwoording van de volgende vragen:

- Of er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen kunnen worden behaald;
- Of bij de uitvoering/dienstverlening een hogere kwaliteit/dienstverlening wordt gerealiseerd.

Is er voor gekozen om een taak door een ander te laten doen dan zijn er twee keuzes, te weten:

1. Dit te laten doen door een organisatie waarin de gemeente *geen* zeggenschap heeft;
2. Dit te laten doen door een organisatie waarin de gemeente *wel* zeggenschap heeft.

Schematisch kan dit als volgt worden weergegeven:

2. Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Dit is geregeld in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording waarin staat dat een verbonden *partij een privaats- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.*

3. Beleidskader/Visie

In de in 2016 door de raad vastgestelde Nota verbonden partijen is vastgelegd dat een verbonden partij moet bijdragen aan een efficiëntere en effectievere mogelijkheid tot uitvoering van een bepaalde taak. Steeds weer moet de afweging worden gemaakt welke aanpak de beste is en/of we de taak uitvoeren op de manier die de raad voor ogen heeft. Hierbij houden we rekening met het uitgangspunt dat wij een zodanige omvang hebben dat wij prima in staat zijn de meeste taken in eigen beheer uit voeren tegen aanvaardbare kosten.

Niet in alle gevallen heeft de gemeente zelf de vrijheid om te kiezen voor het al of niet aangaan van een verbonden partij. Een voorbeeld hiervan is de totstandkoming van de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) die vanuit het Rijk aan de gemeente is opgelegd.

4. Soorten verbonden partijen

Zoals gesteld kennen we twee soorten verbonden partijen, nl. die zijn opgericht onder publiekrechtelijk en die onder privaatrechtelijk recht.

4.1 Publiekrechtelijke verbonden partij

Het gaat hier om een samenwerkingsvorm tussen overheden onderling. Een dergelijke verbonden partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. In de gemeenschappelijke regeling regelen de deelnemende overheden de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. Mocht de gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoen dan zijn de deelnemers gezamenlijk verantwoordelijk voor een eventueel nadelig saldo.

4.2 Privaatrechtelijke verbonden partij

Hiervan is sprake als wordt gekozen voor een samenwerking tussen overheden onderling (bijv. Bank Nederlandse Gemeenten) of tussen overheden en private partijen.

De samenwerking is dan geregeld op basis van het gestelde in het Burgerlijk Wetboek (Boek 2).

Privaatrechtelijke verbonden partijen zijn:

- Verenigingen;
- Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
- Naamloze vennootschappen;
- Besloten vennootschappen; of
- Stichtingen.

5. Voorschriften

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten staat welke informatie bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- a. De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 1. Gemeenschappelijke regelingen;
 2. Vennootschappen en coöperaties;
 3. Stichtingen en verenigingen;
 4. Overige verbonden partijen.

In de lijst per verbonden partij wordt per verbonden partij de volgende informatie opgenomen:

1. De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
2. Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
3. De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
4. De verwachte omvang van het financieel resultaat;
5. Eventuele risico's.

6. Verbonden partijen

De visie en de beleidsvoornemens over verbonden partijen zijn opgenomen in de op 14 juli 2015 door de raad vastgestelde Nota verbonden partijen.

6.1 Gemeenschappelijke regelingen

Algemeen: de cijfers over 2025 zijn nog niet bekend, de laatste vastgestelde jaarcijfers zijn daarom als uitgangspunt genomen.

Veiligheidsregio	
Wijze van belang:	Binnen de Veiligheidsregio Fryslân werken de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Financieel belang:	De vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo voor de programma's gezondheid en crisisbeheersing wordt verdeeld op basis van het inwonertal. De bijdrage voor het programma Brandweer wordt verdeeld op basis van de verdeling van het cluster openbare orde en veiligheid (OOV) binnen de algemene uitkering uit het Gemeentefonds die de gemeenten jaarlijks ontvangen.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 8.868.135; 31 december 2024: € 10.661.592.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 50.187.182; 31 december 2024: € 45.019.222.
Omvang resultaat:	€ 3.643.126
Risico's:	Zolang alle gemeenten de afgesproken bijdrage betalen is er sprake van een te verwaarlozen risico.

Fryslân-West	
Wijze van belang:	Samen met nv Empatec vormt deze gemeenschappelijke regeling het sociale werkbedrijf dat onder de naam van Empatec en Pastiel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek biedt (Empatec) of deze begeleidt/re-integreert naar een zinvolle werkplek (Pastiel).
Financieel belang:	De gemeentelijke bijdrage is geraamd op € 1.800 per werknemer. De bijdrage is ten opzichte van 2023 verlaagd. Deze gemeentelijke bijdrage loopt af naar nihil in 2027.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 9.519.000; 31 december 2024: € 10.811.000.
Vreemd vermogen (kort):	1 januari 2024: € 1.179.000; 31 december 2024: € 927.000.
Omvang resultaat:	€ 112.000
Risico's:	De inschatting is dat de reserves toereikend zijn om financiële risico's, zoals de rijksbijdrage SW, opbrengsten LKS en begeleidingskosten Beschut Werk en loonkosten, op te kunnen vangen.

De Marrekrite	
Wijze van belang:	De Marrekrite onderhoudt en beheert meer dan 3.500 vrije ligplaatsen midden in de natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Daarnaast beheert en onderhoudt De Marrekrite het fietsknooppuntennetwerk en andere routestructuren op het land.
Financieel belang:	De vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo voor het onderdeel waterrecreatie wordt verdeeld op basis van het aantal inwoners (40%), het aantal watersportovernachtingen (40%) en het aantal meters aanlegvoorziening (20%). De vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo voor het onderdeel landrecreatie wordt verdeeld op basis van het aantal inwoners (50%) en het aantal landovernachtingen (50%).
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 4.328.380; 31 december 2024: € 4.256.355.
Vreemd vermogen:	1 januari 2024: € 3.866.667; 31 december 2024: € 4.733.333. Er is vreemd vermogen aangetrokken om de investeringspiek op te kunnen vangen.
Omvang resultaat:	€ 127.975
Risico's:	Zolang binnen de begroting wordt gewerkt en iedere deelnemer zijn bijdrage betaalt is er sprake van een zeer gering risico.

Hûs en Hiem	
Wijze van belang:	Welstands- en monumentenadvisering voor de deelnemende gemeenten.
Financieel belang:	Elke deelnemende gemeente draagt bij in de kosten van Hûs en Hiem naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 256.743 31 december 2024: € 382.955
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0 31 december 2024: € 0
Omvang resultaat:	€ 123.212
Risico's:	Zolang binnen de begroting wordt gewerkt en iedere deelnemer zijn bijdrage betaalt is er sprake van een zeer gering risico.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	
Wijze van belang:	Inzetten voor een betere en veilige leefomgeving in Fryslân door vergunningen te verstrekken, toezicht te houden, te handhaven daar waar nodig en advisering op het gebied van op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang:	Elke deelnemende gemeente draagt bij op basis van het aantal inrichtingen per deelnemer en het al/niet afnemen van plustaken.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 1.278.771; 31 december 2024: € 839.506.
Vreemd vermogen (kort):	1 januari 2024: € 4.606.451; 31 december 2024: € 4.070.542.
Omvang resultaat:	€ 361.794 negatief
Risico's:	Zolang binnen de begroting wordt gewerkt en iedere deelnemer zijn bijdrage betaalt is er sprake van een zeer gering risico.

6.2 Vennootschappen en coöperaties

nv Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Wijze van belang:	Duurzaam bijdragen aan het laag houden van de kosten van de maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal van 321.513 aandelen keer € 2,50 geeft een waarde van € 803.782,50.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 4.721.000.000; 31 december 2024: € 4.777.000.000.
Vreemd vermogen:	1 januari 2024: € 110.819.000.000; 31 december 2024: € 123.164.000.000.
Omvang resultaat begrotingsjaar:	€ 294.000.000
Risico's:	Geen bijzondere risico's.

Vitens	
Wijze van belang:	Leveren van drinkwater.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal ter waarde van € 56.720.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 677.700.000; 31 december 2024: € 713.600.000.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 1.284.200.000 31 december 2024: € 1.395.700.000.
Omvang resultaat:	€ 34.500.000
Risico's:	Het risico beperkt zich tot de deelname in het aandelenkapitaal.

Afvalsturing Friesland (Omrin)	
Wijze van belang:	Transitie van afval naar grondstof en het sluiten van de kringlopen.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal ter waarde van € 140.899.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 78.528.000 31 december 2024: € 83.562.000.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 1.138.000 31 december 2024: € 85.000.000.
Omvang resultaat:	€ 7.130.000
Risico's:	De belangrijkste risico's voor de vennootschap liggen vooral in de technische beschikbaarheid van de kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt. Daarnaast kan aanpassing van de milieuregelgeving van invloed zijn op de toekomstige resultaten.
Bijzonderheden:	Vanaf het boekjaar 2016 is deze vennootschap belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Vastgoed Zwembad Sneek	
Wijze van belang:	Beheer en exploitatie zwembad Sneek.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal (incl. gestort agio) van een bedrag van € 389.387.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € -29.053; 31 december 2024: € 177.955.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 2.127.581; 31 december 2024: € 1.814.789.
Omvang resultaat:	€ 207.008
Risico's:	Geen bijzondere risico's.

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân	
Wijze van belang:	Beheer en onderhoud openbare verlichting in Fryslân en inkoop energie voor haar leden.
Financieel belang:	-.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 128.948 31 december 2024: € 704.627
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0 31 december 2024: € 0
Omvang resultaat begrotingsjaar:	€ 575.679
Risico's:	Als ieder lid zich aan het bepaalde statuten houdt is er sprake van een gering risico.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie bv	
Wijze van belang:	Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE was het 50% aandeel in nv Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ, o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borsele). Het bedrijf Delta nv heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze procedure is het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht in deze bv.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal van € 19 in het totale aandelenkapitaal van € 1.500.000.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 1.443.974 31 december 2024: € 0
Vreemd vermogen (kort):	1 januari 2024: € 31.981 31 december 2024: € 0
Omvang resultaat:	€ 19.735 negatief
Risico's:	De aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal.
Bijzonderheden:	De BV is in 2025 opgeheven.

CSV Amsterdam bv	
Wijze van belang:	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero.
Financieel belang:	Deelname in het aandelenkapitaal van € 19 in het totale aandelenkapitaal van € 20.000.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 84.349 31 december 2024: € 8.580.202
Vreemd vermogen (kort):	1 januari 2024: € 64.446 31 december 2024: € 6.572
Omvang resultaat:	€ 8.095.853
Risico's:	De aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal.
Bijzonderheden:	De BV zal naar alle waarschijnlijkheid opgeheven worden in 2025.

Coöperatie Data Fryslân	
Wijze van belang:	Gezamenlijke strategie die richting geeft aan de ingrijpende invloed die data gedreven werken krijgt op de toekomst van bestuurlijk Fryslân.
Financieel belang:	Geen financieel belang. Het gaat om een lidmaatschap.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 427.238 31 december 2024: € 422.357
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0. 31 december 2024: € 0
Omvang resultaat:	€ 4.881 negatief
Risico's:	Als ieder lid zich aan het bepaalde in de statuten houdt is er sprake van een gering risico.

Windpark Nij Hiddum Houw	
Wijze van belang:	De gemeente is mede aandeelhouder van het windpark
Financieel belang:	De gemeente heeft kapitaal ingebracht ter hoogte van 50% van de aandelen.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 2.980.480 31 december 2024: € 2.402.673
Vreemd vermogen:	1 januari 2024: € 30.592.239 31 december 2024: € 29.583.905
Omvang resultaat begrotingsjaar:	€ 222.193
Risico's:	De risico's zijn gering.

6.3 Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	
Wijze van belang:	Belangenbehartiging van de leden.
Financieel belang:	De contributie was in 2023 € 136.525,20 (excl. btw). De contributie was in 2024 € 145.788,04 (excl. btw). De contributie was in 2025 € 152.627,60 (excl. btw).
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 56.301.000; 31 december 2024: € 60.360.000.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0; 31 december 2024: € 0.
Omvang resultaat:	€ 26.000 negatief
Risico's:	Gering, gezien het eigen vermogen en het feit dat er geen vreemd vermogen op lange termijn is aangetrokken.

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)	
Wijze van belang:	Belangenbehartiging, advisering, dienstverlening, platform-functie en vertegenwoordiging van en voor de leden.
Financieel belang:	Een jaarlijkse contributie in 2023 van € 0,50 per inwoner (totaal € 45.150,00). De jaarlijkse contributie in 2024 was € 0,62 per inwoner (totaal 56.347,46). De jaarlijkse contributie in 2025 was € 0,69 per inwoner (totaal € 62.390,49)
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 171.273,36; 31 december 2024: € 173.506,99
Vreemd vermogen:	1 januari 2024: € 0; 31 december 2024: € 0
Omvang resultaat:	€ 2.233,63
Risico's:	Geen

Vereniging van Waddenzeegemeenten	
Wijze van belang:	De vereniging is een platform voor overleg en informatie- en kennisuitwisseling van die aangelegenheden die het Waddengebied in bestuurlijk zin raken. De vereniging behartigt de belangen van de leden bij de betrokken instanties en doet de uitvoering van gezamenlijke projecten.
Financieel belang:	De contributie voor 2023 was € 11.051; in 2024 € 13.758; in 2025 € 14.393.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 135.633; 31 december 2024: € 167.063
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0; 31 december 2024: € 0.
Omvang resultaat:	€ 31.430
Risico's:	De risico's zijn beperkt voor zover de vereniging binnen de vastgestelde begroting handelt en de leden hun bijdrage voldoen.

Stichting Sociaal Collectief Súdwest-Fryslân	
Wijze van belang:	Het bieden van ondersteuning bij het behouden en (door)ontwikkelen van een sociale infrastructuur in buurten, wijken en dorpen, zodat inwoners die ondersteuning nodig hebben dichtbij kunnen worden geholpen.
Financieel belang:	In 2023 heeft de stichting een bedrag van € 2.221.983 van ons ontvangen, voor het uitvoeren van een groot aantal activiteiten. In 2024 heeft de stichting in totaal € 2.416.653 ontvangen. In 2025 heeft de stichting in totaal € 2.561.198 ontvangen.
Eigen vermogen:	1 januari 2024: € 469.063; 31 december 2024: € 679.249.
Vreemd vermogen (lang):	1 januari 2024: € 0 31 december 2024: € 0.
Omvang resultaat:	€ 210.186
Risico's:	De stichting, die ingaande 1 januari 2018 actief is, is nauw gelieerd aan de gemeente Súdwest-Fryslân doordat de gemeente de enige opdrachtgever voor de stichting is. Voor zover de stichting zijn activiteiten uitvoert binnen de begroting is er geen risico als de gemeente aan zijn verplichtingen voldoet.

6.4 Overige verbonden partijen

Geen.

2.3.7. Paragraaf 7: Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf Grondbeleid staat hoe het college het grondbeleid inzet om bestuurlijke ambities en ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De raad heeft hiervoor eind 2021 een [Nota grondbeleid](#) vastgesteld, anticiperend op de Omgevingswet. Per ontwikkeling wordt bepaald om actief of faciliterend grondbeleid in te zetten. In deze paragraaf wordt een financiële uiteenzetting gegeven van de ontwikkeling van de grondcomplexen over het afgelopen jaar.

De raad heeft ondertussen met de “Startnotitie: keuzes op grondbeleid” opdracht gegeven om met een nieuwe en toekomstbestendig grondbeleid te komen. Omdat dit een terugblik is op 2025 is dit nog niet gebruikt in deze jaarrekening.

Woningbouw

In 2025 zijn in de gemeentelijke grondexploitaties 115 woningbouwkavels verkocht. Dit komt grotendeels omdat de verkoop in De Wending is gestart (66 kavels verkocht). Voor het overige zijn kavels verkocht in Oosthem en Sneek (Boschplein en JW Frisoweg). Op dit moment bedraagt de kavelvoorraad nog ca 710 stuks. Dit zijn kavels die horen bij harde plannen welke door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast zijn er nog ca 830 woningen in de voorbereidingsfase. De gemeente ontwikkelt in de komende tijd daarmee ca 1.540 kavels.

In 2025 zijn door de raad grondexploitaties voor de volgende ontwikkelingen vastgesteld:

• Sneek - Opvanglocatie Harinxmaland	50 woningen
• Sneek - Tijdelijke Woonwijk	150 woningen
• Hindeloopen - Woningbouw	20 woningen

In 2025 is er door de raad voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de volgende ontwikkelingen:

• Workum - Zuid	120 woningen
• Wommels - Uitbreiding	40 woningen
• Koudum - De Finke	24 woningen

Bedrijven

In totaal is in 2024 door de gemeente 0,81 hectare verkocht (supermarkt de Wending), de prognose was circa 1,6 hectare. De meerjarige prognose is gemiddeld een hectare per jaar, bedrijventerrein De Hemmen III is daarbij niet meegerekend. Het verschil ontstaat voornamelijk door latere verkoop in Burevaart te Workum.

Het bestemmingsplan voor De Hemmen III is onherroepelijk. Bij Fase 1 is één van de kavels verkocht (2,0 ha), is een kavel van 4,5ha onder optie genomen en staat er nog 6,0 ha te koop. Voor dit deel van de kavels komt ook een aansluiting voor elektra beschikbaar. De netwerkbeheerder heeft aangegeven dat voor het overige deel pas in 2036-2038 een aansluiting gerealiseerd kan worden. De gemeente zet in op een ambitieuze, lokale oplossing (energiehub) waardoor eerder elektra beschikbaar komt. Naast deze ambitie blijven andere oplossingen ook in beeld. Dit proces is vorig jaar ingezet en zal de komende tijd zal dit verder uitgewerkt worden. Het doel is om de laatste kavels in 2031 of eerder te verkopen.

Herstructureringen

Lopende herstructureringsprojecten waar de gemeente een actieve rol in speelt zijn de locaties IJlsterplein, Boschplein en Waterstad. Voor locatie IJlsterplein heeft de raad in 2022 een grondexploitatie vastgesteld en is dit jaar gestart met de bouw van de woningen. De laatste kavel bij Waterstad is onderzocht en deze blijkt vanwege niet goed geschikt voor de afgesproken woningbouw. Daarom is voorgesteld om het project in de huidige vorm af te sluiten. Voor de beschikbaar gekomen grond zal een optimale invulling gezocht worden, die aansluit bij de Ruimtelijke Strategie Sneek. Bij het Boschplein is de bouw reeds gestart en is alle grond verkocht.

Faciliterend grondbeleid

Er zijn in 2025 drie faciliterende grondcomplexen geopend voor woningbouw.

• Nijland - Tramstrjitte	16 woningen
• Koudum - Galamadammen	50 recreatiewoningen
	moderniseren hotel en jachthaven
• Sneek - Graaf Adolfstraat	30 woningen
• Workum - Lynbaen	22 woningen

De raad heeft het voorbereidingskrediet verstrekt. De financiële dekking bestaat uit (nog te sluiten) overeenkomsten of uit de (toekomstige) verkoop van gemeentegrond. De voorbereidingen zijn ondertussen gestart. Het bovenstaande programma is een voorlopige inschatting en kan nog wijzigen gaande het proces.

De raad heeft eind 2021 een [Nota kostenverhaal](#) vastgesteld. Hiermee wordt bereikt dat op private grondexploitanten, vanuit de waardevermeerdering op hun grond, de kosten worden verhaald van infrastructuur, stads- en dorpsverbetering, klimaatadaptatie en andere openbare voorzieningen.

Gronden Materiële Vaste Activa

Er zijn in 2025 gronden aangekocht die gewaardeerd worden als 'warme grond'. Dit is gebeurd in Koudum, om woningbouw mogelijk te maken bij de Flinke. Daarnaast is grond gekocht bij Workum om de uitleglocatie met 120 woningen mogelijk te maken. Verder is de vrijgekomen kavel van Waterstad ook weer opgenomen onder onze voorraad gronden.

Strategisch grond verwerven

Het is de landelijk tendens en de wens van de raad dat er regie genomen wordt op woningbouw en bedrijventerreinen. Om regie te hebben op gebiedsontwikkeling, is strategisch grond verwerven essentieel. Door tijdig aan te kopen kunnen plannen eerder en sneller vorm krijgen. Dit betekent dat deze strategisch gelegen grond gekocht wordt voordat er concrete plannen zijn. In de "Startnotitie: Keuzes op Grondbeleid" heeft de raad besloten dit verder uit te werken. Hoe we grondverwerving willen financieren en uitvoeren wordt de komende tijd met de raad besproken.

Financiële positie

Resultaat 2025

Het financieel resultaat op de grondcomplexen over 2025 is € 1,2 miljoen voordelig. De belangrijkste redenen die tot dit resultaat hebben geleid, zijn:

Nadelig:

- Verliesneming € 2,4
 - o Afgesloten met verlies, Waterstad
 - o Afgesloten met verlies, Boschplein

Voordelig:

- Winstneming € 1,1
 - o Tussentijdse winstneming Ald Rien in Oosthem
 - o Afgesloten met winst Supermarkt Tinga, Oudvaart en Duinterpren Zonnedaauw.
- Verbetering verliesvoorziening per saldo € 2,5 miljoen
 - o De bestaande voorziening was € 4,9 miljoen
 - o Dit jaar is er nog € 2,4 miljoen nodig

Verwacht toekomstig financieel resultaat per grondexploitatie

In de onderstaande tabel staan de totale verwachte toekomstige resultaten op de Bouwgrond In Exploitatie (BIE) per grondexploitatie. Dit is na verrekening van de winst- en verliesnemingen over 2025. De resultaten in de kolom 'Voordelig' en 'Nadelig' zijn weergegeven als netto contante waarde.

Financieel resultaat per 31-12-2025 Bouwgrond In Exploitatie	Contante waarde	
	Voordelig	Nadelig
Woningbouw		
53 Schettens - I Uitbreiding Woningbouw		503.299
89 Sneek - Houkepoort, Houkemar Woningbouw		231.611
123 Sneek - IJlsterplein	741.296	
139 Oosthem - 2e fase woningbouw	233.079	
143 Sneek Harinxmaland 2A (De Wending)		396.631
148 Sneek, Woonwagens Frisoweg		647.668
154 Scharnegoutum - Noord	122.423	
156 Bolsward - Oost	181.292	
159 Boazum - Fase 2	80.857	
160 Fols gare - Fase 2	205.815	
161 Woudsend - It Skar 2	542.269	
169 Sneek - Opvanglocatie	86.475	
173 Sneek - Tijdelijke woonwijk	2.843	
174 Hindeloopen - woningbouw		33.416
Bedrijventerrein		
21 Workum - Burevaart	174.261	
44 Sneek - Woudvaart		577.421
87 Sneek - De Hemmen III	109.835	
Totaal	2.480.445	2.390.046

De plannen met een positief resultaat staan in de linker kolom en de negatieve resultaten in de rechter kolom. Voor de plannen in de rechterkolom is een voorziening getroffen. Bij de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties worden de veranderingen ten opzichte van vorig jaar inzichtelijk. Dit jaar is de voorziening € 2,5 miljoen gedaald. Dit komt hoofdzakelijk door het afsluiten van twee projecten met een grote verliesvoorziening.

Het resultaat van de positieve plannen wordt, wanneer de plannen vorderen, in stappen als winst genomen. Dit jaar is het totale positieve resultaat met circa € 1,1 miljoen gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt voornamelijk verbeterde inkomsten bij IJlsterplein en Fols gare en Woudsend.

De verwachte resultaten zijn bepaald als contante waarde. Dit betekent dat de voorziening geen rekening houdt met toekomstige rente. Dit wordt ondervangen door in de begroting jaarlijks een toevoeging aan de voorzieningen op contante waarde te doen, ter hoogte van 2,00%. Dit percentage is de huidige voorgeschreven disconteringsvoet.

Verschil prognose en realisatie

De gerealiseerde opbrengst uit grondverkoop voor woningbouw en bedrijventerreinen, en ontvangen exploitatiebijdragen uit faciliterend grondbeleid over 2025, bedroegen € 7,2 miljoen. Dit is circa € 6,1 miljoen minder dan de prognose in de grondexploitaties van € 13,3 miljoen. Dit komt voornamelijk doordat de verkoop planning op Bolsward Oost is verschoven en dat de verkoop in IJlsterplein wel getekend is maar dat de werkelijke overdracht later valt.

Stand en prognose van de portefeuille

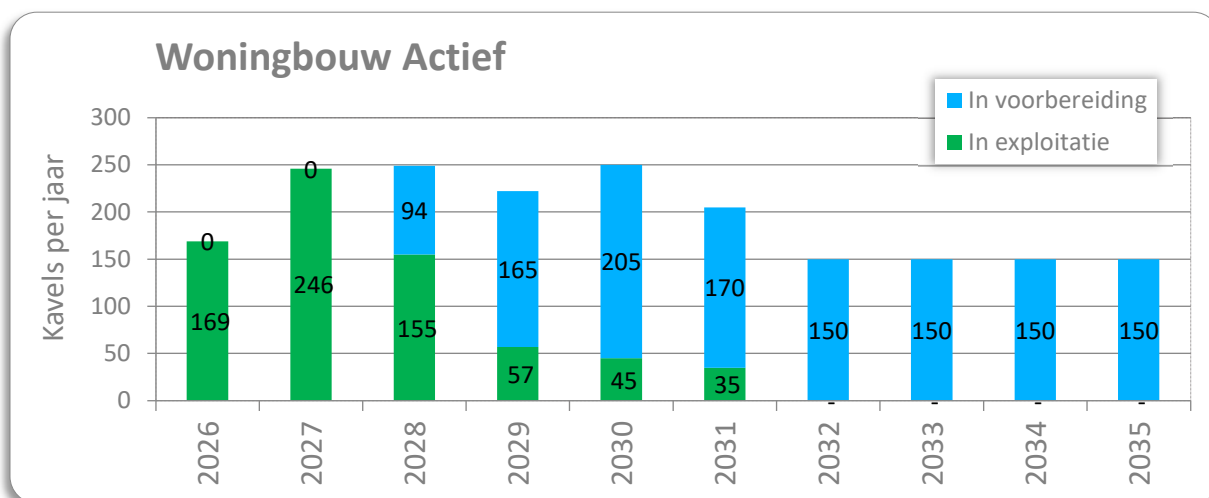
De jaarrekening kijkt terug op het afgelopen jaar. Voor de grondexploitaties wordt het resultaat in de jaarrekening in belangrijke mate bepaald door de herziening van toekomstverwachtingen. Zowel de begroting als de jaarrekening zijn voor de grondexploitatie daarom allebei momenten waarop een meerjarige vooruitblik inzicht geeft.

Woningbouw

Het college heeft uitgangspunten voor de herziene grondexploitaties vastgesteld. Eén van de uitgangspunten is een uitgifte van kavels voor 70 woningen per jaar. Dit strookt met de door het college begin 2021 vastgestelde woningbouwstrategie, om als gemeente zelf voor in woningbouw te voorzien, middels actief grondbeleid. Actief grondbeleid houdt in dat de gemeente:

- De grond verwerft
- Zelf opdracht geeft voor aanleg van het openbaar gebied
- Zelf bouwrijpe kavels uitgeeft of via een tender in de markt zet

De komende 10 jaar zijn er circa 1.935 woningen gepland welke de gemeente zelf op de markt brengt. Hiermee zijn er nu genoeg plannen om te voldoen aan meerjarige woningvraag. Het woononderzoek van Compaenen kijkt echter tot 2030. Daarom blijft adaptief programmeren van belang. Dit betekent dat woonvraag blijvend gemonitord wordt en dat waar nodig het aanbod wordt aangepast.

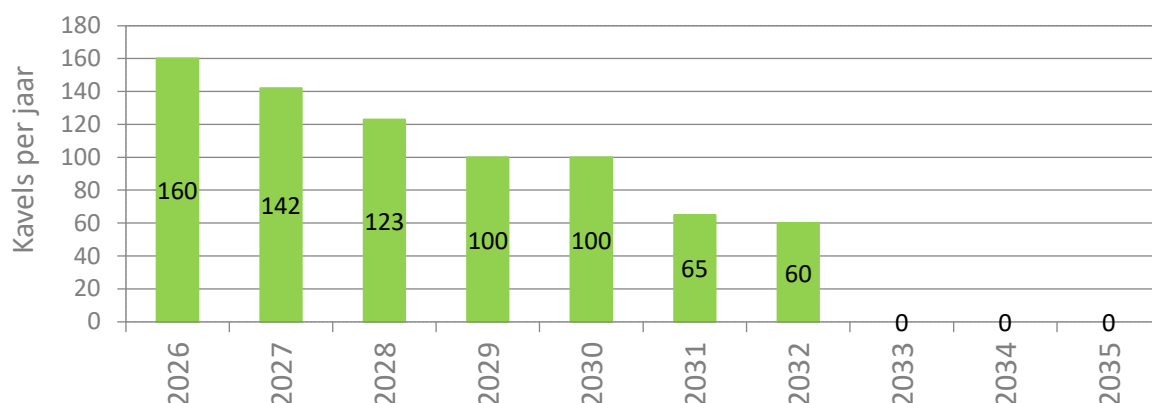

De harde plannen, met een grondexploitatie, voorzien in circa 705 woningen. Dit bestaat hoofdzakelijk uit de plannen Bolsward Oost, De Wending en de Tijdelijke Woonwijk. In 2025 zijn circa 220 door de raad vastgesteld (o.a. de Tijdelijke Woonwijk). Voor 860 is een subsidie aangevraagd. Daarvan zijn ca. 65 woningen in 2025 opgeleverd. De aanvraag voor de Woningbouwimpuls (WBI) is in 2023 ingediend en toegekend. Op 20 juni 2023 heeft het Rijk een bijdrage van € 2,6 miljoen gehonoreerd. Met deze bijdrage kan Súdwest-Fryslân de bouw van meer betaalbare woningen bekostigen en versnellen. De vereiste cofinanciering door de gemeente is ondertussen vastgesteld. Met deze subsidie en de gemeentelijke cofinanciering gaat de gemeente in de komende 10 jaar 858 woningen realiseren, waarvan 50% sociale huur en koop, 21% betaalbare koop en 28% dure koop. Voor nieuwe plannen kunnen we rekenen op de nieuwe Rijkssubsidie, de Realisatiestimulans. Deze is ook bedoeld om (meer) betaalbaar wonen mogelijk te maken.

Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente de gronden in een plangebied niet in eigendom. De grondexploitatie wordt gevoerd door de private grondeigenaren. De gemeente beperkt zich tot haar publiekrechtelijke rol door het vaststellen van de kaders en randvoorwaarden van de ontwikkeling. De door de gemeente te maken kosten, zoals het opstellen van een bestemmingsplan of de aanleg van een ontsluitingsweg, worden niet via de gronduitgifte maar via een exploitatieovereenkomst (anterieur of posterieur) of met vast te stellen exploitatieregels verhaald. Ook de Nota kostenverhaal is bij dit type projecten van toepassing.

De komende 10 jaar zijn er in totaal circa 750 woningbouw kavels gepland. Er zijn geen bedrijventerreinen onder faciliterend grondbeleid. In onderstaande tabel zijn de projecten opgenomen die vallen in de categorie faciliterend grondbeleid. Deze projecten bevinden zich in verschillende fases van haalbaarheid, uitwerking en uitvoering.

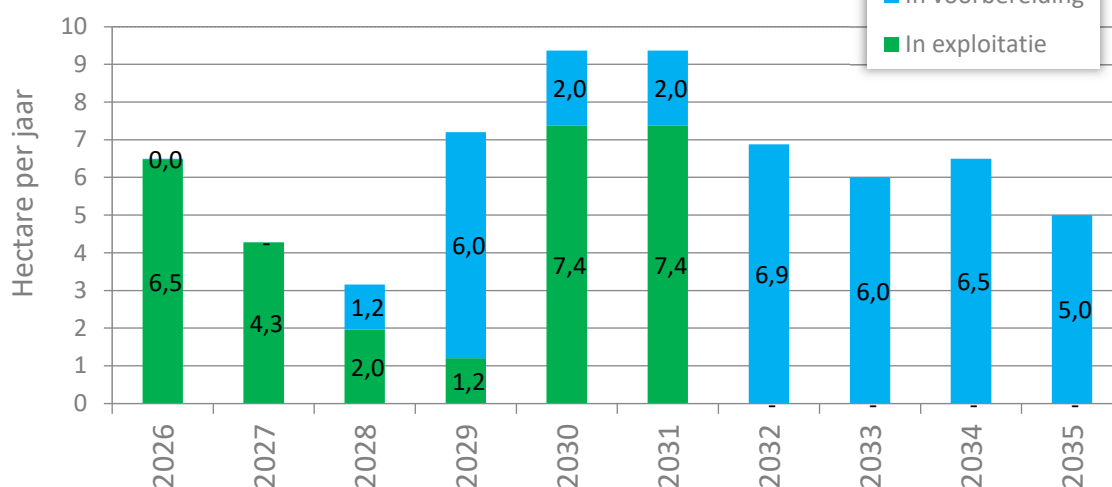
Woningbouw Faciliterend

Bedrijven

Voor de bedrijventerreinen is in 2021 gestart met een nieuw regionaal bedrijventerreinenplan. Hiervoor is in de Nota grondbeleid 100% actief grondbeleid als kader gesteld. De meerjarenprognose van de bedrijventerreinen is hieronder weergegeven.

Bedrijventerrein Actief

De harde plannen voorzien in circa 28,6 hectare bedrijfskavel. Dit bestaat hoofdzakelijk uit de Hemmen III en Burevaart te Workum. Daarnaast zijn er een aantal zoeklocaties en plannen welke nog in voorbereiding zijn (35,6 ha).

Risico's en weerstandsvermogen

Bij de ontwikkeling van de grondcomplexen horen risico's. Voor deze risico's is een inschatting gemaakt van de kans en het financieel gevolg. Deze aannames zijn meegenomen in de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit voor de hele gemeente. Zie hiervoor de Paragraaf Weerstandsvermogen. De grootste risico's met betrekking tot de Bouwgrond In Exploitatie zijn:

- Een noodzakelijke verlaging van de verkoopprijzen van bouwgrond
- Verkooptempo van kavels wordt lager
- Kostenstijging
- Projectspecifieke risico's

Het risico in de grondexploitaties is hoger geworden. Dit komt omdat er meer projecten in exploitatie zijn genomen. Daarnaast is voor de Hemmen III met een specifiek risico rekening gehouden.

Project-specifiek risico Hemmen III

In 2024 zijn al maatregelen genomen om de risico's van netcongestie op te vangen. Dit is zowel in de grondexploitatie als in het weerstandvermogen gedaan. Een deel van de planning is uitgesteld en eerder zijn al kosten opgenomen om een tijdelijke stroomvoorziening te treffen. Er is besloten dat voorzien wordt in tijdelijke stroomvoorziening en dat het gebied ook mogelijkheden biedt om zichtbaar te maken hoe de gemeente, samen met ondernemers, op een creatieve en innovatieve manier om willen gaan met energievraagstukken. Daarmee kunnen kavels eerder aangeboden worden dan er stroom geleverd wordt door Liander. De haalbaarheid hiervan wordt nu onderzocht. Het risico dat dit niet of deels haalbaar is, wordt ook dit jaar opgevangen in het weerstandsvermogen.

Ter afsluiting wordt de problematiek van de netcongestie gemeente breed gezien en onderkend. Daarom zet de gemeente een Regisseur Netcongestie in. Dit gebeurt in het kader van de door de gemeente gemaakte impactanalyse. Deze geeft ook een voorzet naar de toekomst en hoe er procesmatig omgegaan wordt met onzekerheden. Per 1 juli 2026 is ook kleinverbruik (zoals woningen) niet meer vanzelfsprekend gewaarborgd. Dit betekent dat ook woningbouw in toekomstige plannen mogelijk congestie gaan ondervinden.

Kengetal risico's grondexploitatie

In de Paragraaf Weerstandsvermogen gaan we ook in op het kengetal dat een inschatting geeft van de risico's grondexploitatie. Hieronder staan in een tabel de onderliggende bedragen die tot het kengetal leiden. Het kengetal is de totale boekwaarde van alle grondcomplexen gedeeld door de totale jaarlijkse baten van de gemeente. Dit geeft een percentage. Hoe lager het percentage, hoe lager het risico op de grondexploitaties.

Kengetal risico's grondexploitatie	Rekening	Rekening	Rekening
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025
A. Bouwgronden in exploitatie	11.418	22.347	26.006
B. Totale baten	333.478	383.965	413.826
A/B x 100%	3,42%	5,82%	6,28%

Uit deze tabel blijkt dat het percentage ten opzichte van 2024 gestegen is van 5,82% naar 6,28%. Er is (nog) geen norm vastgesteld voor gemeenten. Dit kengetal dient vooralsnog vooral als vergelijkingscijfer met andere gemeenten. De stijging komt omdat het aantal bouwgronden in exploitatie zijn gestegen ten opzichte van 2024. De lasten lopen bij grondexploitaties voor de opbrengsten uit.

2.3.8. Paragraaf 8: Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid

In deze paragraaf leest u hoe de gemeente in 2025 invulling heeft gegeven aan Wet Open Overheid (Woo). We gaan in op de resultaten van actieve openbaarmakingen, de verwerking van passieve Woo-verzoeken en de stappen die zijn gezet om de informatiehuishouding structureel te verbeteren. Het doel van de Woo is om de transparantie van de overheid te vergroten en de toegang tot informatie voor burgers, bedrijven en journalisten te verbeteren. De wet rust op drie pijlers:

1. **Actieve openbaarmaking** - informatie uit eigen beweging beschikbaar stellen.
2. **Passieve openbaarmaking** - informatie verstrekken op verzoek van burgers, bedrijven en journalisten.
3. **Verbetering van de informatiehuishouding** - duurzaam en ordentelijk beheer van documenten, zodat deze toegankelijk en vindbaar blijven.

Met deze drie pijlers wil de Woo bijdragen aan een transparante, betrouwbare en toegankelijke overheid.

Actieve openbaarmakingen

Actieve openbaarmaking onder de Wet Open Overheid (Woo) betekent dat de gemeente bepaalde informatie proactief en uit eigen beweging beschikbaar stelt, zonder dat daar eerst een verzoek voor nodig is. Dit is een belangrijk uitgangspunt van de Woo: inwoners moeten eenvoudig toegang hebben tot informatie die van belang is voor transparantie en democratische controle. In 2025 heeft Súdwest-Fryslân verdere stappen gezet om deze verplichting structureel uit te voeren. De gemeente publiceert Woo-documenten via de Woo-index, volledig conform de wettelijke richtlijnen. Daarnaast is een overzicht van documenten beschikbaar gesteld op de gemeentelijke website: <https://sudwestfryslan.nl/onderwerp/woo-verzoeken/>.

Passieve openbaarmakingen

Binnen de gemeente zijn in 2025 diverse Woo-verzoeken verwerkt. Passieve openbaarmaking houdt in dat informatie wordt verstrekt op verzoek van burgers, bedrijven of journalisten. Door de huidige inrichten van dit proces binnen de gemeente - inclusief duidelijke werkafspraken, interne instructies en kwaliteitscontroles - is de afhandeling van Woo-verzoeken betrouwbaar en transparant. Dit zorgt ervoor dat inwoners en belanghebbenden kunnen rekenen op een zorgvuldige en tijdige behandeling van hun verzoeken.

Onderstaande cijfers en KPI's geven inzicht in de uitvoering van passieve openbaarmakingen in 2025:

- **Aantal ontvangen Woo-verzoeken:** 91
- **Contact voor precisering:** 23 verzoeken
- **Niet in behandeling genomen:** 18 (geen tijdige precisering)
- **Gemiddelde doorlooptijd:** 23 dagen (wettelijke termijn: 28 dagen + 14 dagen)
- **Percentage verzoeken binnen termijn afgehandeld:** 96,88%
- **Aantal bezwaren:** 2 (1 behandeld tijdens bezwarencommissie, 1 gepland)

Daarnaast is gestart met de voorbereidingen voor het operationeel maken van de recent aangekochte anonimiseringssoftware (vanaf januari 2026). Deze software zal bijdragen aan een snellere en kwalitatief betere afhandeling van Woo-verzoeken door geautomatiseerde anonimisering van gegevens.

Project: Duurzame implementatie van de Wet Open Overheid

In september 2025 is de nieuwe projectleider/adviseur Woo aangesteld. Deze is gestart met het project "Duurzame implementatie van de Woo", met als doel:

- Het verder verbeteren van de informatiehuishouding binnen de gemeente
- Het optimaliseren van processen voor actieve en passieve openbaarmaking.
- Het adviseren over en implementeren van structurele maatregelen om te voldoen aan de Woo-verplichtingen.

Dit project samen met het implementeren van het vastgestelde bewaarbeleid 2025-2029 vormt een belangrijke stap richting een toekomstbestendige uitvoering van de Woo en draagt bij aan transparantie, toegankelijkheid en betrouwbaarheid van de gemeentelijke informatievoorziening.

3. Jaarrekening

3.1. Vooraf

We geven voor 2025 in de jaarrekening, in aanvulling op het jaarverslag, een verdere financiële toelichting. We leggen financiële verantwoording af. We geven aan:

- Of er overeenkomstig de begroting is gehandeld
- Waar er verschillen zijn ontstaan (en waarom)
- Wat de afwijkingen voor betekenis hebben voor de financiële positie van de gemeente

We brengen de volgende zaken in beeld:

- Balans
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
We geven een overzicht van verplichte aspecten op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
- Toelichting balans
- Programmarekening met toelichting
We geven een financieel beeld per programma. We richten ons specifiek op de grotere afwijkingen. We vermelden of afwijkingen al dan niet een incidenteel of een structureel effect hebben.

3.2. Balans

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2025	31-12-2024
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	3.749	2.153
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	738	808
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	3.011	1.345
<i>Materiële vaste activa</i>	242.699	223.466
- In erfpacht uitgegeven gronden	526	526
- Investerings met een economisch nut	193.504	180.326
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	12.876	13.836
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	35.793	28.778
<i>Financiële vaste activa</i>	25.940	27.900
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	6.205	6.102
- Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	11.234	12.699
- overige verbonden partijen	5.415	5.846
- Overige langlopende leningen u/g	3.086	3.253
Totaal vaste activa	272.388	253.519
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	26.044	22.392
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	26.006	22.347
- Grond- en hulpstoffen	38	45
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	30.464	38.756
- Vorderingen op openbare lichamen	23.544	17.935
- Overige vorderingen	6.262	4.991
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	609	13.035
- Rekening Courant verhoudingen niet financiële instellingen	49	2.795
<i>Liquide middelen</i>	32	33
- Kassaldi	3	6
- Banksaldi	29	27
<i>Overlopende activa</i>	12.233	12.729
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
- Het Rijk	1.061	904
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.000	1.000
Overige overlopende activa:		
- Overige nog te ontvangen voorschotbedragen als gevolg van voorfinanciering van incidentele kredieten met een specifiek bestedingsdoel	37	0
- Overige nog te ontvangen bedragen; faciliterend grondbeleid	305	155
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van het volgende begrotingsjaar komen	9.830	10.670
Totaal vlottende activa	68.773	73.910
Totaal generaal	341.161	327.429

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2025	31-12-2024
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	82.581	72.861
- Algemene reserve	22.749	20.051
- Bestemmingsreserves	46.666	43.251
- Gerealiseerde resultaat	13.166	9.559
<i>Voorzieningen (rubricering voorziening RVU nog aanpassen)</i>	27.201	26.146
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	13.804	12.322
- Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	13.397	13.824
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	143.866	158.006
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	113.866	124.506
- openbare lichamen	30.000	33.500
Totaal vaste passiva	253.648	257.013
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar</i>	42.960	33.563
- Kasgeldleningen	25.000	16.000
- Banksaldi	0	0
- Overige schulden	17.960	17.563
<i>Overlopende passiva</i>	44.553	36.853
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	9.675	11.124
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
- het Rijk	28.755	22.220
- overige Nederlandse overheidslichamen	3.626	1.435
- Vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.459	1.301
- Vooruitontvangen bedragen; faciliterend grondbeleid	803	534
- Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	235	239
Totaal vlottende passiva	87.513	70.416
Totaal algemeen	341.161	327.429

Gewaarborgde geldleningen

30.167

19.905

3.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Besluit begroting en verantwoording

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 18 december 2025 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen opstellen jaarrekening

- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.
- Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen op basis van de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat, vanwege het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten, de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel vast te kunnen stellen. Door de systematiek te kiezen van het door het CAK laten vaststellen van de eigen bijdragen, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over de omvang en de hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen, als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals in het voorgaande is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak ervan niet bij de gemeente. In de jaarrekening 2025 wordt het bedrag verantwoord dat in het verantwoordingsjaar aan afdrachten van het CAK is ontvangen (=kasstelsel). De reden hiervoor is dat er bij het CAK sprake is van achterstanden in het verwerken van de opgelegde en nog op te leggen eigen bijdragen, waardoor er geen betrouwbare schatting is te maken van de ultimo 2025 nog op te leggen en door gemeenten te ontvangen eigen bijdragen.

Grondslagen balans

A1. Vaste activa

Activa voor 2011

Activa die aanwezig waren voor 2011 schrijven we conform de regels van de oude gemeenten af.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord.

- Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief.
De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.
Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa:

- In erfpacht uitgegeven gronden
De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).
- Investerings met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden in het jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de door de raad vastgestelde verordening ex art. 212.

Op grond met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

- *Strategische gronden, voorheen “Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)”*: Conform de notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV zijn NIEGG en bouwgronden in exploitatie (BIE) die per 1 januari 2016 uit exploitatie zijn genomen, op basis van een overgangsbepaling tegen de boekwaarde per 1 januari 2016 (ingangsdatum Wijzigingsbesluit) geherrubriceerd naar de materiële vaste activa. Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van 4 jaar t/m 31 december 2019. Om de waarde van onze strategische gronden te toetsen, is een benchmark met actuele transacties van agrarische grond uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de marktwaarde in de huidige bestemming - veelal agrarisch - van de grondcomplexen MVA valt binnen de marktconforme bandbreedte.

- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.
- Investerings in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de door de raad vastgestelde verordening ex art. 212.
De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan. Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

Financiële vaste activa

- Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g (uitgezet geld) en (overige) uitzettingen zijn - tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.
- Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.
- Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

A2. Vlottende activa

Voorraden

- Grond en hulpstoffen
Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.
- Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.
Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen

worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

De verwachte resultaten zijn bepaald als contante waarde. Voorzieningen voor verwachte verliezen zijn daarom op dit moment lager dan ze op de einddatum van de grondexploitatie moeten zijn. Op de einddatum van de grondexploitatie zou het hele verlies dan niet gedekt kunnen worden uit de voorziening. Dit wordt ondervangen door jaarlijks een toevoeging aan de voorzieningen op contante waarde te doen, ter hoogte van 2,00%, de huidige disconteringsvoet.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

- **Vorderingen**
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Algemene uitkering

De algemene uitkering dient in de jaarrekening verantwoord te worden conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling. Wij hebben als gemeente de algemene uitkering verantwoord o.b.v. de laatste verzamelstaat/ betaalspecificatie, welke gebaseerd is op de accressen uit de septembercirculaire maar waarbij de eenheden zijn geüpdatet op basis van de stand bij het uitkomen van de decembercirculaire 2025.

B1. Vaste passiva

Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserve en het saldo van de rekening van baten en lasten. Reserves worden gevormd in overeenstemming met de door de raad genomen besluiten. Ook de onttrekkingen aan de reserves gebeurt in overeenstemming met een daartoe strekkend besluit.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

B2. Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

C. Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

3.4. Toelichting op de balans

We geven hier een toelichting op de balans. Alle bedragen x € 1.000.

A. Activa

ACTIVA	31-12-2025	31-12-2024
A1. Vaste activa		
a. Immateriële vaste activa	3.749	2.153
b. Materiële vaste activa	242.699	223.466
c. Financiële vaste activa	25.940	27.900
A2. Vlottende activa		
a. Voorraden	26.044	22.392
b. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	30.464	38.756
c. Liquide middelen	32	33
d. Overlopende activa	12.233	12.729
Totaal generaal	341.161	327.429

A1. Vaste activa

a. Immateriële vaste activa

Verloopoverzicht Immateriële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Over- boek- ing naar BIE	Inves- teringen	Desinves- tering	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Verliesneming / afwaardering	Boekwaarde 31-12-2025
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	808	320	250					738
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.345		1.735		69			3.011
Totaal	2.153	320	1.985		69			3.749

Overboekingen naar bouwgrond in exploitatie (BIE)

- Sneek vluchtelingenopvang	€ 53.000
- Sneek Pim Mulierstraat	€ 212.000
- Hindeloopen	€ 55.000

Kosten onderzoek en ontwikkeling m.b.t. grondcomplexen:

In 2025 bedragen de totale voorbereidingskosten voor de diverse grondexploitaties € 320.000.

b. Materiële vaste activa

Verloopoverzicht materiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
a. In erfpacht uitgegeven gronden	526	526
b. Investerings met een economisch nut	180.326	193.504
c. Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	13.836	12.876
d. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	28.778	35.793
Totaal	223.466	242.699

Toelichting sub b: Verloopoverzicht investeringen met een economisch nut

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Over- boek- ing naar BIE	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2025
Gronden en terreinen	8.269		20	27	50	20		8.192
Strategische gronden	6.991	39	1.851					8.803
Bedrijfsgebouwen	145.510		16.512	461	5.394			156.167
Woonruimten	419				21			398
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.944		929		728			6.145
Machines, apparaten en installaties	3.856		35		1.003			2.888
Vervoermiddelen	4.089		3.074	20	724			6.419
Overige materiële vaste activa	5.248		935		1.691			4.492
Totaal	180.326	39	23.356	508	9.611	20		193.504

Strategische gronden; overboeking van/naar bouwgrond in exploitatie (BIE)

- Sneek Harinxmaland € 255.000 -
- Sneek Waterstad € 216.000 +

Bedrijfsgebouwen; desinvestering

In 2025 zijn de scholen in Arum en Wiuwert verkocht.

Daarnaast is een voertuig als gevolg van brand buiten gebruik gesteld.

Hieronder een opsomming van de omvangrijkste investeringen met een economisch nut:

Omschrijving	Investering	Bijdrage van derden
Herhuisvesting buitendienst	13.472.323	
Verduurzaming ontmoetingsplaatsen IP 2024	841.013	
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 kraanvrachtwagens Groen	653.802	
Bedrijfsmiddelen 2025 - 6 huisvuilwagens	620.640	
Vervangen werkplekken (IP2025)	437.281	
Verduurzaming ontmoetingsplaatsen IP2025	436.697	
Renovatie atletiekbaan Sneek	385.408	
2 grote vrachtwagens 2023 (afvalinzameling)	356.269	
Herstel constructiefout brede school Duinterp	322.361	
Renovatie bovenlaag train.veld SC+korfball Bolsward	322.114	
Vervangen HCI - basisinfrastructuur (IP2023)	318.462	
Inzamelvoertuigen 4 stuks 2022	313.612	

Toelichting sub c: Verloopoverzicht investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2025
Riolering	10.491			1.131			9.360
Afvalstoffen	3.345	955		784			3.516
Totaal	13.836	955		1.915			12.876

Toelichting sub d: Verloopoverzicht investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2025
<u>Maatschappelijk nut vòòr 2017</u>							
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	4.036			419			3.617
<u>Maatschappelijk nut vanaf 2017</u>							
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	24.658	9.235		1.268	521		32.104
Overige materiële vaste activa	84			12			72
Totaal	28.778	9.235		1.699	521		35.793

Hieronder een opsomming van de omvangrijkste investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

Omschrijving	Investering	Bijdragen van derden
Ontsluiting de Hemmen III	2.140.065	
Bolsward: kade Dijklakkers	1.010.020	
Tjerkwerd - Bolsward - fietsroute	992.408	289.953
Sneek: steiger Houkesloot (fase1)	984.957	
Bolsward: kade Dijklakkers (fase 2)	662.288	
Tirns: weg	591.459	
Wolsum: weg Wolsumerwei	443.926	
Exmorra: wegen (fase 3)	387.332	
Easterein: Weg Van Eysingaleane	384.735	

c. Financiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Investeringen	Des- investering	Aflossing	(1) Mutatie Voorziening 2025	Boekwaarde 31-12-2025
<u>Kapitaalverstrekingen aan:</u>						
- Deelnemingen	6.373					6.373
* Voorziening deelneming VZS	-568				91	-477
** Kapitaalverzekering APPA	297				12	309
<u>Leningen aan:</u>						
- Woningbouwcorporaties	12.699			1.465		11.234
- Overige verbonden partijen	5.861			446		5.415
* Voorziening lening VZS	-15				15	0
<u>Overige langlopende leningen</u>	3.253			167		3.086
Totaal	27.900			2.078	118	25.940

(1) Betreft de mutatie in de voorziening Vastgoed Zwembad Sneek en voorziening kapitaalverzekering APPA

* Betreft de voorziening lening Vastgoed Zwembad Sneek, welke balanstechisch in mindering moet worden gebracht op de deelneming Vastgoed Zwembad Sneek.

** De kapitaalverzekering APPA mag niet in mindering worden gebracht op de voorziening wethouderspensioen. Echter dient dit gepresenteerd te worden aan de activakant onder financiële vaste activa. (balanstechisch is dit gecorrigeerd)

A2. Vlottende activa

a. Voorraden

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
a. Grond- en hulpstoffen	45	38
b. Onderhanden werk	22.347	26.006
Totaal	22.392	26.044

Toelichting sub a: Grond- en hulpstoffen

Omschrijving	Liters	Bedrag
<u>Gewone diesel:</u>		
Beginvoorraad 1-1-2025	27.046	38
Inkoop	533.332	661
Verbruik	522.980	658
Meet- en prijsverschillen *)	-11.857	-9
Eindvoorraad 31-12-2025	25.541	32

Blauwe diesel:

Beginvoorraad 1-1-2025	4.587	7
Inkoop	107.953	147
Verbruik	105.718	144
Meet- en prijsverschillen *)	-1.887	-4
Eindvoorraad 31-12-2025	4.935	6

*) Meet- en prijsverschillen ontstaan omdat we voor het verbruik rekenen met vaste standaardtarieven en we de eindvoorraad meten met hele centimeters. Zo zijn kleine afwijkingen niet te vermijden.

Toelichting sub b: Onderhanden werk

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Bouwgronden in exploitatie (BIE)	25.999	27.735
Voorziening *	-4.317	-2.390
Voorziening grondexploitaties afgesloten complexen **	665	661
Totaal	22.347	26.006

* Voor de verwachte verliesgevende grondexploitaties is een voorziening getroffen van € 2.390.000. Het is een waardecorrectie op de grondexploitaties en wordt om die reden in mindering gebracht op de boekwaarde. Echter wanneer bij een grondexploitatie de voorziening groter is dan de boekwaarde, moet het restant van de voorziening (wat niet kan worden gesaldeerd) aan de passivakant bij de voorzieningen worden gepresenteerd. Voor 2025 is dit niet van toepassing. Derhalve resteert een voorziening van € 2.390.000 welke hier als waardevermindering op de boekwaarde wordt gebracht.

** De afgesloten complexen (voorziening nog te maken kosten) wordt hier gecorrigeerd en aan de passivakant bij de voorzieningen gepresenteerd.

Overzicht verloop Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Over- boeking *	Over- boeking **	Mutaties	Mutatie voorziening	Vrijval voorziening (passiva)	Winst neming	Verlies neming	Boekwaarde 31-12-2025
In exploitatie genomen gronden (IEG)	22.347	366	359	2.879	2.578	-651	554	2.426	26.006
Af te sluiten complexen	-665	-366		-149			519		-661
Voorziening grondexploitaties afgesloten complexen	665								661
Totaal	22.347		359	2.730	2.578	-651	1.073	2.426	26.006

* Overboeking diverse complexen van "in exploitatie genomen gronden" naar "af te sluiten complexen".

** Overboeking van materiële vaste activa; Sneek Harinxmaland	€ 255.000
Overboeking van immateriële vaste activa; Sneek vluchtelingenopvang	53.000
Overboeking van immateriële vaste activa; Sneek Pim Mulierstraat	212.000
Overboeking van immateriële vaste activa; Hindeloopen	55.000
Overboeking naar materiële vaste activa; Sneek Waterstad fase 1	- 216.000

Algemene toelichting grondexploitaties

Het uiteindelijke resultaat van de grondexploitaties hangt af van een aantal onzekere factoren. Vooral de te realiseren grondprijzen, wanneer kavel verkocht worden en de hoogte van werkelijk kosten zijn van invloed op het uiteindelijke resultaat van deze grondcomplexen.

Uitgangspunten

Per grondcomplex is een toets uitgevoerd op de uitgangspunten. Ten behoeve van de resultaatsbepalingen van de grondexploitaties zijn rekenuitgangspunten vastgelegd en gehanteerd. Deze uitgangspunten hebben vooral betrekking op toekomstige verwachtingen en veronderstellingen. De uitgangspunten zijn, naast de in het verleden gemaakte keuzes, in belangrijke mate bepalend voor

het verwachte resultaat van de betreffende grondexploitaties. Het gaat onder andere om de volgende uitgangspunten, schattingen, ramingen en veronderstellingen:

- Planningsaspecten
- Grondprijzen
- Indexeringen
- Uitgiftetempo van kavels
- Bouw- en woonrijp maken
- Afspraken uit contractvorming

We hebben per 1-1-2026 de volgende uitgangspunten gehanteerd, voor het herzien van de grondexploitaties (BIE):

PARAMETERS GRONDEXPLOITATIE SUDWEST-FRYSLAN 2026 e.v.

Kostenstijging	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Plankosten	4,6%	4,5%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Verwerving	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Bouw- en woonrijp	6,0%	3,5%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Opbrengstenstijging	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Vrije kavels	3,5%	5,0%	4,5%	4,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Projectmatig	3,5%	5,0%	4,5%	4,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Betaalbare koop	3,7%	3,5%	2,5%	2,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Sociale koop	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Sociale huur	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Commercieel	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Niet Commercieel	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Rente	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%	1,61%

Deze parameters zijn vastgesteld door het college en onderbouwd in de Notitie Parameters 2026

Voor alle bouwgronden in exploitatie (BIE) is een samengevoegd overzicht gemaakt, zie overzicht hierna. Dit is de stand per 1-1-2026, na winst- en verliesnemingen in 2025. Hierin staan de totale kosten en opbrengsten. Daarbij staat ook wat er daarvan al gerealiseerd is. Tenslotte is ook aangegeven wat er nog aan kosten en opbrengsten wordt verwacht.

Overzicht samenvoeging grondexploitaties:

SAMENVOEGING GRONDEXPLOITATIES

Netto Contante waarde -90.399
Eindsaldo -67.848

Omschrijving	Totaal GREX 1-1-2026	Boekwaarde tm 2025	Restant Budget
Kosten			
1 Verwerkingen en schadeloostellingen	15.537.522	16.790.589	-1.253.068
2 Sloopkosten	740.669	642.026	98.643
3 Milieuvorzieningen en grondonderzoek	205.757	111.723	94.034
4 Grondwerk	24.643.621	18.983.570	5.660.051
5 Riolering	1.654.319	195.206	1.459.113
6 Aanleg wegen	29.830.457	16.101.070	13.729.388
7 Aanleg groen	3.636.249	214.657	3.421.591
8 Nutsvoorzieningen	4.120.438	587.142	3.533.296
9 Kunstwerken	9.417.279	1.407.038	8.010.242
10 Planontwikkelingskosten en V en T	16.907.263	10.240.789	6.666.474
11 Rente	9.477.630	7.683.227	1.794.403
12 Bijdragen uit exploitatie	1.241.626	431.626	810.000
Totaal kosten	117.412.830	73.388.662	44.024.168
Opbrengsten			
13 Woningbouw	58.602.059	18.540.667	40.061.392
14 Niet-woningbouw	32.488.817	5.035.681	27.453.135
15 Overige opbrengsten van gronden	3.671.587	1.755.497	1.916.090
16 Winstneming	17.185.657	17.185.657	-
17 Subsidie en bijdragen derden (niet overheid)	1.225.000	1.225.000	-
18 Subsidie en bijdragen overheden	2.549.993	1.006.189	1.543.803
19 Overige bijdragen in exploitatie	243.754	243.754	-
Totaal opbrengsten	115.966.867	44.992.445	70.974.421
Saldo Nominaal	1.445.964	28.396.217	-26.950.253
Kostenstijging	2.639.652		
Opbrengstenstijging	4.153.464		
Saldo	-67.848		

- De belangrijkste kengetallen uit deze tabel:
- Boekwaarde per 31-12-2025: € 28,4 miljoen nadelig. Middelste cijferkolom, regel “Saldo Nominaal”.
- Nog te maken kosten: € 44,0 miljoen. Meest rechtse kolom, regel “Totaal kosten”.
- Nog te halen opbrengsten: € 71,0 miljoen. Meest rechtse kolom, regel “Totaal opbrengsten”.
- Aan het einde van de looptijd verwachten we een voordeel van circa € 68.000. Zie de regel onderaan “Saldo”.
- Dit resulteert in een voordeel op contante waarde per 01-01-2026 van € 90.000, als de huidige uitgangspunten werkelijkheid worden. Zie bovenaan “Netto Contante Waarde” Dit is het resultaat als alle plannen worden opgeteld.
- De grondexploitaties met een verwacht tekort zijn afgedekt door middel van een voorziening die is opgenomen in de jaarrekening 2025. Een voorziening kenmerkt zich doordat deze zowel in positieve of negatieve zin bijgesteld kan worden.

b. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025	Overboeking naar FVA *	Voorziening	Gecorrigeerd saldo 31-12-2025
Vorderingen op openbare lichamen	17.935	23.544			23.544
Overige vorderingen	4.991	10.847		4.585	6.262
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	13.035	609			609
Rekening Courant verhoudingen niet financiële instellingen	2.795	49			49
Totaal	38.756	35.049		4.585	30.464

De overige vorderingen bestaan voor een bedrag van € 5.343.000 uit debiteuren Sociale Zaken, hiervan heeft € 3.685.000 betrekking op dubieuze debiteuren (voorziening dubieuze debiteuren). Het restant bedrag van € 5.504.000 heeft betrekking op alle overige debiteuren waarvoor een voorziening dubieuze debiteuren van € 900.000 is opgenomen.

Schatkistbankieren

Met schatkistbankieren wordt een risicoarm en een doelmatig beheer van publieke gelden beoogd. Tijdens de recente economische crisis is de schatkist van het Rijk een veilige haven gebleken. De gemeente is verplicht om haar overtollige middelen in de schatkist van het Rijk aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen geldt er een drempelbedrag, dat we buiten de schatkist mogen houden. Het drempelbedrag is afhankelijk van het begrotingstotaal. Voor onze gemeente is het drempelbedrag 2% van het begrotingstotaal. De benutting van dit drempelbedrag berekenen we gemiddeld over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mogen we maximaal € 7.380.000 buiten de schatkist hebben (zie punt 1). We overschrijden het drempelbedrag niet (zie punt 3b).

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	7.380			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	268	289	275	205
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	7.112	7.091	7.105	7.175
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	369.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	369.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van € 1.000.000	Drempelbedrag	7.380			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	24.116	26.285	25.339	18.818
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	268	289	275	205

c. Liquide middelen

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Kassaldi	6	3
Banksaldi	27	29
Totaal	33	32

d. Overlopende activa

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
- het Rijk	904	1.061
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.000	1.000
Overige overlopende activa:		
Overige nog te ontvangen voorschotbedragen als gevolg van voorfinanciering van incidentele kredieten met een specifiek bestedingsdoel	0	37
Overige nog te ontvangen bedragen; faciliterend grondbeleid	155	305
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van het volgende begrotingsjaar komen	10.670	9.830
Totaal	12.729	12.233

Verloopoverzicht van Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel

SiSa regeling	Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
Het Rijk:					
B2	Gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek	422	596	423	595
C62	Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2	1	1	2
G12	Kwijtschelding schulden SZW-domein i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	2		2	0
M16	Bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne	478	464	478	464
Overige Nederlandse overheidslichamen:					
FRL2C	Verkeer en vervoer Fryslân; rondweg Warns	1.000			1.000
Totaal		1.904	1.061	904	2.061

Verloopoverzicht overige nog te ontvangen voorschotbedragen als gevolg van voorfinanciering van incidentele kredieten met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Afboeking	Toevoeging	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2025
Aanleg 7 bushaltes			37		37
Totaal			37		37

Toelichting op de overige nog te ontvangen bedragen faciliterend grondbeleid; verhaalbare kosten

- specificatie van de kosten die de gemeente heeft gemaakt en die in het kader van faciliterend grondbeleid op basis van een overeenkomst kunnen worden verhaald op derden;
- specificatie van kosten die de gemeente verhaalt op basis van een exploitatieplan waarvoor inmiddels een vergunning is aangevraagd

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Af	Bij	Saldo 31-12-2025
Stavoren Middenmeer	36			36
Exmoarra Keatsmoarra	3			3
Sneek Ielân	10	10		0
Sneek IJlsterkade	80		108	188
IJsbrechtum Westzijde	16		13	29
Bolsward Supermarkt	10		17	27
Easterein Van Eysingaleane			1	1
Koudum heroriëntatie De Finke			18	18
Nijlân tramstrjitte			3	3
Totaal	155	10	160	305

B. Passiva

PASSIVA	31-12-2025	31-12-2024
B1. Vaste passiva		
a. Eigen vermogen	82.581	72.861
b. Voorzieningen	27.201	26.146
c. Vaste schulden met rentetypische looptijd van één jaar of langer	143.866	158.006
B2. Vlottende passiva		
a. Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar	42.960	33.563
b. Overlopende passiva	44.553	36.853
Totaal generaal	341.161	327.429

B1. Vaste passiva

a. Eigen vermogen

Verloopoverzicht Eigen Vermogen

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Resultaat- bestemming 2024	Toevoeging	Onttrekking	Resultaat 2025	Saldo 31-12-2025
Gerealiseerde resultaat	9.559	-9.559			13.166	13.166
Algemene reserve	20.051	9.559	3.135	9.996		22.749
Bestemmingsreserves	43.251		20.552	17.137		46.666
Totaal	72.861	0	23.687	27.133	13.166	82.581

Verloopoverzicht reserves

Nr.	Reserve omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	I/S	Onttrekking	I/S	Saldo 31-12-2025
110	Reserve rekeningsaldo	9.559	13.166	I	9.559	I	13.166
108	Algemene reserve SWF	20.051	12.694	I	9.996	I	22.749
119	Reserve kapitaalgoederen SWF	1.685	35	I	1.100	I	620
120	Reserve groot onderhoud sport/recreatie/dorpshuizen SWF	1.021	17	I		I	1.038
139	Reserve onderhoud gebouwen	1.572		I	666	I	906
142	Reserve ontwikkelagenda	2.845	1.076	I	2.555	I	1.366
146	Reserve demarcatie CKS Sneek	250	125	I		I	375

147	Reserve wegen en water	0	1.948	I	1.691	I	257
264	Reserve resultaat grondcomplexen	442		I	78	I	364
390	Reserve kredieten - kapitaallasten	11.368	1.665	I	771	S	12.262
391	Reserve kredieten - programma 1	17.673	9.776	I	5.950	I	21.499
392	Reserve kredieten - programma 2	6.198	4.143	I	4.063	I	6.278
393	Reserve kredieten - programma 3	30		I		I	30
394	Reserve kredieten - programma overzichten	167	1.767	I	263	I	1.671
Totaal		72.861	46.412		36.692		82.581

Korte toelichting per reserve

Nr.	Reserve omschrijving	Saldo 31-12-2025	Toelichting
110	<u>Rekeningsaldo</u> Rekeningsaldo	13.166	Rekeningsaldo
108	<u>Algemene reserve</u> Algemene reserve	22.749	Algemene reserve
119	<u>Bestemmingsreserve</u> Kapitaalgoederen	620	Meerdere bijdragen aan onderhoud/verbetering kapitaalgoederen
120	Groot onderhoud sport/recreatie/dorpsuizen	1.038	Meerdere bijdragen aan groot onderhoud
139	Onderhoud gebouwen	906	Meerdere bijdragen aan onderhoud gebouwen
142	Ontwikkelagenda	1.366	Middelen voor het uitvoeren van de projecten van de ontwikkelagenda
146	Demarcatie CKS Sneek	375	Middelen ten behoeve van het onderhoud en de vervanging van theater inventaris en audiovisuele middelen
147	Wegen en water	257	Middelen ten behoeve van onderhoud wegen en water
264	Resultaat grondcomplexen	364	Middelen ten behoeve van nog te realiseren spooronderdoorgang tussen de woonwijken Harinxmaland fase 1 en fase 2A
390-394	Beschikbaar gestelde kredieten uit reserves	41.740	Investeringskredieten uit andere reserves die al beschikbaar gesteld zijn door de Raad
Totaal		82.581	

b. Voorzieningen

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	Mutatie naar FVA *	Vrijval	Aan- wending	Afname / toename voorziening grond exploitaties	Saldo 31-12-2025
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	12.322	3.213	118	129	1.065	-655	13.804
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	13.824	3.394			3.821		13.397
Totaal	26.146	6.607	118	129	4.886	-655	27.201

* Zie toelichting bij "Verloopoverzicht voorzieningen"

Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is heeft betrekking op voorziening riolering SWF en de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.
De voorziening riolering SWF wordt alleen gebruikt voor investeringen en exploitatielasten betrekking hebbend op de riolering van de gemeente Súdwest-Fryslân.

Verloopoverzicht voorzieningen

Nr.	Voorziening omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	Mutatie naar FVA *	Vrijval	Aan- wending	Afname / toename / voorziening grond exploitaties	Saldo 31-12-2025
<u>Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's:</u>								
401	Wachtgeldaanspraken wethouders	696	16			95		617
404	Wethouderspensionen SWF	7.117	1.479			391		8.205
	* <i>Kapitaalverzekering APPA</i>	297		12				309
444	Lening vastgoed zwembad Sneek	583			106			477
	** <i>In mindering gebracht op FVA</i>	-583		106				-477
447	Voorziening knelpunten personeel	318	380			468		230
451	Voorziening onderhoud Middenmeer, Stavoren	176						176
458	Voorziening parkeerwissel	138	9		23	1		123
460	Voorziening spaarverlof	2.085	1.080					3.165
--	Voorziening grondexploitaties	651					-651	0
--	Voorziening grondexploitatie afgesloten complexen	665					-4	661
461	Regeling voor Vervroegde Uittreding	179	249			110		318
<u>Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</u>								
439	Riolering SWF	13.824	3.394			3.821		13.397
446	Egalisatie afvalstoffenheffing	0						0
Totaal		26.146	6.607	118	129	4.886	-655	27.201

* Bij de berekening van de voorziening wethouderspensionen wordt hierop in eerste instantie de kapitaalverzekering in mindering gebracht. Echter de kapitaalverzekering moet aan de activakant onder de financiële vaste activa worden gepresenteerd. Derhalve wordt dit balanstechisch gecorrigeerd.

** Balanstechisch wordt de voorziening Vastgoed Zwembad Sneek in mindering gebracht op de financiële vaste activa bij deelneming Vastgoed Zwembad Sneek (is 51% gestort aandelenkapitaal en agio).

De voorziening wethouderspensionen is gevormd ter dekking van de toekomstige pensioenverplichtingen voor zittende en voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening per ultimo 2025 is gebaseerd op een actuariële berekening van een externe deskundige.

Bij de bepaling van de voorziening is uitgegaan van een rekenrente van 2,954%, conform de circulaire van het Ministerie van BZK d.d. 11 december 2025, en van een door het ABP gehanteerde dekkingsgraad van 115,2%. De voorziening omvat alle wethouders, inclusief wethouders die reeds vóór 2012 met pensioen zijn gegaan.

Niet alle door het ABP gehanteerde actuariële uitgangspunten zijn beschikbaar. De berekening is daarom gebaseerd op algemeen aanvaarde actuariële aannames. Van deze verschillen wordt niet verwacht dat zij leiden tot een materiële afwijking in de hoogte van de voorziening. De voorziening wethouderspensionen betreft een schattingspost. Door onzekerheden in onder meer de gehanteerde dekkingsgraad bestaat sprake van een schattingsonzekerheid.

c. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2025
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	124.506		10.640	113.866
- openbare lichamen	33.500		3.500	30.000
Totaal	158.006		14.140	143.866

De totale rentelast voor 2025 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 4.495.000

B2. Vlottende passiva

a. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Kasgeldleningen	16.000	25.000
Banksaldi	0	0
Overige schulden	17.563	17.960
Totaal	33.563	42.960

Het gesaldeerde banksaldo van de BNG is € 16.151 credit en opgenomen onder de vlottende activa (liquide middelen).

b. Overlopende passiva

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	11.124	9.675
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
- het Rijk	22.220	28.755
- overige Nederlandse overheidslichamen	1.435	3.626
Vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.301	1.459
Vooruitontvangen bedragen; faciliterend grondbeleid	534	803
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	239	235
Totaal	36.853	44.553

Verloopoverzicht van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:

SiSa regeling	Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	Vrijgevallen bedragen of terug- betalingen	Saldo 31-12-2025
het Rijk:					
C92	Informatiepunt digitale overheid	0	88	88	0
D8	Onderwijsachterstandenbeleid	847	2.132	1.129	1.850
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2020-2024	0	686	611	75
D12A	VSV 2020-2024	20	446	353	113
D14	Inhalen Covid-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	0			0
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden Oekraïne	52		52	0
D22	Voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	63		63	0
D23	Lokale bibliotheekvoorzieningen Bolsward en Workum	0			0
E21	Circulaire ambachtscentra	0	50		50
E113	Tijdelijke regeling uitkering bodem	624	588	27	1.185
F9	Extern advies warmtetransitie	12			12 *
G10	Wet Inburgering	1.787	1.769	1.706	1.850
G13	Onderwijsroute	75	77	152	0
H4	Stimulering sport	17	506	523	0
H8	Lokale sportakkoorden en leefstijlinterventies	0			0 *
H30	Sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	251	1.649	1.632	268
H35B	Integraal Zorgakkoord	51	529	550	30 *
J9	Woningbouwimpuls 5 ^e tranche	2.589			2.589
J32	Ventilatie in scholen	0			0
J55	Aanpak energiearmoede	1.746		214	1.532
J72	Derde ronde proeftuinen van het programma aardgasvrije wijken	1.493		88	1.405

J94	Lokale aanpak isolatie	10.864	5.051	1.843	14.072
J97	Huisvesting grote gezinnen vergunninghouders	8			8 *
J105	Startbouwimpuls Harinxmaland 2 fase A1	350		350	0
J209	Meerjarige regeling huisvesting aandachtsgroepen (RHA)	35	306		341
K28	Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	1.336	3.753	1.714	3.375
M16	Bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne	0	13.100	13.100	0

overige Nederlandse overheidslichamen:

E44B	Klimaatadaptatie	423	425	1	847
E84	Verkeersveiligheidsmaatregelen	677		23	654
FRL8C	Kleine maatschappelijke initiatieven Iepen Mienskipsfûns	10			10 *
J4B	Regiodeal	0	2.112	198	1.914
J210B	Flexibele inzet ondersteuning woningbouw 2e tranche	0	71	71	0
	Trochfytsroutes; it paad foarút	290		290	0
	Bestrijding invasieve exoten	35		5	30
	Sichtberens Fryske taal; meartaligenskoördinator	0	34		34
	Life Switch 20	0	137		137

Totaal		23.655	33.509	24.783	32.381
---------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------

* De SiSa-regelingen F9, FRL8C, H8, H35B, J97 zijn afgelopen. De niet aangewende bedragen dienen te worden terugbetaald.

Verloopoverzicht vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Toevoeging	Aanwending	Saldo 31-12-2025
Overdracht stedelijk water		180		180
Herstel en upgradig Kazematten	39		4	35
Beleid herstel arbeidsmarkt	506		21	485
AZC onderwijshuisvesting Sneek	756		28	728
Eco Boost		31		31
Totaal	1.301	211	53	1.459

Verloopoverzicht vooruitontvangen bedragen faciliterend grondbeleid

Omschrijving	Saldo 31-12-2024	Af	Bij	Saldo 31-12-2025
Makkum Melkvaart 2	1		106	107
Sneek Zoutpoel	23		122	145
Koudum heroriëntatie De Finke	1	1		0
IJlst Nij Ylostins	6			6
Stavoren Woonwaterrijk 2	58	4		54
Sneek Het Perk	373	47		326
Sneek Zuiderkerk	18	14		4
Hommerts voormalig tuincentrum	19	12		7
Sneek Oerdyk	35	10		25
Koudum Galamadammen			70	70
Sneek Graaf Adolfstraat			59	59
Totaal	534	88	357	803

C. Gewaarborgde geldleningen

De gemeente heeft aan diverse gemeentelijke gelieerde instellingen waarborgen verstrekt voor uitstaande leningen. Het risico van deze waarborgen schatten we op 0% en er zijn hiervoor geen voorzieningen in de balans opgenomen. Het grootste deel van de garanties heeft betrekking op de door woningbouwverenigingen aangetrokken geldleningen. Er is in 2025 geen aanspraak gemaakt op de garantstelling.

Per 31 december 2025 bedraagt het totaal van de gewaarborgde geldleningen:

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Woningbouw	39.590	93	13.552	11.583
HVO	1.520	100	350	333
Sport	6.961	100	5.957	5.782
Overig	27.155	50	46	12.469
Totaal	75.226		19.905	30.167

D. Aanvullende toelichting op niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Langlopende contracten

Omschrijving	Huurbedrag	Toekomstige	t/m
<u>Leaseauto</u>			
VW ID 4 R-684-HV	11	21	September 2027
<u>Opvang ontheemden Oekraïne</u>			
Amicitia	1.875	3.243	01-03-2028
Galamadammen	746	861	01-04-2027
Wymerts	1.904	736	01-03-2027
It Soal	1.065	1.351	01-04-2027
De Stadsboerderij	212	212	01-01-2027
De Woldenhof	306	129	01-06-2026
Gouden Bodem	28		Onbepaalde tijd
De Welstand	111	111	01-01-2027

Contracten inzake WMO (huishoudelijke hulp en begeleiding)

Uitgaven 2025	Contractbedrag Indexering		Nog te verrekenen		Totaal
			PGB	Correcties cf. contract	
Lumpsum contract Wmo begeleiding Sneek Noord	1.767.446	414.242	13.557	-140.512	2.054.733
Lumpsum contract Wmo begeleiding Sneek Zuid	2.335.722	547.431	105.879	-463.016	2.526.016
Lumpsum contract Wmo begeleiding Bolsward e.o.	1.985.326	465.307	165.430	-209.520	2.406.543
Lumpsum contract Wmo begeleiding Buitengebied	2.341.080	548.686	-40.275	-241.901	2.607.591
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Sneek Noord	2.007.999	419.182	6.450	116.498	2.550.129
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Sneek Zuid	1.517.227	316.730	800	28.186	1.862.943
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Bolsward e.o.	2.402.189	501.472	43.417	0	2.947.078
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Buitengebied	2.519.306	525.921	14.964	-67.914	2.992.277

Toekomstige verplichting	2026	Totaal
Lumpsum contract Wmo begeleiding Sneek Noord	1.783.272	1.783.272
Lumpsum contract Wmo begeleiding Sneek Zuid	2.354.858	2.354.858
Lumpsum contract Wmo begeleiding Bolsward e.o.	2.002.426	2.002.426
Lumpsum contract Wmo begeleiding Buitengebied	2.365.931	2.365.931
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Sneek Noord	2.039.565	2.039.565
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Sneek Zuid	1.539.862	1.539.862
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Bolsward e.o.	2.438.919	2.438.919
Lumpsum contract Huishoudelijke hulp Buitengebied	2.558.077	2.558.077

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

3.5. Overzicht van baten en lasten

Vooraf

We geven eerst een globaal overzicht van het saldo van de baten en lasten van de programma's. Daarna volgt een analyse per programma van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de rekening.

Globaal overzicht

Overzicht per programma

Overzicht per programma (bedragen x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
Programma 1 - Sociaal	369	0
Programma 2 - Ruimte	1.568	0
Programma 3 - Bestuur	0	-371
Overzichten	11.601	0
Totaal	13.537	-371
Totaal gerealiseerd resultaat	13.166	

In de analyse van de programma's lichten we afwijkingen op de ramingen van baten en lasten per programma groter dan € 100.000 toe. We geven vervolgens een verklaring van de hoofdtakvelden die meer dan € 100.000 afwijken. We stellen de raad voor akkoord te gaan met de verklaring van deze overschrijdingen en hiermee de begrotingsoverschrijding als zodanig te bevestigen.

							Bedragen x € 1.000		
Primitieve begroting				Begroting na wijziging			Rekening		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma:									
1 Sociaal	61.285	206.162	-144.877	65.227	218.712	-153.485	66.101	219.752	-153.651
2 Ruimte	38.000	81.216	-43.216	48.417	95.367	-46.950	58.553	105.751	-47.198
3 Bestuur	1.575	19.102	-17.527	1.761	19.751	-17.990	2.271	20.630	-18.359
Subtotaal programma's	100.860	306.480	-205.620	115.405	333.830	-218.425	126.925	346.133	-219.208
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	28.530	1.596	26.934	28.897	1.985	26.912	29.014	1.706	27.308
Algemene uitkeringen	230.777	-	230.777	244.104	4	244.100	247.423	4	247.419
Dividend	1.176	14	1.162	1.466	14	1.452	1.468	14	1.454
Saldo financierings-functie	4.885	4.818	67	5.221	5.115	106	5.541	5.647	-106
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	3.019	-3.019	2.214	7.391	-5.177	148	1.310	-1.162
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	265.368	9.447	255.921	281.902	14.509	267.393	283.594	8.681	274.913
Gerealiseerde kosten overhead	1.696	48.006	-46.310	2.596	49.947	-47.351	3.307	49.287	-45.980
Vennootschaps-belasting	-	30	-30	-	30	-30	-	6	-6
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	367.924	363.963	3.961	399.03	398.316	1.587	413.826	404.107	9.719
Toevoeging/ onttrekking aan reserves:									
Programma 1	390	143	247	9.218	12.796	-3.578	12.458	12.796	-338
Programma 2	361	335	26	11.160	7.999	3.161	12.975	7.999	4.977
Programma 3	-	1.000	-1.000	-	1.000	-1.000	0	1.001	-1.001
Overzichten	18	3.251	-3.233	1.658	4.592	-2.934	1.724	1.915	-191
Subtotaal mutaties reserves	769	4.729	-3.960	22.036	26.388	-4.351	27.157	23.711	3.446
Gerealiseerde resultaat	368.693	368.692	1	421.939	424.704	-2.764	440.983	427.818	13.166

Analyse per programma

Zie de volgende overzichten/tekstfragmenten.

3.5.1. Programma 1: Sociaal

Wat heeft het gekost?

Overzicht lasten en baten per hoofdtakveld (bedragen x € 1.000)					
Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
01 Onderwijs	12.518	13.882	12.454	1.428	V
02 Sport	8.833	10.409	9.639	770	V
03 Cultuur	10.371	12.159	12.573	-414	N
04 Dichtbij meedoen	26.521	29.088	27.142	1.946	V
05 Gebiedsgericht werken	10.958	11.905	12.327	-422	N
06 Lichte ondersteuning	88.675	88.333	90.970	-2.638	N
07 Specialistische ondersteuning	48.287	52.937	54.647	-1.710	N
Totaal lasten	206.162	218.712	219.752	-1.041	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
01 Onderwijs	2.842	3.994	2.954	-1.040	N
02 Sport	2.197	2.444	2.630	186	V
03 Cultuur	647	735	720	-15	N
04 Dichtbij meedoen	15.302	17.280	17.823	542	V
05 Gebiedsgericht werken	57	593	692	100	V
06 Lichte ondersteuning	37.520	38.681	39.645	964	V
07 Specialistische ondersteuning	2.719	1.500	1.638	138	V
Totaal baten	61.285	65.227	66.101	874	V

Saldo baten en lasten	-144.877	-153.484	-153.651	-167	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-143	-12.796	-12.796	0	V
Onttrekkingen (uit reserve)	390	11.922	12.458	536	V
Gerealiseerd resultaat	-144.630	-154.358	-153.989	369	V

Hoofdtaakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Lasten			
01 Onderwijs	€ 1.428.000	I	Huisvesting Onderwijs Algemeen: € 462.000 De voordelen komen doordat de uitvoering van het Investeringsplan 2025 2028 (Onderwijshuisvesting) is vertraagd. Hierdoor vallen de afschrijvings- en rentelasten € 446.000 lager uit. Daarnaast ontstaat een aanvullend voordeel van € 16.000, omdat ook de bijkomende lasten, waaronder de inzet van noodlokalen, lager zijn uitgevallen. Onderwijsachterstandenbeleid (OAB): € 778.000 De begrote uitgaven en inkomsten zijn vastgesteld op basis van de beschikbaar gestelde middelen vanuit de Specifieke Uitkering (SPUK). De uitgaven bestaan bijna volledig uit subsidies, die worden beschikt op basis van een prognose, waarna er later een definitieve afrekening volgt. Deze kan hoger of lager uitvallen. Dit jaar is er een afrekening geweest over voorgaande jaren van - € 188.000. Daarnaast is er kritisch gekeken naar de bestaande projecten en of deze in lijn zijn met de beoogde doelen. Hierdoor zijn er dit jaar minder subsidies verstrekt en worden nieuwe plannen ontwikkeld. S Peuterspeelzalenbeleid: - € 76.000 De lasten voor peuteropvang vallen hoger uit door jaarlijkse landelijke verhogingen van de maximale uurtarieven en doordat het gemeentelijke budget hiervoor niet is geïndexeerd. I Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC): € 166.000 Voor de specifieke uitkering (SPUK) RMC zijn in 2025 minder lasten gemaakt dan begroot. Halverwege het jaar hebben we een aanvullende beschikking ontvangen, waardoor extra middelen beschikbaar kwamen die in 2025 niet meer volledig konden worden benut. De besteding hiervan vindt plaats in samenwerking met externe partners, waarbij de afstemming gebonden is aan een beperkt aantal overlegmomenten. Hierdoor zijn niet alle activiteiten binnen het jaar uitgevoerd. Dit leidt aan de uitgavenkant tot een voordeel. Per saldo is de SPUK regeling budgettair neutraal; de financiële effecten spreiden zich alleen uit over meerdere jaren. I Voortijdig schoolverlaten (VSV): € 126.000 Voor de specifieke uitkering (SPUK) RMC zijn in 2025 minder lasten gemaakt dan begroot. Halverwege het jaar hebben we een aanvullende beschikking ontvangen, waardoor extra middelen beschikbaar kwamen die in 2025 niet meer volledig konden worden benut. De besteding hiervan vindt plaats in samenwerking met externe partners, waarbij de voortgang mede afhankelijk is van een beperkt aantal afstemmingsmomenten binnen het samenwerkingsverband. Hierdoor zijn niet alle activiteiten binnen het jaar uitgevoerd. Dit leidt aan de uitgavenkant tot een voordeel. Per saldo is de

		I SPUK-regeling budgettair neutraal; de financiële effecten spreiden zich alleen uit over meerdere jaren. I Leerlingenvervoer: - € 160.000 Er is steeds meer vraag voor taxivervoer voor halve dagen. Dat betekent individueel vervoer en geen groepstaxivervoer (leerlingenvervoer). De prijzen zijn gestegen, zowel bij taxivervoer als openbaar vervoer. Er is meer vraag naar eigen vervoer, waarvoor de lasten vergoed worden. Dit wordt veroorzaakt doordat prikkelgevoelige kinderen niet in het groepstaxivervoer of het OV kunnen. I Personeel: € 87.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleine verschillen: € 45.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 45.000
02 Sport	€ 770.000	I Brede Spuk: € 50.000 De begrote uitgaven en inkomsten zijn vastgesteld op basis van de beschikbaar gestelde middelen uit de SPUK. In 2025 is er bewust een keuze gemaakt om 10% minder uit te geven dan de beschikbaar gestelde middelen, zodat deze middelen kunnen worden doorgeschoven naar 2026. De ingezette acties in 2025 zijn volgens planning uitgevoerd. In 2026 ondervangen we de korting op de beschikbaar gestelde middelen hierdoor en kunnen we alle ingezette projecten ook in 2026 voortzetten. I Sportbeleid subsidies: € 116.000 Er kan pas een beroep op de regeling worden gedaan wanneer ondersteuning via de Wmo voor sporthulpmiddelen niet passend blijkt, waardoor de behoefte aan deze regeling beperkt is. Daarnaast is een sportevenement deze zomer afgelast vanwege de hitte. Gezamenlijk leidt dit tot een voordeel op dit budget. I Onderhoud sportaccommodaties: € 624.000 De onderbenutting van de beschikbaar gestelde € 500.000 voor het onderhoud van binnensportaccommodaties hangt samen met het traject rondom de totstandkoming van het nieuwe sportaccommodatiebeleid binnen de aanpak <i>Koers en Kompas, duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties</i>. Dit beleid is recent door de raad vastgesteld. Omdat dit beleidskader richting geeft aan de wijze waarop keuzes worden gemaakt tussen verduurzaming, renovatie, nieuwbouw, sloop of uitfaseren, is besluitvorming over onderhoudsmaatregelen vooruitlopend daarop uitgesteld. Daarnaast is van het reguliere jaarlijkse onderhoudsbudget een bedrag van € 130.000 nog niet toegekend aan de afzonderlijke binnensportaccommodaties. Voor De Utherne heeft deze toedeling al plaatsgevonden; voor de overige accommodaties wordt dit gedaan zodra de onderhoudsopgave kan worden afgestemd op het nu vastgestelde beleidskader. I Diverse sportaccommodaties: - € 138.000 Voor diverse sportfaciliteiten is een hoger bedrag betaald dan geraamd. Het betreffen diverse kleine(re) afwijkingen van bijvoorbeeld onderhoud, gas en elektra.

		I	Zwembaden: € 93.000 In 2025 heeft geen dotatie aan de onderhoudsvoorziening van BV Exploitatie Zwembad Sneek plaatsgevonden door een wijziging in de systematiek. Voorheen werd gewerkt met een voorschotregeling, maar er wordt niet langer voorgefinancierd. Omdat in 2025 geen (groot) onderhoud is uitgevoerd, kunnen de hiervoor gereserveerde middelen in dat jaar vrijvallen.
		I	Kleine verschillen: € 25.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 25.000
03 Cultuur	- € 414.000	I	Pand Cultureel Kwartier Sneek: € 61.000 In 2025 is minder onderhoud uitgevoerd dan was begroot. Het saldo van de onderhoudslasten wordt verrekend met de reserve Onderhoud Gebouwen.
		I	Verbeteren artistiek klimaat € 46.000 Niet alle geplande activiteiten in het kader van Arcadia zijn in 2025 gerealiseerd, waardoor dit verschil is ontstaan.
		I	Musea: € 58.000 De subsidieverdeling in 2025 heeft geleid tot een iets gunstiger beeld. De reden hiervan is dat dit het eerste jaar was van de nieuwe subsidieregeling. De andere reden is dat museum Hindeloopen afgelopen jaar als enige museum een (voorlopige) subsidieverlening heeft gehad in plaats van een directe vaststelling, omdat het museum in het peiljaar dicht was vanwege verbouwing. Hierop moet nog een verantwoording plaatsvinden. Naar aanleiding van een schatting aan het eind van het jaar verwachten we niet dat het verschil heel groot zal zijn tussen verleende subsidie en werkelijke subsidie en hebben we ervoor gekozen om pas bij de verantwoording (juli 2026) eventuele extra subsidie toe te kennen.
		I	Pand Bibliotheek Sneek: - € 611.000 Zowel in 1e als de 3e bestuursrapportage van 2025 is aangegeven dat groot onderhoud aan de bibliotheek in Sneek noodzakelijk en onvermijdelijk was. Dit kwam door de slechte staat van het houtwerk. Voor grootonderhoud is geen dekking vanuit het onderhoudsbudget. Daarom wordt de extra lasten van € 611.000 gedekt uit de egalisatiereserve onderhoud gebouwen.
		I	Kleine verschillen: € 32.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 32.000
04 Dichtbij meedoen	€ 1.946.000	I	Vluchtelingen hulp: € 199.000 Vluchtelingenwerk verzorgt voor ons al vele jaren de maatschappelijke begeleiding van statushouders. We hebben daarom standaard € 270.000 voor kosten aan Vluchtelingenwerk in onze begroting opgenomen. Sinds de invoering van de Nieuwe Wet Inburgering in 2022 mogen we deze kosten ook ten laste brengen van de specifieke uitkering Wet Inburgering. Daarom hebben we € 300.000 aan de begroting toegevoegd aan de inkomsten- en uitgavenkant. Achteraf gezien had deze begrotingswijziging niet volledig plaats hoeven te vinden aan de uitgavenkant. We gingen uit van € 300.000 aan uitgaven op basis van de overeenkomst met Vluchtelingenwerk, terwijl er nu in totaal € 570.000 is begroot. De werkelijke uitgaven aan Vluchtelingenwerk waren € 371.000. De extra € 71.000 hebben we betaald omdat

			Vluchtelingenwerk meer trajecten heeft geleverd vanwege een hogere instroom van statushouders.
		I	Opvang ontheemde Oekraïners: € 443.000 We hebben in totaal € 12.493.000 uitgegeven aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Van dit totaal valt € 12.404.000 onder hoofdtakveld Dichtbij meedoen. Dit betreffen de uitgaven van de gemeentelijke opvanglocaties en van de particuliere opvang. De overige uitgaven vallen onder het hoofdtakveld Onderwijs. Ten opzichte van de begroting hebben we € 443.000 minder uitgegeven. Dit voordeel wordt niet veroorzaakt door één speciale kostenpost of een specifieke locatie, maar is verspreid over alle kostenposten. Het saldo inkomsten en uitgaven is ook dit jaar positief.
		I	Brede SPUK: € 101.000 De begrote uitgaven en inkomsten zijn vastgesteld op basis van de beschikbaar gestelde middelen uit de SPUK. In 2025 is er bewust een keuze gemaakt om 10% minder uit te geven dan de beschikbaar gestelde middelen, zodat deze middelen kunnen worden doorgeschoven naar 2026. De ingezette acties in 2025 zijn volgens planning uitgevoerd. In 2026 ondervangen we de korting op de beschikbaar gestelde middelen hierdoor en kunnen alle ingezette projecten ook in 2026 voortzetten.
		I	Dorpshuizen, MFC's en wijkgebouwen: € 530.000 Het nieuwe beleid voor verduurzamen van de ontmoetingsplaatsen heeft een looptijd van tien jaar. De lasten van het nieuwe beleid zullen niet gelijkmatig worden verdeeld over deze tien jaren. De aanvragen voor de regeling in de eerste twee jaren moeten nog op gang komen waardoor dit jaar sprake is van onderbesteding. Dit zal naar verwachting in de resterende jaren worden ingehaald.
		I	Ons Gebouw Bolsward € 37.000 Er is minder uitgegeven aan energielasten en overige lasten. Voor gas en elektra ontstaat op deze post een voordeel van € 37.000. Gemeentebreed is echter sprake van een tekort van € 223.000, doordat de energieleverancier de voorschotten heeft gebaseerd op een hoger verbruik dan daadwerkelijk het geval was. De eindafrekening is nog niet ontvangen, maar naar verwachting volgt een terugbetaling waardoor het tekort vervalt.
		I	Exploitatie MFA Warns € 36.000 Er hoefde dit jaar geen groot onderhoud uitgevoerd te worden ten behoeve van MFA Warns. Het surplus op het onderhoudsbudget wordt verrekend met de reserve Onderhoud gebouwen voor toekomstig onderhoud.
		I	Stipe Tichtby: € 349.000 Dit betreft een incidenteel budget. De gemeenteraad heeft in 2023 het Hulpfonds Bestaanszekerheid ingesteld. Dit fonds is in het leven geroepen om inwoners te ondersteunen die in acute financiële nood zijn geraakt en om initiatieven in buurten, wijken en dorpen te stimuleren die bijdragen aan het verminderen van koopkrachtverlies. Ter uitvoering hiervan heeft het college twee regelingen vastgesteld: een tijdelijk noodfonds voor inwoners en een tijdelijke subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven.

			In 2025 is voor deze twee regelingen in totaal €109.000 besteed. Hiermee zijn zowel inwoners in financiële problemen geholpen als maatschappelijke initiatieven ondersteund die bijdragen aan het versterken van de bestaanszekerheid. Van het beschikbare budget resteert een bedrag van €349.000. Deze onderbesteding wordt verklaard doordat de regelingen niet volledig zijn benut. Er zijn minder aanvragen binnengekomen dan vooraf was verwacht, waardoor het volledige budget niet hoefde te worden aangesproken. I Kernenbeleid: € 134.000 Het budget voor Kernenbeleid is onderdeel van ons subsidiefonds. Wij werken volledig vraag gestuurd: subsidies worden alleen toegekend op basis van concrete aanvragen. Dit proces is niet te sturen; wij kennen niet automatisch toe. Het overgebleven bedrag is simpelweg het gevolg van het aantal en de omvang van de aanvragen. Er zit een grote bandbreedte in het bedrag dat kan worden toegekend, van €100 tot maximaal €15.000 per aanvraag. Hierdoor blijft vaak aan het eind van het jaar budget over, zo ook nu. I Personeel: € 21.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleine verschillen: € 96.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 96.000
05 Gebiedsgericht werken	- € 422.000	S	Onafhankelijke cliëntondersteuning: - € 174.000 Steeds meer cliënten maken gebruik van deze diensten waardoor de lasten enorm zijn toegenomen. Het betreft een wettelijke verplichting om onafhankelijke cliëntondersteuning gratis beschikbaar te stellen aan de inwoner. I Personeel: - € 169.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleine verschillen: - € 79.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van - € 79.000
06 Lichte Ondersteuning	- € 2.638.000	S	BUIG - € 1.163.000 Het uitgangspunt voor de BUIG is een budgetneutrale begroting. Voor 2025 wordt op basis van de kansrijke sporen een tekort van circa €2,0 miljoen verwacht. In de tweede bestuursrapportage 2025 is hiervoor aanvullend €1,0 miljoen beschikbaar gesteld. Daarnaast was rekening gehouden met een taakstelling van €1,0 miljoen, die in 2025 nog niet is gerealiseerd. In de derde bestuursrapportage is aangegeven dat een start is gemaakt met het alsnog invullen van deze taakstelling. De instroom in de bijstand wordt in belangrijke mate bepaald door jongeren tot 27 jaar. Deze instroom ligt hoger dan bij de groep van 27 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd en sluit aan bij landelijke ontwikkelingen. Tegelijkertijd is de uitstroom bij de oudere leeftijdsgroep hoger, waardoor het totale aantal bijstandsdossiers in 2025 per saldo een overwegend stabiel beeld laat zien. Van een afname van het

			bestand is echter nog geen sprake en de instroom van jongeren ligt hoger dan eerder geraamd, waardoor de beoogde besparingen niet zijn gerealiseerd. Daarnaast wordt het bijstandsbestand zwaarder: inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt zijn grotendeels uitgestroomd, terwijl de huidige instroom vaker bestaat uit inwoners met meervoudige problematiek en een grotere afstand tot werk. In reactie hierop is ingezet op aanvullende re-integratie-inspanningen, waaronder extra trajecten, een jongerenteam en gerichte ondersteuning zoals de Dreamfabryk, uitgevoerd in samenwerking met Empatec/Pastiel. Samenvattend bedraagt het tekort ten opzichte van de rijksontvangsten BUIG voor 2025 circa € 3,2 miljoen. Ten opzichte van de actuele begroting resteert een tekort van circa € 1,2 miljoen, conform de laatste bestuursrapportage 2025.
		I	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO): - € 160.000 We ontvangen terugbetalingen van leningen die in eerdere jaren aan ondernemers zijn verstrekt. Deze terugbetalingen kunnen we echter niet als opbrengst inzetten, omdat ze volledig moeten worden afgedragen aan het Rijk. Dit betekent dat elke ontvangst direct leidt tot een even hoge last. Hierdoor nemen de lasten op onze begroting toe, terwijl er per saldo geen middelen beschikbaar blijven voor de gemeente. De stijging van de lasten wordt dus verklaard door de verplichte afdracht van de terugontvangen bedragen.
		I	Bijstand voor zelfstandigen (BBZ) Gevestigden/Bedrijfskapitaal: - € 89.000 75% van verstrekt bedrijfskapitaal (lening) voor startende of gevestigde ondernemers wordt over een periode van 5 jaren in jaarlijkse stappen teruggevorderd door het Rijk. Het deel dat terugbetaald is aan het Rijk over deze jaren is samen met de verstrekte leningen over 2025 gezamenlijk hoger dan begroot.
		S	Minimaregelingen: - € 82.000 Op het onderdeel Scholierenregeling is in 2025 sprake van een overschrijding van € 28.000 ten opzichte van de begrote lasten. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hoger gebruik van de regeling dan vooraf geraamd, zowel door een toename van het aantal gebruikers als door hogere gemiddelde vervoerskosten per gebruiker. De scholierenregeling heeft het karakter van een opneemregeling, waardoor het gebruik en de bijbehorende lasten vooraf lastig volledig zijn te voorspellen. Externe factoren, zoals prijsontwikkelingen in het vervoer en een toegenomen mobiliteitsbehoefte binnen de doelgroep, hebben hierop invloed gehad. Daarnaast zijn de lasten binnen het Kindpakket toegenomen door een stijging van het aantal verstrekte vergoedingen voor zwemlessen. Met name de vraag naar privélessen is groter geworden, omdat groepslessen niet voor alle kinderen passend zijn. Tot slot is in 2025 extra ingezet op de communicatie over de collectieve zorgverzekering voor minima (AV-Frieso), uitgevoerd door SWF Tichtby, wat eveneens heeft bijgedragen aan hogere lasten.
		S	Individuele inkomenstoeslag: - € 61.000 De bedragen binnen deze minimaregeling zijn per 2025 geïndexeerd. Daarnaast is ingezet op het vergroten van het

			bereik van de regeling. Er is onderzocht welke inwoners met een uitkering mogelijk recht hadden op de regeling maar hier nog geen gebruik van maakten; deze groep heeft alsnog een toeslag ontvangen. Hierdoor is het aantal toegekende aanvragen gestegen van 1.037 in 2024 naar 1.160 in 2025, wat heeft geleid tot hogere lasten. I Kwijtschelding belastingen: € 73.000 In 2025 zijn minder verzoeken voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen ingediend dan oorspronkelijk begroot. Dit heeft geleid tot een lager bedrag aan kwijtscheldingen, wat resulteert in een voordeel van € 73.000. I Toeslagenaffaire: - € 548.000 De lasten rondom de toeslagenaffaire, waaronder de inzet van personeel, verleende kwijtscheldingen en door ons betaalde onkosten van gedupeerden, worden in deze post verantwoord. Deze lasten hebben geen directe één-op-één relatie met de inkomsten die wij hiervoor van het Rijk ontvangen. Voor de uitvoering is op basis van het aantal aangemelde gedupeerden een vaste vergoeding toegekend. De lasten zijn in dit jaar hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt doordat de werkelijke inzet en ondersteuning intensiever waren dan vooraf kon worden ingeschat. De verantwoording vindt plaats via een SPUK -regeling, waarmee het Rijk heeft toegezegd gemeenten volledig te compenseren voor de gemaakte onkosten. I Vrijwilligersbijdrage: € 81.000 De gemeente zet in om inwoners met een uitkering te belonen voor het doen van vrijwilligerswerk. Hoewel hierop extra wordt ingezet, blijven de uitgaven achter. I Wmo - maatwerkvoorzieningen: - € 32.000 Door een blijvende toename van het aantal taxipassen is er een overschrijding ten opzichte van de begroting. I Wmo - woonvoorzieningen: - € 86.000 De uitgaven voor woningaanpassingen zijn lastig te voorspellen. Dit jaar zijn er meer aanvragen gedaan, waardoor de uitgaven hoger liggen dan begroot. I Wmo - Hulp bij het huishouden: - € 141.000 Net als voorgaande jaren zijn het aantal inwoners wat gebruik maakt van hulp bij het huishouden hoger dan het aantal wat in de basisberekening van de lumpsum is meegenomen. Ondanks de hogere aantallen lijken de hoofdaanbieders voor een aantal gebieden een positief resultaat te realiseren. Dit is deels toe te rekenen aan efficiënter bedrijfsvoering bij de hoofdaanbieders. Binnen het lumpsumcontract is een verrekening van kracht in het geval van hogere aantallen en overwinsten van de hoofdaanbieder. I Wmo - Begeleiding: € 703.000 Binnen het lumpsumcontract is er een verrekening van kracht in het geval van overwinsten bij de hoofdaanbieders, hieruit volgt dit voordeel.
--	--	--	--

		I	Jeugd - Specialistische jeugdzorg buiten SDF: - € 1.511.000 Er is sprake van een toename in duurdere maatwerkcontracten waarbij zeer intensieve begeleiding zoals 1-op-1 begeleiding benodigd is. Door onder andere de versnelde afbouw van ‘gesloten plekken’ en een toenemende vraag naar, maar beperkt aanbod in, zeer complexe zorg zijn wij als gemeente steeds vaker aangewezen op maatwerkcontracten buiten het ingekochte aanbod. De tarieven van deze contracten liggen hoger, zowel vanwege de intensieve zorg die benodigd is als door marktwerving.
		I	Personeel: € 288.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering).
		I	Kleine verschillen: € 90.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 90.000
07 Specialistische ondersteuning	- € 1.710.000	I	Wet sociale werkvoorziening (WSW): - € 438.000 Het Rijk heeft via de decembercirculaire 2025 een decentralisatie-uitkering verstrekt om medewerkers van sociaal ontwikkelbedrijven te compenseren voor negatieve inkomenseffecten door fiscale maatregelen. Als grootste gemeente binnen het samenwerkingsverband ontving Súdwest-Fryslân hiervoor € 587.292, wat volledig is doorgestort naar de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West. Een klein restant is benut voor uitvoeringslasten. Omdat de begroting hier niet meer op kon worden aangepast, is dit tekstueel verwerkt in de laatste bestuursrapportage. Het financiële effect voor de gemeente is per saldo neutraal.
		S	Jeugd - Specialistische jeugdzorg: - € 1.544.000 Het totaal aantal unieke jeugdigen met een vorm van jeugdzorg in 2025 is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2024. Wel is sprake van een verschuiving van lichte ondersteuning naar specialistische ondersteuning. Dit betreft zo'n 200 unieke jeugdigen. Dit betekent dat de gemiddelde zorgkosten per jeugdige toeneemt.
		I	Jeugd - Dagopvang/dagbehandeling: - € 1.249.000 De kosten voor dagopvang nemen toe. Voor een deel komt dit door de verschuiving van oude productcodes naar nieuwe productcodes en een herstelactie in de vergoeding voor vervoerskosten, wat een tariefsverhoging tot gevolg had. Daarnaast zien wij een toename van het aantal dagdelen per jeugdige. Een aanvullende verklaring is het grijze gebied tussen de verantwoordelijkheid van het passend onderwijs en de inzet van zorgboerderijen door scholen, enerzijds, en de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp, anderzijds.
		I	Jeugd - Dyslexie: - € 90.000 In heel Friesland is sprake van een toename in dyslexie-behandelingen. Vanuit de regionale werkgroep Dyslexie is onderzocht hoe dit verklaard kan worden. Uit dit onderzoek is geen duidelijke aanwijsbare reden gevonden.

		I	Jeugd - Landelijke zorg (LTA): - € 128.000 Dit bedrag is per jaar erg verschillend en daarmee lastig te begroten. Een enkele casus kan al een groot verschil maken. Dit jaar is er een toename van casuïstiek met loverboyproblematiek.
		I	Jeugd - Wonen: € 384.000 De uitgaven voor de producten kleinschalige woonvoorziening blijven achter ten opzichte van de begroting en de uitgaven vorig jaar. Hier is geen duidelijke verklaring voor.
		I	Jeugd - Pleegzorg: € 73.000 Dit voordeel is ontstaan door een correctie inzake het woonplaatsbeginsel. Bij 1 cliënt werden de kosten onterecht aan onze gemeente doorberekend. Deze correctie levert een incidenteel voordeel op.
		I	Jeugd - Jeugdreclassering/Jeugdbescherming: € 78.000 Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen loopt iets terug, maar de inzet op jeugdreclasseringsmaatregelen neemt toe.
		I	Wmo innovatie: € 73.000 Vanuit het budget innovatie wordt het project Welzijn op Recept bekostigd. Een deel van deze lasten kunnen in 2025 gedekt worden uit de Brede Spuk (GALA) en de spuk IZA. Hierdoor blijft er geld beschikbaar.
		I	Beschermd Wonen: € 1.000.000 De doordecentralisatie van Beschermd Wonen is wederom uitgesteld. Wanneer deze wel ingevoerd wordt is onbekend, maar niet eerder dan 2027. Hierdoor zijn deze uitgaven ook niet gerealiseerd. Op dit moment worden er een aantal lokale plannen uitgewerkt voor deze doelgroep, deze zullen vanaf 2026 tot uitvoering komen. Hierbij valt te denken aan het ontwikkelen van woonvoorzieningen als onconventioneel wonen en lokale opvang voor deze doelgroep. Doordat de plannen nog niet in uitvoering zijn, zullen de uitgaven dit jaar achter blijven ten opzichte van de begroting.
		I	Maatschappelijke- en vrouwenopvang: € 59.000 Dit voordeel is ontstaan door lagere vaststelling van diverse subsidies. Hierdoor vallen de kosten lager uit dan begroot.
		I	Kleine verschillen: € 72.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 72.000

Hoofdtakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Baten			
01 Onderwijs	- € 1.040.000	I	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB): - € 907.000 De begrote uitgaven en inkomsten zijn vastgesteld op basis van de beschikbaar gestelde middelen vanuit de Specifieke Uitkering (SPUK). Doordat er minder uitgaven zijn geweest ten behoeve van dit beleidsonderdeel kunnen wij ook minder inkomsten verantwoorden. Afgelopen jaar is er kritisch gekeken naar de bestaande projecten en, of deze in lijn zijn met de doelen. Hierdoor zijn er dit jaar minder subsidies verstrekt en worden er nieuwe plannen ontwikkeld. Dit is de directe samenhang tussen inkomsten en uitgaven bij een SPUK. Per saldo is de SPUK-regeling budgettair neutraal. Niet bestede middelen moeten na 2026 worden terugbetaald aan het Rijk. I Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC): - € 75.000 Voor de specifieke uitkering (SPUK) RMC zijn in 2025 minder baten verantwoord dan begroot. Halverwege het jaar hebben we een aanvullende beschikking ontvangen, waardoor extra middelen beschikbaar kwamen die in 2025 niet meer volledig konden worden benut. De besteding hiervan vindt plaats in samenwerking met externe partners, waarbij de afstemming gebonden is aan een beperkt aantal overlegmomenten. Hierdoor zijn niet alle activiteiten binnen het jaar uitgevoerd. Dit leidt aan de batenkant tot een nadeel. Per saldo is de SPUK-regeling budgettair neutraal; de financiële effecten spreiden zich alleen uit over meerdere jaren. I Voortijdig Schoolverlaten (VSV): - € 92.000 Voor de specifieke uitkering (SPUK) VSV zijn in 2025 minder baten verantwoord dan begroot. Halverwege het jaar hebben we een aanvullende beschikking ontvangen, waardoor extra middelen beschikbaar kwamen die in 2025 niet meer volledig konden worden benut. De besteding hiervan vindt plaats in samenwerking met externe partners, waarbij de afstemming gebonden is aan een beperkt aantal overlegmomenten. Hierdoor zijn niet alle activiteiten binnen het jaar uitgevoerd. Dit leidt aan de batenkant tot een nadeel. Per saldo is de SPUK-regeling budgettair neutraal; de financiële effecten spreiden zich alleen uit over meerdere jaren. I Kleine verschillen: € 34.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 34.000
02 Sport	€ 186.000	I	Zwembaden algemeen: € 106.000 Dit betreft de vrijval van de voorziening voor de lening aan Vastgoed BV voor zwembad 't Rak. Deze vrijval was niet geraamd, waardoor een voordelig saldo is ontstaan.

		I	Sporthal Middelzee: € 60.000 Dit voordelige saldo is ontstaan door hogere huurinkomsten en de afrekening van de energielasten over 2024.
		I	Kleine verschillen: € 20.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 48.000
04 Dichtbij meedoen	€ 542.000	I	Opvang ontheemde Oekraïners: € 60.000 De uitgaven voor de opvang van ontheemde Oekraïners worden gedekt vanuit de rijksbekostiging. We ontvangen hiervoor een normbedrag per opvangplek, plus vergoedingen voor transitiekosten, particuliere opvang en het verstrekte leefgeld na aftrek van de eigen bijdrage. Omdat deze inkomsten afhankelijk zijn van het actuele aantal opvangplekken en de samenstelling daarvan, is vooraf lastig exact in te schatten welk bedrag wordt ontvangen, waardoor dit restant is ontstaan.
		I	Wet inburgering: € 239.000 De uitgaven aan de wet inburgering worden voor het grootste deel gedekt uit de inkomsten uit de Specifieke uitkering (SPUK) Wet inburgering. Het aantal nieuwkomers dat gebruikt maakt van de inburgeringsvoorzieningen was in 2025 hoger dan in 2024. Waar in de eerste jaren sprake was van een opstartfase, voeren we nu trajecten uit op het verwachte, structurele volume.
		I	Vluchtelingen hulp: € 157.000 Vluchtelingenwerk verzorgt voor ons de trajecten maatschappelijke begeleiding voor statushouders. Wij kunnen deze kosten ten laste brengen van de specifieke uitkering (SPUK) wet inburgering. We hebben dan ook € 300.000 aan inkomsten uit deze SPUK begroot. De werkelijke inkomsten uit de SPUK zijn € 357.000 geworden. Deze inkomst is gebaseerd op de uitgaven aan Vluchtelingen hulp die onder de Specifieke SPUK vallen. Daarnaast ontstaat een aanvullend voordeel van € 100.000 ten opzichte van de begroting, doordat een eerder vastgestelde begrotingswijziging administratief onjuist is verwerkt.
		I	Hotel en Accomodatieregeling (HAR): € 56.000 We hebben van het COA € 56.000 ontvangen voor de tijdelijke opvang van zes statushouders in Sneek in 2024 en een deel van 2025. Hier tegenover staan uitgaven van € 22.000, onder andere voor de huur van het pand waarin zij verbleven.
		I	Brede Spuk: € 24.000 De begrote uitgaven en inkomsten zijn vastgesteld op basis van de beschikbaar gestelde middelen uit de SPUK. Doordat er minder uitgaven zijn geweest kunnen wij ook minder inkomsten verantwoorden. Dit is de directe samenhang tussen inkomsten en uitgaven bij een SPUK. Per saldo is de SPUK-regeling budgettair neutraal. Hierdoor zijn de gerealiseerde inkomsten over 2025 € 118.000 lager dan begroot. Dit jaar is er echter ook nog sprake van een correctie over de jaren 2023 en 2024 hierdoor zijn de inkomsten met € 142.000 verhoogd. Samen resulteert dit in een toename van de inkomsten met € 24.000.

		I	Personeelslasten: € 32.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering).
		I	Kleine verschillen: € 30.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 30.000
07 Specialistische ondersteuning	€ 138.000	I	Beschermd wonen: € 119.000 Centrumgemeente Leeuwarden is verantwoordelijk voor het bieden van Beschermd wonen in Friesland. De toegekende middelen beschermd wonen zijn hoger dan de uitgaven. Het verschil wordt afgerekend met alle Friese gemeenten. Het te ontvangen bedrag is hoger dan begroot.
		I	Kleine verschillen: € 19.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 19.000

Toelichting mutaties reserves

Toevoegingen/ Onttrekkingen	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Onttrekkingen			
Mutaties reserves	€ 536.000	I	Reserve onderhoud gebouwen: € 536.000 Storting van de voor- en nadelige exploitatiesaldi op beheer en onderhoud van diverse gebouwen in de reserve onderhoud gebouwen: € 536.000.

3.5.2. Programma 2: Ruimte

Wat heeft het gekost?

Overzicht lasten en baten per hoofdtaakveld (bedragen x € 1.000)

Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
21 Wonen	7.128	12.728	19.519	-6.791	N
22 Werken	8.628	14.316	13.802	515	V
23 Mobiliteit	30.610	31.967	35.914	-3.946	N
24 Leefomgeving	34.850	36.355	36.517	-162	N
Totaal lasten	81.216	95.367	105.751	-10.384	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
21 Wonen	3.958	10.906	18.449	7.543	V
22 Werken	6.779	8.589	9.292	703	V
23 Mobiliteit	3.912	5.065	5.680	616	V
24 Leefomgeving	23.351	23.857	25.132	1.275	V
Totaal baten	38.000	48.417	58.553	10.137	V

Saldo baten en lasten	-43.215	-46.950	-47.198	-248	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-335	-7.999	-7.999	0	V
Onttrekkingen (uit reserve)	361	11.160	12.975	1.815	V
Gerealiseerd resultaat	-43.189	-43.789	-42.221	1.568	V

Hoofdtaakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Lasten			
21 Wonen	- € 6.791.000	I	Grondexploitatie (woningbouw): - € 3.601.000 In de grondexploitatie is er een nadeel van - € 3.601.000. Aan de batenkant is dit een voordeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. Het nadeel kan als volgt worden verklaard: * In 2025 zijn de onderstaande grondexploitaties met de daarbij behorende kredieten vastgesteld: - Sneek Harinxmaland opvanglocatie € 3.260.000 - Sneek tijdelijke woonwijk € 1.444.000 - Hindeloopen € 989.000 - Sneek JF Frisostraat € 70.000 Het totale krediet komt daarmee uit op € 5.763.000 * Mutaties grondexploitaties (woningbouw). De bouwgronden in exploitatie (BIE) zijn als zodanig onder de voorraden (balans) gerubriceerd. Volgens BBV-voorschriften dienen de mutaties (uitgaven en inkomsten) via de exploitatie verantwoord te worden. De totale uitgaven zijn € 9.364.000, waardoor hier een nadeel ontstaat van per saldo - € 3.601.000. I Verliesneming bouwgrond in exploitatie: - € 2.426.000 De totale verliesnemingen van diverse grondcomplexen is € 2.426.000. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. I Programma Wonen € 105.000 De onderschrijding komt door vertraging in de Kleine Kernenaanpak als gevolg van personele onderbezetting in 2025. Daarnaast hadden meerdere projecten slechts een voorbereidingskrediet, waardoor het beschikbare budget minder vaak is benut. De komende jaren wordt extra personele inzet verwacht door de Wet versterking regie op de volkshuisvesting, onder andere voor zorg, ouderen, doelgroepenbeleid, participatie en uitvoering van de urgentieverordening, in combinatie met de structureel hoge woningbouwopgave in Súdwest-Fryslân. I Gas en elektra: € 174.000 Voor gas en elektra ontstaat op deze post een voordeel van € 174.000. Gemeentebreed is sprake van een tekort van € 223.000, doordat de energieleverancier de voorschotten heeft berekend op basis van een hoger verbruik dan feitelijk plaatsvond. De eindafrekening is nog niet ontvangen, maar naar verwachting volgt een terugbetaling waardoor het tekort vervalt.

		I Tijdschrijven grondexploitaties: - € 127.000 Het tekort op taakveld Wonen is aanvullend verantwoord binnen het programma Overhead. Dit nadeel moet worden beschouwd in samenhang met het onderdeel tijdschrijven projecten binnen hetzelfde programma. I Afwaardering voormalige school Arum: - € 158.000 De voormalige school in Arum is verkocht, waarna de restant-boekwaarde is afgeboekt; zie ook de bijbehorende inkomsten. I Onderhoud gebouwen: - € 75.000 Het saldo van de onderhoudslasten voor diverse gebouwen wordt verrekend met de reserve Onderhoud Gebouwen. De overschrijding binnen dit taakveld komt vooral door de renovatie van de garageboxen op Kornwerderzand. I Nieuwe werkwijze Omgevingswet: - € 144.000 Als gevolg van de Omgevingswet kunnen niet alle lasten voor vergunningverlening via leges worden doorbelast. Daarnaast blijft nog enkele jaren toezicht en handhaving nodig voor bestaande Wabo-vergunningen. Hierdoor ontstaat in 2025 een tekort van € 144.000. I Personeel: - € 490.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleinere verschillen: - € 49.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van - € 49.000.
22 Werken	€ 515.000	I Mutaties grondexploitaties (bedrijventerreinen): - € 378.000 In de grondexploitatie is er een nadeel van - € 378.000. Aan de batenkant is dit een voordeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. Het nadeel kan als volgt worden verklaard: * De bouwgronden in exploitatie (BIE) zijn als zodanig onder de voorraden (balans) gerubriceerd. Volgens BBV-voorschriften dienen de mutaties (uitgaven en inkomsten) via de exploitatie verantwoord te worden, waardoor hier een nadeel ontstaat van per saldo € -378.000. Aan de batenkant is dit een voordeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. I Algemeen economisch beleid: € 224.000 De onderschrijding komt grotendeels door het incidenteel toegekende budget van € 200.000 voor 2025. Voor dit budget zijn wel projecten voorbereid, maar door onderbezetting in de formatie zijn deze nog niet uitgevoerd. I Programma Werk: € 131.000 Vanuit de Regiodeal zijn samen met partners plannen ontwikkeld om de arbeidsmarkt in Zuidwest-Friesland te versterken. Het beschikkingsproces voor de bijbehorende subsidies heeft echter meer tijd gekost, waardoor in 2025 middelen zijn blijven liggen. Daarnaast hebben personele

		wisselingen en onderbezetting binnen enkele projecten, zoals het mentorprogramma, geleid tot lagere bestedingen. I Kermissen en Evenementen: € 74.000 De organisatie van evenementen verschuift steeds meer van de gemeente naar stichtingen. Voorbeelden hiervan zijn de Sneekweek en Heamiel. Dit zorgt voor minder kosten bij de gemeente. Tegelijk ontvangt de gemeente hierdoor ook minder inkomsten, zie de verklaring bij de baten. I Milieu algemeen: € 55.000 Door efficiëntere werkwijzen kunnen aanvragen voor bodemonderzoek sneller worden verwerkt. Daarnaast zijn de lasten voor het digitaal ontsluiten van bodeminformatie gedekt vanuit het ICT-budget. I Personeel: € 325.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleinere verschillen: € 84.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van € 84.000.
23 Mobiliteit	-3.946.000	I Onderhoud wegen: - € 2.088.000 De overschrijding komt grotendeels doordat asfaltwerkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2025. In 2024 leidde dit tot een onderschrijding van € 1.600.000, die is gestort in de reserve Wegen en Water. Daarnaast is een overschrijding van € 488.000 ontstaan door noodzakelijk, niet voorzien reparatiewerk aan wegen, onder meer aan de Heidenskipsterdyk tussen Koudum en Workum en een kruispunt in Witmarsum. Ook zijn reparaties uitgevoerd op locaties waar eerder kabels en leidingen zijn aangebracht; hiervoor waren eerder degeneratiekosten ontvangen. De totale overschrijding van € 2.088.000 wordt gedekt vanuit de reserve Wegen en Water. I Bruggen: - € 346.000 Er is meer noodzakelijk onderhoud uitgevoerd dan vooraf voorzien. Bij de Lemmerbrug en de Oppenhuizerbrug in Sneek bleek tijdens het periodiek onderhoud dat ingrijpender werkzaamheden nodig waren. Deze zijn direct na het vaarseizoen van 2025 opgepakt om ruim voor de start van het nieuwe seizoen gereed te zijn. De overschrijding van € 346.000 komt ten laste van de reserve Wegen en Water. I Gas en elektra: - € 150.000 Voor gas en elektra is op deze post een nadeel van € 150.000. Gemeentebreed is sprake van een tekort van € 223.000, doordat de energieleverancier de voorschotten heeft gebaseerd op een hoger verbruik dan feitelijk heeft plaatsgevonden. De eindafrekening is nog niet ontvangen, maar naar verwachting volgt een terugbetaling waardoor het tekort verdwijnt.

		I Mobiliteit: - € 180.000 Eind 2024 heeft Rijkswaterstaat aangekondigd groot onderhoud uit te voeren aan de kunstwerken over de N7. Omdat deze verbindingen essentieel zijn voor de bereikbaarheid van Sneek, is verzocht om een noodvoorziening om grote hinder te voorkomen. Vanuit de gemeente is hiervoor een bijdrage toegezegd, wat op het taakveld Mobiliteit leidt tot een overschrijding van € 100.000. Daarnaast hebben verkeerskundige aanpassingen in Nijesyl, Wommels en het Burgemeester de Hooppark tot extra lasten geleid, omdat deze werkzaamheden gelijktijdig met gepland onderhoud zijn uitgevoerd. I Inzet waterstewards i.v.m. brug Oppenhuizen: - € 213.000 De inzet van waterstewards bij de situatie rond de brug in Uitwellingerga heeft geleid tot € 213.000 hogere lasten dan begroot. Hier staat deels een hogere vergoeding van Rijkswaterstaat tegenover. I Gladheidbestrijding: - € 55.000 Er zijn extra lasten gemaakt om de zoutvoorraad weer op het gewenste niveau te brengen. I Havenbeheer: - € 139.000 Extra schoonmaak en onderhoud van de toiletgebouwen in de havens hebben geleid tot een overschrijding van € 79.000. Daarnaast is voor € 60.000 extra aan vergoedingen uitgekeerd aan dorpsbelangen voor het innen van liggelden, omdat in 2025 nog declaraties over het voorgaande jaar zijn nagekomen. I Onderhoud waterwegen: € 379.000 De baggerwerkzaamheden worden grotendeels uitgevoerd in de periode september tot maart. Het grootste deel van het seizoen 2025-2026 vindt plaats ná de jaarwisseling, waardoor de bijbehorende uitgaven pas in de eerste helft van 2026 worden verwacht. De onderschrijding van € 379.000 komt ten goede aan de (egalisatie)reserve Wegen en Water. I Onderhoud parkeervoorzieningen: - € 96.000 Er is dit jaar meer onderhoud uitgevoerd aan de parkeergarages. Dit wordt verrekend met de reserve Onderhoud Gebouwen. I Personeel: - € 988.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleinere verschillen: - € 70.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van - € 70.000.
24 Leefomgeving	- € 162.000	I Sterke, aantrekkelijke stads- en dorpskernen: - € 66.000 Tijdens het traject van de Ruimtelijke Strategie Sneek heeft het college aangegeven dat het participatieproces uitgebreider opgepakt moest worden. Dit is een intensief en tijdrovend proces geweest dat ook deels onverwachte extra kosten met zich mee heeft gebracht.

		I Afval: - € 120.000 Door de aanhoudende focus op afvalscheiding wordt minder restafval aangeboden, terwijl de hogere tarieven van Omrin de verwerkingslasten hebben doen stijgen. Daarnaast hoefden dit jaar minder afvalcontainers te worden vervangen en leidde de verhoging van de onregelmatigheidstoeslag in de cao tot hogere personele lasten. Per saldo ontstaat een onderschrijding van € 120.000 op het taakveld Afval. Vanwege extra toe te rekenen kosten voor BTW en Overhead, wordt het surplus niet gestort in de voorziening Afval. I Riolering: - € 9.000 De btw die mag worden toegerekend aan de lasten voor riolering wordt niet uitgekeerd, maar verrekend met de dotatie aan de voorziening Riolering. Hierdoor is de afwijking op het taakveld Riolering per saldo nihil. I Speelvoorzieningen: - € 149.000 In de wijk De Zwette in Sneek zijn nieuwe sport- en speelvoorzieningen aangelegd. De betrokken verenigingen leveren hiervoor een bijdrage, zoals is geregeld via de bestaande regeling voor de aanleg van nieuwe speelvoorzieningen. I Onderhoud gebouwen: - € 95.000 Extra onderhoud aan recreatieve voorzieningen, zoals de herinrichting van de Houkeslootboulevard, heeft tot hogere lasten geleid. De overschrijding wordt verrekend met de reserve Onderhoud Gebouwen. I Gas en elektra: € 111.000 Voor gas en elektra is op deze post een voordeel van € 111.000. Gemeentebreed is echter sprake van een tekort van € 223.000, omdat de energieleverancier de voorschotten heeft gebaseerd op een hoger verbruik dan daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De eindafrekening is nog niet ontvangen, maar naar verwachting volgt een terugbetaling waardoor het tekort vervalt. I Bedrijfsmiddelen: € 112.000 De onderhoudslasten vielen lager uit dan begroot. In de begroting was hiervoor een te hoog extra bedrag opgenomen; dit is in de toekomstige begroting aangepast. I Personeel: € 142.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleinere verschillen: - € 88.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van - € 88.000.
--	--	--

Hoofdtakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Baten			
21 Wonen	€ 7.543.000	I	Grondexploitatie (woningbouw): € 3.601.000 In de grondexploitatie is er een voordeel van € 3.601.000. Aan de lastenkant is dit een nadeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. Het voordeel kan als volgt worden verklaard: * In 2025 zijn de onderstaande grondexploitaties met de daarbij behorende kredieten vastgesteld: - Sneek Harinxmaland opvanglocatie € 3.260.000 - Sneek tijdelijke woonwijk € 1.444.000 - Hindeloopen € 989.000 - Sneek JF Frisostraat € 70.000 Het totale krediet komt daarmee uit op € 5.763.000 * Mutaties grondexploitaties (woningbouw). De bouwgronden in exploitatie (BIE) zijn als zodanig onder de voorraden (balans) gerubriceerd. Volgens BBV-voorschriften dienen de mutaties (uitgaven en inkomsten) via de exploitatie verantwoord te worden. De totale inkomsten zijn € 9.364.000, waardoor hier een voordeel ontstaat van per saldo € 3.601.000. I Winstneming bouwgrond in exploitatie: € 1.073.000 De totale winstneming van diverse grondcomplexen is € 1.073.000. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. I Voorziening grondexploitaties: € 2.576.000 De grondexploitaties met een tekort zijn afgedekt door middel van een voorziening. Bij de hercalculatie van de grondexploitaties resulteert dit een vrijval van de voorziening van € 2.043.000. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. I Baten omgevingsvergunningen: - € 110.000 Door de invoering van de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) zijn bepaalde bouwactiviteiten meldingsplichtig geworden, waardoor hiervoor geen leges meer kunnen worden berekend. In 2024 bleef het aantal Wkb-meldingen nog beperkt, maar inmiddels neemt het volume duidelijk toe, waardoor de inkomsten achterblijven bij de verwachting. I Verkoop voormalige school Arum: 373.000 De verkoop van de voormalige school in Arum levert, na afboeking van de resterende boekwaarde, een eenmalig financieel voordeel op.

		I Servicekosten huurders: - € 168.000 De servicekosten voor huurders van gemeentelijke gebouwen zijn gebaseerd op de werkelijke energiekosten, maar de bijbehorende facturen zijn nog niet allemaal opgesteld en verstuurd, waardoor de inkomsten achterblijven. I Programma Wonen: € 71.000 Voor de personele inzet op woningbouwprojecten is eind 2025 een subsidie van € 71.000 ontvangen, waarvan de bijbehorende lasten binnen Programma Wonen zijn verantwoord. I Personeel gerelateerde inkomsten: € 40.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Kleinere verschillen: € 87.000 Diverse kleine verschillen geven een afwijking van € 87.000.
22 Werken	€ 703.000	I Mutaties grondexploitaties (bedrijventerreinen): € 378.000 In de grondexploitatie is er een voordeel van € 378.000. Aan de lastenkant is dit een nadeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. Het voordeel kan als volgt worden verklaard: * De bouwgronden in exploitatie (BIE) zijn als zodanig onder de voorraden (balans) gerubriceerd. Volgens BBV-voorschriften dienen de mutaties (uitgaven en inkomsten) via de exploitatie verantwoord te worden, waardoor hier een voordeel ontstaat van per saldo € 378.000. Aan de lastenkant is dit een nadeel voor hetzelfde bedrag en daarom is er per saldo geen afwijking. I Verkoop snippergroen: € 325.000 Er zijn extra inkomsten gerealiseerd door de verkoop van grond aan ontwikkelaars en snippergroen, aangevuld met hogere pachttopbrengsten door prijsindexatie. I Forensenbelasting: € 70.000 De herwaardering van de WOZ-waardes bleek lager ingeschat dan de uiteindelijk beschikte waardes, waardoor een hogere opbrengst is gerealiseerd. Daarnaast leidde een grotere areaaluitbreiding dan verwacht tot meer woningen, waaronder extra tweede woningen, wat resulteert in € 70.000 hogere opbrengst forensenbelasting. I Toeristenbelasting: € 166.000 De toeristenbelasting over belastingjaar 2024 is grotendeels in 2025 geheven en levert € 166.000 extra opbrengst op. Dit komt doordat er in 2024 meer overnachtingen waren dan begroot. De opbrengst is volledig afhankelijk van het aantal toeristische overnachtingen en staat niet onder onze invloed. I Kermissen en Evenementen: - € 150.000 De organisatie van evenementen verschuift steeds meer van de gemeente naar stichtingen, zoals bij de Sneekweek en het Heamiel. Daardoor ontvangt de gemeente minder

		I	inkomsten, bijvoorbeeld uit kermisgelden, maar nemen ook de bijbehorende kosten af. De begroting sluit nog niet volledig aan op deze nieuwe werkwijze. Kleinere verschillen: - € 86.000 Diverse kleine verschillen geven een afwijking van - € 86.000.
23 Mobiliteit	€ 616.000	I	Kabels en leidingen: € 539.000 Door het intensieve werk van nutspartijen in de openbare ruimte ontvangt de gemeente extra leges en degeneratielasten. Dit levert € 156.000 meer leges op en € 383.000 extra aan degeneratielasten, waarbij dit laatste bedrag wordt toegevoegd aan de reserve wegen en water. I Inzet waterstewards brug Oppenhuizen: € 80.000 Door de hogere lasten voor de inzet van waterstewards kon een hogere vergoeding bij Rijkswaterstaat worden gedeclareerd. I Havenbeheer: - € 129.000 De vergelijking van de haveninkomsten tussen 2024 en 2025 laat zien dat de hogere liggelden een positief effect hebben op de opbrengsten uit passanten, maar dat de begrote stijging van 50% (€ 500.000) niet is gehaald. Alleen de passantentarieven zijn met 39% verhoogd, terwijl de tarieven voor vaste ligplaatsen slechts zijn aangepast met het inflatiepercentage van 2,3%. Daarnaast waren er in 2025 minder overnachtingen dan in 2024, wat samen leidt tot een afwijking van circa € 129.000. I Speelvoorzieningen: € 41.000 In de wijk De Zwette in Sneek zijn nieuwe sport- en speelvoorzieningen aangelegd. De betrokken verenigingen leveren hiervoor een bijdrage, zoals vastgelegd in de bestaande regeling voor de aanleg van nieuwe speelvoorzieningen. I Kleinere verschillen: € 85.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van € 85.000
24 Leefomgeving	€ 1.275.000	I	Afval: € 865.000 De hogere prijzen voor ingezamelde grondstoffen zorgen voor extra inkomsten, aangevuld met ontvangen afrekeningen over 2023 en 2024. I Riolering: € 87.000 Door diverse kleine afwijkingen vallen de inkomsten op het taakveld riolering hoger uit dan begroot, waarna dit surplus wordt verrekend met de voorziening Riolerings. I Speelvoorzieningen: € 77.000 In de wijk De Zwette in Sneek zijn nieuwe sport- en speelvoorzieningen aangelegd. De betrokken verenigingen leveren hiervoor een bijdrage, zoals vastgelegd in de bestaande regeling voor de aanleg van nieuwe speelvoorzieningen. I Monumentensubsidies: € 100.000 Er zijn gelden ontvangen in het kader van Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM). Dit is bedoeld voor

		I	Rijksmonumenten die in eigendom zijn van de gemeente.
		I	Bedrijfsmiddelen: € 43.000 Dit betreft de opbrengsten uit de veiling van bedrijfsmiddelen.
		I	Personeel: € 25.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering).
		I	Kleinere verschillen: € 78.000 Diverse kleinere verschillen geven een afwijking van € 78.000

Toelichting mutaties reserves

Toevoegingen/ Onttrekkingen	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Onttrekkingen			
Mutaties reserves	€ 1.815.000	I	Reserve onderhoud gebouwen: € 124.000 Storting van de voor- en nadelige exploitatiesaldi op beheer en onderhoud van diverse gebouwen in de reserve onderhoud gebouwen: € 124.000.
		I	Reserve wegen en water: € 1.691.000 Storting van de voor- en nadelige exploitatiesaldi op onderhoud van wegen en water in de reserve wegen en water: € 1.691.000.

3.5.3. Programma 3: Bestuur

Wat heeft het gekost?

Overzicht lasten en baten per hoofdstaakveld (bedragen x € 1.000)

Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
31 Bestuur	5.039	5.265	6.359	-1.095	N
32 Burgerzaken	2.815	3.126	3.312	-186	N
33 Veiligheid	11.248	11.360	10.959	401	V
Totaal lasten	19.102	19.751	20.630	-880	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
31 Bestuur	0	0	0	0	V
32 Burgerzaken	1.462	1.662	2.199	537	V
33 Veiligheid	113	99	72	-27	N
Totaal baten	1.575	1.761	2.271	510	V

Saldo baten en lasten	-17.528	-17.990	-18.360	-370	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-1.000	-1.000	-1.001	-1	N
Onttrekkingen (uit reserve)	0	0	0	0	V
Gerealiseerd resultaat	-18.528	-18.990	-19.361	-371	N

Analyse per hoofdtaakveld

Hoofdtaakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Lasten			
31 Bestuur	- € 1.095.000	I	Voorziening pensioenen wethouders: - € 1.146.000 In verband met de overdracht van de pensioenen van wethouders naar het ABP per 1 januari 2028 moet in de jaarrekening 2025 al rekening worden gehouden met de benodigde overdrachtswaarde. Hierdoor is een extra dotatie van € 1.145.000 nodig, een bedrag dat pas eind december bekend werd. I Totaal aan kleinere verschillen: € 51.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 51.000
32 Burgerzaken	- € 186.000	I	Leges burgerzaken: - € 314.000 Er zijn aanzienlijk meer lasten gemaakt door een sterke toename in de uitgifte van reisdocumenten (de paspoortpiek). Hier tegenover staan hogere legesinkomsten van € 478.000. I Verkiezingen: € 76.000 Er was rekening gehouden met een tekort, maar via de septembercirculaire zijn aanvullende rijksmiddelen ontvangen voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen. Deze middelen bleken toereikend waardoor geen tekort is ontstaan. I Totaal aan kleinere verschillen: € 52.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 52.000
33 Veiligheid	€ 401.000	I	Bibob: € 138.000 Vanuit de Veiligheidsregio Fryslân zijn middelen beschikbaar gesteld voor de actualisatie en implementatie van het Bibob-beleid. Het bestaande beleid is verouderd en wordt herzien vanwege recente uitbreidingen van de wet. De uitvoering hiervan is een prioriteit binnen het Integraal Veiligheidsplan, waarin bestuurlijke weerbaarheid en preventieve maatregelen centraal staan. I Personeel: € 266.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Overige openbare orde: - € 49.000 Dit betreft hogere lasten in verband met huisverboden en ondermijning. I Totaal aan kleinere verschillen: € 46.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 46.000

Hoofdtakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Baten			
32 Burgerzaken	€ 537.000	I I	Leges burgerzaken: € 478.000 Er zijn aanzienlijk meer inkomsten ontvangen door een sterke toename in de uitgifte van reisdocumenten (de landelijke paspoortpiek). Deze stijging zet naar verwachting de komende jaren door en neemt pas vanaf 2028 af. Hier tegenover staan ook hogere uitgaven van € 314.000. Totaal aan kleinere verschillen: € 59.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 59.000

3.5.4. Overzichten

Wat heeft het gekost?

Lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
91 Algemene dekkingsmiddelen	6.428	7.118	7.370	-252	N
92 Overhead	48.006	49.947	49.287	660	V
93 Heffing VPB	30	30	6	24	V
98 Bedrag onvoorzien	3.019	7.391	14.476	-7.085	N
Totaal lasten	57.483	64.486	71.138	-6.653	N

Baten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel / Nadeel	
91 Algemene dekkingsmiddelen	265.368	279.689	283.446	3.757	V
92 Overhead	1.696	2.596	3.307	712	V
98 Bedrag onvoorzien	0	2.214	148	-2.066	N
Totaal baten	267.063	284.498	286.901	2.402	V

Saldo baten en lasten	209.580	220.013	215.762	-4.250	N
Mutaties reserves					
Toevoegingen (in reserve)	-3.251	-4.592	-1.915	2.677	V
Onttrekkingen (uit reserve)	18	1.717	1.724	8	V
Gerealiseerd resultaat	206.347	217.137	215.572	-1.565	N

Hoofdtaakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Lasten			
91 Algemene dekkingsmiddelen	- €252.000	I	Geldleningen en uitzettingen < 1 jaar: - € 296.000 Dit betreft rente over de naheffingsaanslagen loonheffing 2020 (€ 18.000) en omzetbelasting 2020 (€ 200.000), aangevuld met extra rentelasten voor kasgeldleningen van € 78.000. I Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar: - € 230.000 Betreft de extra rente van aangetrokken leningen gedurende het jaar. I Uitvoering Wet WOZ: € 72.000 Er zijn minder lasten gemaakt dan verwacht voor de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften. I Kosten aanslagoplegging belastingen: € 75.000 De wettelijke verlaging van de kostenvergoeding voor bezwaarbureaus leidt tot lagere lasten. I Personeel: € 87.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Totaal aan kleine verschillen: € 40.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 40.000
92 Overhead	€ 660.000	I	Personeel: € 724.000 Deze afwijking en verklaring is meegenomen in het totaaloverzicht personele lasten in het jaarverslag (paragraaf Bedrijfsvoering). I Sociale uitkeringen voormalig personeel: - € 63.000 Als organisatie zijn wij eigenrisicodragers voor de WW- en WGA-uitkeringen van ex-werknemers. De hiermee gemoeide lasten zijn gestegen ten opzichte van voorgaande jaren en blijven lastig te begroten. I Overige personeelskosten (IPAP-Premie): - € 80.000 Dit betreft een hogere werkgeversbijdrage voor de premie van het Invaliditeitspensioen Aanvullingsplan (IPAP). I Beschikbaar gestelde middelen voor inzetten van nieuwe technologie: € 800.000 De middelen voor <i>Inzetten van nieuwe technologie</i> zijn in 2025 nog niet besteed. Dat komt doordat 2025 vooral een voorbereidend jaar was. De belangrijkste redenen: • De middelen kwamen in juli 2025 beschikbaar. Daardoor konden we laat in het jaar beginnen. • In 2025 hebben we vooral beleid en analyses opgesteld, zoals de datastrategie, het AI-beleid, de analyse van de ICT-dienstverlening en het veranderplan. Deze stappen zijn

			nodig voordat we nieuwe technologie op een goede en veilige manier kunnen inzetten. • Voor het vernieuwen van de technische basis zijn eerst keuzes en ontwerpen nodig. Pas daarna kan de uitvoering starten. Deze voorbereidingen vormen de basis voor de verdere uitvoering. I Contributies en abonnementen: - € 118.000 De lasten zijn gestegen door indexaties van contributies en abonnementen in de afgelopen jaren en door hogere uitgaven aan abonnementen en licenties binnen het Sociaal Domein. I Verzekeringen, schades en eigen risico: - € 68.000 Net als bij contributies en abonnementen zijn deze lasten in de afgelopen jaren geïndexeerd. Daarnaast bevatten ze schadebedragen die niet volledig konden worden verhaald. I Wet Open Overheid: € 172.000 Door vertraging in het werving- en selectieproces is de nieuwe WOO-projectleider in september gestart. De eerste periode is gebruikt om een analyse te maken van de huidige situatie en benodigde stappen. Hierdoor zijn nog geen substantiële kosten gemaakt en is het budget dit jaar niet volledig benut. I Schoonmaakkosten en postverzending: - € 70.000 De overschrijding hangt vooral samen met hogere schoonmaakkosten (- € 49.000) en hogere lasten voor postverzending (- € 21.000). Deze lasten zijn de afgelopen periode sterk gestegen, waardoor de beschikbare budgetten niet toereikend waren. Bij postverzending zijn daarnaast extra lasten gemaakt in verband met de verkiezingen. I Online Platform: € 85.000 Afgelopen jaar is gewerkt aan het opstellen van een omnichannelstrategie, waarin de uitgangspunten zijn vastgelegd voor de ontwikkeling van een online platform. De kosten voor deze strategievorming zijn uit dit budget gedekt. Er is budget overgebleven omdat de strategie in 2025 nog niet volledig was afgerond. I Archieven op Orde: € 58.000 Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor <i>Archieven op Orde</i>. Het grootste deel hiervan is benut voor het op orde brengen van de archieven van de voormalige gemeenten van Súdwest-Fryslân, zodat deze efficiënter en effectiever toegankelijk worden voor inwoners, bedrijven en medewerkers. I Centrale huisvesting: - € 613.000 De brand in het bedrijfsrestaurant heeft geleid tot ruim € 200.000 aan schoonmaak- en herstellasten, die volledig kunnen worden verhaald op de verzekering. Daarnaast is € 45.000 extra onderhoud uitgevoerd aan het stadhuis; deze lasten worden verrekend met de reserve Onderhoud Gebouwen. De huisvestingslasten vallen, net als vorig jaar, hoger uit omdat de panden in IJlst en pand D van het gemeentehuis in Sneek (Kruizebroederstraat 2 en 4) nog steeds in eigendom zijn. Hierdoor is een taakstelling van € 382.000 nog niet ingevuld. Overige kleinere verschillen verklaren het
--	--	--	--

		resterende bedrag, waardoor de totale overschrijding uitkomt op € 613.000. I Ondersteuning en advies Omgeving: - € 207.000 Bij grotere en complexere zaken binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt de huisadvocaat ingeschakeld voor juridische ondersteuning. Dit jaar waren er veel complexe milieuzaken, waardoor de lasten voor juridische bijstand hoger zijn uitgevallen. I Vakgroep Wegen: - € 80.000 De lasten voor werkkleding en aanverwante voorzieningen van de keten Ruimte en team Handhaving worden centraal geboekt, terwijl de bijbehorende budgetten nog niet volledig centraal zijn samengevoegd. In combinatie met extra aandacht voor Arbowetgeving leidt dit tot een overschrijding van € 80.000. I Tijdschrijven projecten: € 181.000 Alle inkomsten uit tijdschrijven binnen projecten en opdrachten worden op deze post verantwoord. Net als in voorgaande jaren zijn projecten en opdrachten binnen de organisatie zo snel mogelijk opgepakt, wat opnieuw tot een voordeel op deze post heeft geleid. Dit voordeel is lager dan eerdere jaren, omdat <i>Kansrijk spoor 16f Doorberekening overheadkosten</i> (€ 200.000) en een deel van <i>16j Taakstelling bedrijfsvoering ketens Ruimte en Omgeving</i> (€ 145.625) binnen deze post zijn verwerkt. I Totaal aan kleine verschillen: € -61.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van - € 61.000
98 Bedrag Onvoorzien	- € 7.085.000	I Saldo rekening: € -13.166.000 Dit betreft het rekeningsaldo 2025 (sluitpost). I Saldo begroting: € 6.952.000 Betreft het saldo van de begrotingswijzigingen uit alle bestuursrapportages van 2025 en daarnaast de effecten uit de septembercirculaire. I Naheffingsaanslag loonheffing en omzetbelasting: - € 804.000 <u>Naheffingsaanslag loonheffing 2020 - € 65.438</u> Deze naheffingsaanslag heeft betrekking op onjuist verwerkte uitruil van reiskosten in 2020 (coronajaar). De Belastingdienst heeft hier eind vorig jaar onderzoek naar gedaan, wat heeft geleid tot deze correctie. <u>Naheffingsaanslag omzetbelasting 2020 - € 738.365</u> Het onderzoek naar de afdracht van btw aan de Belastingdienst en het BTW-compensatiefonds over de jaren 2015-2021 is vrijwel afgerond. De Belastingdienst werkt aan een vaststellingsovereenkomst waarin alle correcties (zowel te betalen als te ontvangen) worden verwerkt. In totaal wordt verwacht dat de gemeente per saldo een bedrag terugontvangt. Vanwege de verjaringstermijn is alvast een deel van de naheffingsaanslag opgelegd.

		I	Afschrijving en rente Investeringsplannen (IP): € 461.000 Dit betreft een voordeel op de afschrijvings- en rentelasten van het Investeringsplan 2025-2028 (Ontwikkelfonds), doordat de uitvoering van investeringen is vertraagd.
		I	Voorziening dubieuze debiteuren: - € 489.000 Jaarlijks wordt de voorziening dubieuze debiteuren geactualiseerd. Dit heeft tot een hogere dotatie in de voorziening dubieuze debiteuren geleid dan begroot.
		I	Totaal aan kleine verschillen: - € 49.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van - € 49.000

Hoofdtakveld	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Baten			
91 Algemene dekkingsmiddelen	€ 3.757.000	I	Algemene Uitkering: € 3.318.000 Via de decembercirculaire is de Algemene uitkering verhoogd. Van het voordeel is € 1,5 miljoen toe te schrijven aan een hogere maatstaf huishoudens met een laag inkomen. Het resterende voordeel betreft vooral taakmutaties voor specifieke beleidsdoeleinden, waarvan een deel in 2025 is besteed en een deel is bestemd voor latere uitgaven. I Toegerekende rente: € 208.000 De hogere rente komt doordat nieuwe grondexploitaties zijn geopend, waardoor de totale boekwaarde hoger uitvalt dan begroot en er meer rente moet worden toegerekend. I Rente inkomsten: € 116.000 De hogere rente-inkomsten komen door de ontvangen garantieprovisie over 2025 van windpark Nij Hiddum Houw. I Belastingen OZB niet-woningen: € 57.000 De OZB-tarieven voor niet-woningen zijn in oktober 2024 vastgesteld op basis van een herwaardering die toen voor 60% was afgerond. De inschatting voor de resterende WOZ-waardes bleek te laag. De uiteindelijk hogere vastgestelde waardes, gecombineerd met een grotere areaaluitbreiding, zorgen samen voor een hogere OZB-opbrengst. I Totaal aan kleinere verschillen: € 58.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 58.000
92 Overhead	€ 712.000	I	Vergoedingen voor uitgeleend personeel: € 114.000 Dit betreft extra inkomsten uit de detachering van personeel. I Vergoedingen personeel: € 184.000 Dit betreft ontvangen uitkeringen van het UWV voor ZW, WAZO en ouderschapsverlof. I Ontvangen vergoedingen ICT: € 101.000 Dit betreft deels vergoedingen van oud-medewerkers die bij uitdiensttreding hun device hebben overgenomen, aangevuld met vergoedingen voor laptops, mobiele telefoons en andere apparatuur die zijn geleverd aan gemeente Harlingen, Port of Harlingen en Sociaal Collectief SWF.

		I	Centrale huisvesting: € 216.000 De brand in het bedrijfsrestaurant heeft geleid tot € 216.000 aan schoonmaak- en herstellasten. Deze schade is volledig verhaalbaar op de verzekering, waardoor een even hoge uitkering wordt ontvangen.
		I	Inkomstenoverdrachten Rijk: € 28.000 Dit betreft ontvangen subsidies vanuit het Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM).
		I	Verkoop bedrijfsmiddelen: € 25.000 Dit betreft de opbrengsten uit de veiling van bedrijfsmiddelen.
		I	Totaal aan kleinere verschillen: € 44.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 44.000
98 Bedrag Onvoorzien	€-2.066.000	I	Kosten bestuursdwang: € 132.000 Dit betreft verhaalde lasten voor de asbestsanering na de brand in Raerd. Conform het collegebesluit is de vordering deels verrekend met de grondaankoop van betrokkene (€ 90.000) en is het restant oninbaar verklaard.
		I	Saldo begroting: € -2.214.000 Betreft begrotingswijziging specifiek voor jaarschijf 2025 van opbrengsten en investeringen Kansrijke sporen en een deel van de opgaven.
		I	Totaal aan kleinere verschillen: € 16.000 Diverse kleine verschillen zorgen voor een afwijking van € 16.000

Toelichting mutaties reserves

Toevoegingen/ Onttrekkingen	Afwijking (minteken is nadelig)	I/S	Toelichting
Toevoegingen			
Mutaties reserves	€ 2.677.000	I	Geraamde saldi primitieve begroting: € 2.677.000 Verschil betreft met name het geraamde saldi primitieve begroting: € 2.677.000

3.6. Overzicht incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht worden de incidentele baten en lasten hoger dan € 100.000 per programma weergegeven.

Incidentele baten		(bedragen x € 1.000)				
Programma	Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel/ Nadeel	
1	Onttrekking Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Zorglandsschap (inzet op het ziekenhuisdossier)	-	236	236	-	
	Haalbaarheidsonderzoek project VO-campus	-	250	250	-	
	Stipe Tichtby (jaarrekening 2024)	-	700	700	-	
	Opvang Oekraïners (jaarrekening 2024)	-	700	700	-	
	HAR Regeling (jaarrekening 2024)	-	200	200	-	
	Sudwest Tichtby (jaarrekening 2024)	-	279	279	-	
	Decembercirculaire 2024 (jaarrekening 2024)	-	491	491	-	
	Inkoop B1 Trajecten (jaarrekening 2024)	-	300	300	-	
	Nota reserves en voorzieningen 2025	-	3.025	3.025	-	
	Jaarlijkse bijdrage CKS	-	1.838	1.838	-	
	Sportcentrum De Rolpeal	-	250	250	-	
	Onderzoek nieuw wijkcentrum in de wijk Tinga Sneek	-	100	100	-	
	POK-actielijn: Digitale overheid 2025	-	221	221	-	
1	Storting reserve onderhoud gebouwen:					
	Exploitatiesaldo gebouwen	-	-	536	536	V
2	Onttrekking Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Versterken IJsselmeerkust	-	345	345	-	
	Regiodeal Zuidwest-Friesland	-	1.625	1.625	-	
	Kabels en leidingen (jaarrekening 2024)	-	118	118	-	
	Egalisatiereserve wegen en water (jaarrekening 2024)	-	1.830	1.830	-	
	Herinrichting Bargefenne/Dijkstraat Bolsward	-	1.100	1.100	-	
	Bodemsanering terrein Exmorraweg	-	950	950	-	
	Batterij-energiesysteem en EnergieManagementSysteem (EMS)	-	345	345	-	
	Marnezijl sanering	-	150	150	-	
2	Verkoop panden en gronden	165	165	394	229	V
2	Storting reserve onderhoud gebouwen:					
	Exploitatiesaldo gebouwen	-	-	124	124	V
2	Storting reserve wegen en water:					
	onttrekking reserve wegen en water	-	-	1.691	1.691	V
Overzichten	Onttrekking Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Archiefbeheer	-	205	205	-	
	Laagdrempelige dienstverlening tichtby (jaarrekening 2024)	-	100	100	-	
	Communicatie uit coalitieakkoord (jaarrekening 2024)	-	200	200	-	
	ICT Infrastructuur (jaarrekening 2024)	-	1.041	1.041	-	
Overzichten	Brandschade bedrijfsrestaurant	-	-	215	215	V
Overzichten	Algemene uitkering	-	-	1.300	1.300	V
Totaal incidentele baten		165	16.764	20.859	4.095	V

Incidentele lasten				(bedragen x € 1.000)		
Programma	Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2025	Voordeel/ Nadeel	
1	Storting Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Zorglandsschap (inzet op het ziekenhuisdossier)	-	236	236	-	
	Haalbaarheidsonderzoek project VO-campus	-	250	250	-	
	Opvang Oekraïners (jaarrekening 2024)	-	700	700	-	
	HAR Regeling (jaarrekening 2024)	-	200	200	-	
	Sudwest Tichtby (jaarrekening 2024)	-	279	279	-	
	Decembercirculaire 2024 (jaarrekening 2024)	-	491	491	-	
	Nota reserves en voorzieningen 2025	-	3.025	3.025	-	
	Jaartijkse bijdrage CKS	-	1.838	1.838	-	
	Sportcentrum De Rolpeal	-	250	250	-	
	Impulsbudget sociale infrastructuur	-	341	341	-	
	Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	-	4.208	4.208	-	
	Implementatie Participatiewet in balans	-	192	192	-	
	Onderzoek nieuw wijkcentrum in de wijk Tinga Sneek	-	100	100	-	
	POK-actielijn: Digitale overheid 2025	-	221	221	-	
1	Storting reserve demarcatie Cultuur Kwartier Sneek	125	125	125	-	
2	Storting Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Uitvoeren baggerwerk Overdracht Stedelijk Water (OSW)	300	300	300	-	
	Versterken IJsselmeerkust	-	345	345	-	
	Ontwikkeling project Flexaterrein Sneek	-	220	220	-	
	Regiodeal Zuidwest-Friesland	-	1.625	1.625	-	
	Kabels en leidingen (jaarrekening 2024)	-	118	118	-	
	Egalisatiereserve wegen en water (jaarrekening 2024)	-	1.830	1.830	-	
	Nota reserves en voorzieningen 2025	-	163	163	-	
	Herinrichting Bargeffenne-Dijkstra Bolsward	-	1.100	1.100	-	
	Bodemsanering terrein Exmorraweg	-	950	950	-	
	Uitvoeringskosten Omgevingswet	-	593	593	-	
	Batterij-energiesysteem en EnergieManagementSysteem (EMS)	-	345	345	-	
	Marnezijl sanering	-	150	150	-	
3	Storting Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
3	Storting reserve Ontwikkelagenda	1.000	1.000	1.000	-	
Overzichten	Storting Reserve Beschikbaar gestelde kredieten:					
	Versterken gemeentelijke dienstverlening	369	369	369	-	
	Archieven op orde; toegankelijkheid	205	205	205	-	
	Laagdrempelige dienstverlening tichtby (jaarrekening 2024)	-	100	100	-	
	Communicatie uit coalitieakkoord (jaarrekening 2024)	-	200	200	-	
	ICT Infrastructuur (jaarrekening 2024)	-	1.041	1.041	-	
Overzichten	Brandschade bedrijfsrestaurant	-	-	215	-215	N
Totaal incidentele lasten		1.999	23.110	23.325	-215	N
Totaal incidentele baten en lasten		-1.834	-6.346	-2.466	3.880	V

3.7. Overzicht verloop onvoorzien

Gebruik onvoorzien (x € 1.000)	Raming oorspronkelijke begroting	Raming begroting na wijziging	Realisatie	Saldo van de mutaties
Onvoorzien structureel	109	109		109
Onvoorzien incidenteel		-119	-488	-607
Totaal	109	-9	-488	-498

Gebruik geraamde bedrag voor onvoorzien

Omschrijving	Bedrag €
<u>Onvoorzien structureel</u>	109
<u>Onvoorzien incidenteel</u>	-119
- Op rekeningbasis heeft er een storting plaatsgevonden in de voorziening dubieuze debiteuren	-489
Totaal	-498

3.8. Vennootschapsbelasting

Inleiding

In deze paragraaf geven wij een toelichting op de stand van zaken met betrekking tot de vennootschapsbelastingplicht van gemeente Súdwest-Fryslân.

Ondernemingsactiviteiten

De activiteiten van de gemeente dienen jaarlijks te worden beoordeeld op de aanwezigheid van één of meer onderneming(en) in de zin van de vennootschapsbelasting. Een dergelijke beoordeling heeft voor het laatst plaatsgevonden met betrekking tot het jaar 2023. De beoordeling voor 2024 is nagenoeg afgerond. Uit de uitgevoerde inventarisaties en beoordelingen is gebleken dat de gemeente met de volgende activiteiten een fiscale onderneming drijft:

1. Reclame;
2. Bedrijfsafval;
3. Straatparkeren

Vrijstellingen

Ten aanzien van de activiteit 'straatparkeren' is de overheidstakenvrijstelling van toepassing.

Gemeentelijke grondexploitaties

Het materiële belang van de Vpb-plicht bij gemeenten ligt doorgaans voornamelijk bij de grondexploitaties. De grondexploitaties van de gemeente Súdwest-Fryslân zijn tot en met het jaar 2024 (nog) niet aangemerkt als ondernemingsactiviteit, omdat het winstoogmerk ontbreekt. Dit winstoogmerk dient jaarlijks te worden getoetst. De kans bestaat dat in de komende jaren het resultaat 'omslaait' en wel sprake is van een positieve uitkomst. Onder meer het feit dat in de komende jaren meer opbrengsten worden behaald dan begroot, of het sluiten van (negatieve) grexen (bijvoorbeeld Sneek Houkepoort) of het openen van (positieve) grexen kan hieraan bijdragen.

Reclame

Onder de activiteit reclame wordt verstaan het middels privaatrechtelijke contracten gelegenheid geven tot het doen van reclame-uitingen. De Belastingdienst maakt onderscheid tussen publiekrechtelijke vergoedingen (reclamebelasting en precariobelasting) en privaatrechtelijke overeenkomsten met commerciële exploitanten van buitenreclame. De privaatrechtelijke overeenkomsten kunnen naar de mening van de Belastingdienst leiden tot belastingplicht voor de Vpb. Zoals bekend zijn wij het niet eens met het standpunt van de Belastingdienst dat hier sprake is van een ondernemingsactiviteit. Wij nemen de activiteit vooreerst wel op in de aangifte (inkomsten ten aanzien van reclame-uitingen op lichtmasten, abri's en displays). Er wordt bezwaar gemaakt tegen de definitieve aanslagen.

Voor 2024 is een opbrengst behaald van € 96.479. Voor 2025 gaan wij uit van een vergelijkbaar resultaat. Wij zijn nog wel aan het onderzoeken in hoeverre nog kosten kunnen worden toegerekend aan deze activiteit.

Bedrijfsafval

Met bedrijfsafval zijn de afgelopen jaren overschotten behaald, waardoor is vastgesteld dat sprake is van een winstoogmerk. De inzameling en verwerking van het bedrijfsafval is bij de gemeente verweven met de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. De kosten die gepaard gaan met (de inzameling van) het bedrijfsafval zijn pondsgewijs toegerekend. Ten aanzien van de opbrengsten van de verkoop van huishoudelijke afvalstromen is 1% van de opbrengst meegenomen.

In 2024 is een resultaat behaald van € 29.994. Voor 2025 gaan wij uit van een vergelijkbaar resultaat.

Detachering

Ten aanzien van de activiteit detachering is voor de jaren 2016 t/m 2021 geconcludeerd dat overschotten werden behaald en sprake was van een ondernemingsactiviteit. De resultaten zijn in de aangiften verwerkt. Voor de beoordeling 2022 is nog eens kritisch gekeken naar de kostentoerekening van deze activiteit. Geconcludeerd is dat er geen sprake is van een positief resultaat. Voor 2023 en 2024 lijkt dit in beginsel ook het geval.

Aanslagen

Voor de jaren tot en met 2023 zijn inmiddels definitieve aanslagen opgelegd door de Belastingdienst. Voor 2024 is een voorlopige aanslag opgelegd met een belastbaar bedrag van € 117.824, waarover € 22.385 aan Vpb is verschuldigd. Voor 2025 is een voorlopige aanslag opgelegd met een belastbaar bedrag van € 134.965, waarover € 25.643 aan Vpb is verschuldigd.

Aangiften

De aangiften vennootschapsbelasting tot en met 2023 zijn inmiddels ingediend bij de Belastingdienst. In de aangifte 2023 zijn de activiteiten 'reclame', 'bedrijfsafval' en de vrijgestelde activiteit 'straatparkeren' verwerkt:

Activiteit	Opbrengsten	Kosten	Resultaat	Vrijgesteld
Reclame	€ 102.536	€ 3.505	€ 99.031	-
Afval	€ 448.942	€ 445.472	€ 3.470	-
Straatparkeren	€ 1.348.730	€ 582.136	€ 766.594	€ 766.594

Na aftrek van advieskosten is in 2023 sprake van een belastbaar resultaat van € 97.296, waarover € 18.486 aan Vpb is verschuldigd.

De aangifte vennootschapsbelasting 2024 is nog niet opgesteld. Wij zijn op dit moment bezig met het in beeld brengen van de belaste activiteiten en de daarbij behorende resultaten. Deze aangifte dient voor 1 mei 2026 te worden ingediend.

Belastbaar bedrag 2025

Zoals opgemerkt baseren wij het te verwachten belastbare bedrag van 2025 op de resultaten van het jaar 2024 (voor de activiteiten reclame en afval). Op basis van deze voorlopige beoordeling is, na aftrek van advieskosten, sprake van een resultaat van € 123.678. De verschuldigde Vpb zal dan € 23.498 bedragen. Wij merken op dat dit een inschatting betreft en dat de mogelijke andere belastingplichtige activiteiten nog niet zijn beoordeeld.

Te verrekenen verliezen

Na de aangifte 2023 resteren geen te verrekenen verliezen.

Disclaimer

Bij het opstellen van de ingediende aangiften vennootschapsbelasting is uitgegaan van de stand van wetgeving en jurisprudentie, voor zover bekend per de datum van indiening van de aangiften. Nieuwe jurisprudentie, nieuwe SVLO-documentatie en eventuele nieuwe of afwijkende gegevens ten opzichte van de gegevens die tijdens onze beoordeling beschikbaar waren, kunnen leiden tot een afwijkende Vpb-positie.

3.9. Wet WNT (Wet normering topinkomens)

Inleiding

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector.

Het bezoldigingsmaximum in 2025 voor gemeente Súdwest-Fryslân is € 246.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang en duur van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. In 2025 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

Aandachtspunt

De WNT geeft aan dat de gemeente verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de gemeentesecretaris en griffier van gemeente Súdwest-Fryslân opgenomen moeten worden in het jaarverslag. Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Gegevens 2025				
bedragen x € 1	E.K. Strijker	W.J. Sikkes	C. Smits	G.W. Stegenga
Functiegegevens	Gemeente secretaris	WN Gemeente secretaris	Gemeente secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2025	01/01 t/m 31/01	01/02 t/m 31/05	01/06 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1	0,833
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	13.651	49.227	91.429	110.088
Beloningen betaalbaar op termijn	1.988	7.793	13.840	17.527
<i>Subtotaal</i>	<i>15.639</i>	<i>57.020</i>	<i>105.269</i>	<i>127.615</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	20.893	80.877	144.230	205.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	15.639	57.020	105.269	127.615
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	E.K. Strijker	G.W. Stegenga
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvangen einde functieervulling in 2024	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	0,833
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	168.753	102.104
Beloningen betaalbaar op termijn	23.964	19.174
<i>Subtotaal</i>	<i>192.717</i>	<i>121.278</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	194.166
Bezoldiging	192.717	121.278

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.10. Overzicht van de baten en lasten per taakveld

Overzicht lasten en baten 2025 (x € 1.000)		Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 - Sociaal				
4.1	Openbaar basisonderwijs	174	0	174
4.2	Onderwijshuisvesting	6.120	1.020	5.100
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.161	1.934	4.227
5.1	Sportbeleid en activering	2.023	1.043	981
5.2	Sportaccommodaties	7.616	1.587	6.028
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	6.441	361	6.080
5.4	Musea	2.434	270	2.164
5.6	Media	3.697	89	3.608
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	20.505	17.026	3.480
7.1	Volksgezondheid	6.637	797	5.840
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	400	95	305
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	11.927	597	11.330
6.3	Inkomensregelingen	51.133	38.617	12.516
6.5	Arbeidsparticipatie	3.326	23	3.304
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	5.916	24	5.892
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	10.351	870	9.482
6.712	Begeleiding (WMO)	9.939	0	9.939
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	4.794	99	4.695
6.791	PGB WMO	944	0	944
6.792	PGB Jeugd	344	0	344
6.91	Coördinatie en beleid WMO	2.740	0	2.740
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	1.483	13	1.470
6.4	WSW en beschut werk	18.967	9	18.958
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	185	0	185
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	24.053	10	24.043
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	478	0	478
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	7.318	0	7.318
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	488	0	488
6.811	Beschermd wonen (WMO)	0	1.619	-1.619
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	11	0	11
6.821	Jeugdbescherming	2.615	0	2.615
6.822	Jeugdreclassering	532	0	532
Programma 2 - Ruimte				
8.3	Wonen en bouwen	7.528	5.435	2.093
8.2	Grondeexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	11.991	13.014	-1.023
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.825	1.354	471
3.1	Economische ontwikkeling	1.037	178	859
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	379	379	0
3.4	Economische promotie	1.852	5.094	-3.242
7.4	Milieubeheer	8.710	2.287	6.422
0.63	Parkeerbelasting	142	1.843	-1.702
2.2	Parkeren	1.280	27	1.253
2.1	Verkeer en vervoer	28.522	1.627	26.895
2.3	Recreatieve havens	1.795	1.374	421
2.4	Economische havens en waterwegen	4.044	810	3.235
2.5	Openbaar vervoer	130	0	130
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10.147	278	9.869
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	726	678	48
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.750	0	1.750
8.1	Ruimte en leefomgeving	4.607	426	4.181
5.5	Cultureel erfgoed	1.212	107	1.105
7.2	Riolering	7.923	10.048	-2.125
7.3	Afval	10.153	13.595	-3.442
Programma 3 - Bestuur				
0.1	Bestuur	6.359	0	6.359
0.2	Burgerzaken	3.312	2.199	1.113
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	7.241	61	7.180
1.2	Openbare orde en veiligheid	3.718	11	3.707
Overige				
0.5	Treasury	5.660	7.009	-1.349
0.61	OZB woningen	1.281	14.767	-13.486
0.62	OZB niet-woningen	142	14.106	-13.964
0.64	Belastingen overig	283	141	142
0.7	Algemene uitkering en overige uitk. gemeentefonds	4	247.423	-247.419
0.4	Overhead	49.287	3.307	45.980
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	6	0	6
0.8	Overige baten en lasten	1.310	148	1.162
Gerealiseerd saldo van baten en lasten		404.106	413.826	-9.720
0.10	Mutaties reserves	23.711	27.157	-3.446
Gerealiseerd resultaat		427.818	440.984	-13.166
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	13.166	0	13.166
		440.984	440.984	0

3.11. Sisa-bijlage

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026							
Verzeker	Uitvoeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontzager	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) Aard controle D2/01 16	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02 42	Normbedragen voor a, b, d en f (Ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Ja	Normbedragen voor e (Ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Ja	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05 Nee
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/06	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07			
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/08 €287.577	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/09 €625.420	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/10 €58.768	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11 €149.744	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12 €80.510
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/14 €10.452	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/15 €62.600	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/16 €58.768	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17 €149.744	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PAA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/18 €30.416
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden, indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/20 €127.073	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21 €370.553	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal diagesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22 €424	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal diagesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23 €6.920	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24 €595.220
BZK	C52	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenafluire	Gedefile opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen Aard controle R Indicator: C52/01 € 459	Eindverantwoording (Ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C52/02 Nee			
BZK	C52	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: C52/01 € 88.459	Bedrag doorgeschoven naar t+1 Aard controle R Indicator: C52/02 € 0	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert Aard controle n.v.t. Indicator: C52/03 223	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is Aard controle n.v.t. Indicator: C52/04 23	Aantal gebruikte leermiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: C52/05 23
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsvereisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) Aard controle R Indicator: D8/01 € 795.053	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) Aard controle R Indicator: D8/02 € 327.478	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bezogde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) Aard controle R Indicator: D8/03 € 8.856	Correctie besteding (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D8/04 € 188.183	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D8/05 € 1.034.725
		Gemeenten	Heronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor de gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07 1 2 100	Bedrag Aard controle R Indicator: D8/08 € 0	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09 € 0	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Aard controle R Indicator: D8/10 € 74.872	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) Aard controle R Indicator: D8/06 € 1.849.293
OCW	D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente Aard controle R Indicator: D12/01 € 611.071	Correctie besteding contactgemeente (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D12/02 € 0	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D12/03 € 0	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) Aard controle R Indicator: D12/04 € 74.872	Eindverantwoording (Ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: D12/05 Nee
OCW	D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente Aard controle R Indicator: D12A/01 € 353.060	Besteding aan contactschool (jaar T) Aard controle R Indicator: D12A/02 € 0	Totale besteding (jaar T) (automatisch ingevuld) Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03 € 353.060	Correctie totale besteding (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D12A/04 € 0	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicator: D12A/05 € 20.153
			Eindverantwoording (Ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/07 Nee				Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) Aard controle R Indicator: D12A/06 € 112.626

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs				
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03				
			€ 0	€ 0	€ 31.002				
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	Aard controle R Indicator: D14/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07			
			€ 0	€ 0	€ 0	Ja			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten i.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten i.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs			
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/10	Aard controle R Indicator: D14/11			
			1						
			2						
10									
OCW	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Beschikkingnummer/referentienuummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2025 naar 2026.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/02	Aard controle R Indicator: D23/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/05	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/06	
			1	SB240146	b) De vernieuwing van bemande openingslijden	€ 75.005	€ 74.331	b) De vernieuwing van bemande openingslijden	€ 145.669
			2	SB240148	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 111.598	€ 12.463	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 207.537
			100						
			Eindverantwoording (Ja/Nee)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07						
			1 Nee						
			2 Nee						
			100						
IenW	E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra Gemeenten en GRen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Co-financiering (jaar T)	Cumulatieve co-financiering (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E21/01	Aard controle R Indicator: E21/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E21/03	Aard controle R Indicator: E21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E21/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E21/06	
			1	IENW/BSK-2025/68138	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2						
			Kopie beschikkingnummer	Is voldaan aan artikel 15 van de regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra? (Ja/Nee)	Toelichting aan welke voorwaarde(n) van artikel 15 vd regeling word(t)(en) niet voldaan? (a of/en b, of/en c)? (verplicht als bij 06 Nee is ingevuld)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E21/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E21/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E21/09				
			1	IENW/BSK-2025/68138	Ja				
			2						
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van co-financiering (jaar T)	Besteding co-financiering cumulatief (t/m jaar T)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06	
			1	030002 Friesland	2157390	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2	030002 Friesland	2159372	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3	030002 Friesland	2159457	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4	030002 Friesland	2159482	€ 0	€ 2.258	€ 0	€ 4.515
			5	030002 Friesland	2153146	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6	030002 Friesland	2207787	€ 0	€ 1.383	€ 0	€ 2.767
			7						
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09							
1	030002 Friesland	2157390	Nee						
2	030002 Friesland	2159372	Nee						
3	030002 Friesland	2159457	Nee						
4	030002 Friesland	2159482	Nee						
5	030002 Friesland	2153146	Nee						
6	030002 Friesland	2207787	Nee						
7									
Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel						
Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13						
1	030002 Friesland	2157390	Maatregel 31	Nee					
2	030002 Friesland	2159372	Maatregel 32	Nee					
3	030002 Friesland	2159457	Maatregel 33	Nee					
4	030002 Friesland	2159482	Maatregel 34	Nee					
5	030002 Friesland	2153146	Maatregel 35	Nee					
6	030002 Friesland	2207787	Maatregel 3.11	Nee					
15									

lenW	E84	Regeling stimulerende verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 117.285	€ 117.285	€ 94.484	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 314 Saneren van verticale rotoirbanden en hoogteverschillen tussen verharding en berm/aantal in Meters	Nee	0			
			2 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h/aantal in Stuks	Nee	0			
			3 337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg/aantal in Meters	Nee	0			
			4 342 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom/aantal in Stuks	Nee	0			
			5 360 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 60 km/h/aantal in Stuks	Nee	0			
lenW	E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030	Besteding (jaar T) binnen werkvoorraad	Is er sprake van Sisa tussen medeoverheden (ja/nee)	Correctie (Jaar T-1) werkvoorraad i/m Sisa tussen medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) binnen werkvoorraad	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E113/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/02	Aard controle R Indicator: E113/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/05	
			€ 27.027	Nee	€ 0	€ 27.027	Nee	
			Totale besteding (Jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) t/m Jaar T? (ja/nee)		
			Aard controle R Indicator: E120/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/02	Aard controle R Indicator: E120/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond t/m (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, indien noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E120/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/08		
			1 448 Aanleg van een	Nee	0			
			2 437 Aanleg van een fietsstraat op	Nee	0			
lenW	E120	Regeling specifieke uitkering stimulerende verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030	Totale besteding (Jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) t/m Jaar T? (ja/nee)		
			Aard controle R Indicator: E120/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/02	Aard controle R Indicator: E120/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond t/m (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, indien noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E120/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/08		
			1 448 Aanleg van een	Nee	0			
			2 437 Aanleg van een fietsstraat op	Nee	0			
			3 444 Vellig inrichten van 30	Nee	0			
			4 419 Aanleg plateau kruispunt	Nee	0			
			5 430 Aanleg van een	Nee	0			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G2/04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 34.745.376	€ 438.555	€ 1.161.115	€ 4.817	€ 288.361	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.p.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.p.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 936.832	€ 380.844	€ 0	€ 3.067.595	€ 29.507	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Ja Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Ja				
			Besteding (jaar T) kapitaalverstreking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoeks-kosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Gemeente Aard controle R Indicator: G3/01	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/02	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/03	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/04	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/05	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 135.467	€ 82.111	€ 37.440	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstreking) gemeentedeel 2025 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoeks-kosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Gemeente Aard controle R Indicator: G3/01	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/02	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/03	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/04	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/05	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 135.467	€ 82.111	€ 37.440	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ voor 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – kapitaalverstreking (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ voor 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – kapitaalverstreking (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ voor 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – kapitaalverstreking (exclusief BOB)	BBZ voor 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11				
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 390	€ 0	€ 37.021	€ 20.308	€ 2.131
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 54	€ 0	€ 3.287	€ 13.227	€ 289
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 907	€ 0	€ 13.931	€ 13.851	€ 429
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 163	€ 0	€ 2.506	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 52	€ 0	€ 794	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 1.566	€ 0	€ 57.539	€ 49.396	€ 2.829
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0			
						Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederde baten die voortvloeien uit kijwischelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederde baten die voortvloeien uit kijwischelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0			
							€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0		€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0		€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0		€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0		€ 0	
			6 Totaal	0	0	0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03			
			€ 1.177.775	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kijwischelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederde baten die voortvloeien uit kijwischelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederde baten die voortvloeien uit kijwischelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 138.879	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport 2024-2025 Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende uitkering Gemeenten				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 506.449	€ 573.198				
			Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden	Toelichting		
			Aard controle R Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/06		
			€ 328.743	€ 244.455	€ 0			

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Totaalbedrag (jaar T) toegekend Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Reservering 2025 voor 2025 (maximaal 10% van toegekende budget 2025 kan worden meegenomen naar 2026) Aard controle R Indicator: H30/02	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) Aard controle R Indicator: H30/03	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: H30/04	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05
			€ 1.549.294	€ 164.478	€ 1.484.816	€ 4.504.918		In overleg met het ministerie hebben wij correcties van 2023 + 2024 opgevoerd/verwerkt in indicator H30/04. 2023 = 115.614, 2024 = 31.328
		Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?		Eindverantwoording (Ja/Nee)			Ja	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08				
			N.v.t.	Nee				
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H35B/02				
			1 030002 Provincie Friesland	€ 281.953				
			2 030002 Provincie Friesland	€ 225.048				
			3 030002 Provincie Friesland	€ 19.584				
VRO	J4B	Regiodeals 5e tranche SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/01	Kenmerk/ beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/02	Naam actiëln/ programmalijn/ pijler Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/03	Besteding van de Rijksbijdrage per actiëln/ programmalijn/ pijler (jaar T) Aard controle R Indicator: J4B/04	Besteding regionale financiering (jaar T) per actiëln/ programmalijn/ pijler. Aard controle R Indicator: J4B/05	
			1 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFE1a	Economie	€ 0	€ 0	
			2 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFE8a	Economie	€ 0	€ 0	
			3 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFE10	Economie	€ 0	€ 0	
			4 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFE11a	Economie	€ 0	€ 0	
			5 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFL3	Leefomgeving	€ 0	€ 266.210	
			6 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFL5	Leefomgeving	€ 20.455	€ 0	
			7 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFL12	Leefomgeving	€ 0	€ 0	
			8 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFM1a	Miënskip	€ 123.915	€ 0	
			9 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWFM4A	Miënskip	€ 0	€ 0	
			10 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWVF1a	Voorzieningen	€ 0	€ 0	
			11 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWVF3	Voorzieningen	€ 0	€ 0	
			12 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWVF4	Voorzieningen	€ 0	€ 0	
			13 061940 Gemeente De Fryske Marren	SURDZWVF13b	Voorzieningen	€ 53.970	€ 0	
			14 061940 Gemeente De Fryske Marren	Project Regiodeal Zuidwest-Friesland	VAT-kosten	€ 0	€ 0	
			15 061940 Gemeente De Fryske Marren	Project Regiodeal Algemeen	VAT-kosten	€ 0	€ 55.728	
			16					
			17					
			18					
			19					
			20					
			21					
			22					
			23					
			24					
			25					
			26					
			27					
			28					
			29					
			30					
		Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C36B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/06	Aard controle R Indicator: J4B/07	Aard controle R Indicator: J4B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/09		
			1 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			2 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			3 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			4 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			5 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 266.210			
			6 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 20.455	€ 0			
			7 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			8 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 123.915	€ 0			
			9 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			10 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			11 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			12 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			13 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 53.970	€ 0			
			14 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 0			
			15 061940 Gemeente De Fryske Marren	€ 0	€ 55.728			
			16					
			17					
			18					
			19					
			20					
			21					
			22					
			23					
			24					
			25					
			26					
			27					
			28					
			29					
			30					
		Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle R Indicator: J4B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/11				
		€ 23.006	Nee					

VRO	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Projectnaam/nummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Algesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee)	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T)
		Tranche 1 t/m 7 Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/02	Aard controle D1 Indicator: J9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/06
			1 2023-000035651	Ja	Ja	64	64	14
			20					
			Kopie projectnaam/nummer	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Opbrengsten (jaar T)	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/08	Aard controle R Indicator: J9/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/10	Aard controle R Indicator: J9/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/12
			1 2023-000035651	Ja	€ 7.980.047	€ 20.060.369	€ 3.986.568	€ 3.986.568
			20					
			Kopie projectnaam/nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Einderantwoording/ project afgerond (Ja/nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/15	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/16		
			1 2023-000035651	Ja		Nee		
			20					
VRO	J17	Realisatiestimulans	Aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Geprognostiseerde aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T+1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Correctie aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T-1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.			
			Aard controle D1 Indicator: J17/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J17/02	Aard controle D1 Indicator: J17/03			
			33	0	0			
			Aantal betaalbare woningen bouw gestart in jaar T in het NPLV-gebied, waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling (excl. Compensabele Btw.)	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling (excl. Compensabele Btw.).	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling.	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J17/04	Aard controle R Indicator: J17/05	Aard controle R Indicator: J17/06	Aard controle R Indicator: J17/07	Aard controle R Indicator: J17/08	
			1					
			2					
			100					
VRO	J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Einderantwoording (Ja/Nee)	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 05 nee is ingevuld)
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/01	Aard controle R Indicator: J32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/04	Aard controle D2 Indicator: J32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/06
			1 SUVIS21-00743211	€ 0	€ 292.651	Nee	N.v.t.	
			2 SUVIS21-00743530	€ 0	€ 1.216.860	Nee	N.v.t.	
			3 SUVIS21-00900817	€ 0	€ 58.915	Nee	N.v.t.	
			4 SUVIS21-00900857	€ 0	€ 59.461	Nee	N.v.t.	
			5 SUVIS21-2-02556747	€ 0	€ 316.905	Nee	N.v.t.	
			6 SUVIS21-2-03061311	€ 0	€ 396.992	Nee	N.v.t.	
			7					
			100					
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de order indicator 01 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de order indicator 01 gemoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de order indicator 04 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de order indicator 04 gemoede kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/04	Aard controle R Indicator: J55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/06
			347	€ 136.822	€ 1.248.885	194	€ 76.722	€ 588.979
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis– heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de order indicator 07 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de order indicator 07 gemoede kosten			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/07	Aard controle R Indicator: J55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/09			
			0	€ 0	€ 0			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(e) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(e) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. verengingen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energiegebruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/15
VRO	J72	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 3e ronde	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-ready gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: J72/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J72/02	Aard controle D2 Indicator: J72/03	Aard controle D2 Indicator: J72/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J72/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J72/06
			€ 88.156	€ 2.565.731	0	0	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: J72/07					
			Nee					

VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T), in J94/06 t/m J94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2024) of een WOZ-waarde van boven € 477.000	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III en bijlage IV besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2 en tranche 3).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/01	Aard controle R Indicator: J94/02	Aard controle D1 Indicator: J94/03	Aard controle D1 Indicator: J94/04	Aard controle R Indicator: J94/05	Aard controle R Indicator: J94/06
			1 LAI23-03482074	€ 1.816.252	747	5	€ 35.194	€ 0
			2 LAI24-03753355	€ 4.620	0	0	€ 0	€ 0
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is (ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel c	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/09			
			1	€ 267.282	Nee			
			2	€ 0	€ 1.313.176	Nee		
			100					
VRO	J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnaam	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Algesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Algesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: J105/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/02	Aard controle D1 Indicator: J105/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/04	Aard controle D1 Indicator: J105/05	Aard controle R Indicator: J105/06
			1 2023-0000096197	28	Ja	28	Ja	€ 350.000
			20					
			Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Algesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J105/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/11	Aard controle D1 Indicator: J105/12
			1 2023-0000096197	€ 350.000	Ja		28	Ja
			2					
			20					
			Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: J105/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J105/14				
			1 2023-0000096197	Nee				
			2					
			20					
VRO	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/02	Aard controle R Indicator: J209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/04	Aard controle D2 Indicator: J209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/06
			1 RHA2023-03508142	Uitbreiding woonwagencollocatie Johan Willem Friesstraat Sneek	€ 0	€ 70.248	€ 264.325	0
			2 RHA25-AAND-03876414	Bankhoppers-Poort 20	€ 0	€ 0	€ 0	0
			3 RHA25-AAND-03876364	Pand 6	€ 0	€ 0	€ 0	0
			4 RHA25-AAND-03876428	Bankhoppers-Waarlamke	€ 0	€ 0	€ 0	0
			5					
			10					
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/09	Aard controle R Indicator: J209/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/11	
			1 Uitbreiding woonwagencollocatie Johan Willem Friesstraat Sneek	0	Nee	Nee	Nee	
			2 Bankhoppers-Poort 20	0	Ja	Ja	Nee	
			3 Pand 6	0	Ja	Ja	Nee	
			4 Bankhoppers-Waarlamke	0	Ja	Ja	Nee	
			5					
			10					
VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hiervoor per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Sisa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/01	Aard controle R Indicator: J210B/02	Aard controle R Indicator: J210B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/05
			1 0300002 Provincie Friesland	€ 71.350	€ 793.317	23	1.800	Nee
			2					
			3					
			4					
			5					
			10					
KGK	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: K28/01	Aard controle R Indicator: K28/02	Aard controle R Indicator: K28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04	Aard controle R Indicator: K28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06
			€ 897.256	€ 614.053	€ 98.634	€ 4.139.604	€ 104.045	€ 404.865
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07					
			Nee					
AenM	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezondert uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)
			Gemeenten	Aard controle R Indicator: M16/01	Aard controle R Indicator: M16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/03	Aard controle R Indicator: M16/04	Aard controle R Indicator: M16/05
			€ 12.657.480	€ 0	€ 0	€ 411.492	€ 0	€ 915.737
			Totaal bedrag vorderingen (i onrechtmatig uitgekeerde) per verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Periode vanaf wanneer de eigen bijdrage is ingevoerd	Periode vanaf wanneer de verhoging eigen bijdrage is ingevoerd	
			Aard controle R Indicator: M16/07	Aard controle R Indicator: M16/08	Aard controle R Indicator: M16/09	Aard controle D2 Indicator: M16/10	Aard controle D2 Indicator: M16/11	
			€ 0	€ 16.944	€ 437.983	1-jan-25	1-okt-25	
			Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: M16/12	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/13				
			€ 13.563.670	€ 56.790.755				

3.12. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de gemeenteraad op 18 december 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2 % van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 8.082.000,-. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 13.440.967,- bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor binnen de daarvoor gestelde grens van € 8.082.000,-. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 12.225.000,- acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Criterium	Omschrijving	Foutbedrag	Onduidelijkheden
a. Begrotingscriterium	a1. Afwijkingen programma's	€ 12.225.000,00	€ -
	a2. Overschrijding investeringskredieten	€ -	€ -
	a3. Subsidies	€ 243.967,00	€ -
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		€ 12.468.967,00	€ -
acceptabel (passend in raadsbeleid)		€ 12.225.000,00	€ -
Niet-acceptabele onrechtmatigheden toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf Bedrijfsvoering		€ 243.967,00	€ -
b. Voorwaardencriterium	b1. Inkopen en aanbestedingen	€ 972.000,00	€ -
c. Misbruik en Oneigenlijk Gebruik		€ -	
Totaal onrechtmatigheden		€ 13.440.967,00	€ -
Waarvan acceptabel		€ 12.225.000,00	€ -
Totaal niet-acceptabel		€ 1.215.967,00	€ -

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke acties ondernomen worden om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4. Overige gegevens

4.1. Controleverklaring

Aan de Raad van
Gemeente Súdwest-Fryslân

Baker Tilly (Netherlands) B.V.
Rozenburglaan 15-3
9727 DL Groningen

T: +31 (0)88 80 47 900

noord@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeente Súdwest-Fryslân te Sneek gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen van de gemeente Súdwest-Fryslân op 31 december 2025 alsmede een getrouw beeld van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 het overzicht van baten en lasten over 2025;
- 2 de balans per 31 december 2025;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- 4 de rechtmatigheidsverantwoording over 2025;
- 5 de Sisa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- 6 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2025. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Súdwest-Fryslân zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de oordeelsvorming daarover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 8.000.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt 2% van de totale lasten exclusief de toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 en 3 BADO.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2025. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals bedoeld in artikel 3 BADO.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 150.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, Sisa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college van burgemeester en wethouders en de auditcommissie.

Op basis van onze frauderisicoanalyse hebben wij geen frauderisico onderkend ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een deel van de opbrengststromen bestaat uit een vooraf gedefinieerd bedrag op basis van een beschikking waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk). De andere opbrengststromen zijn niet complex en routinematig van aard en bij deze opbrengststromen is nauwelijks sprake van schattingselementen. Daarnaast zijn in de opbrengsten geen frauderisicofactoren aanwezig, zoals beloningsstructuur van het management, prestatie-indicatoren en andere factoren die aanleiding geven tot het bewust foutief manipuleren van de opbrengsten.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten, alsmede het uitvoeren van specifieke controlewerkzaamheden daarop ter vaststelling van nauwkeurigheid van deze journaalposten;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;

- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitatie, vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten.
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de gemeenteraad.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Het risico dat handmatige betalingen uitgevoerd worden aan niet-rechthebbenden

Het risico ziet toe op handmatige betalingen waarbij betalingen niet via de reguliere crediteurenadministratie en de daaruit voortvloeiende betaallijsten gedaan worden, maar waarbij handmatig bankrekeningnummers worden ingevuld. Hierdoor bestaat de gelegenheid om via handmatige betalingen bewust betalingen aan onjuiste bankrekeningnummers te doen om zo gelden aan de organisatie te onttrekken.

Met betrekking tot het uitvoeren van handmatige betalingen hebben wij gegevensgerichte deelwaarnemingen op de handmatige betalingen uitgevoerd. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het juiste bedrag volgens de factuur betaald is aan het juiste bankrekeningnummer.

Wij zijn gedurende controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Onze bevindingen hebben wij besproken met het college en de auditcommissie van gemeente Súdwest-Fryslân.

Het risico dat lasten onjuist worden verantwoord doordat de inkoopfactuur niet in overeenstemming is met de geleverde prestatie

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende interne beheersingsmaatregelen getoetst:

- Controle van de geregistreerde verplichtingen door de budgetbeheerder en budgethouder
- De factuurcontrole door de kredietbeheerder waarbij wordt gecontroleerd of de prestatie is geleverd en of factuurprijs aansluit op de gemaakte afspraken.

Daarnaast hebben wij middels een steekproef inkopen gecontroleerd of de lasten op de juist grootboekrekening zijn verantwoord en of er een prestatielevering aan ten grondslag ligt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een toereikende meerjarenbegroting heeft.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken.
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de Sisa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2025 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling informatieverstrekking Sisa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling informatieverstrekking Sisa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2025, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering Sisa-verantwoordingsinformatie 2025 in bijlage 2 van de Regeling informatieverstrekking Sisa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze isowerkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en getrouw weergeven van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen op 31 december 2025 alsmede het getrouw weergeven van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad, het Controleprotocol WNT 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk niet vastleggen van transacties, het bewust onjuist voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 27 mei 2026

Baker Tilly (Netherlands) B.V.

Was getekend

D.E. Engwerda RA

5. Bijlagen

Bijlage A:	Beleidsindicatoren
Bijlage B:	Overzicht investeringskredieten groter dan € 100.000
Bijlage C:	Overzicht incidentele kredieten groter dan € 100.000

5.1. Bijlage A: Beleidsindicatoren

In bijlage G van de Programmabegroting 2025 is een aantal verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Hieronder hebben we de in de begroting opgenomen waardes vergeleken met de per ultimo 2025 beschikbaar gestelde waardes. De waardes van de meeste onderstaande indicatoren zijn beschikbaar gesteld via www.waarstaatjegemeente.nl. Daar is het ook mogelijk om te vergelijken met andere (groepen van) gemeenten. De beleidsindicatoren betreffende de bedrijfsvoering zijn door ons zelf berekend.

Programma 1 - Sociaal

Naam indicator	Begroting 2025		Ultimo 2025		Mutatie in %
	Waarde	Periode	Waarde	Periode	
Onderwijs					
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (%)	2,2	2023	1,6	2024	-27%
Absoluut verzuim (per 1.000 leerlingen)	3,6	2023	4,0	2024	11%
Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)	27	2023	32	2024	19%
Sport					
Niet sporters (%)	47,4	2022	44,1	2024	-7%
Lichte ondersteuning					
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inw 18jr eo)	322,3	2023	325,6	2025	1%
Kinderen in uitkeringsgezin (%)	6	2022	6	2024	0%
Banen (per 1.000 inw 15-64jr)	823	2023	849,5	2024	3%
Netto arbeidsparticipatie (%)	72,6	2023	73,2	2024	1%
Werkloze jongeren (%)	2	2022	2	2024	0%
Lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inw 15-64jr)	388,4	2023	337,8	2024	-13%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 10.000 inw)	800	2023	770	2025	-4%
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	13,8	2023	13,9	2024	1%
Specialistische ondersteuning					
Jongeren met jeugdreclassering (%)	0,3	2023	0,4	2024	33%
Jongeren met jeugdbescherming (%)	1,4	2023	1,3	2024	-7%
Jongeren met een delict voor de rechter (%)	1	2022	1	2023	0%

Programma 2 - Ruimte

Naam indicator	Begroting 2025		Ultimo 2025		Mutatie in %
	Waarde	Periode	Waarde	Periode	
Wonen					
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2,4	2023	5,4	2024	125%
Demografische druk (som <20 én >65 per 100 20-65-jarigen)	83,0	2024	83,9	2025	1%
Werken					
Func tiemenging (%)	51,5	2023	52,0	2024	1%
Vestigingen (van bedrijven) (per 1.000 inw 15-64jr)	217,3	2023	207,1	2024	-5%
Hernieuwbare elektriciteit (%)	372,4	2022	368,2	2022	-1%
Leefomgeving					
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	201	2022	196	2024	-2%

Programma 3 - Bestuur

Naam indicator	Begroting 2025		Ultimo 2025		Mutatie in %
	Waarde	Periode	Waarde	Periode	
<u>Veiligheid</u>					
Verwijzingen Halt (per 1.000 inw. 12-17 jr)	6	2023	8	2024	33%
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inw.)	2,2	2023	2,2	2024	0%
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inw.)	3,2	2023	3,5	2024	9%
Diefstal uit woning (aantal per 1.000 inw.)	1,5	2023	0,7	2024	-53%
Vernielingen en misdrijven orde en gezag (per 1.000 inw.)	5,8	2023	5,4	2024	-7%

Paragraaf 1 - Lokale heffingen

Naam indicator	Begroting 2025		Ultimo 2025		Mutatie in %
	Waarde	Periode	Waarde	Periode	
Gemiddelde WOZ waarde (dzt euro)	300	2024	317	2025	6%
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (euro)	778	2023	855	2025	10%
Gemeentelijke woonlasten meerpers. huishouden (euro)	822	2023	904	2025	10%

Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering

Naam indicator	Begroting 2025		Ultimo 2025		Mutatie in %
	Waarde	Periode	Waarde	Periode	
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	10,96	2025	11,21	2025	2,3%
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	10,85	2025	11,18	2025	3,0%
Apparaatskosten (euro per inwoner)	1.190	2025	1.233	2025	3,6%
Externe inhuur (% t.o.v. totale loonsom en inhuur)*	8,7	2025	13,6	2025	56,3%
Overheadkosten (% van de totale lasten)	12,6	2025	11,4	2025	-9,5%

* Percentage externe inhuur is in werkelijkheid hoger dan begroot. Dit komt omdat vacatureruimte (tijdelijk) is ingevuld door externe inhuur. Een betere vergelijking is de waarde uit de jaarrekening 2024 (waarde van 16,74). Er is derhalve sprake van een daling van 3,14, oftewel 18,76%. De inhuur blijft hoger dan begroot. Er wordt vooral ingehuurd voor seizoenswerk en moeilijk in te vullen vacatures.

5.2. Bijlage B: Overzicht investeringskredieten groter dan € 100.000

In deze bijlage geven we een overzicht van de investeringskredieten die groter zijn dan € 100.000.

Omschrijving	Cumulatie t/m 2024	Investering 2025	Cumulatie t/m 2025	Totaal kred	Restant
Realisatie hoofdvestiging buitendienst	2.107.557	13.472.323	15.579.880	29.095.001	13.515.121
Vervangen HCI - basisinfrastructuur (IP2023)	897.600	318.462	1.216.062	1.620.000	403.938
Vervangen werkplekken (IP2023)	353.390	14.996	368.386	368.406	20
Vervanging HCI - basisinfrastructuur (IP2024)	0		0	100.000	100.000
Vervangen werkplekken IP2024	187.150	112.772	299.922	300.000	78
Vervangen inst. - glasvezel en netwerk (IP2025)		45.320	45.320	125.000	79.680
Vervangen werkplekken (IP2025)		437.281	437.281	500.000	62.719
Verv. ICT Service (HCI basisinfrastructuur IP2025)		5.042	5.042	150.000	144.958
Vervangen ICT infrastructuur (IP2025)		0	0	200.000	200.000
Sneek - aanpassen milieustraat Wetterskipsdyk	1.339.004	39.877	1.378.881	1.500.000	121.119
Koudum - nieuwe brenglocatie	0	64.851	64.851	1.900.000	1.835.149
Sneek - Flexaterrein	8.940	191.165	200.105	2.923.867	2.723.762
Buitendienst Bolsward: batterijenergiesysteem		0	0	490.000	490.000
Voertuig VT-134-B (IP 2024)	0	104.380	104.380	117.000	12.620
Ontsluiting De Hemmen III	1.471.242	2.140.065	3.611.307	3.679.670	68.363
Bijdrage reconstructie kruispunt Marnezijl, Bolsward	214.584	1.735.170	1.949.754	2.843.900	894.146
Openbare verlichting (masten)	207.826	0	207.826	500.000	292.174
Fietsvoorzieningen	400.000	9.884	409.884	450.000	40.116
Bolsward, herinrichten Arrivaterrein Snekerstraat	12.981	4.017	16.998	150.000	133.002
Bedrijfswagens 6 stuks 2022 - verkeer en vervoer	62.999	184.879	247.878	260.000	12.122
Kleine elektrische veegmachine 2022	0	0	0	255.000	255.000
Onbewaakte spoorwegovergangen Boazum & Hindeloopen	911.375	0	911.375	911.000	-375
Openbare verlichting - armaturen kredieten 2021-22	900.000	0	900.000	900.000	0
Openbare verlichting - masten 2021-2022	0	0	0	200.000	200.000
Bolsward Exmorraweg	412.561	40.287	452.848	590.500	137.652
Weg Julianastraat IJlst	18.717	10.038	28.755	300.000	271.245
Sneek - autoluw maken binnenstad	281.233	1.169	282.402	300.000	17.598
Aanpak onveilige verkeerssituaties	0	117.285	117.285	1.676.618	1.559.333
Openbare verlichting -armaturen krediet 2023	135.513	14.281	149.794	450.000	300.206
Nijland, fietverbinding	650.460	139.466	789.926	790.000	74
Tjerkwerd-Bolsward - fietsroute	150.047	992.408	1.142.455	1.250.000	107.545
Sneek-Joure - fietsroute	891.520	171.124	1.062.644	1.250.000	187.356
Vervanging - revisie winterdienstmateriaal IP 2023	534.338	35.122	569.460	772.000	202.540
Arum: weg doorgaand (fase 2)	4.005	63.666	67.671	300.000	232.329
Sneek: weg Tinga (fase 1)	2.492	26.368	28.860	300.000	271.140
Betonwegen divers 2024	137.622	0	137.622	400.000	262.378
IJlst: weg Julianastraat (fase 2)	0	12.916	12.916	300.000	287.084
Openbare verlichting - armaturen krediet 2024	0	1.927	1.927	450.000	448.073
Diverse bruggen op afstand		143.925	143.925	250.000	106.075
Easterein: Weg Van Eysingaleane		384.735	384.735	250.000	-134.735
Easterwierrum: wegen (fase 1)		100.479	100.479	300.000	199.521
Exmorra: wegen (fase 3)		387.333	387.333	387.333	0
Tirns: weg		591.459	591.459	591.459	0
Wolsum: weg Wolsumerwei		443.926	443.926	350.000	-93.926
Sneek - voorbereidingskosten De Nieuwe Singel		95.392	95.392	280.000	184.608
Bolsward - Herinrichting Bargefenne/Dijkstraat		123.615	123.615	1.100.000	976.385
Sneek-Opvangloc. Harinxmaland 2025 Wijkontsluiting		0	0	2.741.000	2.741.000
Sneek-Opvangloc. Harinxmaland 2025 vaarverbinding		0	0	812.000	812.000

Omschrijving	Cumulatie t/m 2024	Investering 2025	Cummulat t/m 2025	Totaal kred	Restant
Aankoop en aanleg parkeerterrein Julianastraat	0	0	0	125.000	125.000
Bolsward: Transferpunt (Oordje)	103.672	85.071	188.743	286.727	97.984
Sneek - vervanging 2 verkeersregelinstallaties		0	0	650.000	650.000
Vervangen steigers havenkom, Workum	603.347	0	603.347	700.000	96.653
Kades Bolsward - Kades omgeving Grote Kampen Bolsw	43.472	90.753	134.225	300.000	165.775
Beschoeiing - Beschoeiing Van Panhuysweg Parrega	185.117	0	185.117	500.000	314.883
Kade Doniaweg Burgwerd	440.690	527	441.217	600.000	158.783
Sneek: steiger Houkesloot (fase 1)	3.400	984.957	988.357	1.000.000	11.643
Heeg: kade Gouden Bodem	190.344	93.366	283.710	300.000	16.290
Bolsward: kade Dijklakkers	85.974	1.010.020	1.095.994	1.100.000	4.006
Makkum - vervanging stuk kademuur	438.635	116.899	555.534	550.000	-5.534
Sneek: steiger Houkesloot (fase 2)		25.000	25.000	200.000	175.000
Bolsward: kade Dijklakkers (fase 2)		662.288	662.288	900.000	237.712
Sneek: Damwand Noorderpoort		34.656	34.656	650.000	615.344
Sneek Stationsgebied Sneek	1.710.407	0	1.710.407	1.710.407	0
BBS Arum - nieuwbouw	4.669.556	188	4.669.744	4.669.556	-188
Renovatie St. Maartenschool Bolsward (OHP2022)	34.921	174.669	209.590	1.078.821	869.231
Renovatie It Harspit Oppenhuizen (OHP 2022)	0	0	0	450.061	450.061
Vervangende nieuwbouw J. Postschool Sneek (OHP2022)	0	0	0	325.180	325.180
Herstel constr fout brede school Duinterp (OHP 2023)	469.304	322.361	791.665	895.000	103.335
Woudsend, vervangende nieuwbouw scholen (OHP2024)	0	8.900	8.900	3.583.907	3.575.007
Wommels, CBS it Fünemint (OHP 2024)	4.664	61.460	66.124	674.298	608.174
Boazum, OBS Bütensprong (OHP 2024)	0	162.216	162.216	1.740.092	1.577.876
De Monoliet OLP en meubilair (IP-OHP 2025)		195.968	195.968	195.968	0
Renovatie binnesportaccommodaties 2023	139.230	9.770	149.000	149.000	0
Renovatie sportvelden 2023	109.344	100.542	209.886	231.000	21.114
Vervanging kunstgrasveld Arum (bovenlaag)	93.435	52.506	145.941	200.000	54.059
Vervanging kunstgrasveld Makkum (bovenlaag)	343.313	0	343.313	399.000	55.687
Renovatie sportvelden 2024	6.381	107.404	113.785	231.000	117.215
Renovatie sportvelden 2025		189.216	189.216	231.000	41.784
Renovatie sportaccommodaties 2025		135.164	135.164	149.000	13.836
Renovatie atletiekbaan Sneek		385.408	385.408	810.000	424.592
Renovatie fierljep accommodatie IJlst		0	0	117.000	117.000
Bolsward: Het Hart van Bolsward		14.583	14.583	250.000	235.417
HCW Bolsward	10.680.460	0	10.680.460	11.269.110	588.650
Workum - nieuwbouw Klameare	448.492	26.946	475.438	6.557.481	6.082.043
HCW Bolsward: binnenklimaat + toegangspoortjes	83.661	11.698	95.359	136.000	40.641
Renovatie bovenlaag train.veld SC+korfbal Bolsward		322.114	322.114	375.000	52.886
Sneek - onderlaag voetbalveld 2 LSC		21.480	21.480	264.000	242.520
Sneek - Wetra toplaag (natuurgas) veld 2 LSC		0	0	211.000	211.000
Sneek, Eeltjebaasweg 7/7A	1.503.338	448	1.503.786	1.700.000	196.214
Bolsward - Waarlampke 1 / De Tjirk 2 - Aankoop		0	0	1.000.000	1.000.000
Aanpassing recreatiegebied rondom De Hemmen III	1.500	61.337	62.837	456.000	393.163
Bedrijfswagens 2023 - groen	101.680	107.641	209.321	225.000	15.679
Werktuigdrager (IP 2024)	0	98.227	98.227	150.000	51.773
Veegmachine 21-BNH-9 (IP 2024)	0	0	0	300.000	300.000
VS-789-H + VS-790-H + VT-721K + VT-722-K (IP 2024)	0	104.323	104.323	200.000	95.677
Bedrijfsmiddelen 2025 - 2 driedeks maaimachines		0	0	300.000	300.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 2 grote werktuigdragers		195.559	195.559	200.000	4.441
Bedrijfsmiddelen 2025 - 1 kraan		171.428	171.428	185.000	13.572

Omschrijving	Cumulatie t/m 2024	Investering 2025	Cummulat t/m 2025	Totaal kred	Restant
Bedrijfsmiddelen 2025 - 8 traktoren		0	0	660.000	660.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 6 huisvuilwagens		620.640	620.640	1.850.000	1.229.360
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 kraanvrachtwagens Groen		653.802	653.802	600.000	-53.802
Bedrijfsmiddelen 2025 - 1 kraanvrachtwagen Afval		0	0	300.000	300.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 grote veegmachines		0	0	900.000	900.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 pick-up trucks Afval		0	0	210.000	210.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 pick-up trucks Groen		0	0	210.000	210.000
Bedrijfsmiddelen 2025 - 3 personenauto's		0	0	160.000	160.000
Verduurzaming ontmoetingsplaatsen IP 2024	415.907	841.013	1.256.920	471.677	-785.243
Verduurzaming ontmoetingsplaatsen IP2025		436.697	436.697	850.533	413.836
Inzamelvoertuigen 4 stuks 2022	873.398	313.612	1.187.010	1.200.000	12.990
2 grote vrachtwagens 2023 (afvalinzameling)	190.309	356.269	546.578	450.000	-96.578
1 Electrische zijlader 2023 (afvalinzameling)	26.144	215.798	241.942	240.000	-1.942
Bestelbus en 3 bestelauto's team THO (2020)	85.937	55.543	141.480	147.000	5.520
Verkabelen hoogspanningskabel Sneek - Noord	34.767	0	34.767	150.000	115.233
Verduurzamen gem.vastgoed + beheerplan gebouwen	494.202	245.119	739.321	1.200.000	460.679
Koudum, aankoop restant gebouwdeel Ambulancedienst	0	6.780	6.780	142.350	135.570

5.3. Bijlage C: Overzicht incidentele kredieten groter dan € 100.000

In deze bijlage geven we een overzicht van de incidentele kredieten die groter zijn dan € 100.000.

Omschrijvingen	Investeringen t/m 2024	Investeringen 2025	Investeringen cumulatief	Totaal krediet	Restant krediet
Bijdrage Streekwurk	213.425	-	213.425	223.179	9.754
Gezond in de stad	313.721	-	313.721	430.000	116.279
Haalbaarheid aquaduct Bolsward	45.670	-	45.670	120.000	74.330
Lichtplan Bolsward	167.922	-	167.922	170.499	2.577
Onderz. Haalbh. Doorvaart onder spoor Sneek-L'ward	111.587	15.906	127.493	520.001	392.508
Overdracht stedelijk water	3.406.974	540.930	3.947.904	4.795.374	847.470
Friese IJsselmeerkust - cofinanciering	66.346	54.852	121.198	125.000	3.802
Strand Workum (vm dorpenbudget)	161.644	-	161.644	214.395	52.751
Beleefcentrum Afsluitdijk	103.344	-	103.344	103.344	
Vorbereidingskosten toekomst Afsluitdijk	608.805	-	608.805	614.407	5.602
Europa-strategie	72.233	50.406	122.639	150.001	27.362
Berging Lancaster IJsselmeer	927.627	3.702	931.329	1.714.001	782.672
Ontwikkeling van 7 toeristische Overstappunten	6.444	6.660	13.104	108.000	94.896
Haalbaarheidsonderzoek Modelspoormuseum	-	135.000	135.000	138.224	3.224
Herstel en upgrading Kazematten	15.397	3.652	19.049	220.510	201.461
Onderhoud molen de Rat	186.135	4.677	190.812	190.000	-812
Projecten versterking Friese IJsselmeerkust	753.202	368.254	1.121.456	1.146.455	24.999
Stimuleren biodiversiteit, vergroeningsacties en	151.343	35.757	187.100	236.426	49.326
Invoeringskosten omgevingswet - Wkb	1.659.707	416.967	2.076.674	3.343.000	1.266.326
Ondersteuning ouderen en kwetsbare groepen	300.870	-	300.870	578.999	278.129
Bijzondere bijstand tijdens en na corona	180.463	-	180.463	292.000	111.537
Aanpassing eenmalige energietoeslag 2022	565.600	-	565.600	1.385.000	819.400
Energiearmoede isolatie en witgoed vervanging	1.624.320	213.544	1.837.864	3.370.418	1.532.554
Integrale aanpak vergunninghouders (jaarrekening 2019)	40.442	-	40.442	144.636	104.194
Wet inburgering	291.413	240.694	532.107	737.000	204.893
Súdwest Werkt	1.045.264	612.664	1.657.928	4.074.009	2.416.081
Beleid herstel arbeidsmarkt	562.482	21.260	583.742	564.887	-18.855
Gemeentelijk schuldenbeleid	137.669	135.976	273.645	1.433.000	1.159.355
Wachttijden specialistische zorg	50.683	184.428	235.111	1.279.000	1.043.889
Bolsward - bodemsanering terrein buitendienst	279.286	2.475.769	2.755.055	2.750.000	-5.055
Ontwikkelagenda; duurzame ontwikkeling	442.045	8.066	450.111	508.904	58.793
Duurzaam - gebouwde omgeving	1.060.037	80.910	1.140.947	1.376.056	235.109
Duurzaam - elektriciteit	159.631	37.658	197.289	270.000	72.711
Duurzaam - circulaire economie	58.408	11.996	70.404	170.848	100.444
Duurzaam - crossovers	446.169	14.993	461.162	514.026	52.864
Programma Aardgasvrije Wijken	2.477.575	88.156	2.565.731	3.970.860	1.405.129
CDOKE-middelen	2.780.703	1.786.291	4.566.994	5.929.913	1.362.919
Elektriciteitsaansluiting Liander Bolsward	-	-	-	300.000	300.000
Dienstverlening dichtbij	-	-	-	639.272	639.272
Dienstverlening dichtbij: Sociale raadslieden	98.000	98.000	196.000	309.960	113.960
Dienstverlening dichtbij: SWF Tichtby	273.537	308.350	581.887	602.468	20.581
POK-actielijn: Versterking wijkteams	-	-	-	220.860	220.860
POK-middelen: versterking wijkteams	-	-	-	117.090	117.090
Sneek - AZC onderwijshuisvesting	111.276	27.744	139.020	867.759	728.739
Startnotitie Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	1.865.044	33.172	1.898.216	1.938.018	39.802
Ambitiedocument Sneek en Bolsward	91.233	8.767	100.000	100.000	-
Woudsend toekomstvisie	2.818	-	2.818	100.000	97.182

Afhandeling TOZO	-	-	-	135.344	135.344
Afhandeling Toeslagenaffaire	-	-	-	113.537	113.537
Wmo - Ontwikkelingen	-	28.992	28.992	433.360	404.368
Lokale aanpak isolatie (NIP)	75.216	1.820.872	1.896.088	15.968.605	14.072.517
Tegemoetkoming Sociaal Werkbedrijven	-	33.650	33.650	906.000	872.350
Wmo - woonvoorziening	-	36.697	36.697	1.000.000	963.303
Leader	59.782	59.782	119.564	250.000	130.436
Alleenverdienersproblematiek	-	22.932	22.932	146.000	123.068
Proeven voor startbanen	-	184.178	184.178	428.000	243.822
Zorglandschap	-	60.444	60.444	236.000	175.556
ECOboost (Europees project)	-	3.373	3.373	330.000	326.627
Vorbereidingskrediet VO Campus	-	959	959	250.000	249.041
Spreidingswet en HAR regeling	-	-	-	326.000	326.000
Sudwest Tichtby	-	37.206	37.206	279.000	241.794
Bijdrage Cultuur Kwartier Sneek 2025 - 2028	-	459.558	459.558	1.838.232	1.378.674
Extra financiering Sportcentrum De Rolpeal	-	-	-	250.000	250.000
Transformatie Sociaal Domein	-	-	-	4.208.000	4.208.000
Regiodeal - Experimenteren inwonersdialogen	-	123.915	123.915	-	-123.915
Tinga Sneek; onderzoek nieuw wijkcentrum	-	-	-	100.000	100.000
Boscompensatie Workum	3.633	19.196	22.829	125.001	102.172
Aanpak diffuus verspreid lood	-	27.027	27.027	1.211.925	1.184.898
Aanleg 7 bushaltes	-	209.268	209.268	184.000	-25.268
Regiodeal Zuidwest-Friesland	-	-	-	1.569.271	1.569.271
Circulair Ambachtscentrum	-	-	-	100.000	100.000
Sanering kruispunt Marnezijl	-	-	-	150.000	150.000
Archieven op orde	-	1.061	1.061	138.501	137.440
Opvang Oekraïners algemeen	-	-	-	3.543.000	3.543.000
Vervanging ICT-landschap	-	-	-	1.041.000	1.041.000
Communicatie uit Coalitieakkoord	-	17.909	17.909	200.000	182.091
Laagdrempelige dienstverlening tichtby (Act.PB'23)	-	39.420	39.420	100.000	60.580